

เมืองไทยของเรา

ฉบับ ๑๐๐

เมืองไทยของเรา

ฉบับที่ ๑๑๑

เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษาครบห้ารอบ
สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในปีพุทธศักราช ๒๕๓๕ นี้

คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจเพื่อจัดทำหนังสือเกี่ยวกับประเทศไทย
สำหรับเยาวชน รู้รักสามัคคีในพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงมีต่อพลสกนิกร
ถ้วนหน้าอย่างหาที่สุดมิได้ จึงใคร่ร่วมถวายความจงรักภักดีด้วย
การจัดทำหนังสือ เมืองไทยของเรา เล่มที่ ๒ เฉลิมพระเกียรติ
ให้เป็นที่ประจักษ์ว่า ที่เมืองไทยอยู่ได้อย่างสงบสุข ร่วมเย็นชื่น
ที่เป็นอยู่นี้ ก็ด้วยเดชพระบารมีปกเกล้าปกกระหม่อมโดยแท้

สารบัญ

ความนำ	9
พระราชอาณาจักรไทย	10
สถาบันพระมหากษัตริย์ของไทย	20
วิถีชีวิตไทย	34
การปกครองในปัจจุบัน	46
กฎหมายกับประชาชน	58
ศิลปหัตถกรรมของไทย	68
มรดกวัฒนธรรม	80
วันสำคัญทางศาสนา	96
การศึกษา	104
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	116
เศรษฐกิจ	131
สุขภาพอนามัย	144
การป้องกันประเทศ : แนวทางใหม่ในการป้องกัน	152
การต่างประเทศ	160
ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมกับการอนุรักษ์และพัฒนา	172
ท้ายเล่ม : มรดกไทย	184
ภาคผนวก	190

ความน่า

ทากเปรียบชีวิตประเทศเป็นเหมือนชีวิตมนุษย์ เมืองไทยของเราก็จัดว่าได้ผ่านร้อนผ่านหนาว ผ่านสุข ผ่านทุกข์มานานักต่อนักแล้ว

ในช่วง 2-3 ทศวรรษที่ผ่านมา เราต้องเผชิญกับคลื่นอารยธรรมตะวันตกที่ซัดโถมรับรู้ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีข่าวสารที่มีอิทธิพลต่อชีวิตและสังคม เห็นระบอบการปกครองแบบคอมมิวนิสต์ที่ล่มสลาย พ่ายค้อนแนวความคิดที่ว่า ผลประโยชน์และความมั่นคงของชาติย่อมอยู่เหนือสิทธิอุดมการณ์ใด ๆ เราเห็นเมืองไทยของเราค่อย ๆ เติบโตพลิกผัน จากสังคมเกษตรเพื่อกินเองใช้เอง มาสู่การปลูกเพื่อค้าขายและส่งออก ทั้งยังมีที่ท่าจะกลายเป็นสังคมเกษตรถึงอุตสาหกรรมที่ได้ในอนาคค

เพราะเราไม่ได้อยู่ตัวคนเดียวในโลก ปัญหาสิ่งแวดล้อมและปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติเพื่อตอบสนองความต้องการทางวัตถุของมนุษย์ ซึ่งกำลังเป็นปัญหาใหญ่ของโลก จึงกลายเป็นปัญหาใหญ่ของเราไปด้วย ปัญหาเหล่านี้ทำลายสติปัญญาและจิตสำนึกของเรายิ่งนัก ว่าทำอะไรจึงจะเกิดคุณแห่งการอนุรักษ์และการพัฒนาแบบยั่งยืน ใช้อยู่... โดยคำนึงถึงการจะยังคงมีกินมีใช้ต่อไปในอนาคต ใช้อยู่... โดยคิดเสมอว่า อากาศ ป่า น้ำ ลำธาร สินแร่ในดินนี้ เราได้หยิบยืมมาจากส่วนที่ควรจะเป็นของลูกหลานในอนาคต

การศึกษาทั้งในโรงเรียน นอกโรงเรียน ในระบบ นอกกระบบ ล้วนแล้วแต่มีส่วนปลูกฝังปลูกเร้าให้เราเกิดความตื่นรู้ เกิดจิตสำนึกร่วมกันในอันที่จะแก้ไขปัญหเหล่านี้ ประสพการณ์ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ทั้งที่ตึงามและเจ็บปวด มีส่วนกระตุ้นให้เกิดสำนึกประชาธิปไตยในจิตใจของคนไทย หากช่วยกันรักษาระบบการเรียนรู้อันนี้ไว้ ปลูกฝังเสียตั้งแต่เยาว์วัย ลูกหลานไทยเราในอนาคต ก็น่าจะเติบโตขึ้นมาในวิถีประชาธิปไตยที่ถูกต้องตามครรลอง รู้จักเคารพกฎหมาย เรียนรู้ที่จะรับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ มา เลือก ย่อย ปรับ กลั่นกรองและเฟ้นรับแต่สิ่งที่ถูกที่ควร

ในท่ามกลางกระแสของโลกที่แปรเปลี่ยนผกผัน ไทยยังคงเป็นไทยอยู่ได้ก็ด้วยความสำนึกในเอกลักษณ์ มรดกวัฒนธรรมที่มีมาสืบเนื่องช้านาน เรามีศาสนาพุทธเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว น้อมนำจิตใจ มีวิถีชีวิตแบบไทยที่ผสมกลมกลืน ผสานสอดคล้องด้วยสุนทรีย์และภูมิปัญญา ภายใต้กรอบความเชื่อและคตินิยมทางศาสนา

เมืองไทยของเรานี้โชคดีนัก ที่สถาบันพระมหากษัตริย์มิได้เป็นเพียง “สถาบัน” หรือ “สัญลักษณ์” หากทว่าองค์พระประมุข คือทั้งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ตลอดจนพระบรมราชวงศ์ ทรงเป็นศูนย์รวมน้ำใจ ร้อยรัดความเป็นชาติ ก่อให้เกิดความรักสามัคคีในหมู่ชน ทรงเป็นพลังผลักดันนำประเทศไปข้างหน้า ทำเมืองไทยให้เป็นเมืองไทยของเราเฉกเช่นทุกวันนี้... และสืบต่อไปในอนาคต

พระราชอาณาจักรไทย *

ความเป็นมาของคนไทย

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นดินแดนที่เก่าแก่ที่สุดของโลกที่มีมนุษย์อาศัยมาแต่สมัยหินเก่าในยุคก่อนประวัติศาสตร์ มนุษย์ตระกูลที่เก่าแก่ที่สุดที่บรรดานักปราชญ์ทางโบราณคดีและมานุษยวิทยาลงความเห็นไว้ในขณะนี้คือพวกออสโตรลอยด์ พวกนิกริโต้ ที่เข้ามาตั้งหลักแหล่งอยู่ตั้งแต่สมัยหินเก่าและสมัยหินกลาง และพวกมงโกลอยด์ ที่เคลื่อนย้ายมาแต่ทางตอนเหนือของประเทศจีนในสมัยหินใหม่และสมัยโลหะตามลำดับ

มนุษย์ตระกูลที่เป็นบรรพบุรุษของประชาชนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งประเทศไทยเป็นส่วนหนึ่งนั้น ได้ถือเอาพวกมงโกลอยด์ที่เข้ามาผสมกับพวกออสโตรลอยด์และพวกนิกริโต้ันเอง ลักษณะทางกายภาพที่เด่นของมนุษย์ตระกูลนี้ก็คือ การมีผมเหยียดตรง ตาสองชั้น ผิวค่อนข้างเหลืองและมีริมฝีปากบาง ซึ่งเป็นลักษณะที่เห็นได้จากบรรดาประชาชนที่อยู่ในประเทศต่าง ๆ ของ

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในปัจจุบัน คนเหล่านี้มีความเจริญขึ้นอย่างมากในสมัยโลหะตอนปลายหรืออีกนัยหนึ่งในสมัยเหล็ก ได้กระจายกันไปอยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ และมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มเผ่าพันธุ์ต่าง ๆ ที่แตกต่างกันในตระกูลของภาษา ซึ่งแบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ได้ดังนี้คือ ตระกูลภาษามลายูโพลีเนเซียน ตระกูลภาษาออสโตรเอเชียติก ตระกูลภาษาไทยกะได ตระกูลภาษาทิเบต-เบอร์มันและตระกูลภาษาจีนโนธิเบเทียนตามลำดับ

* ข้อมูลเรื่อง พระราชอาณาจักรไทย นี้ได้มาจาก ประเทศไทยก่อนสมัยรัตนโกสินทร์ ของรองศาสตราจารย์ศรีศักร วัลลิโภดม ภาควิชา มานุษยวิทยา คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร

ในตอนยุคแรกเริ่มของประวัติศาสตร์ อันเป็นเวลาที่ดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีการค้นคว้า ได้รับอิทธิพลวัฒนธรรมจากภายนอกโดยเฉพาะจากอินเดีย และจีนแล้ว มนุษย์จากตระกูลภาษาใหญ่ ๆ เหล่านี้ บางกลุ่มสามารถรวมตัวกันสร้างบ้านเมืองขึ้นมีการปกครองเป็นรัฐ พวกที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับดินแดนประเทศไทย เห็นจะได้แก่พวกที่พูดภาษามลายูและจาม ซึ่งพัฒนามาจากพวกตระกูลภาษามลายูโพลีเนเซียน พวกนี้มักตั้งหลักแหล่งอยู่ตามชายทะเลและหมู่เกาะต่าง ๆ เช่น บริเวณชายฝั่งทะเลทางด้านใต้ของประเทศไทย อีกพวกหนึ่งคือพวกที่พูดภาษามอญ-ขะแมร์ ที่เป็นตระกูลสาขาของออสโตรเอเชียติกซึ่งตั้งหลักแหล่งเคลื่อนย้ายไปมาตามลุ่มแม่น้ำต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้ทะเล ถัดขึ้นไปในผืนแผ่นดินใหญ่ ก็มีพวกไท-ลาว ซึ่งเป็นตระกูลสาขาของพวกไทยกะไดและพวกพม่าซึ่งเป็นสาขาของตระกูลทิเบต-เบอร์มัน

สมัยก่อนพุทธศตวรรษที่ 12 ถึง ก่อนพุทธศตวรรษที่ 19

บรรดารัฐหรือบ้านเมืองที่พัฒนาขึ้นในดินแดนประเทศไทย ตั้งแต่สมัยแรกเริ่มของประวัติศาสตร์ เท่าที่มีเรื่องราวจากหลักฐานทางเอกสารทั้งภายในและ

ภายนอกประเทศซึ่งได้แก่ ศิลาจารึก จดหมายเหตุหรือคัมภีร์ นิยายของต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกล่าวถึงนั้น อาจแบ่งได้ออกเป็น 2 สมัย คือสมัยก่อนพุทธศตวรรษที่ 12 และสมัยหลังพุทธศตวรรษที่ 12 ลงมา สมัยก่อนพุทธศตวรรษที่ 12 ได้แก่วัฒนที่เรียกว่า ฟันฟัน หลังยะสิง ตุนซุน เซียะโท เป็นต้น รัฐดังกล่าวนี้ได้ร่วมสมัยกันกับรัฐใหญ่ ๆ ที่อยู่นอกดินแดนประเทศไทย เช่น ฟูนันและหลินยี่ ในเขตประเทศกัมพูชาและเวียดนาม ตำแหน่งที่ตั้งของรัฐเหล่านี้ยังไม่อาจกำหนดได้แน่นอน แต่ก็พอตั้งเป็นข้อสังเกตได้ว่า เป็นรัฐที่อยู่ในเขตใกล้ทะเล ติดต่อกับบ้านเมืองที่อยู่ห่างไกล เช่น จีน และอินเดีย

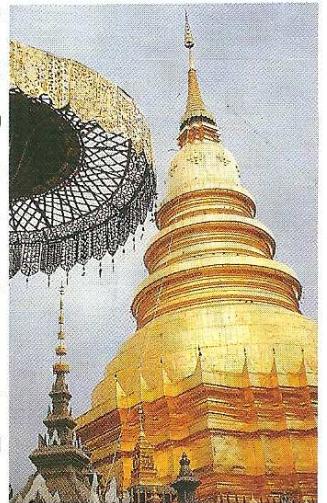
จนกระทั่งตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 12 ลงมา เกิดมีรัฐใหม่ ๆ ภายในแผ่นดินใหญ่หลายรัฐ อันเนื่องมาจากการขยายตัวของเส้นทางคมนาคมทางบกจากเขตชายทะเลไปยังบ้านเมืองที่อยู่ภายในอารยธรรมเทคโนโลยีและการค้าจึงแพร่หลายขึ้นไป รัฐสำคัญที่ตั้งอยู่ใกล้ทะเลในสมัยนี้ได้แก่ รัฐทวารวดี รัฐนครชัยศรี ในบริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาและรัฐตามพรลิงค์ในภาคใต้ เป็นรัฐที่ร่วมสมัยกับรัฐกัมพูชาหรือที่จีนเรียกว่า เจนละ

ในประเทศกัมพูชา รัฐจามปาในประเทศเวียดนามและศรีเกษตรในประเทศพม่า ส่วนรัฐที่พัฒนาขึ้นภายในได้แก่ รัฐศรี-จนาศะ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและรัฐทริภุญชัยในภาคเหนือ เป็นต้น รัฐเหล่านี้เป็นรัฐอิสระที่มีกษัตริย์ปกครองและมีความสัมพันธ์กันในทางสังคมและวัฒนธรรมเป็นอย่างดี

ประมาณตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 16 เป็นต้นมา ดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีการติดต่อกับภายนอกเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการติดต่อทางการค้าขายกับประเทศจีน ชาวจีนเดินทางเข้ามาค้าขายตามหัวเมืองต่าง ๆ โดยไม่ผ่านรัฐใหญ่ ๆ ที่เป็นคนกลาง เช่น รัฐศรีวิชัยอย่างแต่ก่อน ทำให้บ้านเมืองที่อยู่ใกล้ทะเลที่มีเมืองท่าค้าขายติดต่อกับจีนและชาวต่างประเทศอื่น ๆ เกิดความมั่งคั่งและพัฒนาขึ้นเป็นรัฐสำคัญ ๆ ขณะเดียวกันก็ทำให้รัฐเก่า ๆ บางรัฐร่วงโรยไป

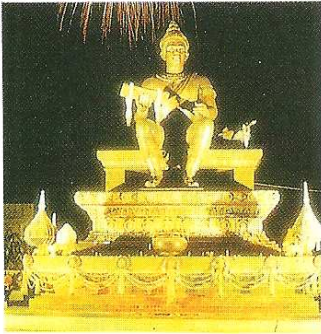
ประมาณตอนกลางพุทธศตวรรษที่ 18 ลงมา ได้เกิดรัฐใหม่ ๆ ภายในขึ้นหลายแห่งในประเทศไทย อันเนื่องมาจากการเสื่อมลงของรัฐใหญ่เช่น พุกามและกัมพูชา ชนกลุ่มที่พูดภาษาไท-ลาวที่กระจัดกันอยู่ในเขตลุ่มแม่น้ำโขง และตอนเหนือของแม่น้ำสาละวินที่เรียกว่า

พวกไทยใหญ่ พวกที่อยู่ทางตอนเหนือของแม่น้ำโขงเช่น ในเขตสิบสองปันนา และหัวพันทั้งห้าทั้งหกที่เรียกว่า ไทยลื้อ และพวกที่อยู่ในเขตลุ่มแม่น้ำดำและลุ่มแม่น้ำแดงที่เรียกว่าพวกผู้ไทย นั้น มีการเคลื่อนไหวมาก ได้เคลื่อนย้ายลงมาตามเส้นทางการค้าและผสมผสานกับชนเผ่าต่าง ๆ รวมตัวกันเป็นรัฐอิสระขึ้น ในบริเวณตั้งแต่ตอนเหนือของกลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาขึ้นไปจนถึงเขตภาคเหนือ และบริเวณสองฝั่งของกลุ่มแม่น้ำโขงในเมืองเวียงจันทน์ หนองคาย สกลนคร และนครพนม รัฐอิสระเหล่านี้ได้แก่ รัฐโยนก สุโขทัย แพร่ น่าน และศรีโคตรบูร โดยเฉพาะรัฐโยนกนั้นในสมัยต่อมา รวมกับรัฐทริภุญชัยเป็นรัฐลานนาไทยที่มีเมืองเชียงใหม่เป็นเมืองหลวง ส่วนรัฐศรีโคตรบูรนั้นต่อมาได้พัฒนาขึ้นเป็นรัฐลานช้างซึ่งมีเมืองหลวงพระบางและเวียงจันทน์เป็นเมืองสำคัญ

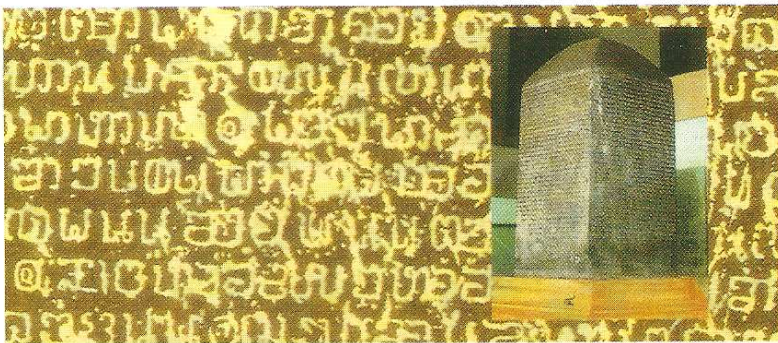

การผสมผสานของกลุ่มชนที่อยู่ในรัฐต่าง ๆ ทั้งภายในและใกล้กับทะเลก่อให้เกิดกลุ่มชนที่ชาวต่างประเทศเรียกว่า ชาวสยาม ขึ้นตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 17 เป็นต้นมา เป็นกลุ่มชนที่มีความสำคัญกระจัดไปตามภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศมีความสามารถในการค้าขายดังเช่น ใน

จดหมายเหตุของชาวจีนเช่น จูต้ากวนใน
ต้นพุทธศตวรรษที่ 19 อ้างบ่อย ๆ ว่า
ชาวสยามเข้าไปค้าขายและรับฟังใน
กัมพูชาและประเทศอื่น ๆ สิ่งที่ทำให้เกิด
การผสมผสานระหว่างชนเผ่าไท-ลาว
กับชนกลุ่มอื่น ๆ ที่พัฒนาเป็นชาวสยาม
ที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ พุทธศาสนาทั้ง
ลัทธิหินยานและมหายานที่แพร่หลายอยู่
ในประเทศไทยในสมัยตั้งแต่พุทธศตวรรษ
ที่ 12-13 เป็นต้นมานั้น ไม่ก็ดกันความ
สัมพันธ์ของคนในเรื่องชั้น วรรณะ และ
ขณะเดียวกันก็เน้นในเรื่องบุญกุศล ซึ่ง
ขึ้นอยู่กับการกระทำของบุคคล การเป็น
กษัตริย์ในดินแดนนี้ขึ้นอยู่กับการเป็นผู้มี
บุญเป็นสำคัญ ไม่ได้เน้นในเรื่องการสืบ
สันตติวงศ์ดังเช่นในประเทศอื่น เพราะ-
ฉะนั้นกษัตริย์จากรัฐหนึ่งอาจไปครอง
อีกรัฐหนึ่งก็ได้ หรือแม้บุคคลธรรมดา
สามัญที่มีความสามารถก็อาจได้รับการ
แต่งตั้งให้เป็นกษัตริย์

อีกสิ่งหนึ่งที่ทำให้กลุ่มชาวสยามมี

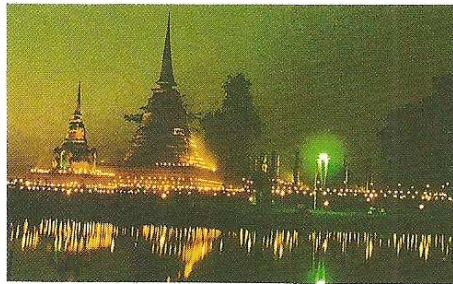
การขยายตัวและมีการพัฒนามาเป็นลำดับ
ตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 18 ลงมา ก็คือ
ภาษาไทย ภาษาของพวกไท-ลาว ใช้ใน
การคมนาคมได้กว้างขวางกว่าภาษาบาลี-
สันสกฤต มอญและเขมร ซึ่งส่วนใหญ่
เป็นภาษาทางศาสนาหรือทางราชสำนักที่
ผูกพันกับบรรดารัฐเก่า ๆ ที่ค่อย ๆ สลาย
ตัวไป ครั้นถึงตอนต้นพุทธศตวรรษที่
19 พ่อขุนรามคำแหงแห่งรัฐสุโขทัยได้
ทรงประดิษฐ์ตัวอักษรไทยขึ้น โดยดัด
แปลงมาจากตัวอักษรมอญและอักษรขอม
ที่มีมาก่อน โดยเหตุนี้ภาษาไทยจึงเป็น
สิ่งที่ใช้แพร่หลายกันในแว่นแคว้นของ
ชาวสยามก่อน แล้วจึงค่อย ๆ แพร่ไปยัง
บ้านเมืองหรือรัฐอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

รัฐอิสระในประเทศไทยระหว่าง พุทธศตวรรษที่ 19-20

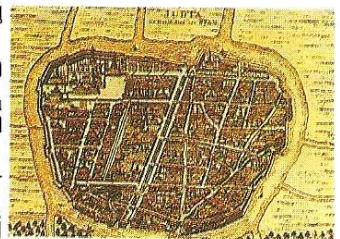
ระหว่างพุทธศตวรรษที่ 19-20
ประเทศไทยมีรัฐอิสระอยู่ถึง 7 รัฐด้วย
กันคือ อโยธยา นครศรีธรรมราช สุพรรณ-
ภูมิ สุโขทัย แพร่ น่าน และลานนา รัฐ
เหล่านี้ไม่ได้อยู่โดดเดี่ยว หากมีความ
สัมพันธ์กับรัฐอื่น ๆ ทั้งในทางเศรษฐกิจ
และสังคม วัฒนธรรมและการเมือง
นอกจากนั้นยังเกี่ยวข้องกันกับประเทศ
ใกล้เคียงเช่น กัมพูชา มอญ พม่า และ
ลาว อีกด้วย

บรรดารัฐอิสระในประเทศไทย ตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 19 ลงมานั้น เมื่อมองดูจากสภาพการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและการเมืองแล้วอาจแบ่งออกได้เป็น 4 รัฐใหญ่ ๆ ด้วยกันคือ รัฐละโว้ หรือที่จีนเรียกว่า หลอสก รัฐสุพรรณภูมิ หรือที่จีนเรียกว่า เสียม ซึ่งหมายถึงสยาม รัฐทั้งสองนี้อยู่เคียงข้างกันในลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาซึ่งเป็นรัฐที่เมืองท่าติดต่อกับประเทศทางโพ้นทะเลได้เช่นเมืองอโยธยา เมืองสุพรรณภูมิ เมืองราชบุรี และเมืองเพชรบุรี เป็นต้น ส่วนอีกสองรัฐอยู่ภายในคือสุโขทัยและลพบุรีไทย รัฐสุโขทัยควบคุมเส้นทางค้าขายทางบกที่อยู่ตอนกลางของประเทศที่จะแยกไปทางตะวันตกในเขตเมืองมอญและพม่า หรือทางตะวันออกไปทางเขตภาคอีสานลาวและกัมพูชา หรือลงมาทางใต้ยังบ้านเมืองในลุ่มน้ำเจ้าพระยา ส่วนลพบุรีไทยควบคุมเส้นทางสินค้าที่จะผ่านขึ้นไปยังที่ราบลุ่มแม่น้ำโขงตอนบนไปยังเขตยวนเหนือและยูนนานของประเทศจีน

รัฐที่มีการขยายตัวมากที่สุดในการบรรดารัฐทั้ง 4 ที่กล่าวมานี้ก็คือรัฐสุพรรณภูมิ เป็นรัฐที่มีความสามารถในการค้าขาย มีการติดต่อทั้งภายในและภายนอกเป็นอย่างดี ในด้านความสัมพันธ์

กับรัฐอื่น ๆ ภายในรัฐนี้ก็เข้ากันได้กับรัฐอื่น ๆ เป็นอย่างดีเช่นกับทางนครศรีธรรมราชและทางสุโขทัย ทำให้เกิดเป็นกลุ่มของรัฐที่เรียกว่า สยามประเทศ ขึ้นเคียงคู่กับรัฐละโว้ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับรัฐกัมพูชาและหัวเมืองทางฝั่งตะวันออกของกลุ่มน้ำเจ้าพระยา ในด้านความสัมพันธ์กับต่างประเทศ สุพรรณภูมิรวมทั้งรัฐอื่น ๆ ในกลุ่มสยามประเทศก็เป็นที่ยอมรับของประเทศที่อยู่ภายนอก โดยเฉพาะประเทศจีน ซึ่งมีบันทึกไว้ในจดหมายเหตุว่า มีการติดต่อทางการทูตกับสยามประเทศเป็นอย่างดี นับแต่ตอนกลางพุทธศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา ก็มีการเปลี่ยนแปลงใหญ่ขึ้นในทางสังคมและการเมืองของรัฐทั้ง 4 นี้ กล่าวคือรัฐสุพรรณภูมิสามารถผนวกนครศรีธรรมราชเข้าไว้ได้ และต่อมาก็ได้รวมกันกับรัฐละโว้อันเนื่องมาจากการอภิเษกสมรสระหว่างสมเด็จพระรามาธิบดี (พระเจ้าอู่ทอง) ของรัฐละโว้กับพระราชธิดาของกษัตริย์ผู้ปกครองรัฐสุพรรณภูมิ

ได้มีการย้ายเมืองหลวงมาอยู่ที่เมือง
อโยธยา โดยมีการสร้างเมืองขึ้นใหม่ทาง
ฝั่งตะวันตกของเมืองเดิม เมื่อสร้างเสร็จ
แล้ว ได้ขนานนามเมืองว่า พระนครศรี-
อยุธยา เป็นเมืองที่ตั้งอยู่ ณ ที่รวมของ
แม่น้ำใหญ่ ๆ หลายสายซึ่งเป็นชุมทาง
ของการติดต่อคมนาคมกับบ้านเมืองทั้ง
ภายในและภายนอกประเทศ ในระยะนี้
ทางจีนระบุไว้ในจดหมายเหตุว่า เป็น
เวลาที่เสื่อมถอยกับหลอซกก็รวมกันเป็น
เสื่อมหลอซกก็

กรุงศรีอยุธยาในฐานะเป็นราชอาณาจักรสยาม (พ.ศ. 1893-2310)

การเกิดของพระนครศรีอยุธยามี
ความหมายอย่างมากต่อพัฒนาการของ
อาณาจักรในประเทศในสมัยพุทธศตวรรษ
ที่ 20 ลงมา เพราะเท่ากับเป็นการรวม
ศูนย์กลางของรัฐละโว้และสุพรรณภูมิ
ให้มีราชธานีอยู่ในที่แห่งเดียวกัน ซึ่ง
นอกจากจะเป็นที่รวมของอำนาจในทาง
การเมืองและการปกครองแล้ว ยังเป็น
ศูนย์กลางของการค้าขายติดต่อกับต่าง-
ประเทศและบ้านเมืองที่อยู่ภายในอีกด้วย
บรรดาเมืองอื่น ๆ ที่เคยเป็นเมืองท่า
แข่งขันเช่นเมืองสุพรรณภูมิ เมืองราชบุรี
และเมืองเพชรบุรี ก็ค่อย ๆ ลดความ
สำคัญลงไป รัฐอยุธยาเริ่มมีความมั่งคั่ง

และแผ่อำนาจไปยังรัฐใกล้เคียงโดยเฉพาะ
กัมพูชา และสุโขทัย สมเด็จพระรามา-
ธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอู่ทอง) ผู้ครองพระ-
นครศรีอยุธยาได้ส่งกองทัพภายใต้การนำ
ของขุนหลวงพะงั่ว ซึ่งเป็นพี่พระมเหสี
และเป็นเจ้าเมืองสุพรรณภูมิไปตีเขมรไว้
ได้ในอำนาจ และขณะเดียวกันก็ยกกองทัพ
เข้ายึดเมืองสองแคว ซึ่งเป็นเมืองสำคัญ
ของแคว้นสุโขทัยเป็นเหตุให้สมเด็จพระ-
มหาธรรมราชาลิไทย ต้องยอม
อ่อนน้อม

แต่ต่อมาเนื่องจากมีเหตุขัดแย้งภายใน
ประกอบกับพมามีอำนาจมากขึ้น ในที่สุด
กรุงศรีอยุธยาก็ตกเป็นเมืองขึ้นของพม่า
เป็นเวลาถึง 15 ปี จนกระทั่งสมเด็จพระ-
นเรศวรทรงกู้อิสรภาพได้จากพม่า
ในปีพ.ศ. 2127 และทำสงครามรบพุ่ง
ป้องกันประเทศกับพม่าตลอดรัชสมัยของ
พระองค์

หลังรัชกาลสมเด็จพระนเรศวร
กรุงศรีอยุธยาเข้าสู่ภาวะปกติมีความ
มั่นคงทางการเมืองกว่ารัฐใด ๆ ในพื้น
แผ่นดินใหญ่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีผู้คนจากประเทศใกล้เคียง
อพยพเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารของ
พระมหากษัตริย์ไทย พ่อค้าวาณิชจากชาติ
ต่าง ๆ ทั้งในเอเชียและตะวันตก อาทิ

เช่น โปรตุเกส สเปน อังกฤษ ฮอลันดา และฝรั่งเศส หลังไหลเข้ามาติดต่อกำขายด้วย กรุงศรีอยุธยาจึงมีความมั่งคั่งในทางเศรษฐกิจ และขณะเดียวกันก็มีความรุ่งเรืองทางศิลปวิทยาการมากกว่าสมัยใด ๆ ที่ผ่านมา

ความรู้เรื่องทางศิลปวิทยาของกรุงศรีอยุธยาเจริญถึงขีดสุดในสมัยสมเด็จพระนารายณ์ ซึ่งเป็นระยะเวลาที่มีความสัมพันธ์กับต่างประเทศโดยเฉพาะกับทางตะวันตกมากกว่าสมัยอื่น ๆ การค้าขายเจริญรุ่งเรืองมีทั้งที่พ่อค้าชาติต่าง ๆ หลังไหลเข้ามาทำการค้าขายและทางกรุงศรีอยุธยาส่งเรือออกไปค้าขายกับประเทศอื่น ๆ ชาวฝรั่งเศสเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาบ้านเมืองเช่น การก่อสร้างป้อมปราการกำแพงเมือง อ่างเก็บน้ำ การประปา ตลอดจนการก่อสร้างอาคารในพระราชฐาน โดยเฉพาะที่เมืองลพบุรี เป็นต้น

การสิ้นสุดของกรุงศรีอยุธยา

กรุงศรีอยุธยาในฐานะเป็นราชธานีของอาณาจักรสยาม เจริญรุ่งเรืองสืบมาถึง 417 ปี ก็ถึงกาลสิ้นสุดในพ.ศ. 2310 อันเนื่องจากการทำลายล้างของกองทัพพม่าที่ยกเข้ามาล้อมพระนครอยู่ถึง 2 ปีเศษ

เมื่อกรุงแตกแล้วจึงเกิดก๊กอิสระขึ้นถึง 4 ก๊ก ซึ่งไม่รวมก๊กของพระยาตาก ก๊กอิสระเหล่านี้คอยที่จะสู้รบกันเองและขับไล่กองทัพพม่าออกไป เพื่อตั้งตัวเป็นใหญ่ขึ้นมาแทนพระมหากษัตริย์ราชวงศ์บ้านพลูหลวง ซึ่งสูญอำนาจไปพร้อมกับการเสียพระนครศรีอยุธยา

อย่างไรก็ตามนับเป็นเคราะห์ดีอย่างหนึ่งของบ้านเมืองที่มีผู้นำรุ่นใหม่ เช่น พระยาตาก หลวงยกกระบัตรเมืองราชบุรีและนายสุดจินดา หุ้มแพรที่มีความกล้าหาญและเห็นประโยชน์ของส่วนรวม ได้ร่วมสะสมกำลังคนเป็นกองทัพใหญ่ที่สามารถขับไล่กองทัพพม่าออกไปจากราชอาณาจักรได้ กู้กรุงศรีอยุธยากลับคืนมา แล้วตั้งกรุงธนบุรี

จีนเป็นราชธานีแทน ต่อจากนั้นก็ดำเนินการปราบปรามก๊กต่าง ๆ ได้สำเร็จในเวลาต่อมา นำบ้านเมืองกลับสู่สภาพเรียบร้อยปกติได้เหมือนเดิม พระยาตากได้ปราบดาภิเษกตนเองเป็น พระราชาธิบดีในพระนามที่คนรุ่นหลัง ๆ ถวายว่า สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีมหาราช โดยมีหลวงยกกระบัตรและนายสุตจินดา หุ้มแพร สองพี่น้องซึ่งต่อมาได้สถาปนาเป็น เจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกและเจ้าพระยาสุรสีห์พิชัยเทวาราช เป็นกำลังสำคัญในการรบพุ่งป้องกันราชอาณาจักรและการจัดระเบียบบ้านเมือง

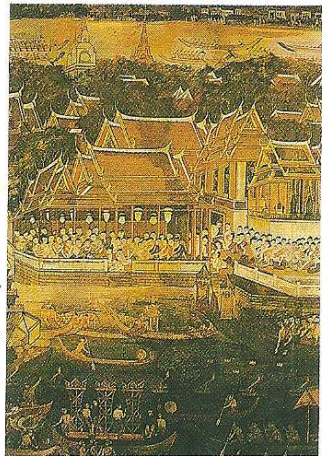
ยุคของกรุงธนบุรีเป็นเวลาของการกู้ชาติบ้านเมืองท่าสงครามขับไล่พม่า

ขยายราชอาณาจักรให้กว้างขวางออกกวาดต้อนและนำผู้คนจากเมืองจีนและที่กระจายอยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ เข้ามาเป็นพลเมือง พื้นฟูการค้าขายกับต่างประเทศ โดยเฉพาะกับจีน ทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาและจัดระเบียบบ้านเมืองให้เป็นปึกแผ่น ดังนั้นเมื่อสิ้นรัชกาลของสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีแล้ว ราชอาณาจักรสยามก็กลับเข้าสู่ความเป็นปกติและความเข้มแข็งเช่นเดิม จึงเป็นเวลาที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกและสมเด็จพระบวรราชเจ้าสุรสิงหนาทซึ่งเสด็จขึ้นครองราชย์สืบต่อจากสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีมหาราช ทรงมีโอกาที่จะขยายสร้างพระนครขึ้นใหม่ทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา และทรงฟื้นฟูพระพุทธศาสนา ศิลปกรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีให้รุ่งเรืองเช่นสมัยเมื่อกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ความมุ่งหมายที่จะสร้างพระนครใหม่ให้เหมือนกรุงศรีอยุธยาเป็นสิ่งที่ฝืนแน่นอนในพระราชหฤทัยของพระมหากษัตริราชเจ้าทั้งสองพระองค์เสมอมา ดังเห็นได้จากพระราชนิพนธ์เพลงยาวรบพม่าของสมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาท กรมพระราชวังบวรสถานมงคล ตอนที่กล่าวถึงกรุงศรีอยุธยาว่า

“ประกอบด้วยโภชนาหารทุก
ถิ่นฐานบริบูรณ์หนักหนา อยู่เย็นเป็นสุขทุกทิว
เข้าคำอัคราทั้งราตรี ประหนึ่งว่าจะไม่มีคำคืน
รวยรินเป็นสุขเกษมศรี ไม่เห็นเช่นว่าจะเป็น
ถึงเพียงนี้ มาเย็นยับอัปรีศรีศกคัลลย ทั้ง
อนนหนทางอารามราช มาวินาศสิ้นสุดสูญหาย
สารพัดย่อยยับกลับกลาย อันตรายไปทั่วพื้น
ปฐพี เมื่อพระกาลจะมาผลาญดังทำนาย แสน
เสียดายภูมิพื้นกรุงศรี บริเวณอ้ออลด้วยชลธิ
ประคองเกาะอสุรีลังกา เป็นคั่นขอบขอบกล
ถึงเพียงนี้ มาเสียดสูญไฟรือนาถา ผู้ใดใครเห็น
จะไม่นำพา อยู่รยาอาภัพกลับไป เห็นจะสิ้นอายุ
พระนคร ให้อาวรณผู้รักษาหาไม่ เป็นป่า
หญ้ารากดังพงไพร แต่จะสาบสูญไปทุกทิว
คิดมาก็เป็นน่านอนิจจัง ด้วยกรุงเป็นที่ตั้ง
พระศาสนา ทั้งอารามเจดีย์ที่บูชา ปฎิมา
ฉลององค์พระทรงญาณ ก็ทลายยับเยินเป็น
ผุยผง เหมือนพระองค์เสด็จดับสังขาร ยังไม่
สิ้นศาสนาอรธาน ทั้งเจดีย์วิหารก็สูญไป
เสียดพระนิเวศน์บุรีวัง พระที่นั่งทั้งสามงาม
ไสว ตั้งเรียงระเบียบชั้นเป็นหลั่นไป อำไพ
วิจิตรรจนา มุขโถงมุขเค็จมุขกระสัน เป็นเชิง

ชั้นลวดลายล้วนเลขา เพดานในไว้ดวงดารา
ผนังฝ้าดาดแก้วดังวิมาน ที่ตั้งบัลลังก์แก้วทุก
องค์ ทวารลงอัฒจันทร์หน้าลาน ปราบพื้น
รินราบดังพระลาน มีโรงคชาธารตระการตา
ทิมดาบคดลัดพื้นกำแพงแก้ว เป็นกองแถวยี่ด
ยาวกันหนักหนา เป็นที่แขกเฝ้าเข้าวันทา ดัง
เทวานฤมิตประดิษฐ์ไว้ สืบทรงวงศ์กษัตริย์
มาช้านาน แต่บุราณแล้วไม่นับพระองค์ได้
พระที่นั่งซึ่งตั้งอยู่ข้างใน มีสระชลาลัยชลธิ
ชื่อนั่งบรพยงกัรัตนาศน์ ที่ประพาสมัจฉาใน
สระศรี ทางเสด็จเสร็จสิ้นสารพันมี เป็นที่
กษัตริย์สืบมา ก็สูญสิ้นศรีมลายหายหมด จะ
ปรากฏสักสิ่งไม่มีว่า อันอนนหนทางมรรคา
คิดมาก็เสียดายทุกสิ่งอัน ร้านเรียบระเบียบ
ด้วยรูกษา ขายของนานาทุกสิ่งสรรพ ทั้งพิธี
ปีเดือนคั่นวัน สารพันจะมีอยู่อัครา ฤดูใดก็ได้
เล่นเกษมสุข แสนสนุกนี้ทั้งเมืองहरรษา
ตั้งแต่นี้แลหนากออา อยู่รยาจะสาบสูญไป จะ
หาไหนได้เหมือนกรุงแล้ว ดังดวงแก้วอันสิ้น
แสงใส นับวันแต่จะยับยับไป ที่ไหนจะคั่น
กงมา”

จากความเสียหายกรุงศรีอยุธยา ที่
ได้ทรงพรณนามานี้ สมเด็จพระ
ราชวังบวรฯ ทรงมีพระปรารธนาอย่าง
ยิ่งว่าจะทรงสร้างกรุงศรีอยุธยาขึ้นมา
ใหม่ ดังมีข้อความในพระราชนิพนธ์อีก
ตอนหนึ่งว่า

“อันกรุงรัตนอังวะครั้งนี้หรือ
จักพ้นเงื้อมมืออย่าสงสัย
พม่าจะมาเป็นข้าไทย
จะได้ใช้สร้างกรุงอยุธยา”

พระราชอาณาจักรไทยสมัยราชวงศ์ จักรี

หลังจากที่พระบาทสมเด็จพระพุทธ-
ยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ได้ทรงปราบดา
ภิเษกขึ้นเป็นพระปฐมบรมกษัตริย์ใน
มหากับริบรมราชวงศ์แล้ว พระมหากษัตริย์
ในพระราชวงศ์นี้ทุกพระองค์ก็ได้ทรง

บำเพ็ญพระราชกรณียกิจอันเป็นคุณ-
ประโยชน์แก่ชาติบ้านเมือง โดยแต่ละ
รัชกาลจะทรงเน้นในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง
ที่จำเป็นแก่กาลสมัย เช่น การสงคราม
ป้องกันประเทศ การทะนุบำรุงเศรษฐกิจ
และบ้านเมือง การรักษาสัมพันธไมตรี
ระหว่างประเทศ และการปรับปรุงการ
ปกครองวัฒนธรรมประเพณีในพระราช-
อาณาจักรไทยให้ทันสมัย

พระราชประสงค์ที่จะสร้างพระนคร-
ศรีอยุธยาขึ้นมาใหม่ ของสมเด็จพระ
พระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาทในครั้ง
กระนั้นจึงมิได้กลายเป็นหมัน เพราะถึง
แม้ว่าจะดีกรุงอังวะของพม่าไม่ได้ก็ตาม
กรุงศรีอยุธยาก็อุบัติขึ้นใหม่ในนามของ
กรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งค่อย ๆ พัฒนาขึ้น
มาจนเจริญรุดหน้าเฉกเช่นพระราชอาณาจักร
ไทยสมัยกรุงศรีอยุธยา

สถาบันพระมหากษัตริย์ของไทย

ตามหลักฐานทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ได้บ่งชี้ว่าชนชาติไทยนั้นได้รวมตัวเป็นปึกแผ่นมานับพันปีแล้ว กล่าวคือ ก่อนที่จะมีการสถาปนากรุงสุโขทัยเป็นราชธานี ในเบื้องต้นนั้นพระมหากษัตริย์ทรงทำหน้าที่ประจักษ์พยาน เป็นผู้นำออกรบพุ่งยามมีศึกสงคราม เป็นทั้งพ่อผู้ปกครอง และเป็นทั้งตุลาการของราษฎรในเวลาปกติ ดังนั้นในสมัยสุโขทัย จึงเรียกขานพระมหากษัตริย์ว่า “พ่อขุน” ต่อมาเมื่ออำนาจ

การปกครองของกรุงสุโขทัยเสื่อมลง พระเจ้าอู่ทองได้ทรงรวบรวมหัวเมืองฝ่ายใต้ตั้งกรุงศรีอยุธยาขึ้นเป็นราชธานีได้สำเร็จในปีพุทธศักราช 1893 ราชอาณาจักรแห่งนี้ได้รับอิทธิพลทางด้านวัฒนธรรมของขอมมากกว่าสุโขทัย การปกครองจึงโน้มเอียงไปถ้อยคตินิยมที่ว่าพระมหากษัตริย์ คือ สมมุติเทพ ทรงมีฐานะเป็นเจ้าชีวิตและเจ้าแผ่นดิน กรุงศรีอยุธยาได้เจริญมาเป็นลำดับเป็นเวลาถึง 417 ปี จึงได้เสียกรุงแก่พม่า ในปีพุทธศักราช 2310

เมื่อกรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่าข้าศึกเป็นครั้งสุดท้ายนั้น ผู้คนและทรัพย์สินสมบัติถูกกวาดต้อนไปเป็นเชลยเป็นจำนวนมาก สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงรวบรวมผู้คนกอบกู้เอกราชกลับคืนมาได้ และทรงสถาปนากรุงธนบุรีขึ้นเป็นราชธานีแทนกรุงศรีอยุธยาซึ่งถูกเผาทำลาย ต้องทรงรบทัพจับศึกอยู่ตลอดเวลา 15 ปี แห่งรัชสมัย แต่ก็มิได้ทรงทอดทิ้งราชการงานเมือง ทรงรวบรวมแบบแผนต่าง ๆ ซึ่งกระจัดกระจายหายสูญไปในระหว่างสงครามเข้าไว้เป็นแบบอย่างสำหรับพระนคร สิ่งใดที่ชำรุดบกพร่องก็ทรงจัดซ่อมสร้างขึ้นไว้ในราชการ รวมทั้งทรงสร้างความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของคนไทย ซึ่งจิตสำนึกเช่นว่าก็ยังคงสืบทอดมาจนทุกวันนี้

ต่อมาในปีพุทธศักราช 2325 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์จักรี ได้ทรงสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์ คือ กรุงเทพมหานครขึ้นเป็นราชธานี มีพระมหากษัตริย์ในราชวงศ์นี้สืบราชสันตติวงศ์ ปกครองบ้านเมืองสืบต่อมาจนถึงปัจจุบัน

พระมหากษัตริย์ในพระบรมราชจักรีวงศ์ทุกพระองค์นั้น ล้วนทรงพระปรีชาสามารถเหมาะสมกับยุคสมัย ทรง

ทะนุบำรุงพัฒนาบ้านเมืองให้เจริญก้าวหน้ามั่นคง สร้างสรรค์ศิลปวัฒนธรรม อีกทั้งทรงดำเนินวิเทศব্যสขุขุมคัมภีรภาพกับมหาอำนาจต่างประเทศเพื่อรักษาเอกราชของชาติมาโดยตลอด แม้ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ตั้งแต่ พ.ศ. 2475 แล้วก็ตาม แต่พระมหากษัตริย์ของไทยก็มิได้ทรงเป็นเพียงประมุขแห่งรัฐตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเท่านั้น หากยังทรงเอาพระราชหฤทัยใส่ในความทุกข์ยากของประชาชนของพระองค์ดังเช่นกาลก่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พระมหากษัตริย์ลำดับที่ 9 และพระองค์ปัจจุบัน ในพระบรมราชจักรีวงศ์ ซึ่งทรงครองราชสมบัตินานกว่าพระมหากษัตริย์พระองค์ใด ๆ ในประวัติศาสตร์ไทยนั้น ทรงมีบทบาทที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ทรงถือเอาทุกข์สุขของราษฎรประดุจดั่งทุกข์สุขของพระองค์เองสมดังกับพระราชปณิธานที่พระราชทานเป็นพระปฐมบรมราชโองการ เมื่อทรงเข้าสู่พระราชพิธีบรมราชาภิเษก เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2493 ว่า

“เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อ
ประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา-
ภูมิพลอดุลยเดช เสด็จพระราชสมภพ
ณ โรงพยาบาลเมานท์ ออเบิร์น เมือง
เกมบริดจ์ รัฐแมสซาชูเซตส์ สหรัฐ-
อเมริกา เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม
พ.ศ. 2470 เป็นพระราชโอรสพระองค์
เล็กในสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลย-
เดชวิกรม พระบรมราชชนก และสมเด็จพระ-
ศรีนครินทราบรมราชชนนี

เมื่อ พ.ศ. 2471 ได้โดยเสด็จ
สมเด็จพระบรมราชชนก ซึ่งทรงสำเร็จ
การศึกษาปริญญาแพทยศาสตรบัณฑิต
เกียรตินิยม จากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด
สหรัฐอเมริกา กลับสู่ประเทศไทย และ
เมื่อสมเด็จพระบรมราชชนกสวรรคตนั้น
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพล-
อดุลยเดช มีพระชนมายุยังไม่ถึงสอง
พรรษา

ในปี พ.ศ. 2476 เสด็จพระราช-
ดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระศรีนคริน-
ทราบรมราชชนนี สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ
เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา พระเชษฐภคินี
และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันท-
มหิดล พระบรมเชษฐาธิราช ไปประทับ
เพื่อทรงศึกษา ณ เมืองโลซานน์ สวิต-
เซอร์แลนด์ โดยทรงศึกษาชั้นประถม-

ศึกษาในโรงเรียนเมียร์มองด์ ชั้นมัธยม-
ศึกษา ณ เอกอล นูแวล เดอ ลา ซืออิส
โรมอง ทรงได้รับประกาศนียบัตรทาง
อักษรศาสตร์จาก ยิมนาส กลาซีค
กังโตนาล แล้วทรงเข้าศึกษาในมหา-
วิทยาลัยโลซานน์ ในแขนงวิศวกรรม-
ศาสตร์

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว-
ภูมิพลอดุลยเดช เสด็จขึ้นเถลิงถวัลยราช-
สมบัติสืบต่อจากพระบรมเชษฐาธิราช
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันท-
มหิดล ซึ่งเสด็จสวรรคตโดยกะทันหันใน
วันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2489 จากนั้น
จึงเสด็จพระราชดำเนินไปทรงศึกษาต่อ
ณ มหาวิทยาลัยเดิม แต่ได้ทรงเปลี่ยน
แขนงวิชาเป็นกฎหมายและวิชารัฐศาสตร์
แทนวิศวกรรมศาสตร์ ซึ่งทรงศึกษาอยู่
แต่เดิม

ระหว่างที่ประทับอยู่ในต่างประเทศ
นั้น ทรงพบกับหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์
กิตติยากร ธิดาในพระวรวงศ์เธอ กรม-
หมื่นจันทบุรีสุรนาถ กับหม่อมหลวงบัว
(สนิทวงศ์) กิตติยากร ต่อมาทรงหมั้น
กับหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ กิตติยากร ใน
วันที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ. 2492 ณ
เมืองโลซานน์ สวิตเซอร์แลนด์ และในปี
พ.ศ. 2493 เมื่อเสด็จพระราชดำเนิน
นิวัติพระนคร และถวายพระเพลิงพระ-
บรมศพพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว-
อานันทมหิดลแล้ว จึงทรงพระกรุณา
โปรดเกล้าฯ ให้จัดการพระราชพิธีราชา-
ภิเษกสมรสกับหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ กิตติ-
ยากร ขึ้น ณ พระตำหนักสมเด็จพระ-
ศรีสวรินทิราบรมราชเทวี พระพันวัสสา-
อัยยิกาเจ้า ในวังสระปทุม เมื่อวันที่ 28
เมษายน พ.ศ. 2493

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพล-
อดุลยเดช และสมเด็จพระนางเจ้าฯ
พระบรมราชินีนาถ มีพระราชโอรส
และพระราชธิดา รวม 4 พระองค์ คือ
สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าอุบล-
รัตน์ราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี
ประสูติ ณ โรงพยาบาลมงชัวซีส์
เมืองโลซานน์ สวิตเซอร์แลนด์ เมื่อวันที่
5 เมษายน พ.ศ. 2494

สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้าม-
หาวชิราลงกรณ์ สยามมกุฎราชกุมาร
เสด็จพระราชสมภพ ณ พระที่นั่งอัมพร-
สถาน เมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ.
2495

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา เจ้าฟ้าม-
หาจักรีสิรินธร รัฐสีมาคุณากรปิยชาติ
สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชสมภพ
ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน เมื่อวันที่ 2
เมษายน พ.ศ. 2498

สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬา-
ภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ประสูติ
ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน เมื่อวันที่ 4
กรกฎาคม พ.ศ. 2500

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรง
ผนวช เมื่อวันที่ 22 ตุลาคม พ.ศ.
2499 ณ พระอุโบสถวัดพระศรีรัตน-
ศาสดาราม และประทับจำพรรษา ณ
ตำหนักปั้นหย่า วัดบวรนิเวศวิหาร

ซึ่ง สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินี ได้ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจในตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแผ่นดินระหว่างทรงพระผนวช 15 วัน นี้ ได้เรียบร้อยเป็นที่พอพระราชหฤทัย จึงได้มีพระบรมราชโองการสถาปนาเฉลิมพระยศขึ้นเป็นสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

ในวันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2493 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งการพระราชพิธีบรมราชาภิเษกตามแบบอย่างโบราณราชประเพณีขึ้น ณ พระที่นั่งไพศาลทักษิณ ในพระบรมมหาราชวัง

ในโอกาสนี้ได้พระราชทานพระปฐมบรมราชโองการ ซึ่งเป็นพระราชปณิธานว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”

พระราชกรณียกิจน้อยใหญ่ที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงปฏิบัติ นับตั้งแต่เสด็จขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติจนถึงปัจจุบันนั้น จะเห็นได้ชัดเจนว่าเป็นไปตามพระราชปณิธานที่ทรงตั้งมั่นว่าจะทรงอุทิศพระองค์บำเพ็ญพระราชกรณียกิจเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สุขและความเจริญรุ่งเรืองเป็นปึกแผ่นแก่ราษฎรและประเทศชาติเป็นสำคัญ ดังจะกล่าวต่อไปนี้

ในฐานะองค์พระประมุขของประเทศ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ไปทรงเยือนประเทศต่าง ๆ ทั้งในทวีปเอเชีย ยุโรป อเมริกา และออสเตรเลีย นับตั้งแต่ พ.ศ. 2502 เป็นต้นมา รวมทั้งสิ้น 29 ประเทศ ทั้งนี้เพื่อเป็นการกระชับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและมิตรประเทศต่าง ๆ ให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น และเมื่อเสร็จสิ้นการเยือนประเทศต่าง ๆ นั้นแล้ว ก็ได้ทรงต้อนรับพระราชอาคันตุกะผู้เป็นประมุขประเทศต่าง ๆ ที่มาเยือนไทยเป็นการตอบแทน ทำให้ประเทศไทยเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง นับเป็นประโยชน์แก่ประเทศไทยอย่างมหาศาล แม้ในปัจจุบันจะทรงเว้นการเสด็จพระราชดำเนินเยือนต่างประเทศแล้ว ด้วยทรงอุทิศพระวรกายและเวลาส่วนใหญ่ไว้กับการพัฒนาชีวิตและความเป็นอยู่ของราษฎรในท้องถิ่นทุรกันดารเป็นสำคัญ แต่ก็ได้ทรงมอบหมายพระราชภารกิจด้านเจริญสัมพันธไมตรีกับนานาประเทศนี้ กับพระบรมราชโอรสและพระราชธิดา ให้เป็นผู้เสด็จพระราชดำเนินเยือนต่างประเทศแทนพระองค์

เป็นที่กล่าวขวัญกันอยู่ทั่วไปว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพล-

อดุลยเดชเป็นพระมหากษัตริย์ซึ่งทรงทำงานตรากตรำพระวรกายอย่างยิ่ง พระองค์หนึ่งในโลก ในปีหนึ่ง ๆ ทรงอุทิศเวลาถึงสองร้อยวันโดยประมาณ ในการเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎร และทอดพระเนตรกิจการโครงการพัฒนาตามพระราชดำริ ในท้องถิ่นทุรกันดารทั่วทุกภาคของประเทศ โครงการพัฒนาต่าง ๆ เหล่านี้มีทั้งโครงการด้านการพัฒนาที่ดินและแหล่งน้ำ โครงการปลูกพืชทดแทน โครงการด้านการเกษตร ประมง ปศุสัตว์ และชลประทาน เป็นต้น ทรงวางแผนพัฒนาเพื่อความเจริญก้าวหน้าและความมั่นคงในพื้นที่ดังกล่าวในทุก ๆ ด้านอย่างสอดคล้อง มีการประสานประโยชน์และเกื้อกูลซึ่งกันและกันที่สำคัญ คือ โครงการที่จะศึกษาแผนที่บริเวณที่จะเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมล่วงหน้าอย่างละเอียดลออ ทำให้ทรงสามารถกำหนดจุดพัฒนา เช่น แหล่งน้ำ และการจัดรูปที่ดินอย่างคร่าว ๆ ครั้นเสด็จพระราชดำเนินถึงที่หมายนั้น ๆ แล้ว จึงจะทอดพระเนตรสภาพพื้นที่ตามความเป็นจริง ตลอดจนทรงซักถามข้อเท็จจริงเพิ่มเติม ทั้งจากราษฎรที่มีภูมิลำเนาอยู่ในบริเวณนั้นและเจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาต่าง ๆ ที่ประจำอยู่ในพื้นที่ ทั้งนี้เพื่อใช้ประโยชน์ในการประกอบพระราชดำริต่อการวาง

โครงการพัฒนาร่วมกับเจ้าหน้าที่ที่ร่วมปฏิบัติงานสนองพระราชดำริ ซึ่งล้วนเป็นข้าราชการจากส่วนราชการต่าง ๆ ทั้งฝ่ายพลเรือน ตำรวจ และทหาร

จากข้อเท็จจริงในส่วนนี้ จึงทำให้เห็นชัดแจ้งว่า การริเริ่มโครงการพัฒนาตามพระราชดำรินั้น มิใช่พระมหากษัตริย์ทรงก้าวท่างานของรัฐบาล หากเป็นการอุทิศกำลังกาย กำลังปัญญาร่วมกันเพื่อประโยชน์สุขของราษฎรนั่นเอง ทั้งนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นฝ่ายพระราชทานพระราชดำริเพื่อให้ข้าราชการฝ่ายวิชาการรับไปพิจารณา โดยรอบคอบหากเห็นเหมาะสมจึงดำเนินการสนองพระราชดำรินั้น ๆ และทุนดำเนินการตามโครงการฯ ก็มาจากงบประมาณของรัฐบาลนั่นเอง

หากพินิจพิจารณาแนวพระบรมราโชบายในการพัฒนาอย่างลึกซึ้ง จะเห็นชัดว่าทรงกระทำการอย่างหนึ่งเพื่อเกื้อกูลการอีกอย่างหนึ่งเสมอไป ตัวอย่างเช่น เพื่อขจัดปัญหาการขัดแย้งระหว่างราษฎรกับฝ่ายปกครอง อันอาจจะลุกลามเป็นปัญหาใหญ่โตภายหลังได้ เช่น ปัญหาการขาดแคลนที่ดินทำกินและน้ำเพื่อการชลประทาน ขึ้นแรกก็จะมีพระราชดำรัสให้สำรวจสถานที่สร้างอ่างเก็บน้ำ ซึ่งมีประโยชน์อเนกประสงค์ กล่าวคือ

ประการแรก จะช่วยรักษาความชุ่มชื้นบริเวณรอบอ่างเก็บน้ำ ทำให้สามารถทำโครงการปลูกสวนป่าเสริม ซึ่งมีพระราชดำริให้ปลูกพันธุ์ไม้ชนิดใดเร็วก็ละกันไปให้ครบถ้วน คือไม้สำหรับปลูกสร้างบ้าน ไม้ผล ไม้สำหรับใช้เป็นฟืน สำหรับบางแห่งก็เป็นป่าไม้ต้นน้ำลำธาร ทำให้เป็นการฟื้นฟูสภาพป่าให้อุดมสมบูรณ์ดังเดิม ประการที่สองจะทำให้สามารถส่งน้ำไปหล่อเลี้ยงพื้นที่เพาะปลูกของราษฎรนับเป็นพัน ๆ หมื่น ๆ ไร่ทั้งในฤดูฝนและฤดูแล้ง สุดแล้วแต่ขนาดของอ่างเก็บน้ำตลอดจนทำให้ราษฎรมีน้ำสะอาดสำหรับบริโภคอุปโภคได้ตลอดทั้งปี ประการที่สามสามารถใช้อ่างเก็บน้ำเป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำจืด เช่น ปลาและกุ้งน้ำจืดพันธุ์ต่าง ๆ โดยพระราชทานพันธุ์มาให้ทุกครั้ง เพื่อให้ราษฎรมีอาหารโปรตีนบริโภคอย่างเพียงพอ เมื่อได้พิจารณาให้ดีแล้วจะเห็นว่า พระราชดำรินี้เท่ากับเป็นการช่วยอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าทางอ้อม ประโยชน์ประการสุดท้ายจึงจะเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจของประชาชน

ขั้นตอนที่สองก็คือการจัดรูปที่ดินและการส่งเสริมการเกษตรกรรมทุกแขนง ซึ่งมีพระบรมราโชบายให้ปลูกข้าวเป็นหลักใหญ่เสียก่อน ส่วนการปลูกพืช

ไร่ พืชสวนอื่น ๆ ก็แล้วแต่กำลังความสามารถในภายหลัง เพราะทรงเชื่อมั่นในหลักการพึ่งตนเองให้ได้และข้าวนั้นก็ป็นอาหารหลักของคนไทย หากส่งเสริมให้ปลูกแต่พืชอื่น แต่ยั้งต้องซื้อข้าวมาบริโภค ก็อาจถูกเอารัดเอาเปรียบหรือเมื่อเกิดภัยพิบัติทั้งจากธรรมชาติหรือจากทางเศรษฐกิจก็จะขาดแคลนข้าว จั้ดว่าพึ่งตนเองไม่ได้ ในเวลาเดียวกันก็มีพระราชดำริให้ส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ เช่น ไก่ เป็ด สุกร ควบคู่กันไปด้วย เพื่อจะได้มีอาหารโปรตีนจากเนื้อสัตว์และไข่ไว้บริโภคเอง แต่ทรงเน้นให้เลี้ยงตามแบบชาวบ้าน โดยไม่ต้องมีวิธีการยุ่งยาก ซับซ้อน อันจะเป็นภาระและสิ้นเปลือง โดยใช่เหตุ เพียงแต่มีพระราชประสงค์ให้มีการปรับปรุงพันธุ์ให้ดีขึ้นเท่านั้น นอกจากนั้น ยังทรงส่งเสริมกิจการธนาคารข้าว โดยเริ่มจากหมู่บ้านที่อดอยาก เพื่อเป็นหลักประกันว่าราษฎรจะมี

ข้าวสำรองไว้บริโภคในยามฉุกเฉินตลอดทั้งปี โดยการขอยืมไปบริโภคก่อนแล้วนำมาใช้คืนเมื่อสามารถเก็บเกี่ยวได้ผลในฤดูต่อไป ด้านธนาคารโคกระบือ ก็ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ดำเนินกิจการในลักษณะคล้าย ๆ กัน โดยบริการให้สมาชิกที่ยากจนขอยืมโคกระบือไปใช้งานในไร่นา จนกระทั่งผสมพันธุ์ตกลูกตัวแรกจึงนำมาใช้คืน ส่วนในยามที่ราษฎรว่างจากการทำงานในไร่นา ก็ให้ส่งเสริมอุตสาหกรรมในครัวเรือนหรือศิลปาชีพพิเศษ ตามพระราชดำริสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เพื่อเป็นการอนุรักษ์ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านมิให้สูญหายไป ตลอดจนทำให้ราษฎรมีรายได้พิเศษเพิ่มขึ้น และยังเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ด้วย

งานศิลปหัตถกรรมนี้ ทรงส่งเสริมตามความคุ้นเคยของประชาชนในแต่ละภูมิภาคเป็นหลัก เช่น ในภาคเหนือทรงส่งเสริมการทำเครื่องเงินของชาวไทยภูเขา การทอผ้าไหมและผ้าฝ้าย ในภาคกลางเป็นการส่งเสริมการประดิษฐ์วัสดุจากป่านสรนารายณ์และการปั้นตุ๊กตาไทย ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทรงส่งเสริมการทอผ้ามัดหมี่ การทอเสื่อ กระจุัดและการจักสานย่านลิเพาในภาคใต้ เป็นต้น

พระราชดำริอีกประการหนึ่งที่แสดงถึงพระอุปนิสัยรักการประหยัดมัธยัสถ์ และการรู้จักทำการใด ๆ ด้วยตนเอง ก็คือไม่โปรดให้มีการใช้เครื่องมืออุปกรณ์ที่ต้องใช้เชื้อเพลิงที่มีราคาแพงโดยไม่จำเป็นจริง ๆ เช่น เครื่องสูบน้ำ เครื่องสีข้าว เครื่องไถพรวน เพราะทรงเล็งเห็นว่าเป็นการฟุ่มเฟือยโดยใช้เหตุ เพราะราคาเชื้อเพลิงนั้นมีแต่จะสูงขึ้นไม่มีที่สิ้นสุด ทั้งยังอาจขาดแคลนในบางโอกาสด้วย ทรงส่งเสริมให้ประดิษฐ์คิดค้นเครื่องมือที่ใช้พลังงานจากธรรมชาติ ใช้แรงงานคนและสัตว์ หรือเชื้อเพลิงที่สามารถผลิตขึ้นได้เอง เช่น กังหันสูบน้ำ และเครื่องกำเนิดไฟฟ้าพลังน้ำ เครื่อง

สีข้าวแบบใช้แรงงานคน การใช้แรงงานสัตว์ในการปรับพื้นที่เพาะปลูก ที่น่าสนใจมากที่สุดคงจะได้แก่การส่งเสริมเรื่องก๊าซชีวภาพ อันเป็นการรักษาอนามัยในการกำจัดสิ่งปฏิกูลด้วย คือใช้มูลคน มูลสัตว์ เศษพืชหมักรวมกันในบ่อหมักก๊าซชีวภาพสำหรับต่อท่อนำก๊าซมาใช้ประโยชน์ในบ้านเพื่อหุงต้ม หรือจุดตะเกียงเจ้าพายุ ส่วนกากที่เหลือจากการหมักก็ยังสามารถนำไปใช้ประโยชน์เป็นปุ๋ยที่มีคุณภาพดีได้อีกด้วย เครื่องมืออุปกรณ์ดังกล่าวจะไม่มีการลงทุนลิขสิทธิ์แต่อย่างใด ทุกคนสามารถขอแบบและขอคำปรึกษาเพื่อนำไปประดิษฐ์สำหรับใช้งานให้แพร่หลายได้

ปัญหาสำคัญที่สุดประการหนึ่งของ
ราษฎรในชนบทก็คือ การขาดแคลนที่ดิน
ทำกิน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึง
ทรงวางแผนพระราชดำริในการพัฒนา
และปรับปรุงที่ดินไร้ประโยชน์ ซึ่งมีเนื้อที่
กว้างใหญ่ไพศาลในท้องที่บางแห่งมาใช้
ให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ เช่น
ทรงริเริ่มโครงการจัดพัฒนาที่ดินหุบ
กระพงตามพระราชประสงค์ เมื่อปี
พ.ศ. 2511 ให้เกษตรกรจำนวน 120
ครอบครัว เข้าไปทำกินในเนื้อที่ 10,000
ไร่ หรือโครงการระบายน้ำพรุบางจะ
ตามพระราชดำริ สามารถปรับปรุงพื้นที่
นาที่เคยถูกน้ำท่วมขังเนื้อที่ถึง 50,000
ไร่ ให้ใช้ประโยชน์ได้ โครงการระบาย
น้ำมูโนะตามพระราชดำริ ก็สามารถช่วย
พื้นที่นาไม่ให้ถูกน้ำท่วมขังได้ถึง 80,000
ไร่

นอกจากนั้น ยังทรงเลือกพื้นที่ป่า
เสื่อมโทรม ทั้งร้างว่างเปล่า นำมา
จัดสรรให้แก่ราษฎร โดยให้สิทธิในการ
ทำกินชั่วคราวทดแทน แต่ไม่ให้กรรมสิทธิ์
ในการถือครอง ทรงสนับสนุนให้ราษฎร
ทำมาหาเลี้ยงชีพในลักษณะสหกรณ์
อันเกิดประสงค์เพื่อป้องกันมิให้ที่ดินตก
เป็นของนายทุนในภายหน้า อีกทั้งยัง
ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้ง
ศูนย์ศึกษาการพัฒนาขึ้นตามภูมิภาคต่าง ๆ
ทั่วประเทศ เนื่องจากทรงพระราชดำริว่า
แต่ละภาคของประเทศไทยมีสภาพภูมิ-
ประเทศ ภูมิอากาศ ปัญหาด้านเกษตร-
กรรมและสภาพที่ดินแตกต่างกัน ควรที่
จะจัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาเพื่อใช้
ศึกษา ทดลองและวิจัยการเกี่ยวเนื่องกับ
การพัฒนาท้องถิ่น และดำเนินการสาธิต
การพัฒนาแบบเบ็ดเสร็จในทุก ๆ ด้าน
ศูนย์ศึกษาการพัฒนาที่จัดตั้งขึ้นนี้จะได้
เป็นสถานที่สำหรับฝึกอบรมราษฎร
เผยแพร่ความรู้แก่บรรดาผู้สนใจทั่วไป
ในเรื่องเกษตรกรรมและศิลปหัตถกรรม
สาขาต่าง ๆ

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาทั้ง 6 แห่งที่
ได้จัดตั้งขึ้น ได้แก่

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอัน
เนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอนม-
สารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอบ้านใหม่
จังหวัดจันทบุรี

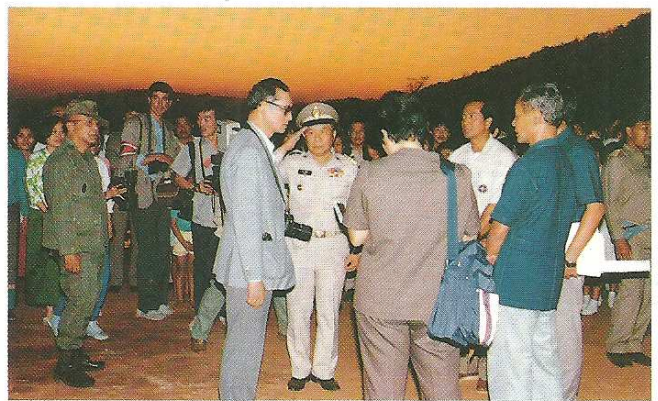
ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทราย
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอชะอำ
จังหวัดเพชรบุรี

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่อง
มาจากพระราชดำริ อำเภอเมืองสกลนคร
จังหวัดสกลนคร

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอดอย-
สะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอัน
เนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอเมือง
นราธิวาส จังหวัดนราธิวาส

งานสำคัญของศูนย์ศึกษาการพัฒนา
คือ การให้ประชาชนในชนบทได้มี
โอกาสรู้ เห็น สัมผัส วิทยาการเกษตร
สมัยใหม่ เพื่อช่วยการทำมาหากินให้ได้
ผลดียิ่งขึ้นและสามารถพึ่งตนเองได้ใน
ระยะยาว ศูนย์ฯ นี้จะเป็นแหล่งกลาง
ในการช่วยเหลือของส่วนราชการและ
ภาคเอกชนอย่างต่อเนื่อง ในด้านการ

ค้นคว้า ทดลอง วิจัย สภาพเหมาะสม
ของแต่ละพื้นที่ และจะช่วยกระจายความ
คิดในด้านให้รู้จักพึ่งตนเองไปสู่ราษฎร
ในภูมิภาคนั้น ๆ อีกด้วย

ด้วยเป็นที่ประจักษ์ชัดถึงความสน
พระราชหฤทัย ห่วงใยในการพัฒนาชนบท
ในประเทศไทย ด้วยการวางรากฐาน
การพัฒนายาวนาน ทรงแสวงหา路子ทางที่
เหมาะสม ที่เป็นไปได้ในทางปฏิบัติ และ
ส่งเสริมการช่วยตนเองของประชาชนไทย
สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชียจึงได้มีมติ
ทุนเกล้าฯ ถวายเหรียญทองเฉลิมพระ-

เกียรติคุณในการนำชนบทให้วัฒนา เมื่อ วันที่ 21 กรกฎาคม 2530 นอกจากนั้น มุลินธีรามอนแมกไซไซ ยังได้มอบรางวัล สาขาเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่าง ประเทศ ประจำปี 2531 ให้แก่โครงการ หลวง อันเป็นโครงการหนึ่งในบรรดา โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เนื่องจาก ได้ดำเนินการส่งเสริมให้ชน กลุ่มน้อยในภาคเหนือของประเทศไทย ปลุกพืชเศรษฐกิจเมืองหนาวทดแทนการ ปลุกฝิ่น อันเป็นการลดปริมาณการผลิต ยาเสพติดและเสริมสร้างฐานะความเป็น อยู่ของราษฎรให้ดีขึ้น

นอกเหนือจากการที่ทรงเป็นห่วง ในเรื่องความเดือดร้อนของราษฎรใน ชนบทแล้ว แม้แต่ความเดือดร้อนที่เกิด แก่พสกนิกรในกรุงเทพมหานครเองก็ ทรงเป็นห่วงเป็นใยเช่นเดียวกัน เมื่อเกิด ภาวะน้ำท่วมพื้นที่ฝั่งตะวันออกของ

กรุงเทพมหานครอย่างหนักในปี พ.ศ. 2523 ก็เสด็จฯ ไปทอดพระเนตรสภาพ ความเสียหาย อีกทั้งได้โปรดเกล้าฯ ให้ ผู้เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหานี้ ได้แก่ เจ้าหน้าที่จากกรมชลประทานและกรุง- เทพมหานคร เข้าเฝ้าฯ รับพระราชทาน พระราชดำริในการเร่งระบายน้ำออกสู่ ทะเลตามแนวคลองฝั่งตะวันออก ให้มี การกำหนดพื้นที่สีเขียวป้องกันการขยาย ตัวของเมือง เพื่อเก็บพื้นที่ไว้ให้น้ำท่วม ผ่านไป สร้างระบบป้องกันน้ำในเขต ชุมชน ปรับปรุงบึงขนาดใหญ่ให้เป็น ที่เก็บกักน้ำ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อบรรเทาปัญหา น้ำท่วมขังในอนาคต

โครงการตามพระราชดำริยังมีทัน แล้วเสร็จ ใน 2 ปีต่อมาเกิดน้ำท่วม บริเวณชอยศูนย์วิจัยและลาดพร้าว ก็ โปรดเกล้าฯ ให้ผู้เกี่ยวข้องเข้าเฝ้าฯ ทูลเกล้าฯ รับพระราชทานพระราชดำริ เพิ่มเติมอีกครั้งหนึ่ง

ในช่วงวิกฤตการณ์ใหญ่ของชาวกรุง- เทพมหานคร เมื่อเกิดฝนตกหนักในตอน ปลายปี พ.ศ. 2526 น้ำฝนระบายลงทะเล ไม่ทันจึงเกิดการท่วมขังนานถึง 4-5 เดือน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระ- อุดสาหะเสด็จฯ ออกตรวจพื้นที่ด้วย พระองค์เองถึง 6 ครั้ง ทั้งทางเฮลิคอป- เตอร์ ทางรถยนต์ เรือท้องแบน และ

ทรงพระราชดำเนิรด้วยพระบาท เพื่อ
ทรงหาข้อมูลประกอบพระราชดำริ ทุก
ครั้งได้พระราชทานแนวพระราชดำริใน
การแก้ไขปัญหาน้ำท่วมในพื้นที่แต่ละจุด
แก่บรรดาเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้วย
พระองค์เอง

ส่วนสภาพน้ำเน่าเสียตามลำคลอง
และแหล่งน้ำต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
ตามชุมชนแออัดนั้น มีพระราชดำริว่า
ควรใช้วิธีการนำน้ำดีช่วยผลักดันน้ำเน่า
เสียออกไป ทำให้น้ำเน่าเสียมีสภาพ
เจือจางลง โดยใช้น้ำดีจากแม่น้ำเจ้าพระยา
และแหล่งน้ำภายนอกผันเข้าสู่ลำคลอง
และไปออกที่ปลายลำคลองอีกด้านหนึ่ง
ระบบน้ำไหลวนนี้จะช่วยระบายน้ำโสโครก
ออกจากแหล่งชุมชนได้ ได้พระราชทาน
พระราชดำริให้ทดลองพัฒนาบึงมักกะสัน
ให้เป็นแหล่งกรองน้ำโดยวิธีธรรมชาติ
โดยการใช้ผักตบชวา ส่วนที่คลองลาด-
พร้าว นั้น โครงการบึงพระราม 9 ได้
เริ่มทำการทดลองกำจัดน้ำเน่าเสีย โดย
การเติมอากาศแก่น้ำ แล้วปล่อยให้ตก
ตะกอนก่อนจะระบายออกไป

โรงพยาบาลศิริราชซึ่งตั้งอยู่ริม
แม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งธนบุรีนั้นมักจะประสบ
ปัญหาน้ำท่วมขังอยู่เป็นประจำ พระบาท-
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงห่วงใยปัญหา
ที่น้ำฝนและน้ำจากแม่น้ำไหลเข้ามา
ปะปนกับน้ำโสโครกและน้ำทิ้งจากอาคาร
ต่าง ๆ ซึ่งมีเชื้อโรคหรือสารเคมีเจือปน
จึงได้พระราชทานพระราชดำริให้วางแผน
ป้องกันแบบประหยัดโดยการสร้างบ่อดัก
น้ำเป็นจุด ๆ ตามส่วนต่าง ๆ ของโรง-
พยาบาล แล้วใช้เครื่องสูบน้ำทิ้ง และมี
ระบบประคบน้ำกันน้ำไหลย้อนกลับเข้ามา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรง
สนพระราชหฤทัยในการแก้ไขปัญหาน้ำ
เน่าเสียนี้เป็นอย่างยิ่ง ได้พระราชทาน
เงินทุนจากมูลนิธิชัยพัฒนาให้กรมชล-
ประทานนำไปวิจัยและจัดสร้างเครื่อง-
มือกลเติมอากาศที่ผิวน้ำแบบหมุนช้า
(กังหันชัยพัฒนา) แล้วนำไปเปรียบเทียบ
กับเครื่องกลเติมอากาศแบบเป่าหมุนใต้น้ำ
ของกรมชลประทานกับเครื่องเติมอากาศ
ให้น้ำเสียแบบหัวฉีด ของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ เพื่อจะ
ได้ไปปรับปรุงใช้บรรเทาน้ำเน่าเสียในที่
ต่าง ๆ พระราชดำริในการแก้ไขปัญห
น้ำเน่าเสียทั้งหลายที่กล่าวมานี้ ก็เนื่อง
จากความสนพระราชหฤทัยในปัญหา
สิ่งแวดล้อมอันเป็นปัญหาใหญ่ของโลก

ทุกวันนี้ มิใช่มีผลกระทบเพียงประเทศใดประเทศหนึ่งโดยลำพังเท่านั้น

มูลนิธิชัยพัฒนานี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงจัดตั้งขึ้นเพื่อการพัฒนาและสงเคราะห์ช่วยเหลือประชาชนและนำความเจริญมั่นคงมาสู่ประเทศชาติเป็นหลัก การดำเนินงานของมูลนิธินี้ จะเน้นกิจกรรมการพัฒนาที่ไม่ซ้ำซ้อนกับแผนงานหรือโครงการของรัฐ หากแต่จะพยายามสนับสนุนส่งเสริมด้วยความประสานสอดคล้องให้โครงการต่าง ๆ เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นและสามารถดำเนินไปอย่างรวดเร็วมากขึ้น มูลนิธิชัยพัฒนานี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงดำรงตำแหน่งองค์นายกกิตติมศักดิ์ และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงดำรงตำแหน่งองค์ประธานกรรมการ สำนักงานตั้งอยู่ ณ อาคารชัยพัฒนา ในบริเวณสวนจิตรลดา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมิได้ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ทรงพระปรีชาสามารถแต่งานด้านการพัฒนาอย่างเดียวเท่านั้น หากยังทรงเชี่ยวชาญในศิลปศาสตร์แขนงอื่น ๆ อีกอย่างลึกซึ้ง อาทิ ด้านดนตรี ทรงพระราชนิพนธ์เพลงประเภทต่าง ๆ ไว้ถึง 43 เพลง จนสถาบันดนตรีแห่งเวียนนา ทูลเกล้าฯ ถวายเกียรติบัตรให้ทรงดำรงตำแหน่ง

องค์สมาชิกกิตติมศักดิ์ เมื่อวันที่ 5 ตุลาคม พ.ศ. 2507 นอกจากนั้นพระอัจฉริยภาพด้านถ่ายภาพและวาดภาพก็เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไป ในด้านการกีฬา ทรงเชี่ยวชาญการแข่งขันเรือใบเป็นพิเศษ เคยทรงเข้าแข่งขันและทรงชนะเลิศประเภทโอ.เค. ในกีฬาแหลมทอง ครั้งที่ 4 เมื่อปี พ.ศ. 2510

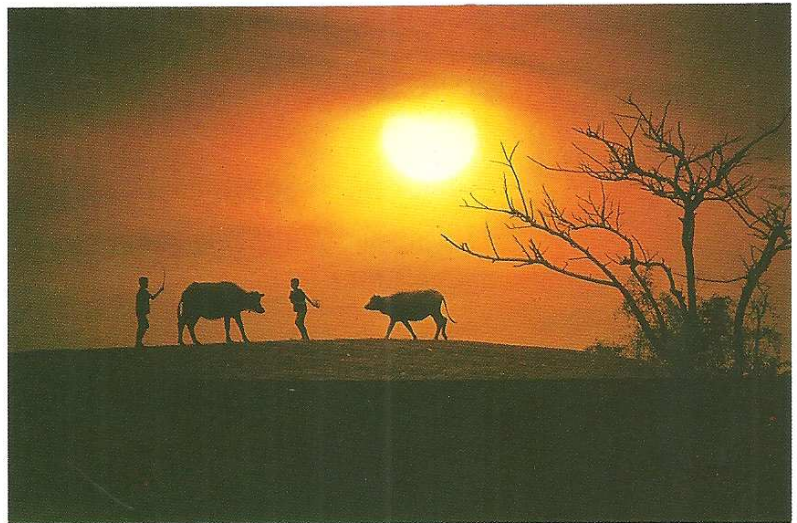
จะเห็นได้ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจน้อยใหญ่เพื่อประโยชน์สุขแห่งอาณาประชาราษฎร์เป็นประการสำคัญ ซึ่งการปฏิบัติพระราชกรณียกิจดังกล่าวนี้แม้จะต้องทรงตรากตรำพระวรกายเป็นอย่างมาก แต่ก็มิได้ทรงย่อท้อต่อความยากลำบาก หรือความเหน็ดเหนื่อยแต่ประการใด จึงกล่าวได้อย่างแท้จริงว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงปฏิบัติพระองค์เป็นเยี่ยงอย่างในการยังความเจริญก้าวหน้าและความมั่นคงมาสู่ประเทศชาติ และทรงเป็นพระมหากษัตริย์ผู้ทรงคุณธรรมอันประเสริฐเปี่ยมล้นไปด้วยพระมหากรุณาธิคุณต่อปวงอาณาประชาราษฎร์อย่างหาที่สุดมิได้

วิถีชีวิตไทย

วิถีชีวิตไทยหรือแนวทางการดำเนินชีวิตของคนไทยนั้น เพื่อให้เห็นภาพรวมโดยทั่วไป ในที่นี้จะพิจารณาจากส่วนประกอบหลักที่สำคัญ 2 ประการ คือวิถีชีวิตไทยในชนบทและวิถีชีวิตไทยในตัวเมือง

วิถีชีวิตไทยในชนบท ถ้าเรามองย้อนกลับไปสู่อดีตประมาณ 50 หรือ 60 ปีมาแล้วจะพบว่าผู้คนในชนบทไทยมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่เรียบง่าย ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำนาปลูกข้าว ทำสวน ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ จับปลา อาชีพดังกล่าวเหล่านี้ มีผลต่อลักษณะนิสัยในการทำงาน คือจะทำงานรวมกันเป็นกลุ่มใหญ่ เด็ก ๆ จะช่วยพ่อแม่ ชีวิตใกล้ชิดพึ่งพาและขึ้นอยู่กับธรรมชาติ ซึ่งมีส่วนทำให้คนไทยมีนิสัยไม่รีบร้อน และไม่ใส่ใจในเรื่องการตรงต่อเวลาตามนาฬิกา ในขณะที่เดียวกันก็จะมีชีวิตอยู่ในสิ่งเหนือธรรมชาติ เช่น เชื่อว่ามีเทพยดาหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ คอยปกปักรักษาให้คุณให้โทษ ทำให้มีการประกอบพิธีกรรมตามมา อาทิ การเซ่นสรวงบูชา การหาฤกษ์ยาม เป็นต้น

จากการร่วมกิจกรรมกันอยู่เป็นนิจในหมู่บ้านดีพี่น้องและเพื่อนบ้าน จึงก่อให้เกิดสายสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีงานอะไรก็จะช่วยเหลือ ใครขาดแคลนสิ่งใดก็จะแบ่งปัน แลกเปลี่ยน โดยมีพระและวัดเป็นศูนย์รวมทางจิตใจของคนในหมู่บ้าน รวมทั้งสั่งสอนกล่อมเกลาให้ชาวบ้านได้รับความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม วัดจึงเป็นทั้งโรงเรียน สถานที่ประกอบพิธีทางศาสนา และเป็นสถานที่พบปะสังสรรค์

แต่ในปัจจุบันนี้ วิถีชีวิตไทยในชนบทเริ่มเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา และสภาพแวดล้อม คนในหมู่บ้านต่างนิยมออกไปหางานทำในจังหวัดใหญ่ ๆ โดยเฉพาะในเมืองหลวง ทั้งยังส่งเสริมให้

ลูกหลานเรียนสูงขึ้น โดยให้เข้ามาเรียนต่อในตัวจังหวัดหรือในเมืองใหญ่ และผลที่ตามมาคือคนสองกลุ่มนี้จะเป็นผู้นำค่านิยมและความรู้สมัยใหม่จากเมืองใหญ่กลับไปสู่หมู่บ้าน ผู้ที่จบการศึกษาก็จะนำความรู้ที่เรียนมากลับมาพัฒนาหมู่บ้านของตน ของฝากประเภทเสื้อผ้าที่ซื้อกลับมาฝากพี่น้องเพื่อนฝูงในหมู่บ้านมีส่วนทำให้รูปแบบการแต่งกายในท้องถิ่นเปลี่ยนแปลงไป เสื้อเชิ้ต กางเกงยีนส์ เริ่มเข้ามาแทนที่เสื้อม่อฮ่อม ผ้าซิ่น และผ้าขาวม้า

คนชนบทเริ่มซึมซับความเจริญทางเทคโนโลยีจากเมืองใหญ่ เริ่มปรับปรุงแนวทางการดำเนินชีวิตจากเดิมให้ทันสมัย รู้จักคุณค่าของเวลามากขึ้น เมื่อว่างจาก

การทำงานก็จะทอผ้า ทำงานจักสานเพื่อเพิ่มพูนรายได้ให้แก่ครอบครัว

คนเริ่มเห็นห้างวัด ศูนย์รวมของคนในหมู่บ้านเริ่มเปลี่ยนจากวัดมาเป็นร้านค้าแฟล่ เครื่องรับโทรทัศน์และวิทยุ ทำให้ชาวบ้านได้รับข่าวสาร ความรู้ และความบันเทิงในรูปแบบใหม่ ไฟฟ้า น้ำประปาเข้ามาแทนที่แสงไฟจากตะเกียงและน้ำฝน อย่างไรก็ตาม วิถีชีวิตของคนในชนบทเมื่อมองอย่างผิวเผินจะดูเสมือนเปลี่ยนแปลงไป แต่หากมองให้ลึกจะพบว่าคำสั่งสอนที่สืบทอดมาในเรื่องกิริยามารยาทและคุณธรรมยังคงฝังแน่นอยู่ในจิตใจของคนในชนบทไทยอย่างไม่เสื่อมคลาย

วิถีชีวิตไทยในตัวเมือง การดำเนินชีวิตของคนเมื่อนั้นย่อมแตกต่างจากคนชนบททั้งในอดีตและปัจจุบัน สภาพบ้านเมืองในอดีตจะมีถนนหนทางที่กว้างขวาง เมื่อเทียบกับจำนวนรถราซึ่งยังมีอยู่น้อย มีแม่น้ำลำคลองไหลสะอาด อาคารสถานที่ราชการ ตั้งอยู่ริมถนนใหญ่ แลดูโดดเด่น มีโรงเรียนขนาดใหญ่ ซึ่งส่วนมากจะเป็นโรงเรียนชาย

แต่ในสภาพปัจจุบันมีจำนวนพลเมืองเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับความเจริญทางวัตถุ และความต้องการให้เกิดความสะดวกสบายต่าง ๆ มีสูงขึ้นเป็นเงาตาม

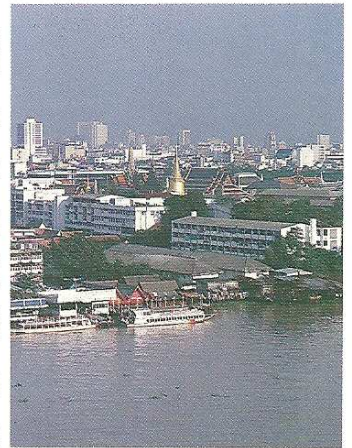
ตัว สถาปัตยกรรมเมืองจึงเริ่มแออัด ยัดเยียด ตึกสูง อาคารชุด ศูนย์การค้า โรงแรม และสถานเริงรมย์ต่าง ๆ ผุดขึ้นอย่างหนาแน่นบดบังทัศนียภาพที่เคยเลอค่ามรณจำนวนรถยนต์ที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้การจราจรติดขัด ความสะอาดของแม่น้ำลำคลองและบ้านเมืองกลายเป็นสิ่งที่ต้องได้รับการรณรงค์ให้เร่งแก้ไข ทำลายจิตสำนึกของคนเมืองให้เกิดความรับผิดชอบร่วมกัน

โรงเรียนในเมืองยุคปัจจุบันจะมีทั้งขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ ส่วนมากจะเป็นโรงเรียนประเภทสหศึกษา วัฒนธรรมตะวันตก เข้ามามีอิทธิพลอย่างเต็มที่ต่อวิถีชีวิตคนในสังคมเมืองไม่ว่าจะเป็นความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีหรือรูปแบบวิธีการแต่งกาย การใช้แรงงานคนเริ่มลดลง เพราะถูกแทนที่ด้วยการทำงานของเครื่องจักร เครื่องคอมพิวเตอร์ และเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ซึ่งก่อให้เกิดค่านิยมในการซื้อของใช้ที่ทำจากต่างประเทศเพิ่มขึ้น

แนวคิด ค่านิยม ในเรื่องสิทธิเสรีภาพบางอย่างก็ปรับเปลี่ยนไปจากเดิม เช่น การส่งเสริมให้สตรีได้รับการศึกษาถึงขั้นสูง สามารถทำงานนอกบ้าน และสามารถทำงานในตำแหน่งหน้าที่ที่ก้าวหน้าได้

เช่นเดียวกับชาย

ท่ามกลางความเจริญทางวัตถุที่ทำให้ชีวิตต้องแก่งแย่งแข่งขันกันมากขึ้น ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวเริ่มห่างเหิน ต่างมีเวลาให้กันน้อยลง การคบหาสมาคมในสังคมก็จะเป็นไปอย่างฉาบฉวย ไม่จริงจังแน่นอนแต่เดิมก่อน อย่างไรก็ตาม ยังมีบางสิ่งบางอย่างที่มีได้เปลี่ยนไปตามยุคตามสมัย แต่ในทางตรงกันข้าม กลับได้รับการส่งเสริมให้รักษาไว้ตลอดไป สิ่งเหล่านั้นก็คือ ความเชื่อและค่านิยมในการยกย่องสรรเสริญผู้มีความสามารถ ความสุภาพเรียบร้อย ความกตัญญูกตเวทีต่อบุพการีและผู้มีพระคุณ ความเกรงใจ ความ

อ่อนน้อมถ่อมตน และการเป็นผู้มีกิริยา มารยาทที่งดงาม ซึ่งนับว่าเป็นเรื่องน่า ยกย่อง นอกจากนี้ยังมีอีกสิ่งหนึ่งที่คนใน สังคมเมืองเริ่มมองเห็นคุณค่ามากขึ้น สิ่ง นั้นก็คือเรื่องคุณค่าของ “เวลา” เพราะ สภาพบ้านเมืองในปัจจุบัน มีกิจกรรมที่ เต็มไปด้วยความรีบเร่ง มีการติดต่อธุรกิจ เพิ่มขึ้นมากขึ้น ดังนั้นการแบ่งเวลาให้ดีขึ้น

เป็นเรื่องสำคัญสำหรับชีวิตของคนใน เมือง

ลักษณะเด่นของวิถีชีวิตไทย

เมื่อได้เห็นภาพรวมเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินชีวิตของคนไทยทั้งในอดีตและปัจจุบันแล้ว ลักษณะเด่นของวิถีชีวิตไทยก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่ควรค่าแก่การศึกษาและนำมาพินิจพิเคราะห์ ซึ่งในที่นี้จะชี้ให้เห็นถึงลักษณะเด่นโดยทั่วไป ทั้งจากวิถีชีวิตของคนในเมืองและชนบท โดยจะเน้นการเปรียบเทียบให้เห็นวิวัฒนาการจากอดีตถึงปัจจุบันดังนี้

1. ความสัมพันธ์ในครอบครัว อาจแบ่งรายละเอียดออกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

โครงสร้างของครอบครัว

ในสมัยโบราณ ไทยเราเคยมีโครงสร้างครอบครัวแบบที่เรียกว่า “ครอบครัวขยาย” ซึ่งประกอบไปด้วยญาติพี่น้องหลาย ๆ ครอบครัวอยู่รวมในบ้านเดียวกัน หรือปลูกบ้านอยู่ในอาณาบริเวณใกล้เคียงกัน โดยมีหัวหน้าครอบครัวซึ่งมีอาวุโสสูงสุดเป็นผู้มีอำนาจมากที่สุด คือเป็นผู้จัดการตัดสินใจชี้ขาดเรื่องต่าง ๆ สมาชิกผู้ใดมีรายได้ก็จะแบ่งส่วนหนึ่งมาให้เป็นค่าใช้จ่ายในครอบครัว ความสัมพันธ์ของครอบครัวจึงแน่นแฟ้นเพราะ

ต้องร่วมทุกข์ร่วมสุขกัน แม้จะขาดเสรีภาพส่วนบุคคลไปบ้าง ในปัจจุบันครอบครัวขยายยังมีอยู่ แต่ลดน้อยลง เนื่องจากเปลี่ยนสภาพมาเป็น “ครอบครัวเดี่ยว” หรือครอบครัวขนาดเล็ก ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกเพียงไม่กี่คน ได้แก่ พ่อ แม่ ลูก หรืออาจมีญาติสนิทบางคนมาอาศัยอยู่ด้วย ตามกฎหมายไทย การจดทะเบียนสมรสที่ถูกต้อง คือแบบสามีหนึ่งภรรยาหนึ่งเท่านั้น การมีครอบครัวแบบ “พ่อเดี่ยว แม่เดี่ยว” เช่นนี้ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีในหลาย ๆ ด้าน เช่น มีความรักความผูกพันแน่นแฟ้น ไม่มีปัญหาเรื่องการแบ่งปันความรักให้ลูก ๆ ต่างภรรยา

ลูก ๆ ได้รับความอบอุ่นและความมั่นคงทางจิตใจ ครอบครัวมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน นอกจากนี้ ความรักและความเอาใจใส่ที่พ่อแม่มีต่อลูก จะทำให้ลูกมีพ่อแม่อยู่ในจิตใจตลอดเวลา ซึ่งจะทำให้ลูก ๆ มีความกตัญญูตเวที คือใคร่จะตอบแทนบุญคุณพ่อแม่เมื่อยามที่ท่านแก่ชรา

ข้อที่น่าสังเกตประการหนึ่งก็คือ ในครอบครัวเดี่ยว สมาชิกจะมีอิสระเสรีภาพ ความเป็นตัวของตัวเอง ทำให้การช่วยเหลือเกื้อกูลกันในหมู่สมาชิกลดน้อยลง จะมีความผูกพันเฉพาะญาติที่ใกล้ชิดจริง ๆ เท่านั้น

สถานภาพของหญิงและชาย

ในครอบครัวไทยส่วนใหญ่ สามีจะเป็นผู้มีอำนาจสูงสุด คือเป็นผู้จัดการทรัพย์สินทุกอย่างในครอบครัว หญิงที่จดทะเบียนสมรสก็ต้องใช้นามสกุลสามี กล่าวโดยสรุปได้ว่า แท้ที่ผ่านมา สังคมไทยให้ความสำคัญกับผู้ชายมากกว่า ผู้หญิงจนมีคำกล่าวว่า “ผู้ชายเป็นช้างเท้าหน้า ผู้หญิงเป็นช้างเท้าหลัง” แต่ปัจจุบันสภาพการณ์ดังกล่าวได้เริ่มเปลี่ยนแปลงไป สตรีได้รับโอกาสให้มีสิทธิมีเสียงในครอบครัวมากขึ้นเป็นลำดับ เช่น มีการทำนิติกรรมร่วมกัน นอกจากนั้น ในด้านการทำงานสตรีก็สามารถมีตำแหน่งสูงได้เท่าเทียมชาย เช่น อาจได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี หรือผู้บริหารระดับสูง ในองค์กรต่าง ๆ เป็นต้น

ความผูกพันทางสายโลหิต

พ่อแม่จะรักและห่วงใยในชีวิตความเป็นอยู่ของลูก ๆ เสมอ แม้เมื่อแต่งงานไปแล้วหรือแยกไปอยู่ต่างหาก ก็จะคอยไต่ถามทุกข์สุข ไปมาหาสู่และให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลในยามจำเป็น

2. การอบรมเลี้ยงดูบุตร บ้านจะเป็นเสมือนโรงเรียนแห่งแรก ที่จะสั่งสอนอบรมเด็กให้รู้จักปฏิบัติตนให้เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านต่อไปนี้

สอนให้เคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ เด็กจะได้รับการปลูกฝังให้ยกย่องนับถือผู้ที่อาวุโสกว่า เป็นการย้ำในเรื่องวิยุตติ และสอนให้เด็กมีสัมมาคารวะรู้จัก “ที่ต่ำที่สูง”

สอนให้เป็นผู้เสียสละ โดยสอนให้ยกย่องและเอาแบบอย่างวีรบุรุษ เช่น สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ชาวบ้านบางระจัน เพราะว่าท่านเหล่านั้นเป็นผู้เสียสละ อุทิศตนเพื่อชาติ นอกจากนั้น สังคมไทยยังพรั่สอนให้เด็กมีความขยันขันแข็ง รู้จักกระทำความให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมและไม่ดูค้าย

สอนให้เชื่อเรื่องบุญเรื่องบาป พ่อแม่จะสั่งสอนอบรมเด็กให้ตระหนักในเรื่องศีลธรรม อันสืบเนื่องมาจากความเชื่อในเรื่องบุญกรรม และเรื่องของการ

เวียนว่ายตายเกิด คำสอนที่ว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” จะเป็นข้อเตือนใจให้เด็กสำนึกอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้รู้จักทำในสิ่งที่ถูกที่ควร

3. การปรับตัวในสังคม

ลักษณะของคนไทยในหลายด้านมีส่วนช่วยให้ปรับตัวได้ดียิ่งขึ้น เช่น

ความเป็นคนปรับตัวง่าย เหตุการณ์เปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นเครื่องพิสูจน์ว่าคนไทยเป็นผู้ปรับตัวง่าย ก็คือการเลิกทาสในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบประชาธิปไตย เมื่อปี พ.ศ. 2475 เหตุการณ์ทั้งสองยุคดังกล่าวยังเรียบร้อยปราศจากการนองเลือด แสดงว่าคนไทยเป็นคนมองการณ์ไกล รู้จักประนีประนอมและรู้จักการยืดหยุ่น

ความเป็นคนมีน้ำใจและโอบอ้อมอารี คำกล่าวที่ว่า “คนไทยไม่เคยแล้งน้ำใจ” นั้น นับว่าเป็นคำกล่าวที่ถูกต้องเสมอ เพราะคนไทยเป็นผู้มีใจกว้างไม่เฉพาะแต่กับเพื่อนร่วมชาติเท่านั้น หากยังรวมไปถึงชาวต่างชาติด้วย ดังจะเห็นได้จากการให้ความช่วยเหลือผู้อพยพต่างชาติที่ลี้ภัยมาอยู่ในดินแดนไทย หรือ

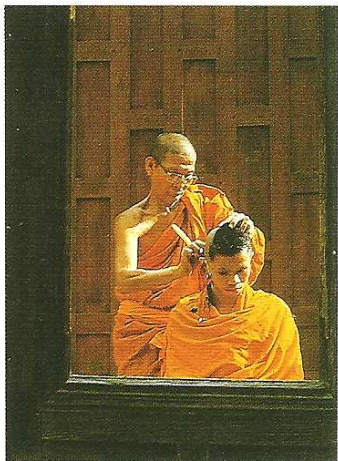
การเปิดโอกาสให้ชาวต่างชาติเข้ามาประกอบอาชีพ และลงทุนในประเทศไทย ซึ่งความใจกว้างเหล่านี้แม้จะเป็นเรื่องของความมีน้ำใจ แต่ก็ควรระวังให้อยู่ในขอบเขตที่เหมาะสม ไม่มากเกินไปจนถึงขั้นเป็นอันตรายแก่ตนเองและส่วนรวม

เป็นคนยึดถือในขนบธรรมเนียมประเพณี แม้สังคมไทยจะดูเหมือนว่าเปิดกว้างต่อความคิดใหม่ ๆ ที่ล้นหลามเข้ามา แต่การเปิดกว้างดังกล่าวนี้ยังมีขอบเขตที่จำกัด คือคนไทยจะไม่ทำสิ่งที่ขัดต่อความเชื่อหรือหลักปฏิบัติที่บรรพบุรุษสั่งสอนมา ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด ก็คือการนับถือศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ แม้คนไทยจะใจกว้างให้ศาสนาอื่นเข้ามาเผยแพร่ได้ภายในประเทศ แต่คนไทยส่วนใหญ่ก็ยังคงนับถือศาสนาพุทธอยู่อย่างไม่เสื่อมคลาย

ทำบุญก่อเจดีย์ทราย

4. การปลูกฝังกิริยามารยาทและคุณธรรม

สังคมไทยเป็นสังคมที่เจริญไปด้วยกิริยามารยาททั้งดงาม เช่น การทักทายโดยการไหว้ การเข้าหาผู้ใหญ่โดยการคุกเข่า สิ่งเหล่านี้มีสอนอยู่ในบทเรียนต่าง ๆ มาช้านาน เช่น หนังสือสมบัติผู้ดี กุณาสอนน้องคำฉันท์ สุภาษิตสอนหญิง เป็นต้น แม้ในปัจจุบัน การเรียนการสอนในหลักสูตรก็ยังบรรจุชั่วโมงจริยศึกษาเอาไว้ เพื่อให้เป็นเวลาของการอบรมสั่งสอนจริยธรรม และปลูกฝังให้รู้จักคุณงามความดี

นอกจากนั้น สำหรับชายไทยจะมีประเพณีว่า ควรบวชพระเสียก่อนที่จะออกไปแต่งงานมีเหย้ามีเรือน เพื่อให้เป็นช่วงของการเตรียมตนให้พร้อมที่จะเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่ และในขณะเดียวกันก็ถือว่าเป็นการแบ่งบุญกุศลให้พ่อแม่ ซึ่งเป็นการแสดงความกตัญญูทดแทนที่ไปในตัวด้วย

5. ความเป็นอยู่ที่รักสันติ

วิถีชีวิตของคนไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนบท จะมีลักษณะรักสันโดษโดยมีความพึงพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ ชอบที่จะใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย ไม่ยุ่งยาก ดังนั้นหากมีเรื่องไม่เข้าใจกันก็จะหาทาง

ยุติความขัดแย้งนั้นด้วยสันติวิธี คือประนีประนอมกัน เรื่องยุ่งยากต่าง ๆ จึงมักจบลงโดยง่าย

คนไทยเป็นผู้ที่รักสงบ รักสันติ มิใช่เป็นคนขลาดกลัว ทั้งนี้อาจเป็นเพราะชาติไทยเป็นชาติที่ผู้คนอยู่ร่วมกันมาอย่างสงบสุขร่มเย็นโดยตลอดทุกยุคสมัย

6. แนวทางการทำงาน

คนไทยชอบทำงานซึ่งให้หลักประกันที่มั่นคง ไม่ชอบการเสี่ยง มักชอบทำงานคนเดียวมากกว่าที่จะทำงานเป็นหมู่คณะ และการทำงานคนเดียวนั้นมักจะทำได้ดีด้วย ตัวอย่างเช่น การทำงานทางด้านศิลปหัตถกรรม หรืองานช่างต่าง ๆ ที่ต้องใช้ฝีมือและต้องทำคนเดียว หรือการเล่นกีฬาที่เล่นโดยบุคคลคนเดียว เช่น การชกมวย คนไทยจะมีฝีมือเก่งกาจจนเป็นที่ยอมรับกันทั่วโลก

นอกจากนี้ การอบรมสั่งสอนที่ได้รับจากทางบ้านและโรงเรียนก็มีส่วนอย่างมากต่อลักษณะการทำงานของคนไทย คือจะทำให้เป็นคนขี้เกรงใจ ไม่กล้าขัดแย้งผู้ใหญ่ซึ่งอาจเป็นเหตุให้งานที่ทำขาดความคิดสร้างสรรค์ได้ มิเพียงแต่เท่านั้น บางครั้งการนำความคุ้นเคยส่วนตัวมาใช้ในการทำงาน โดยไม่ถูกกาลเทศะก็อาจทำให้งานเสียได้เช่นกัน

7. ลักษณะโดยทั่วไป

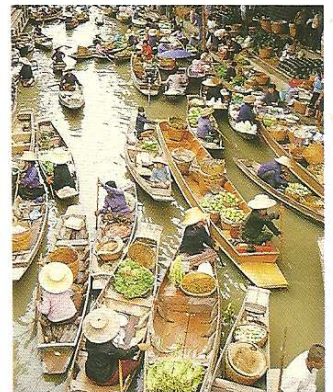
คำว่า “ลักษณะโดยทั่วไป” ในที่นี้จะครอบคลุมทั้งที่เป็นในด้านบวกและด้านลบ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้เป็นเสมือนกระจกเงาที่สะท้อนให้เห็นถึงสภาพที่แท้จริงในสังคม เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง แก้ไข หรือพัฒนาให้ดีขึ้นในโอกาสต่อไป ดังนี้

ค่านิยมต่าง ๆ ค่านิยมของคนไทยในทางบวก ได้แก่ การรักและเทิดทูนพระมหากษัตริย์ การนับถือพระพุทธศาสนา ส่วนค่านิยมที่เคยยอมรับกันว่าเกียรติสำคัญกว่าเงินนั้น ในปัจจุบันได้แปรเปลี่ยนไปเป็นตรงกันข้าม เพราะต่างถือว่าทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกันในการแสวงหาความสำเร็จ และเงินเป็นสิ่งที่บันดาลได้ทุกอย่าง ซึ่งค่านิยมนี้อาจทำให้ศีลธรรมและอุดมการณ์ของบุคคลบางกลุ่มเปลี่ยนแปลงไป

ความเกรงใจและการมีสัมมาคารวะ ซึ่งเป็นลักษณะที่มีทั้งผลดีและผลเสีย ผลดีคือจะทำให้ดูเป็นบุคคลที่อ่อนน้อมถ่อมตน ส่วนผลเสีย คือ ในเรื่องของการทำงาน อาจทำให้งานไม่ดีเท่าที่ควร เพราะต้องฝืนความรู้สึกหรือฝืนใจทำในบางครั้งหรือบางโอกาส

รักพวกพ้อง แต่ตนเองต้องมาก่อนใคร เป็นลักษณะเด่นที่ขัดกันซึ่งมีอยู่ในตัวคนไทย เพราะสังคมไทยมักจะมีการรวมกลุ่มเป็นพรรคเป็นพวกกันอยู่เสมอและมีความรักในกลุ่มที่ตนเป็นสมาชิก แต่เมื่อมีเหตุการณ์เฉพาะหน้าเกิดขึ้นที่มีผลกระทบกระเทือนต่อตนเอง ก็จะนึกถึงตัวเองก่อน ลักษณะเช่นนี้อาจทำให้ขาดระเบียบวินัย เพราะมักจะทำอะไรตามใจตน โดยไม่คำนึงถึงกติกาของสังคม

การไม่ตรงต่อเวลา หรือการผัดวันประกันพรุ่ง เนื่องจากมีพื้นฐานมาจากสังคมเกษตรกรรมที่ต้องคอยฟ้าคอยฝน จึงทำให้คนไทยไม่ค่อยกระตือรือร้นในเรื่องเวลามากนัก และเมื่อสังคมเปลี่ยนไปเป็นสังคมที่ต้องรีบเร่ง เวลาเข้ามามีบทบาทสำคัญ การไม่ตรงต่อเวลาจึงเป็นผลเสีย อย่างไรก็ตามยังมีผู้ไม่รักษาเวลาอยู่เป็นจำนวนมาก นอกจากนั้น การทำงานแบบผัดวันประกันพรุ่งโดยถือว่าเรื่องของพรุ่งนี้เก็บไว้คิดพรุ่งนี้ ทำให้คนไทยขาดความทะเยอทะยาน ขาดความตื่นตัว และขาดความกระตือรือร้น

การรักสนุก โดยทั่วไปคนไทยเป็นคนมองโลกในแง่ดีและรักสนุก จึงทำให้งิจกรรมต่าง ๆ มักแฝงไปด้วยความสนุกสนาน เช่น ทำงานไปร้องเพลงไป หรือในวันหยุดเทศกาลต่าง ๆ ทั้งที่เป็นของคนไทยและของชาติอื่น คนไทยก็มักจะไปร่วมสังสรรค์ด้วยเช่นกัน

การขบขันขันขี้ นอกจากมีการลำดับญาติของตนเองแล้ว คนไทยมักจะนับคนอื่นเป็นญาติด้วย เช่น นิยมเรียกคนทั่วไปว่า ลุง ป้า น้า อา ซึ่งถือว่าเป็นมารยาทที่ดีงาม

การยืนอยู่เสมอและอภัยง่าย สองสิ่งนี้อาจมาจากอิทธิพลของพุทธศาสนาที่สอนให้คนมีจิตใจเมตตา กรุณา ไม่ผูกพยาบาทจองเวร ดังนั้น เมื่อมีเรื่องจู้จี้กัน จึงสามารถสลัดความโกรธทิ้งได้ในเวลาอันรวดเร็ว

มรดกทางวัฒนธรรมในวิถีชีวิตไทย

ประเทศไทยเป็นประเทศที่เก่าแก่ ก่อร่างสร้างชาติมาช้านาน ทำให้ลูกหลานไทยได้รับมรดกทางวัฒนธรรมจำนวนมาก มหาศาลที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์และสืบทอดต่อไป มรดกทางวัฒนธรรมเหล่านี้ ได้แก่ สถาปัตยกรรมไทย จิตรกรรมไทย ประติมากรรมไทย ศิลปหัตถกรรมไทย

การแต่งกายประจำชาติ ประเพณีไทย การละเล่นแบบไทย เลขไทย อาหารไทย มหรสพไทย และภาษาไทย ซึ่งในที่นี่จะขอหยิบยกมากล่าวไว้พอเป็นตัวอย่าง โดยรายละเอียดที่เหลือนั้น มีปรากฏอยู่แล้วในหัวข้อมรดกวัฒนธรรม

สถาปัตยกรรมไทย

สถาปัตยกรรมเกี่ยวกับอาคาร

ได้แก่ อาคารที่เกี่ยวกับสถาบันศาสนา เช่น โบสถ์ ศาลา ซึ่งอาจแยกแยะเป็น ศาลาการเปรียญ ที่ใช้เป็นที่ศึกษาเล่าเรียน และศาลาราย ที่ใช้เป็นที่พักผ่อนเป็นต้น อาคารที่เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ ได้แก่ ปราสาท ราชวัง ซึ่งเป็นเรือนหลายชั้นมียอด ตัวอย่างเช่น พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท อาคารเกี่ยวกับสามัญชน คือ เรือนไทย ซึ่งส่วนใหญ่จะสร้างด้วยไม้ ใต้ถุนสูง หลังคาหน้าจั่วทรงสูง เช่น เรือนเครื่องผูก ที่พบเห็นได้ทั่วไปตามภาคต่าง ๆ

สถาปัตยกรรมที่เกี่ยวกับปูชนียสถาน

ได้แก่ เจดีย์ เช่น เจดีย์ทรงกลม สมัยสุโขทัย เจดีย์เหลี่ยมย่อมุมไม้สิบสอง สมัยอยุธยา เป็นต้น พระปรางค์ เช่น สมัยรัตนโกสินทร์มีพระปรางค์ทรงสูงชะลูดและมีซุ้ม ดังเช่น พระปรางค์วัดระฆัง เป็นต้น

จิตรกรรมไทย

มีลักษณะเป็นแบบอุดมคติ โดยวาดภาพหญิงชายที่มีความอ่อนช้อย อ่อนแอ้น ตามคำกลอนที่ว่า “คิ้วโก่งดั่งคันศร แขนอ่อนดั่งงวงช้าง” และเป็นภาพ 2 มิติ คือจัดภาพให้สิ่งที่อยู่ใกล้ไว้ตอนล่าง สิ่งที่อยู่ไกลไว้ตอนบน โดยใช้สีเอกรงค์ คือใช้หลายสี แต่จะเด่นอยู่เพียงสีเดียว ตัวอย่างนี้จะเห็นได้จากจิตรกรรมฝาผนังตามวัดต่าง ๆ ภาพเขียนบนสมุดไทย สมุดข่อย และลั้บแล เป็นต้น

ปฏิมากรรมไทย

ส่วนใหญ่จะสร้างขึ้นด้วยความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ได้แก่ พระพุทธรูปปางต่าง ๆ หรือใช้ตกแต่งสถาปัตยกรรม เช่น ช่อฟ้า ใบระกา หางหงส์ของโบสถ์วิหารทั่วไป

ศิลปหัตถกรรมไทย

ได้แก่ การประดิษฐ์เครื่องใช้ไม้อ้อยต่าง ๆ เช่น การสานตะกร้า เข็บกระทง การร้อยดอกไม้ การแกะสลักการทำเครื่องเงิน เครื่องเงิน และการทอผ้าไหมที่ขึ้นชื่อของคนไทย

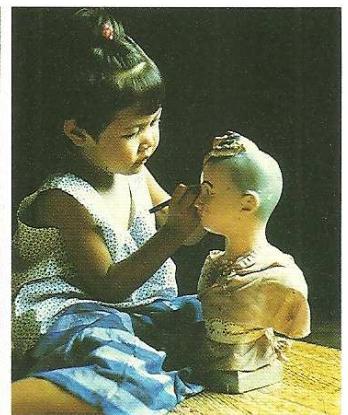
การแต่งกายประจำชาติ

ได้แก่ ชุดไทยสมัยต่าง ๆ เช่น สมัยสุโขทัยมีการห่มตะแบงมาน สมัยรัตนโกสินทร์มีชุดไทยจักรี ในสมัย

รัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้ชายนิยมสวมชุดราชปะแตน ปัจจุบัน การแต่งกายชุดไทยเดิมนั้นมิให้เห็นน้อยลง จะมีก็เฉพาะในงานพิธีหรือเทศกาลต่าง ๆ หรือเห็นจากการแต่งกายของชาวบ้านผู้เฒ่าผู้แก่เท่านั้น การนำเอาชุดไทยมาใช้เฉพาะในโอกาสพิเศษนั้น จัดเป็นการยกระดับคุณค่าของวัฒนธรรมไทย และเป็นวิธีการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยที่ชาญฉลาดอีกวิธีหนึ่งซึ่งสามารถทำให้มรดกไทยชิ้นนี้ไม่เลือนหายไปตามกาลเวลา

เลขไทย

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในจำนวนไม่กี่ประเทศในโลกที่มีเลขประจำชาติเป็นของตนเอง คือ ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ซึ่งสามารถพบเห็นได้ในธนบัตรทุกราคา เกรียงกษัตริย์ หรือในหนังสือทั่วไป

อาหารไทย

อาหารไทยมีมากมายหลายชนิดและหลากหลาย ทั้งเปรี้ยว เผ็ด เค็ม หวาน นอกจากนี้ยังมีอาหารที่ขึ้นชื่อในแต่ละท้องถิ่น เช่น ข้าวซอยทางภาคเหนือ ข้าวเหนียวส้มตำของอีสาน ส่วนอาหารที่ขึ้นชื่อที่สุดของคนไทย ก็คือ น้ำพริก ปลาทุบ พร้อมเครื่องเคียงที่นิยมจัดมาเป็นชุด สำหรับของหวานของไทยนั้นก็มีอยู่หลากหลาย คือทั้งที่ทำรับประทานทั่วไป และที่ใช้ในงานมงคลโดยเฉพาะ เพราะชื่อขนมมีความหมายดี เช่น ทองเอก ทองหยิบ ช่อม่วง ขนมงก เป็นต้น

ภาษาไทย

เอกลักษณ์อีกอย่างหนึ่งที่ทำให้คนไทยมีความภาคภูมิใจในความเป็นชาติของตนมาจนทุกวันนี้ ก็คือภาษาไทย อันเป็นที่มาของวรรณกรรมหลายแขนง ไม่ว่าจะเป็นร้อยกรอง ทั้งโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน หรือร้อยแก้ว อันได้แก่ นิทาน เพลง สุภาษิต คำพังเพย สำนวนโวหาร คำอุปมาอุปไมย และการแต่งคำขวัญต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นได้ก็เพราะเรามีภาษาไทยที่สมบูรณ์ มีพยัญชนะและสระให้เลือกมากมายและมีวรรณยุกต์ที่เทียบเท่าเสียงดนตรี

ด้วยความเป็นคนช่างคิดช่างเขียน ประกอบกับการเป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอนของคนไทย ประเทศของเราจึงมีกวีและนักปราชญ์ที่ควรค่าแก่การยกย่องหลายท่าน และมีอยู่ท่านหนึ่งที่เราไม่อาจจะลืมเลือนได้ คือ พ่อขุนรามคำแหงมหาราช ผู้ก่อกำเนิดภาษาไทยให้แก่ลูกหลานไทย ทำให้เรามีภาษาที่ใช้เชื่อมประสาน และเป็นสื่อรวมคนไทยทั่วทุกสารทิศให้สามารถเข้าใจซึ่งกันและกัน และอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขจวบจนกระทั่งทุกวันนี้

การปกครองในปัจจุบัน

การปกครอง คือ การจัดระบบให้คนส่วนใหญ่ในสังคมสามารถดำเนินชีวิตร่วมกันได้อย่างมีระเบียบแบบแผน

ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบประชาธิปไตย ภายใต้รัฐธรรมนูญเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 โดยคณะราษฎร ซึ่งประกอบด้วย ทหารบก ทหารเรือและพลเรือน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยมีการใช้รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ มีนายกรัฐมนตรีเป็นตำแหน่งสูงสุดของฝ่ายบริหาร แบ่งอำนาจการปกครองเป็น 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหารและฝ่ายตุลาการ มีการจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินเป็น 3 ส่วน คือ ราชการบริหารส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา ประเทศไทยได้ยึดถือการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ เป็นประมุขตลอดมาจนถึงปัจจุบัน

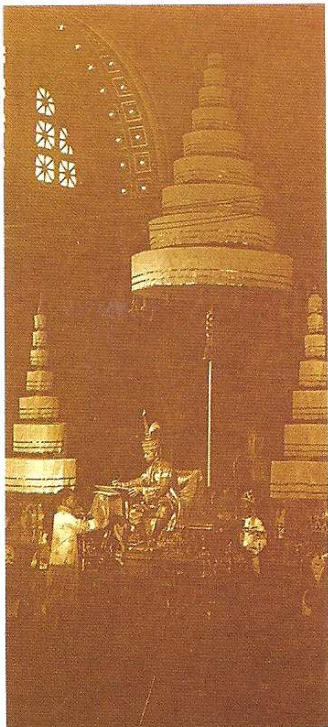
หลักการสำคัญในการปกครองแบบประชาธิปไตยของไทยในปัจจุบัน

อำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ หรือที่เรียกว่า อำนาจอธิปไตยนั้นมาจากปวงชนชาวไทย โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ รูปของรัฐเป็นแบบรัฐเดี่ยวหรือราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียว จะแบ่งแยกไม่ได้ มีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขแห่งรัฐ และทรงใช้อำนาจอธิปไตยแทนปวงชนชาวไทย โดยใช้อำนาจนิติบัญญัติผ่านทางรัฐสภา ใช้อำนาจบริหารผ่านทางคณะรัฐมนตรี และใช้อำนาจตุลาการผ่านทางศาล

การจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินของประเทศไทย จัดตามประกาศ

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จออกมหาสมาคม ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม พระราชวังดุสิต เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พุทธศักราช 2475 ทรงลงพระปรมาภิไธยในรัฐธรรมนูญฉบับถาวร สำหรับพระราชทานให้ใช้เป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศในระบอบประชาธิปไตย

คณะปฏิวัติฉบับที่ 218 ลงวันที่ 29 กันยายน 2515 และฉบับที่ 216 ลงวันที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2515 ซึ่งจัดระเบียบโดยใช้หลัก 3 รูปแบบคือ

การรวมอำนาจการปกครอง ใน
ราชการบริหารส่วนกลาง

การแบ่งอำนาจการปกครอง ใน
ราชการบริหารส่วนภูมิภาค

การกระจายอำนาจปกครอง ใน
ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น

1. ระเบียบบริหารราชการส่วนกลาง

แบ่งเป็น 4 รูปแบบ คือ

สำนักนายกรัฐมนตรี

กระทรวง ประกอบด้วย สำนักเลขาธิการรัฐมนตรี สำนักปลัดกระทรวง
กรม

ทบวง

กรม ประกอบด้วย สำนักงานเลขาธิการกรม กอง ฝ่าย งาน

2. ระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาค

แบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ

จังหวัดประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัด รองผู้ว่าราชการจังหวัด ปลัดจังหวัด หัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัด คณะกรรมการจังหวัด ข้าราชการ และลูกจ้างตำแหน่งรองลงไป

3. ระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น
แบ่งเป็น 5 รูปแบบ คือ

อำเภอ ประกอบด้วย นายอำเภอ ปลัดอำเภอ หัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอ ข้าราชการและลูกจ้างประจำอำเภอ

องค์การบริหารส่วนจังหวัด ประกอบด้วย สมาชิกสภาจังหวัด และหัวหน้าฝ่ายบริหาร องค์การบริหารส่วนจังหวัด ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งจะเป็นโดยตำแหน่ง

เทศบาล ประกอบด้วย เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง เทศบาลนคร

สุขาภิบาล มีคณะกรรมการสุขาภิบาล

กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย สภากรุงเทพมหานคร ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เขต และสภาเขต

เมืองพัทยา ประกอบด้วย สภาเมืองพัทยา และปลัดเมืองพัทยา

สำหรับการปกครองส่วนท้องถิ่นนี้ มีอำนาจหน้าที่บริหารราชการในเขตท้องถิ่นของตน ตามที่กฎหมายกำหนด ภายใต้การควบคุมดูแลของรัฐบาลกลางหรือตัวแทน ได้แก่ จังหวัด อำเภอ หรือกระทรวงมหาดไทย

ในเรื่องของประชาธิปไตย อาจมอง
ได้เป็น 2 แง่คือ ประชาธิปไตยในเชิง
ของรูปแบบ และประชาธิปไตยในเชิง
ของการดำเนินชีวิต

ประชาธิปไตยในเชิงของรูปแบบ คือ
มีการเลือกตั้ง

สภามี 1 หรือ 2 สภา

การแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี โดยให้
อำนาจฝ่ายนิติบัญญัติในการสรรหาบุคคล
2 วิธี คือ

เรียกประชุมสมาชิกรัฐสภา เพื่อ
หยั่งเสียงหาตัวบุคคลที่เหมาะสมในการ
ดำรงตำแหน่ง

เรียกหัวหน้าพรรคการเมืองเข้า
พบเพื่อหยั่งเสียงหาบุคคลที่เหมาะสม

ประชาธิปไตยในรูปแบบของการ
ดำเนินชีวิต คือ

การแสดงความคิดเห็น ทุกคนมีสิทธิ
ในการแสดงความคิดเห็นซึ่งถือเป็น

พื้นฐานของความเป็นประชาธิปไตย

การลงมติ เมื่อมีการอยู่ร่วมกัน
ย่อมต้องมีทั้งฝ่ายเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย
จึงจำเป็นต้องมีการลงมติ เพื่อยึดเป็นแนว
ในการปฏิบัติ แต่ส่วนใหญ่แล้วคนจะลง
มติด้วยการคำนึงถึงบุญคุณ หรือเกรงใจ
ผู้อาวุโสมิได้เกิดจากความคิดเห็นที่แท้
จริงโดยตรง

การปฏิบัติตามมติ ตามหลักกฎหมาย
ที่เรียกว่า กฎของกฎหมาย (Rule of
law) คือ ทุกคนต้องได้รับความเท่าเทียม
กันตามกฎหมาย จะเป็นบริการของรัฐก็
ดี หรืออะไรก็ตามควรต้องเป็นไปอย่าง
เท่าเทียมกัน

การปกครองระบอบประชาธิปไตย
เป็นระบอบที่ได้รับการยอมรับมากที่สุด
เพราะเป็นการปกครองที่เอื้ออำนวยต่อ
วิถีทางในการดำเนินชีวิตและสนองตอบ
ต่อความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ คือ
ความมีอิสระ สิทธิ เสรีภาพ มุ่งให้
ประชาชนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการ
ปกครองตนเองมากที่สุด เป็นการยกย่อง
คุณค่าและเคารพในศักดิ์ศรีของมนุษย์
เชิดชูหลักความเสมอภาคและเสรีภาพ
ของมนุษย์ อับบราฮัม ลินคอล์น อดีต
ประธานาธิบดี ของสหรัฐอเมริกา ได้
กล่าวถึงความหมายของประชาธิปไตย

ไว้ค่อนข้างชัดเจนและตรงตามข้อเท็จจริงว่า ประชาธิปไตยเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน

บุคคลที่อยู่ภายใต้ระบอบประชาธิปไตย ต้องรู้จักเคารพในสิทธิของกันและกัน เมื่อมีปัญหาความขัดแย้งเกิดขึ้น การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งจะต้องกระทำโดยสันติวิธี ข้อขัดแย้งจะต้องได้รับการแก้ไขโดยการใช้เหตุผล พุดจาประนีประนอม และยึดกฎเกณฑ์หรือระเบียบของสังคมเป็นกรอบ

ความมีเสรีภาพและความเสมอภาคในประเทศไทย นับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบันนั้น ในบางครั้งอาจมีการเรียกร้องรัฐธรรมนูญที่เป็นประชาธิปไตยบ้าง มีการเดินขบวนเพื่อเรียกร้องสิทธิต่าง ๆ มีการนัดหยุด

งานเพื่อประท้วงนโยบายของรัฐบาลบ้าง ซึ่งการกระทำเหล่านี้อาจมิได้เป็นเครื่องชี้ว่าประเทศชาติจะเป็นประชาธิปไตยแต่อย่างใด ทั้งนี้เพราะการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้น มีความลึกซึ้งที่ประชาชนผู้ที่มีความปรารถนาที่จะเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง จะต้องทำความเข้าใจและปฏิบัติตามหลักการและวิธีการของประชาธิปไตยโดยเคร่งครัด

หลักเสรีภาพนั้นประกอบด้วย หลัก 3 ประการคือ สิทธิ หน้าที่ และอิสรภาพ พลเมืองจะต้องมีทั้งสิทธิ หน้าที่ และอิสรภาพ มิใช่มีเพียงอย่างใดอย่างหนึ่ง

หลักความเสมอภาค หมายความว่าถึงความเท่าเทียมกันของพลเมืองในการมีเสรีภาพได้กฎหมาย โดยไม่มีการแบ่งชนชั้น ฐานะทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคมแต่อย่างใด

หัวใจของประชาธิปไตย นอกจากจะมีกฎหมายที่กำหนดหลักการสำคัญของประชาธิปไตยแล้ว พลเมืองจะต้องมีอุดมการณ์ และวิถีชีวิตของประชาธิปไตย มิฉะนั้นประชาธิปไตยจะไร้ความหมาย การสร้างอุดมการณ์และวิถีชีวิตของประชาธิปไตย จะต้องกระทำกันอย่างจริงจัง ตั้งแต่ในครอบครัว โรงเรียน หน่วยงาน กลุ่ม และสถาบันต่าง ๆ

ข้อดีประการหนึ่งของระบบการเมือง
ประชาธิปไตยก็คือ การยอมรับนับถือ
เสรีภาพส่วนตัวของมนุษย์ เสรีภาพใน
การพูด ในการแสดงความคิด

สิทธิและหน้าที่เป็นของคู่กัน
พลเมืองของรัฐจะต้องมีทั้งการได้รับ
สิทธิและการมีหน้าที่พร้อมกันไป ซึ่งรัฐ
ได้กำหนดไว้แล้วในกฎหมายของรัฐ
กฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวกับสิทธิและ
หน้าที่ของพลเมืองที่สำคัญก็คือรัฐธรรมนูญ
นั่นเอง

หลักการที่แท้จริงของประชาธิปไตย
นั้นไม่ต้องการความรุนแรง แต่จะมุ่งใช้
ทางสายกลางในการดำเนินการแก้ไข
ปัญหาต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้หากจะสนับสนุน
ระบอบประชาธิปไตยแล้วแต่ละฝ่ายใน
สังคมจะต้องยอมรับว่า ปัญหาข้อขัดแย้ง
ต่าง ๆ หากเกิดขึ้นจะต้องมีการเจรจา
ประนีประนอม โดยคำนึงถึงการอยู่รวม
กันโดยสันติเป็นหลัก ฉะนั้นการที่จะให้
สังคมและประเทศชาติเป็นประชาธิปไตย

ได้ย่อมต้องเริ่มต้นจากตัวบุคคล โดยต้อง
เป็นประชาธิปไตยทั้งแนวความคิดและ
การปฏิบัติ

ภายในพระที่นั่งอนันตสมาคม

สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของ พลเมือง

สิทธิ คือ ประโยชน์หรืออำนาจอัน
ชอบธรรมที่กฎหมายรับรองคุ้มครองให้

เสรีภาพ คือ โอกาสของบุคคลที่จะ
ทำอะไรก็ได้ แต่ทั้งนี้ต้องไม่ล่วงละเมิด
ก้าวก่ายสิทธิของผู้อื่น หรือเป็นการขัด
ต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอัน
ดีงามของประชาชน

โดยปกติประชาชนจะมีสิทธิเสรีภาพ
ควบคู่กันไป เช่น สิทธิเสรีภาพในร่างกาย
ทรัพย์สิน การเมือง การพูด การแสดง
ความคิดเห็น การศึกษา เหนือสถาน

โดยปกติสิทธิและหน้าที่จะเป็นของ
คู่กัน เมื่อบุคคลมีสิทธิแล้วย่อมต้องมี
หน้าที่รองรับควบคู่กันไปเสมอ จะเลือก
เพียงอย่างหนึ่งอย่างใดไม่ได้

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร
ไทย พุทธศักราช 2534 ซึ่งตราไว้ ณ
วันที่ 9 ธันวาคม พุทธศักราช 2534
ได้กล่าวถึง หน้าที่ของชนชาวไทย ว่า

หน้าที่ หมายถึง ภารกิจที่ประชาชน
จะพึงทำหรืองดเว้นการกระทำอย่างหนึ่ง
อย่างใดเพื่อความสงบเรียบร้อย และความ
เจริญก้าวหน้าของส่วนรวม เช่น หน้าที่
ที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ป้องกัน
ประเทศ รับราชการทหาร และเสียภาษี-
อากร

มาตรา 50 บุคคลมีหน้าที่รักษาไว้
ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และ
การปกครองระบอบประชาธิปไตย อัน
มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตาม
รัฐธรรมนูญนี้

มาตรา 51 บุคคลมีหน้าที่ที่จะต้อง
ใช้สิทธิในการเลือกตั้งโดยสุจริต

มาตรา 52 บุคคลมีหน้าที่ป้องกัน
ประเทศ

มาตรา 53 บุคคลมีหน้าที่รับราชการ
ทหารตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 54 บุคคลมีหน้าที่ปฏิบัติ
ตามกฎหมาย

มาตรา 55 บุคคลมีหน้าที่เสียภาษี-
อากรตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 56 บุคคลมีหน้าที่ช่วยเหลือ
ราชการตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 57 บุคคลมีหน้าที่รับการ
ศึกษาอบรมตามเงื่อนไขและวิธีการที่
กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 58 บุคคลมีหน้าที่รักษา
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตาม
ที่กฎหมายบัญญัติ

วิถีชีวิตประชาธิปไตยในชีวิต ประจำวัน

หากรักที่จะดำเนินชีวิตไปตาม
ครรลองของระบอบประชาธิปไตยอย่าง
แท้จริงแล้ว ชาวไทยทุกคนพึงมีจิตสำนึก
ในเรื่องต่อไปนี้

มีความเชื่อมั่นในศักดิ์ศรีของเพื่อน
มนุษย์ ยอมรับในความเท่าเทียมกัน
ระหว่างบุคคล

เคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น
ในขอบเขตของกฎหมาย

มีใจกว้างที่จะพิจารณาปัญหาต่าง ๆ
ด้วยเหตุและผลโดยอาศัยการพูดคุย
แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันก่อนที่จะ
มีการตัดสินใจ

รู้จักประนีประนอมในกรณีที่มีข้อขัดแย้ง ไม่ตัดสินใจปัญหาด้วยการใช้กำลังรุนแรง

มีความอดทนในการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นที่มีความคิดเห็นแตกต่างไปจากตน

มีความรับผิดชอบ ผูกพันในมติของเสียงส่วนมากที่ได้ตัดสินใจกระทำลงไป แต่ก็ไม่ทำลายเสียงส่วนน้อย

การเลือกตั้ง

การเลือกตั้งเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็นการแสดงออกถึงเจตนารมณ์ของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจการปกครอง ที่จะตัดสินใจมอบหมายให้ผู้ใดไปทำหน้าที่หรือใช้อำนาจแทนตน ประชาชนนั้นแม้จะเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย อันเป็นอำนาจอสูงสุดในการปกครองประเทศ แต่เนื่องจากประชาชนมีเป็นจำนวนมาก จึงต้องใช้วิธีการคัดเลือกตัวแทนของตนเข้าไปทำหน้าที่บริหารประเทศแทน เพื่อร่วมกันปรึกษาหารือกำหนดแนวทางในการพัฒนาประเทศ ออกกฎหมายและหาทางบำบัดความทุกข์ยากให้เกิดความผาสุกแก่ปวงชน ดังนั้นการที่ประชาชนคัดเลือกตัวแทน

และมอบอำนาจให้บุคคลใดเข้าไปทำหน้าที่แทน ก็คือการเลือกตั้งนั่นเอง

สิทธิในการเลือกตั้งระดับชาติหรือประเทศ ก็คือการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้เป็นผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่กำกับดูแลการบริหารงาน และออกกฎหมายแทนชาวไทยทั่วประเทศ นอกจากนี้ยังมีการเลือกตั้งอีกประเภทหนึ่ง ซึ่งเป็นการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น ได้แก่การเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร และสมาชิกสภาเขต ซึ่งเป็นทำนองเดียวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาเมืองพัทยา โดยการเลือกตั้งระดับนี้จะเป็นการใช้สิทธิของประชาชนที่อาศัยอยู่เฉพาะในเขตพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร หรือเมืองพัทยาเท่านั้น

หน้าที่ของประชาชนในการเลือกตั้ง แม้การเลือกตั้งจะเป็นเรื่องสิทธิของประชาชน แต่หากพิจารณาในแง่การปฏิบัติหน้าที่ของพลเมืองดีแล้ว การไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนก็ถือเป็นหน้าที่อย่างหนึ่ง ดังที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 มาตรา 50 และ 51 บัญญัติไว้ว่า “บุคคลมีหน้าที่รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตย

ลายพระราชหัตถเลขาที่ฐานพระบรม-
 ราชานุสาวรีย์ พระบาทสมเด็จพระ-
 ปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งประดิษฐานอยู่
 ณ รัฐสภา พระราชวังดุสิต มีข้อความ
 ว่า “ข้าพเจ้ามีความเต็มใจที่จะสละ
 อำนาจอันเป็นของข้าพเจ้าอยู่เดิมให้แก่
 ราษฎรทั่วไป แต่ข้าพเจ้าไม่ยินยอม
 ยกอำนาจทั้งหลายของข้าพเจ้าให้แก่
 ผู้ใด คณะใด โดยเฉพาะ เพื่อใช้อำนาจ
 นั้นโดยสิทธิขาด และโดยไม่ฟังเสียง
 อันแท้จริงของประชาราษฎร”

อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และ
 บุคคลมีหน้าที่ที่จะใช้สิทธิในการเลือกตั้ง
 โดยสุจริต”

ประชาชนควรมีแนวทางในการ
 ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง ดัง
 ต่อไปนี้

ต้องติดตามข่าวสารพฤติการณ์ของ
 นักการเมือง หรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง เพื่อ
 เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการ
 ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เพื่อให้ได้คนดี
 มีคุณภาพเข้าไปบริหารกิจการบ้านเมือง
 แทนตน

ต้องช่วยกันต่อต้านขัดขวางการ
 หาเสียงโดยวิธีการที่ทุจริตผิดกฎหมาย

ต้องไปใช้สิทธิในการลงคะแนนโดย
 พร้อมเพรียงกัน เพื่อป้องกันมิให้บุคคล
 อื่น แอบอ้างใช้สิทธิแทนเรา

ในวันเลือกตั้งจะต้องช่วยกันสอด-
 ส่องดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่
 ประจำหน่วยเลือกตั้ง

รัฐสภา

รัฐสภาเป็นองค์กรที่มีความสำคัญ
 ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
 เพราะเป็นองค์กรที่ประชาชนจะมีส่วน
 ร่วมในการเลือกผู้แทน เพื่อเข้าไปทำ
 หน้าที่ในฝ่ายนิติบัญญัติ โดยที่ผู้แทน
 เหล่านี้จะมีบทบาทและหน้าที่หลัก 3
 ประการคือ การออกกฎหมาย การ
 ควบคุม การบริหารราชการแผ่นดิน
 และการให้ความเห็นชอบในกิจการ
 สำคัญของประเทศ ซึ่งการดำเนินกิจการ
 ของฝ่ายนิติบัญญัติจะอยู่ภายใต้บทบัญญัติ
 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและ
 ข้อบังคับ กฎหมาย และระเบียบปฏิบัติ
 ต่าง ๆ

รัฐสภาประกอบด้วย วุฒิสภา และ
 สภาผู้แทนราษฎร

วุฒิสภา ประกอบด้วยสมาชิกซึ่ง
 พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากผู้ทรง
 คุณวุฒิ ซึ่งมีความรู้ความชำนาญในเชิง
 วิชาการหรือสาขาอาชีพต่าง ๆ อันจะยัง
 ประโยชน์ให้เกิดแก่การปกครองแผ่นดิน
 ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหาก-
 ษัตริย์ทรงเป็นประมุข

สภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วย
 ผู้แทนราษฎรที่ประชาชนเลือกตั้งเข้ามา

เพื่อช่วยปกครองดูแลพิทักษ์รักษาผลประโยชน์ของประชาชนโดยทั่วไป

ผู้แทนราษฎร มีหน้าที่สำคัญ คือ

1. รับฟังปัญหาและทุกข์สุขของประชาชน

2. นำปัญหาของประชาชนเสนอต่อสภา เพื่อร่างเป็นกฎหมายเสนอต่อรัฐบาล เพื่อให้ความช่วยเหลือประชาชน

3. เป็นตัวแทนของประชาชน ทำการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลโดยการซักถาม ยื่นกระทู้ ยื่นญัตติ เปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาล

4. เป็นผู้ปกครองแทนประชาชน โดยการจัดตั้งคณะรัฐมนตรีเพื่อบริหารและปกครองประเทศ

ความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหาร

รัฐธรรมนูญของไทยได้มีการแบ่งแยกอำนาจออกจากกันอย่างไม่เด็ดขาด คือมีการถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกัน โดยทั่วไป อำนาจนิติบัญญัติและอำนาจบริหารมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดดังนี้

การแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี

รัฐธรรมนูญให้อำนาจฝ่ายนิติบัญญัติในการสรรหาตัวบุคคลที่เหมาะสมเพื่อแต่งตั้งให้เป็นนายกรัฐมนตรี

การแถลงนโยบายของรัฐบาลต่อรัฐสภา

ในฐานะที่รัฐสภามีอำนาจควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน คณะรัฐมนตรีที่จะเข้ามาบริหารราชการแผ่นดิน จึงต้องแถลงนโยบายต่อรัฐสภาเพื่อให้สมาชิกรัฐสภา ได้ทราบว่ารัฐบาลมีนโยบายอย่างไรในการเข้าไปบริหารประเทศ และในขณะเดียวกัน รัฐบาลก็จะได้รับฟังความคิดเห็นของสมาชิกรัฐสภาด้วย

ความสำคัญของนโยบายของรัฐบาล

ส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง นโยบายของรัฐบาลเป็นเครื่องแสดงเจตนารมณ์ของรัฐบาลว่าจะทำอะไรให้กับประชาชน เพราะการปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้นรัฐบาลต้องเป็นของประชาชนและทำงานในฐานะเป็นตัวแทนของประชาชน เพื่อประชาชนซึ่งคำว่า “ประชาชน” จะต้องหมายถึงประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ

ส่วนที่เกี่ยวกับการบริหาร การกำหนดนโยบายนั้นเป็นหน้าที่ของรัฐบาลที่จะต้องกระทำ โดยจะต้องแถลงต่อรัฐสภา ส่วนการปฏิบัติตามนโยบายเป็นหน้าที่ของข้าราชการ ภายใต้การควบคุมของรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบ

การบริหารงานตามนโยบายของรัฐบาล จะบรรลุผลตามเป้าหมายหรือไม่ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 3 ประการ คือ มีนโยบายที่ดี มีข้าราชการที่ดีเป็นผู้ปฏิบัติตามนโยบายและมีรัฐมนตรีที่ดีเป็นผู้ควบคุมการปฏิบัติตามนโยบาย

บทบาทของประชาชนในด้านการปกครอง

เมื่อประชาชนอยู่ในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ซึ่งมีทั้งการรวมอำนาจ การแบ่งอำนาจและการกระจายอำนาจ เช่นนี้ ประชาชนก็ควรจะมีส่วนร่วมที่มีบทบาทที่สอดคล้องเหมาะสม การที่คิดเห็นไม่ตรงกับระบอบการปกครองนั้น ย่อมจะทำให้ผู้อยู่อาศัยอย่างไม่เป็นสุข ถ้าไม่มีใครสามารถจะเปลี่ยนแปลงแก้ไขระบอบการปกครองที่เป็นอยู่นี้ได้ อย่างฉับพลันทันที การปกครองไม่ว่าในระบอบใดหรือรูปแบบใด ย่อมจะมีทั้งข้อดี ข้อเสียคละเคล้ากันไปจึงควรเป็นหน้าที่ของประชาชนคนไทยทั้งปวง ที่จะช่วยคิดปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อเสียหรือข้อไม่ดี ของระบอบการปกครองของไทย ซึ่งน่าจะดีกว่าที่จะเปลี่ยนแปลงไปในแบบปฏิรูป ดังนั้นประชาชนคนไทยควรจะต้องมีบทบาทต่าง ๆ ต่อไปนี้

เลื่อมใสและเข้ามามีส่วนร่วมในระบอบการปกครอง ช่วยกันอบรมบุคคลในครอบครัวให้รู้ เข้าใจรูปแบบการปกครองต่าง ๆ เพื่อจะได้กระทำการกิจหน้าที่ให้สอดคล้องในการเป็นพลเมืองดี เช่น หากอยู่ในเทศบาล เมื่อมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล ก็ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง หรือหากมีความสามารถที่จะเข้าไปช่วยกันบริหารกิจการเทศบาลได้ ก็ควรอย่างยิ่งที่จะอาสาสมัครเข้ารับเลือก ไม่ควรปล่อยให้ผู้ไม่เหมาะสมเข้าไปปกครองท้องถิ่นของเรา โดยมีเรานั่งดูอยู่ภายนอก แม้แต่ถนนหนทาง รวมทั้งสิ่งสาธารณูปโภคทั้งหลาย หากเกิดชำรุดเสียหาย ควรต้องรีบเป็นหูเป็นตา แจ้งผู้เกี่ยวข้องให้ทราบเพื่อแก้ไขโดยเร็ว

การเคารพกฎหมาย ประพฤติตนอยู่ในกรอบของกฎหมาย เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ครอบครัว ญาติมิตร เช่น การเสียภาษีอากรที่ถูกต้อง การปฏิบัติตามกฎจราจร การไม่รับสินบนเพื่อไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ไปเป็นพยานเมื่อศาลหรือเจ้าพนักงานเรียกเรื่อง

หมั่นศึกษาหาความรู้ การศึกษาขั้นสามัญ หรือการศึกษาเพื่อประกอบอาชีพนั้นแม้จะจบสิ้นในชั้นเรียนแล้ว แต่

การศึกษาในทางโลกยังมีตลอดเวลา เพื่อทำตนให้เป็นผู้รอบรู้ โดยเฉพาะในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ติดตามข่าว เหตุการณ์บ้านเมือง ประเทศเพื่อนบ้าน ประเทศต่าง ๆ ในโลกว่ามีวิทยาการก้าวหน้าไปเพียงใด เป็นประโยชน์กับเราหรือประเทศของเราหรือไม่เพียงใด

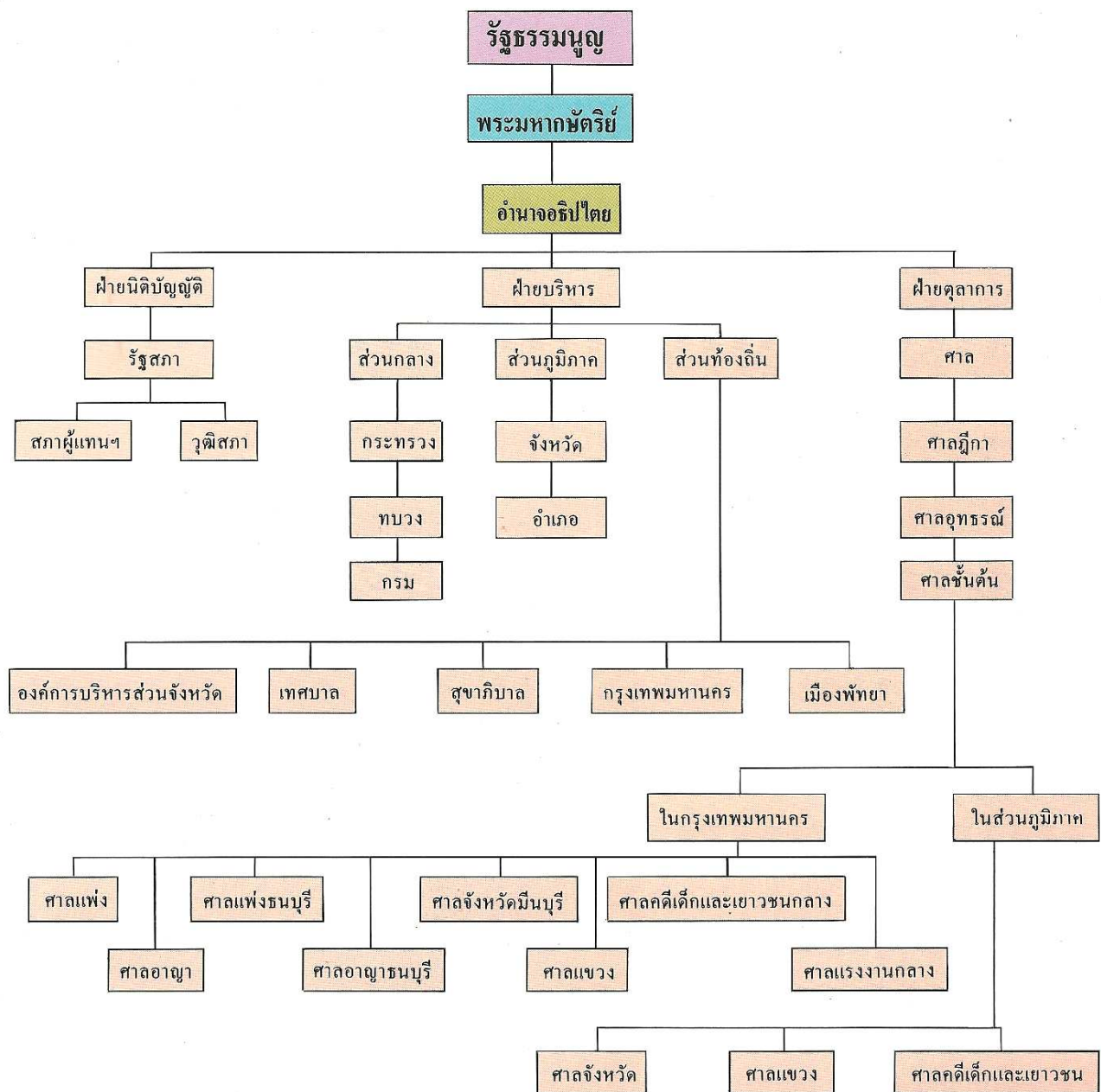
ช่วยหาทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม เช่น ปัญหาคนยากจน ปัญหาชุมชนแออัด การอนุเคราะห์คนพิการ คนชรา เด็กเล็กที่ถูกทอดทิ้ง การวางแผนครอบครัว เป็นต้น

ช่วยกันแก้ไขค่านิยมในสังคม ไม่สรรเสริญเยินยอคนที่ประพฤติผิดกฎหมาย บ้านเมือง ข้าราชการฉ้อราษฎร์บังหลวง โดยการแสดงความนิยมชมชอบ ควรทำตัวประหยัด มัธยัสถ์ ตามฐานะรายได้ของตนเอง เสียสละเพื่อส่วนรวม

หากทุกคนประพฤติตนตามบทบาทดังกล่าวข้างต้น ก็เป็นที่หวังว่าระบบการปกครองในบ้านเมืองของเราจะคงอยู่อย่างมั่นคงถาวร และราบรื่นตลอดไป

แผนผังแสดงการปกครองของไทย

กฎหมายกับประชาชน

ภาษีตกกฎหมายบทหนึ่งกล่าวไว้ว่า “การไม่รู้ข้อเท็จจริง แก้วได้ การไม่รู้ข้อกฎหมาย แก้วไม่ได้”

ความข้อนี้ ผู้ศึกษาด้านนิติศาสตร์จะรู้ซึ่งแก้ไขดี เพราะเป็นหลักหรือหัวใจของวิชานิติศาสตร์ที่แสดงให้เห็นว่า เมื่อมีกรณีพิพาท หรือข้อขัดแย้งระหว่างบุคคลเกิดขึ้น ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด ย่อมอ้างว่าไม่รู้ข้อเท็จจริงได้ ส่วนจะนำเชื่อถือเพียงใด เป็นเรื่องของพยานหลักฐานที่ยกมาสนับสนุนข้ออ้างนั้น ๆ แต่หากอ้างว่า ตนไม่มีความรู้เรื่องกฎหมาย ไม่ว่าจะการกระทำเช่นนั้นผิดกฎหมาย จะอ้างไม่ได้

จากหลักกฎหมายดังกล่าวข้างต้นนี้เอง ได้กลายมาเป็นบทบัญญัติของกฎหมายรัฐธรรมนูญในหมวดว่าด้วยหน้าที่ของปวงชนชาวไทยข้อหนึ่งว่า “พลเมืองไทยมีหน้าที่ต้องรู้กฎหมาย”

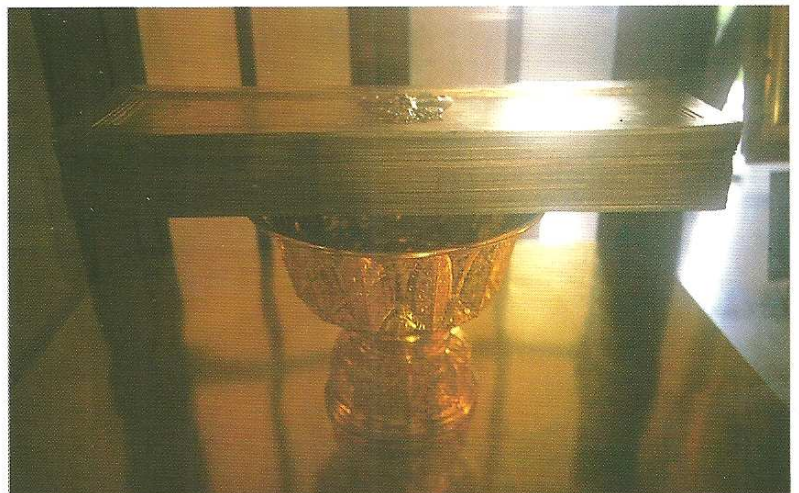
กฎหมายเป็นระเบียบของสังคม เป็นข้อบังคับความประพฤติของมนุษย์ในสังคมให้อยู่ในกรอบที่กำหนด ไม่ละเมิดสิทธิ เอาเปรียบเบียดเบียนกัน ปราชญ์

กฎหมายตราสามดวง

บางท่านจึงเรียกกฎหมายว่า สัญญาประชาคม เพราะทุกคนในสังคมมีความผูกพันที่จะต้องปฏิบัติตามข้อตกลงนั้น

กฎหมายแต่ดั้งเดิมเป็นหลักปฏิบัติที่อยู่ในรูปธรรมเนียม ประเพณี หรือในรูปข้อห้ามของชุมชนที่เรียกว่า ตาบุญต่อมาได้มีการขีดเขียนขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษร ปรากฏบนแผ่นดินเผาตั้งแต่สมัยบาบิโลน เมื่อ 5,000 ปีมาแล้ว สำหรับไทยเรามีกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษรมาตั้งแต่สมัยล้านนา และสุโขทัย นับเป็นเวลาร่วมพันปี

แม้เมื่อมีกฎหมาย ก็ยังไม่วายมีผู้ละเมิดที่มักไม่ยอมรับผิดชอบแต่โดยดี จึงต้องมีการพิจารณาชี้ขาด และบังคับให้เกิดผลตามนั้น เดิมอำนาจตัดสินชี้ขาดบังคับดังกล่าว ตกอยู่แก่หัวหน้าชุมชน แต่เมื่อกาลเวลาล่วงไป ระบบดังกล่าวได้พัฒนา มาเป็นศาล และกระบวนการยุติธรรม ดังเช่นที่มีอยู่ในปัจจุบัน

สำหรับเรื่องกฎหมายที่จะนำมาเล่าสู่กันฟังต่อไปนี้จะไม่นำหนักในเรื่องตัวบทกฎหมาย หากมุ่งหวังเพียงให้เยาวชนได้มองเห็นกฎหมายในมุมกว้าง ได้ทำความเข้าใจกับความคุ้นเคยกับลักษณะและข้อแตกต่างระหว่างกฎหมายภายในกับกฎหมายระหว่างประเทศ มีความเข้าใจในเรื่องศาล และกระบวนการยุติธรรม และมีความรู้ติดตัวพอสมควรว่าแหล่งบริการช่วยเหลือทางกฎหมายมีอยู่ที่ใดบ้าง ซึ่งรายละเอียดต่าง ๆ จะนำมาเสนอโดยแบ่งเป็นหัวข้อต่อไป

กฎหมายภายในและกฎหมายระหว่างประเทศ

กฎหมายภายใน คือกฎหมายที่ใช้บังคับคนภายในประเทศ ส่วนกฎหมายระหว่างประเทศ คือกฎหมายที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หรือข้อบังคับสำหรับบุคคลที่อยู่ภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ

แต่เดิมการบังคับนี้จะมีได้ก็เฉพาะกฎหมายภายในเท่านั้น จะบังคับด้วยกฎหมายระหว่างประเทศไม่ได้ เพราะแต่ละประเทศต่างก็ถือว่าตนเป็นรัฐอธิปไตย ภายหลังเมื่อมีการติดต่อระหว่างประเทศมากขึ้น มีการกระทบกระทั่งกันมากขึ้น จึงเกิดศาลยุติธรรมระหว่างประเทศตามมาเพื่อตัดสินชี้ขาดเมื่อ พ.ศ. 2463 และศาลดังกล่าว ต่อมาก็ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งขององค์การสหประชาชาติ เป็นองค์กรที่รู้จักกันดีในนามของ ศาลโลก ซึ่งตั้งอยู่ที่กรุงเฮก ประเทศเนเธอร์แลนด์

ลักษณะของกฎหมายระหว่างประเทศ

กฎหมายระหว่างประเทศ แบ่งออกได้เป็น 3 สาขา คือ

กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีเมือง เป็นเรื่องเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เช่น เรื่องหลักการปักปันเขตแดน หรือแม้เรื่องการปฏิบัติตนอย่างเป็นทางการต่อชาติที่เป็นศัตรูในระหว่างสงคราม การให้ความคุ้มครองทางการทูตต่าง ๆ ก็ล้วนแล้วแต่อยู่ภายใต้กฎหมายแผนกคดีเมืองนี้ทั้งสิ้น

กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล เป็นหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีองค์ประกอบระหว่างประเทศ ตัวอย่างเช่น เมื่อคนสัญชาติไทยกับสัญชาติลาวสมรสกัน จะใช้กฎหมายชาติใดบังคับ และเมื่อบุตรเกิดมาบุตรนั้นจะให้ถือสัญชาติของรัฐใด ความขัดแย้งเหล่านี้แม้อาจดูเป็นเรื่องเล็กน้อย แต่จะมีผลถึงการทำนิติกรรมระหว่างบุคคลของประเทศที่ต่างกันด้วย

กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคลนี้ ประเทศต่าง ๆ ได้บัญญัติขึ้นเป็นกฎหมายภายในของตน สำหรับกฎหมายที่เกี่ยวกับเรื่องนี้ของประเทศไทยเราที่สำคัญได้แก่ พระราชบัญญัติสัญชาติ และพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดกันแห่งกฎหมาย

กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีอาญา คือหลักเกณฑ์ว่าด้วยความร่วมมือระหว่างรัฐเกี่ยวกับคดีอาญา เช่น กรณีการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ซึ่งมีหลักว่า ถ้าคนร้ายนั้นก่อคดีอาญา เช่น ปล้น ฆ่า ก็จะต้องส่งตัวคืนให้ประเทศที่ร้องขอ แต่หากเป็นความผิดเกี่ยวกับการเมือง รัฐบาลของประเทศที่ผู้ขอลี้ภัยอาศัยอยู่ ก็จะไม่ส่งตัวคืนให้

กฎหมายภายใน

กฎหมายภายในมีหลายประเภทที่สำคัญที่สุดตามระบอบประชาธิปไตยก็คือ **กฎหมายรัฐธรรมนูญ** ประเทศไทยมีเป็นฉบับแรกเมื่อ พ.ศ. 2475 อันเป็นปีที่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายหลักของประเทศ ไม่มีบทลงโทษ ไม่มีการบังคับ ถือว่าเป็นกฎหมายแม่บท เป็นกฎหมายสูงสุด บทกฎหมายใดก็ตามหากขัดต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแล้ว ย่อมจะเป็นโมฆะใช้บังคับไม่ได้

รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายที่กำหนดระบบการปกครองแผ่นดิน กล่าวถึงอำนาจอธิปไตยว่าเป็นอำนาจสูงสุด แบ่งเป็น 3 สาขา คือ อำนาจนิติบัญญัติ ซึ่งใช้ในการออกกฎหมายและควบคุมการบริหารของรัฐบาล อำนาจบริหาร เป็นอำนาจปกครองประเทศ และอำนาจตุลาการทำหน้าที่ชี้ขาดตัดสินคดี โดยถือว่าองค์พระมหากษัตริย์ ทรงเป็นผู้ใช้อำนาจทั้ง 3 นี้ คือ ทรงใช้อำนาจนิติบัญญัติทางรัฐสภา อำนาจบริหารทางคณะรัฐมนตรี และทรงใช้อำนาจตุลาการทางศาลยุติธรรม

กฎหมายทั่ว ๆ ไป อื่น ๆ มีอยู่มากมายหลายฉบับได้แก่

กฎหมายอาญา ว่าด้วยความผิดและโทษ เช่น ผู้ทำผิดฐานลักทรัพย์ จะมีโทษจำคุกและปรับ เป็นต้น กฎหมายอาญา กำหนดโทษไว้ 5 สถาน คือ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์ ประเทศไทยมีประมวลกฎหมายอาญาฉบับหนึ่งเป็นหลัก และกฎหมายอื่นที่มีโทษเฉพาะเรื่องอีกมากมาย เช่น กฎหมายฝิ่น ยาเสพติดให้โทษ กฎหมายอาญาจัดอยู่ในฝ่ายกฎหมายมหาชน เพราะครอบคลุมเรื่องราวของคนหมู่มากเอาไว้

กฎหมายแพ่ง เป็นกฎหมายที่ว่า

ด้วยเรื่องของคนคนเดียว คือกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ตลอดจนเรื่องทรัพย์สิน การทำมาหากินของบุคคล ตั้งแต่เกิดจนตาย ปัจจุบันมีประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งรวมเรื่องของเอกชนไว้อย่างสมบูรณ์ เริ่มตั้งแต่สภาพบุคคล ทรัพย์ หนี้ สัญญา การทำมาค้าขาย ครอบครัว และมรดก มีความยาวถึง 1,755 มาตรา

กฎหมายแพ่งกับกฎหมายอาญาลือเป็นกฎหมายหลัก เพราะเรื่องราวที่เกิดขึ้นหากไม่ใช่คดีแพ่ง ก็ต้องเป็นคดีอาญา การกระทำผิดของบุคคลบางอย่าง อาจเป็นทั้งแพ่งและอาญา เช่น นายแดงทำร้ายผู้อื่นบาดเจ็บ การทำร้ายร่างกายเป็นคดีอาญา ส่วนการที่นายแดงจะต้องชดเชยค่าเสียหายให้คู่กรณีถือเป็นเรื่องการแพ่ง

กฎหมายปกครอง เป็นกฎหมายที่ว่าด้วยการบริหารบ้านเมือง เช่น พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น ซึ่งแบ่งการปกครองออกเป็นส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น

กฎหมายวิธีพิจารณาความ คือกฎหมายที่กำหนดวิธีดำเนินคดีในศาลมีไว้สำหรับศาลและคู่ความโดยเฉพาะ มี 2 ฉบับคือ วิธีพิจารณาความอาญากับวิธีพิจารณาความแพ่ง

กฎหมายล้มละลาย ว่าด้วยการ
ฟ้องบุคคลให้ล้มละลาย รวมทั้งวิธี
จัดสรรปันส่วนทรัพย์สินของบุคคลนั้น
ให้แก่เจ้าหนี้

ธรรมนูญศาล เป็นกฎหมายว่า
ด้วยศาล เช่น การจัดตั้งและยุบเลิกศาล
และอำนาจผู้พิพากษา มี 2 ฉบับ คือ
ธรรมนูญศาลยุติธรรมสำหรับใช้กับศาล
พลเรือน และธรรมนูญศาลทหาร สำหรับ
ศาลทหาร

กฎหมายท้องถิ่น ได้แก่ เทศ-
บัญญัติ ข้อบังคับสุขาภิบาล และข้อบัญญัติ
ของเมืองหรือนครที่ปกครองตนเอง เช่น
เมืองพัทยา กรุงเทพมหานคร เป็นต้น

กฎหมายที่กล่าวมาทั้งหมดนี้เป็น
เพียงตัวอย่างเท่านั้น ประเทศไทยเรายังมี
กฎหมายอื่นอีกนับร้อยนับพันฉบับ ซึ่งไม่
สามารถนำมาเอ่ยถึงได้หมดในที่นี้

การออกกฎหมาย

ประเทศไทยมีการปกครองระบอบ
ประชาธิปไตย ซึ่งถือว่าราษฎรเป็นใหญ่
ผู้ออกกฎหมายจึงได้แก่ ผู้แทนของ
ราษฎรในรัฐสภา แต่ยังมีกฎหมายบาง
ประเภท คือพระราชกำหนดและพระ-
ราชกฤษฎีกา ซึ่งออกโดยฝ่ายบริหาร
หรือรัฐบาล ส่วนกฎกระทรวงนั้น รัฐ-

มนตรีว่าการกระทรวงเป็นผู้ออกและ
รักษาการตามกฎหมายนั้น ๆ สำหรับ
กฎหมายท้องถิ่น เช่น เทศบัญญัติและ
ข้อบัญญัติของสุขาภิบาลจะออกโดยสภา
ท้องถิ่น และใช้บังคับเฉพาะท้องถิ่นของ
ตน

พระราชกำหนดนั้น ฝ่ายบริหารออก
ได้ เฉพาะกรณีฉุกเฉิน ที่ไม่สามารถจะ
เรียกประชุมรัฐสภาได้ทันทั่วทั้งที่ เช่น
การออกพระราชกำหนดแก้ไขกฎหมาย
ป่าไม้หรือที่เรียกกันว่า “กฎหมายปิดป่า”
เมื่อ พ.ศ. 2532 แต่เมื่อเปิดสมัยประชุม
รัฐสภา พระราชกำหนดทุกฉบับจะต้อง
ได้รับการพิจารณาโดยรัฐสภาอีกชั้นหนึ่ง
ถ้ารัฐสภารับรอง ก็นำไปบังคับได้ถาวร
ต่อไป หากไม่รับรองพระราชกำหนดนั้น
ก็จะตกไป

ศาลและกระบวนการยุติธรรม

กระบวนการยุติธรรม เป็นกระบวนการที่เกิดจากความร่วมมือของบุคคลหลายฝ่ายในอันที่จะรักษาความสงบเรียบร้อย และยังความยุติธรรมให้เกิดขึ้น และดำรงอยู่ในสังคม ประกอบด้วย ศาล อัยการ เจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง ตำรวจ หนายความ และราชทัณฑ์ ซึ่งจะกล่าวถึงต่อไป ดังนี้

ศาล เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่พิจารณาชี้ขาดตัดสินคดี แบ่งเป็น 2 ประเภทคือ ศาลทหาร และศาลพลเรือน หรือศาลยุติธรรม

ศาลทหาร สังกัดอยู่ในกระทรวงกลาโหม มีอำนาจชำระเฉพาะคดีอาญาที่บุคคลในหน่วยราชการทหารเป็นจำเลย ยกเว้นแต่ในเวลาที่เกิดการกบฏบ้านเมืองไม่ปกติ ทางการประกาศใช้กฎอัยการศึก ก็อาจประกาศให้พลเรือนอยู่ในอำนาจ

ศาลทหารได้เฉพาะความผิดบางประเภท ศาลทหารมี 3 ชั้น คือ ศาลชั้นต้นทหาร ศาลทหารกลาง และศาลทหารสูงสุด

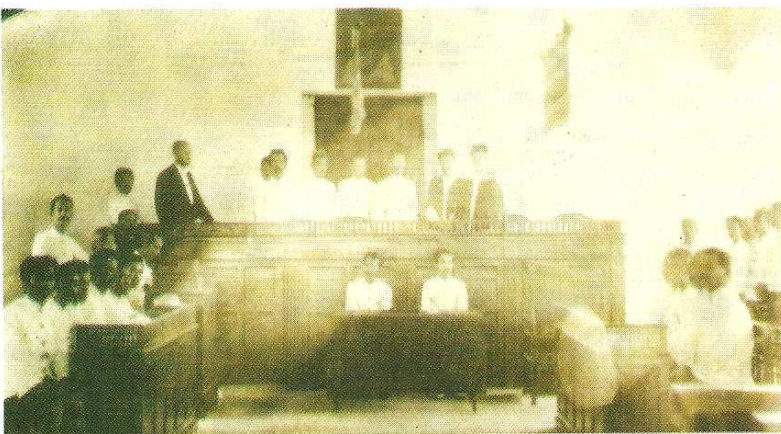
ศาลทหารไม่มีอำนาจชำระคดีที่อยู่ในอำนาจศาลพลเรือน ถ้าปรากฏระหว่างพิจารณาว่าคดีนั้นไม่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ศาลทหารจะต้องพิพากษายกฟ้อง ซึ่งตรงกันข้ามกับศาลพลเรือน คือถ้าปรากฏภายหลังว่า คดีอยู่ในอำนาจศาลทหาร ก็มีอำนาจพิจารณาพิพากษาไปได้

ศาลพลเรือนหรือศาลยุติธรรม เป็นศาลที่สังกัดอยู่ในกระทรวงยุติธรรม เป็นสถาบันยุติธรรมของชาติ ที่ประสาทความยุติธรรมให้แก่ประชาชนทุกคนภายในราชอาณาจักร ศาลยุติธรรมมี 3 ชั้น คือ ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา ซึ่งเป็นศาลสูงสุด

ศาลชั้นต้น คือศาลที่พิจารณาชี้ขาดคดีเป็นครั้งแรก ตั้งอยู่ตามท้องที่ต่าง ๆ ทั่วราชอาณาจักร เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนที่จะมาศาล ศาลชั้นต้นมีหลายประเภทและมีอำนาจต่าง ๆ กันคือ

ศาลอาญา มีอำนาจชำระคดีอาญา หรือคดีแพ่งที่เกี่ยวกับคดีอาญา ขณะนี้มี 2 ศาล ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร ที่ฝั่งพระนครหนึ่งศาล และที่ฝั่งธนบุรีอีกศาลหนึ่ง

ศาลไทยสมัยปี 2433

ศาลแพ่ง มีอำนาจชำระคดีแพ่ง และคดีล้มละลาย ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครเช่นเดียวกัน โดยอยู่ที่ฝั่งธนบุรี ศาลหนึ่ง และฝั่งพระนครอีกศาลหนึ่ง และในไม่ช้าก็จะเปิดที่ฝั่งพระนครอีก 2 ศาล

ศาลจังหวัด มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีได้ทุกตัวบทกฎหมาย บางจังหวัดก็มีมากกว่าหนึ่งศาล เช่นที่ชุมพร และแม้กรุงเทพมหานครเองก็มีศาลจังหวัดมีนบุรี

ศาลแขวง เป็นศาลที่มีอำนาจจำกัด ชำระคดีอาญาโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 60,000 บาท และคดีแพ่งที่มีทุนทรัพย์ไม่เกิน 10,000 บาท มีอยู่ในท้องที่ที่ประชากรหนาแน่น เช่น กรุงเทพฯ นครราชสีมา เชียงใหม่ สงขลา เป็นต้น ศาลแขวงจะมีวิธีพิจารณาที่รวดเร็ว การฟ้องและพิพากษาอาจทำได้ด้วยวาจาได้

ศาลคดีเด็กและเยาวชน มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีทั้งแพ่งและอาญาที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชน คือ บุคคลอายุ 18 ปีลงมาเป็นคู่ความ มีอยู่เฉพาะในบางจังหวัดใหญ่ ๆ เท่านั้นคือกรุงเทพฯ เชียงใหม่ นครราชสีมา อุบลราชธานี ระยอง สุราษฎร์ธานี และสงขลา เป็นศาลที่มุ่งจะให้ความคุ้มครองเด็กและ

เยาวชน ยิ่งเสียกว่าที่จะตัดสินลงโทษ

ศาลแรงงาน ปัจจุบันมีอยู่เพียงศาลเดียว จึงเรียกว่าศาลแรงงานกลาง อยู่ที่สะพานเหลือง กรุงเทพฯ มีอำนาจชำระคดีแรงงาน เช่น ลูกจ้าง ฟ้องเรียกค่าทดแทนจากนายจ้าง

ศาลภาษีอากร มีอยู่แห่งเดียวเช่นกัน จึงเรียกว่าศาลภาษีอากรกลาง ตั้งอยู่ที่ถนนรัชดาภิเษก กรุงเทพฯ มีอำนาจชำระคดีภาษีอากร

ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา ทั้งสองศาลนี้เป็นศาลสูงฝ่ายพลเรือน เดิมมีศาลอุทธรณ์เพียงศาลเดียวในกรุงเทพฯ แต่เนื่องจากคดีอุทธรณ์มีมากเกินไปที่จะรับไว้ได้ ในปี พ.ศ. 2532 ทางกรจึงได้จัดตั้งศาลอุทธรณ์ภาคขึ้นอีก 3 ศาล คือ ภาคที่ 1 รับผิดชอบ 17 จังหวัดในภาคอีสาน ภาคที่ 2 รับผิดชอบ 16 จังหวัดในภาคเหนือ และภาคที่ 3 รับผิดชอบ 14 จังหวัดในภาคใต้

ผู้โดยเสด็จพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวประพาสต้นเมืองลพบุรี ฟังการชำระความเรื่องกักจกรในพุทธศักราช 2448

ส่วนศาลฎีกานั้นเป็นศาลสูงสุด มีอยู่เพียงศาลเดียวตั้งอยู่ในกรุงเทพฯ รับพิจารณาพิพากษาคดีอุทธรณ์ คัดค้านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ ทั้งสี่ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

สำหรับคำว่า “ศาลชาวบ้าน” ที่คงเคยได้ยินกันอยู่นั้น อันที่จริงแล้วมิใช่ศาล หากเป็นบุคคลที่ถูกระงับพิพาทตกลงให้เป็นผู้พิจารณาชี้ขาดคดีของตน ส่วนใหญ่จะเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือผู้ที่ถูกระงับพิพาทนั้น อาจเป็นคนเดียวหรือหลายคนก็ได้ นับเป็นทางปฏิบัติที่ใช้กันมาช้านานและมักลงเอยด้วยการพูดจาปรองดองให้ถูกระงับพิพาทกันได้ วิธีการเช่นนี้ควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนา เพราะความยุติธรรมที่เกิดจากการตกลงยอมชนกันนั้น ถือเป็นความยุติธรรมสูงสุด

ทนายความและพนักงานอัยการ บุคคลทั้ง 2 กลุ่มนี้เป็นผู้รู้กฎหมาย มีอาชีพอย่างเดียวกัน คือแก้ต่างว่าต่างคู่ความในศาล จะต่างกันก็ตรงที่ว่าทนายความนั้นเป็นผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมาย ฝ่ายเอกชน มีสำนักงานของตนเอง รับจ้างว่าความแทนเอกชนผู้เป็นถ้อยเป็นความ ส่วนพนักงานอัยการนั้นเป็นข้าราชการ มีหน้าที่ว่าคดีแทนแผ่นดิน และข้าราชการ

ของรัฐที่ถูกฟ้องในหน้าที่ ทั้งแพ่งและอาญา หน้าที่ส่วนใหญ่ของพนักงานอัยการก็คือ ฟ้องผู้ต้องหาเป็นจำเลยต่อศาลเป็นคดีอาญา ในฐานะที่เป็นทนายของแผ่นดิน

พนักงานฝ่ายปกครองและตำรวจเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทำหน้าที่สืบสวนจับกุม และปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมาย และทำหน้าที่สอบสวนแล้วส่งเรื่องให้พนักงานอัยการฟ้องคดีต่อศาลเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดต่อไป พนักงานฝ่ายปกครองนั้นเริ่มแต่ปลัดกระทรวงมหาดไทยลงมาถึงพนักงานฝ่ายปกครองอื่น ๆ ตลอดจนกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน รวมทั้งพนักงานสรรพสามิต กรมเจ้าท่า กรมศุลกากร พนักงานตรวจคนเข้าเมือง พศดีเรือนจำ และเจ้าพนักงานอื่น ๆ ที่มีอำนาจและหน้าที่ในการจับกุมและปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมายตามอำนาจหน้าที่

ราชทัณฑ์ เป็นหน่วยราชการที่สังกัดกระทรวงมหาดไทย ทำหน้าที่ควบคุมผู้ต้องหา จำเลยและนักโทษที่ถูกศาลพิพากษาให้จำคุกหรือประหารชีวิต กับทั้งมีหน้าที่อบรมบ่มนิสัย และฝึกอาชีพให้แก่ผู้ต้องขัง เพื่อเขาเหล่านั้นจะได้ออกมาประกอบอาชีพสุจริต เป็นพลเมืองดีของชาติ ต่อไป

บริการช่วยเหลือทางกฎหมาย

การเป็นความ หรือที่เรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่าคดีนั้น เป็นสิ่งที่ทุกคนพยายามหลีกเลี่ยง เพราะคดีนั้น หาได้ดังชื่อไม่ หากแต่ทำให้เกิดทุกข์แก่คู่กรณีและผู้เกี่ยวข้องทั้งต้องเสียทรัพย์สินเงินทอง

การดำเนินคดีนั้นไม่ใช่ของง่าย ไม่ว่าผู้นั้นจะอยู่ในฐานะผู้เสียหาย โจทก์จำเลย หรือผู้ต้องหา เพราะจะต้องทำตามกฎหมายทุกขั้นตอน แม้กระดากที่ใช้ในการดำเนินคดี ก็ต้องใช้แบบฟอร์มของศาลทั้งสิ้น ด้วยความไม่ง่ายนี้เอง ผู้เป็นความจึงจำเป็นต้องจ้างทนายความขึ้นฟ้องคดีแทน ซึ่งหากมีทุนทรัพย์จะจ้าง ก็ย่อมไม่เป็นปัญหา ส่วนผู้ยากจนและขาดความรู้ เช่น ชาวบ้าน หรือเกษตรกรนั้นอาจไปติดต่อขอพึ่งบริการทางกฎหมายของ 2 สถาบันต่อไปนี้ คือ

บริการช่วยเหลือทางกฎหมายของสหภาพเกษตรกร ที่กรุงเทพฯ ติดต่อได้ที่สหภาพเกษตรกร ถนนราชดำเนินใกล้อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ส่วนผู้อยู่ในส่วนภูมิภาค ให้ติดต่อที่ประชาสัมพันธ์ศาล เพื่อสอบถามถึงสำนักงานที่ให้บริการในท้องถิ่นนั้น ๆ บริการของสหภาพเกษตรกรนี้มีเงื่อนไข 2 ประการ คือ ผู้รับ

บริการ จะต้องเป็นผู้ยากจน และเป็นผู้ที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมอย่างแท้จริง จึงจะได้รับการช่วยเหลือ

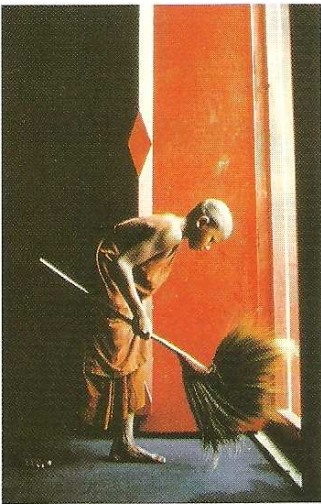
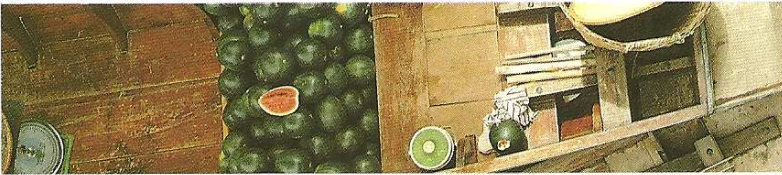
บริการช่วยเหลือทางกฎหมายของสำนักงานอัยการสูงสุด ในกรุงเทพฯ ติดต่อได้ที่สำนักงานอัยการสูงสุดใกล้วัดพระศรีรัตนศาสดาราม สำหรับผู้อยู่ในส่วนภูมิภาค จะติดต่อได้ที่ทำการอัยการทุกแห่ง หรือติดต่อสอบถามจากประชาสัมพันธ์ศาล

บริการทางกฎหมายทั้ง 2 สถาบันนี้ จะช่วยเหลือผู้มาขอรับบริการโดยไม่คิดมูลค่า เช่น ให้คำแนะนำ ตลอดจนจัดหาทนายแก้ต่างว่าต่าง ผู้รับบริการอาจเสียค่าใช้จ่ายเล็กน้อย เช่น ค่าธรรมเนียมศาล หรือค่าส่งหมายต่าง ๆ เท่านั้น

สำหรับในกรณีของศาลชาวบ้านนั้นมีข้อเสนอแนะอยู่ว่า ถ้ามีการตกลงกันอย่างไรก็ดี ก็ขอให้ทำเป็นหนังสือและลงลายมือกันไว้ด้วย เพื่อจะได้ใช้บังคับตามนั้นเมื่ออีกฝ่ายหนึ่งทำผิดจากข้อตกลง

บทสรุป

เมื่อได้มองกฎหมายในมุมกว้าง ดังกล่าวมาแต่ต้นแล้ว จะเห็นได้ว่า กฎหมายเป็นระเบียบวินัยที่มีความสำคัญ ยิ่งในอันที่จะรักษาความสงบเรียบร้อย ให้สังคม หากทุกคนสำนึกในความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมาย และให้ความเคารพ ต่อสิทธิของผู้อื่นแล้ว การเป็นความหรือ คดีต่าง ๆ ก็คงจะไม่เกิดขึ้น จึงเป็น หน้าที่ของทุกคนที่จะเอาใจใส่และปฏิบัติ ตามกฎหมายด้วยความเคร่งครัดและเต็ม ออกเต็มใจ โดยเฉพาะกฎหมายที่เกี่ยวกับ ชีวิตประจำวันของเรา เช่น ทุกคนจะ ต้องเก็บกวาดหน้าบ้านของตนตามกฎหมายรักษาความสะอาด ไม่เทขยะหรือ ทิ้งของลงบนถนนหนทาง ไม่สูบบุหรี่ บนรถเมล์ ไม่จอดรถในที่ห้ามจอด ไม่ แชนงรถในที่คับขัน หรือที่ห้ามแซง ไม่เดิน ข้ามถนนขณะมีสัญญาณไฟเขียวให้รถ ผ่าน แต่ข้ามขณะรถหยุดและตรงทาง ข้าม ไม่ข้ามรถโดยไม่มีใบขับขี่ หรือโดย ที่ยังขับไม่ชำนาญ เพราะนอกจากจะผิด กฎหมายแล้ว ยังอาจก่ออุบัติเหตุถึงแก่ ชีวิตอีกด้วย

การจ้างคนงาน ก็จะต้องทำให้ถูก กฎหมาย คือให้ค่าแรงไม่ต่ำกว่าที่กำหนด ไม่จ้างเด็กอายุต่ำกว่า 12 ปี หรือแม่เมื่อ มีอายุระหว่าง 12-15 ปี ก็พึงใช้งานโดย เหมาะสม ช่วยดูแลป้องกันไม่ให้เกิด อันตรายแก่เขาเหล่านั้น เพราะเมื่อเกิด ความเสียหาย เจ็บป่วยขึ้น ผู้จ้างจะต้อง เป็นผู้รับผิดชอบ

เมื่อมีหน้าที่ต้องดูแลเด็กเล็ก ๆ ก็จะต้องใช้ความระมัดระวัง ไม่ปล่อยให้เขา ไปทำความเสียหายเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น แม้สัตว์เลี้ยงก็เช่นกัน หากปล่อยให้สัตว์ ไปทำความเดือดร้อน บาดเจ็บให้แก่ผู้อื่น ผู้เป็นเจ้าของก็ต้องรับผิดชอบ

สิ่งที่พึงหลีกเลี่ยงให้พ้นจากตัวอย่าง ยิ่งก็คือ ยาเสพติด เพราะสิ่งเหล่านี้เป็น ภัยต่อชีวิตมนุษย์ กฎหมายจึงกำหนด โทษไว้มาก บางกรณีมีโทษถึงประหาร ชีวิต ผู้มีกัญชาเพียงหยิบมือเดียวไว้ใส่ แกง หรือมีเฮโรอีนเท่าหัวไม้ขีดไฟ อาจ ต้องรับโทษจำคุกเป็นเวลาหลายปี

การกระทำผิดทางเพศก็เช่นกัน เป็นสิ่งซึ่งนอกจากจะผิดศีลธรรมแล้ว ยังเป็นการกระทำผิดที่กฎหมายกำหนด โทษไว้มาก และบางครั้ง ความยินยอม ของผู้เสียหายก็ไม่อาจทำให้ผู้กระทำผิด พ้นโทษเสมอไป โดยเฉพาะในกรณีที่ผู้เสียหายเป็นผู้เยาว์มีอายุไม่เกิน 15 ปี

ศิลปหัตถกรรมไทย

หัตถกรรม คือสิ่งซึ่งมนุษย์สร้างขึ้นด้วยมือ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการใช้สอยเป็นหลัก หัตถกรรมแต่ละชนิดมักใช้เวลาในการพัฒนา ปรับปรุงรูปแบบ และเลือกสรรวัสดุสืบทอดกันมานานนับร้อยนับพันปี จนเมื่อหัตถกรรมนั้นสนองประโยชน์ในการใช้สอยสมบูรณ์แล้วมนุษย์จึงเสริมแต่งให้มีความสวยงามน่าใช้ยิ่งขึ้นจนกลายเป็น **ศิลปหัตถกรรม** ที่มีคุณค่าทางประโยชน์ใช้สอยและทางศิลปะควบคู่กันไป หัตถกรรมและศิลปหัตถกรรมของกลุ่มชนใด ๆ หรือประเทศใด ๆ จะมีรูปแบบและกรรมวิธีในการสร้างงานที่เป็นเอกลักษณ์ของตน เพราะขึ้นงานเหล่านั้นย่อมผสมผสานกับขนบประเพณี ความเชื่อ และคตินิยมของผู้คนในชาตินั้น หัตถกรรมและศิลปหัตถกรรมไทย หรือที่จะเรียกรวม ๆ ต่อไปว่า “ศิลปหัตถกรรมไทย” ก็เช่นกัน ย่อมจะเป็นผลงานสร้างสรรค์ของคนไทยที่ผสมผสานไว้ด้วยภูมิปัญญา ขนบประเพณี และวัฒนธรรมอันเป็นวิถีชีวิตของคนไทย

กำเนิดและวิวัฒนาการของศิลปหัตถกรรมในประเทศไทย

ในดินแดนที่เป็นประเทศไทยปัจจุบัน มีผลงานศิลปหัตถกรรมจำนวนมากที่เป็นหลักฐานแสดงให้เห็นวิวัฒนาการของหัตถกรรมและศิลปหัตถกรรม ซึ่งสืบเนื่องกันมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์จนถึงปัจจุบัน

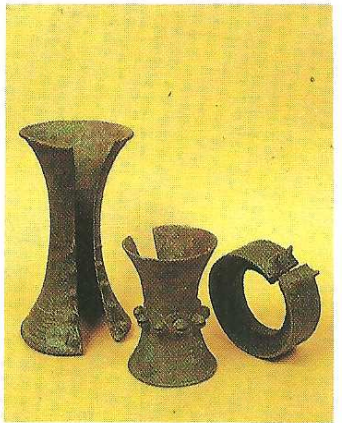
สมัยก่อนประวัติศาสตร์

มีหลักฐานหลายอย่างที่แสดงให้เห็นว่า มนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่อาศัยอยู่ในบริเวณบ้านเก่า ตำบลจรเข้เผือก อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี เมื่อ 50,000-10,000 ปีมาแล้ว รู้จักนำก้อนหินขนาดเหมาะสมมาทำเป็นเครื่องมือทุบหรือกระเทาะเปลือกผลไม้ เครื่องมือหินกระเทาะนี้จึงเป็นหัตถกรรมหรือประดิษฐกรรมชิ้นแรก โดยมีจุดประสงค์เพื่อการใช้สอยอันเป็นมูลเหตุประการแรกของการสร้างงานหัตถกรรม

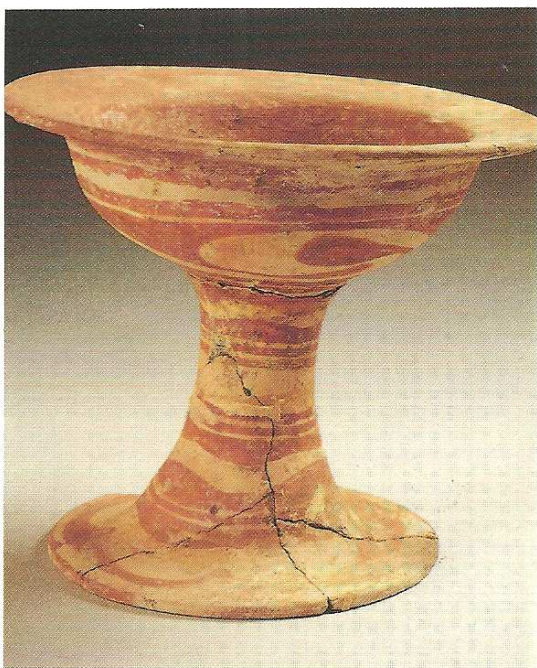
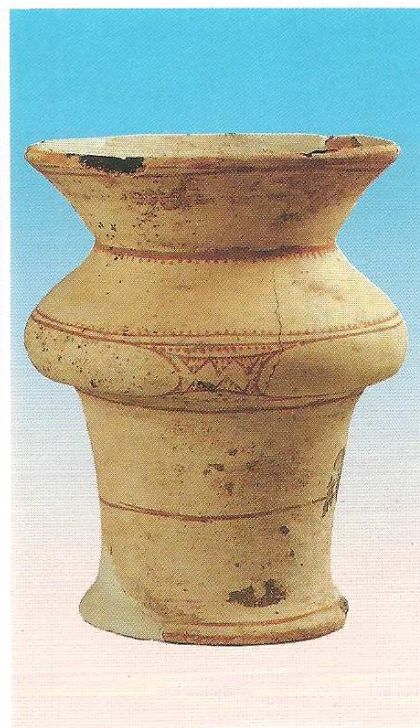
ไม่เฉพาะแต่หินกระเทาะเท่านั้น มนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทยยังรู้จักนำหินมาฝนทำเป็นเครื่องมือที่มีลักษณะคล้ายขวาน โดยใช้กระดูกสัตว์หรือท่อนไม้ผูกเป็นด้าม นักโบราณคดีเรียกเครื่องมือชิ้นดังกล่าวว่า ขวานหินขัด หรือขวานฟ้า

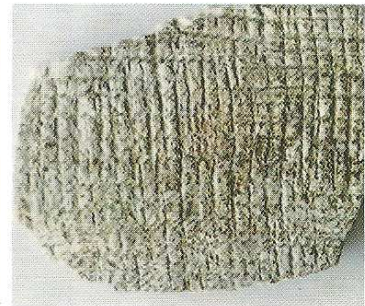
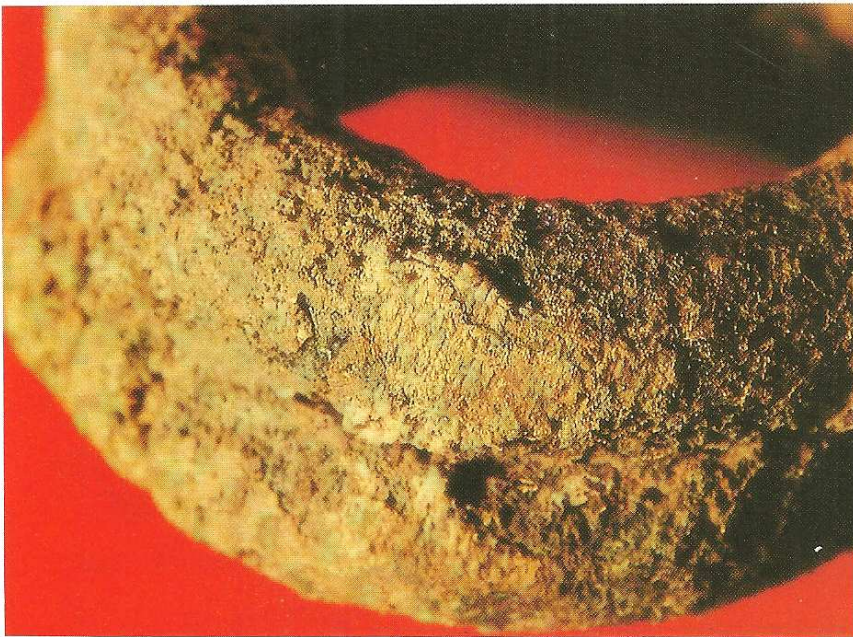

หัตถกรรมในช่วง 1600-1300 ปี
ก่อนพุทธศักราช

เครื่องประดับบронซ์ บ้านเชียง
ในช่วง 300-1 ปี

ภาชนะดินเผาที่มีรอยประทับของเครื่องจักสาน⁴

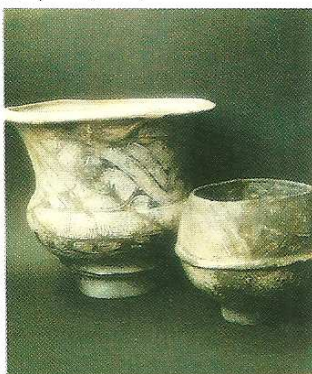
ส่วนหนึ่งของแวนดินเผาจากแหล่งวัฒนธรรมบ้านเชียง

ภาชนะดินเผาลายเชือกทาบจากบ้านเชียง

ภาชนะดินเผาบ้านเชียง ประมาณว่า
มีอายุราว 3,000-2,000 ปี

นอกจากหัตถกรรมประเภทเครื่องมือ
ใช้สอยในการดำรงชีพ อันได้แก่กระบอง
ที่ทำจากท่อนไม้ หอกที่ใบทำด้วยกระดูก
หรือเขาสัตว์ที่ฝนจนแหลม หรือหัวลูกศร
ที่ทำด้วยเขาสัตว์แล้ว มนุษย์ก่อนประวัติ-
ศาสตร์ในประเทศไทย ยังเริ่มนำเปลือก
หอย และหินมาทำเป็นเครื่องประดับ
ร่างกายประเภทกำไล ลูกปัดอีกด้วย
แสดงว่ามนุษย์เริ่มใช้หัตถกรรมเพื่อสนอง
ความต้องการทางจิตใจนอกเหนือไปจาก
ประโยชน์ในการยังชีพ

มนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่
อาศัยอยู่ในบริเวณจังหวัดแม่ฮ่องสอน
เมื่อประมาณ 10,000 ถึง 8,000 ปีมา
แล้ว รู้จักทำเครื่องปั้นดินเผาขึ้นใช้ เพราะ
ได้พบเศษภาชนะเครื่องปั้นดินเผาลาย
เชือกทาบ และลายเส้นหรือลายตาข่าย
และจากร่องรอยของเชือกที่ทาบอยู่บน
ผิวภาชนะทำให้ทราบว่า มนุษย์ในสมัย
นั้นรู้จักนำเส้นใยจากพืชมาพันเป็นเชือก
หรือถักเป็นเส้นใยตาข่ายเพื่อใช้ดักหรือ
จับสัตว์

แม้หลักฐานเกี่ยวกับการทอผ้าในยุค
แรก ๆ จะไม่ชัดเจน แต่ในยุคโลหะ
(ราว 2,700 ปีถึง 1,500 ปี) นั้น มี
หลักฐานหลายอย่างที่ยืนยันว่ามนุษย์ใน
สมัยนั้นมีหัตถกรรมการทอผ้า เช่น พบ

เศษผ้าติดอยู่บนกำไลสำริดที่อุดรธานี
พบเศษผ้าที่ทอจากป่านกัญชาติดอยู่ที่
หัวขวานเหล็กยุคโลหะ พบลูกกลิ้งดินเผา
ขนาดเท่าหัวแม่มือ ซึ่งใช้สำหรับกลิ้งสีลง
บนผ้าเพื่อให้เกิดลวดลายตลอดจนพบ
แว่นดินเผาซึ่งเป็นอุปกรณ์สำคัญในการปั่น
ฝ้ายให้เป็นเส้น

นอกจากหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา
และหัตถกรรมการดักทอแล้ว ยังมีหลัก-
ฐานอีกว่ามนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์
ในประเทศไทยได้ผลิตหัตถกรรมจักสาน
ประเภทภาชนะขึ้นใช้แล้ว แต่ด้วยเหตุที่
ภาชนะจักสานอาจทำด้วยหวาย ไม้ไผ่
เถาวัลย์ ซึ่งเป็นอินทรีย์วัตถุที่สูญสลายได้
ง่าย จึงไม่ปรากฏหลักฐานให้เห็นจนถึง
ปัจจุบัน หากพบหลักฐานจากภาชนะ
ดินเผาชิ้นหนึ่งของบ้านเชียง ซึ่งผิวด้าน
นอกมีรอยเครื่องจักสานปรากฏอยู่ ทำให้
สันนิษฐานได้ว่าใช้ภาชนะจักสานประเภท
เสื่อลำแพนที่ใช้ห่อศพ ประมาณว่ามีอายุ
ราว 4,000 ปีมาแล้วที่จังหวัดกาญจนบุรี
ซึ่งอาจจะเป็นหลักฐานเครื่องจักสานที่
เก่าแก่ที่สุดชิ้นหนึ่งของโลก

หัตถกรรมโลหะเกิดขึ้นด้วยฝีมือ
มนุษย์ยุคโลหะเมื่อประมาณ 4,000 ปี
ถึง 1,000 ปีมาแล้ว เป็นหัตถกรรมอีก
ประเภทหนึ่งที่มีผลกระทบต่อการพัฒนา

คุณภาพชีวิตของมนุษย์อย่างสำคัญและ
เป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นการแสวงหาเทคโนโลยีในการนำวัตถุดิบธรรมชาติมาใช้
ให้เกิดประโยชน์ต่อชีวิต

ในบริเวณภาคอีสานและภาคกลาง
บางส่วนเป็นแหล่งสำคัญในการผลิต
หัตถกรรมโลหะ และเป็นแหล่งกำเนิด
โลหะกรรมแห่งแรกในทวีปเอเชีย นัก
โบราณคดีได้ขุดพบขวานทองแดงที่ทำ
จากทองแดงธรรมชาติ และพบให้เป็น
หัวขวานโดยไม่ต้องใช้ไฟ ที่จังหวัด
ขอนแก่นพบว่ามีภาชนะทองแดงมา
หลอมหล่อเป็นเครื่องมือเครื่องใช้สำริด
ทั้งยังพบว่ามนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ใน
ประเทศไทยเมื่อ 4,000 ปีเศษมาแล้ว มี
ความรู้เรื่องโลหะวิทยาจนสามารถนำแร่
เหล็กและทองแดงธรรมชาติมาหล่อหลอม
เป็นหัตถกรรมโลหะขึ้นใช้สอยในชีวิต
ประจำวัน

กรรมวิธีการหล่อหลอมโลหะ
ของมนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์นี้ เชื่อ
ว่าได้พัฒนาสืบต่อมาในสมัยประวัติศาสตร์
และอาจต่อเนื่องมาจนปัจจุบัน ดังจะเห็น
ได้จากกรรมวิธีการหล่อทองเหลือง และ
สำริด ที่มีแบบแผนเรียบง่ายที่ยังทำกัน
อยู่ในหลายท้องถิ่นในปัจจุบัน เช่น การ
หล่อทองเหลืองเป็นเครื่องใช้ต่าง ๆ
ที่บ้านปะอ่าว อำเภอเมือง จังหวัดอุบล-

ราชธานี เป็นต้น

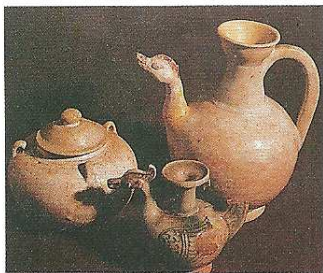
สมัยประวัติศาสตร์

ต่อมาในสมัยประวัติศาสตร์ ซึ่งใน
ประเทศไทยนั้นถือว่าสมัยประวัติศาสตร์
เริ่มเมื่อประมาณ พ.ศ. 1000 เพราะได้
พบจารึกที่เก่าแก่ที่สุดในประเทศไทยที่
พะเนียด อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี
ทำให้สามารถศึกษาเรื่องราวของมนุษย์
ได้จากบันทึกที่เป็นลายลักษณ์อักษร
แทนการตีความจากหลักฐานที่เป็นศิลป-
โบราณวัตถุตั้งสมัยก่อนประวัติศาสตร์

ในช่วงเวลาที่เรียกว่าสมัยประวัติ-
ศาสตร์นั้น ดินแดนที่เป็นประเทศไทยมี
ความเจริญก้าวหน้าทางด้านศิลปหัตถ-
กรรม และหัตถกรรมอยู่ไม่น้อยและเป็น
สิ่งที่มีมาก่อนที่ชนชาวสยามหรือชาวไทย
จะรวมตัวกันเป็นอาณาจักรและนครรัฐ
ต่าง ๆ ในบริเวณที่เป็นประเทศไทยใน
ช่วงปลายพุทธศตวรรษที่ 18 เป็นต้นมา
แล้วรวมกันเป็นราชอาณาจักรไทยในที่สุด

ศิลปหัตถกรรมในราชอาณาจักรไทย

เชื่อกันว่า ประมาณปลายพุทธ-
ศตวรรษที่ 18 ชนเผ่าไทยในส่วนต่าง ๆ
ในบริเวณที่เป็นประเทศไทยปัจจุบันได้
รวมตัวกันเป็นชุมชนใหญ่ ระดับนครรัฐ
หรืออาณาจักรและมีราชธานีเป็นศูนย์-
กลางถึงสามอาณาจักรด้วยกันคือ อาณา-
จักรล้านนา ในบริเวณภาคเหนือตอนบน

อาณาจักรสุโขทัย ในบริเวณภาคกลาง ตอนบน และอาณาจักรอยุธยา ในบริเวณ ลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาและป่าสักในบริเวณ ภาคกลาง อาณาจักรทั้งสามเกิดขึ้นร่วม สมัยกันและแม้ว่าจะเป็นอาณาจักรของ คนเผ่าไทยเช่นเดียวกันก็ตาม แต่อาณาจักรดังกล่าวจะมีเอกลักษณ์ทางด้าน ศิลปวัฒนธรรมที่เป็นของตนเองแตกต่างกันไป ดังนั้น ศิลปหัตถกรรม ของ อาณาจักรทั้งสามจึงมีลักษณะเฉพาะตน ที่แตกต่างกันไปด้วย

อาณาจักรล้านนา เป็นอาณาจักรของ คนเผ่าไตที่มีความเจริญรุ่งเรืองในช่วง พ.ศ. 1700 ถึงประมาณ พ.ศ. 2101 มีความเจริญสูงสุดในสมัยพ่อขุนเม็งราย- มหาราช อาณาจักรนี้มีศิลปหัตถกรรม หลายหลากที่ยังใช้และผลิตอยู่ในปัจจุบัน เช่น ศิลปหัตถกรรมการถักทอ การทำ เครื่องจักสาน เครื่องเงิน เครื่องเงิน เครื่องทอง และหัตถกรรมเครื่องปั้นดิน- เผา เป็นต้น

การทอผ้าของชาวล้านนานั้น ล้วน มีแบบแผนและกรรมวิธีที่เป็นของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นการทอผ้าไหม หรือผ้าฝ้าย ชนิดที่เป็นผ้าพื้นธรรมดา ผ้าทอยกดอก ผ้าจก หรือผ้าลวด เครื่องปั้นดินเผาชนิด เคลือบแบบเคลาดอนของล้านนาก็เป็นที่ เลื่องลือ จากเตาเวียงป่าเป้า เตาสัน

กำแพงในอดีตมาจนถึงเครื่องปั้นดินเผา ชนิดไม่เคลือบแบบพื้นบ้าน ประเภท หม้อน้ำ คนโทน้ำ ซึ่งยังผลิตใช้อยู่แม้ใน ปัจจุบัน

อาณาจักรสุโขทัย เริ่มก่อร่างสร้าง อาณาจักรขึ้นเมื่อราว พ.ศ. 1780 และ ถูกรวมตัวเข้ากับอาณาจักรอยุธยาใน ภายหลัง อาณาจักรสุโขทัยมีความเจริญ สูงสุดในแทบทุกด้าน โดยเฉพาะด้าน ศิลปหัตถกรรมนั้น เครื่องสังคโลกนับ เป็นเครื่องปั้นดินเผาที่มีคุณภาพดี มีชื่อ เสียงเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป

เครื่องสังคโลก คือเครื่องปั้นดินเผา ที่ผลิตขึ้นในอาณาจักรสุโขทัยราวพุทธ- ศตวรรษที่ 18-20 เป็นเครื่องปั้นดินเผา ที่ทำด้วยดิน เเผาจนเนื้อแกร่งหรือเนื้อหิน ไม่เคลือบ และชนิดเคลือบ ซึ่งมีทั้งสีสอง ชนิดคือ ชนิดเคลือบแบบเคลาดอน สีเขียวไข่กา สีเขียวอมเทา สีเขียวอม เหลือง และชนิดเคลือบเป็นสีดำ สีเทา และสีขาวปน มีทั้งที่เขียนและไม่เขียน ลวดลาย มีผลิตหลายแห่งในบริเวณอำเภอ ศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย จัดเป็นเครื่อง ปั้นดินเผาที่มีคุณภาพดีที่สุดในสมัยที่มนุษย์ผลิต ได้ในช่วงเวลานั้น จนเป็นที่ต้องการของ นานาประเทศในบริเวณใกล้เคียง

นอกจากเครื่องสังคโลกแล้ว ช่างใน อาณาจักรสุโขทัยยังมีความสามารถสูงใน

ด้านศิลปหัตถกรรมโลหะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการหล่อหลอมสำริด ส่วนด้านหัตถกรรมการทอผ้า นั้น สุโขทัยมีทั้งผ้าสกุลพัสดร์ ผ้าเล็กหลก ผ้ากรอบ และผ้าทอลายกระจัง เป็นต้น

อาณาจักรอยุธยา สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 หรือพระเจ้าอู่ทอง ทรงสร้างกรุงศรีอยุธยาขึ้นเป็นราชธานีในปี พ.ศ. 1893 อาณาจักรนี้มีอายุยืนยาวถึง 417 ปี ความเจริญรุ่งเรืองของอาณาจักรยังมีร่องรอยปรากฏให้เห็นจนถึงปัจจุบัน อยุธยามีหัตถกรรมประเภทเครื่องทอง ที่มีคุณภาพดี มีเครื่องถม ซึ่งเป็นศิลปหัตถกรรมชั้นสูงที่ทำเป็นเครื่องกำหนดศักดินาของข้าราชการ มีเครื่องประดับมุกที่ทำขึ้นเป็นเครื่องใช้สำหรับพระสงฆ์ เช่น บาตร ตะลุ่ม ไปจนถึงเครื่องใช้เครื่องดนตรี และเครื่องประดับตกแต่งบ้านหน้าต่าง บานประตูโบสถ์วิหารที่สร้างขึ้นในสมัยนั้น

อาณาจักรอยุธยาสิ้นสุดลงเมื่อเสียกรุงแก่พม่าเมื่อปี พ.ศ. 2310 แล้วย้ายราชธานีมาอยู่ที่กรุงธนบุรี และกรุงเทพฯ หรือกรุงรัตนโกสินทร์

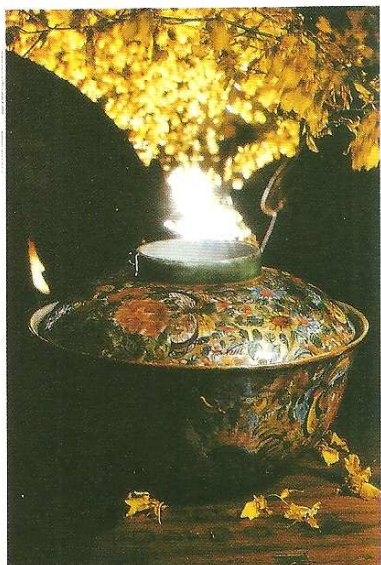
ศิลปหัตถกรรมไทยในสมัยรัตนโกสินทร์

สมัยรัตนโกสินทร์เริ่มขึ้นเมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกทรง

สร้างการช่างต่าง ๆ ขึ้น ในสมัยนี้งานศิลปหัตถกรรมประเภทประณีตศิลป์มีความเจริญก้าวหน้ามาก “..งานช่างอันเป็นฝีมือของช่างหลวงในสมัยรัตนโกสินทร์นั้น เป็นงานที่มีฝีมือช่างสูง ประเภทประณีตศิลป์ ที่เนื่องในพระมหากษัตริย์และพุทธศาสนา เช่น งานประดับมุก งานเครื่องทอง งานเครื่องถมลงยา โดยเฉพาะงานเครื่องถมลงยานั้น ส่วนใหญ่ทำเป็นเครื่องราชูปโภคที่มีความประณีตมาก เช่น พานพระจันทร์หมอกสำหรับให้ยุริชกาลที่ 1 ทรวดทรงและฝีมือทำงานนัก ฝีมือเอกประเภทเดียวกับพานพระมหากษัตริย์และพานบายศรีซึ่งเป็นชิ้นศิลปกรรมสมัยรัชกาลที่ 1 และกล่าวกันว่า ในการทำพานพระจันทร์หมอกนี้ ได้สร้างหุ่นไม้ขึ้นทดลองก่อน แต่เมื่อทำทรงได้งามพอใจแล้วจึงได้ลงมือทำด้วยทอง หุ่นไม้้นั้นเมื่อไม้แห้งแล้วจึงนำไปลงรักประดับมุก ทำเป็นพานสองชั้นขึ้นไว้ และเป็นศิลปวัตถุอันงามยังอยู่ในชั้นเอกของบรรดาเครื่องมุกในประเทศไทยชิ้นหนึ่ง...” (พิทยลาภพฤฒิยากร, 2507, 276)

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้รื้อฟื้นการทำเครื่องถมขึ้นใหม่ โดย

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระ-
ยานคร (น้อย) จัดฝึกหัดช่างถมในเมือง
นครศรีธรรมราช จนทำให้ “เครื่องถม
เมืองนคร” ได้รับความนิยมมาจนถึง
ปัจจุบันนี้

ในรัชกาลนี้ มีศิลปหัตถกรรมประเภท
เครื่องปั้นดินเผาที่น่าสนใจเกิดขึ้นอีก
ประเภทหนึ่ง คือ เครื่องเบญจรงค์ ซึ่ง
ได้รับการยกย่องว่าเป็นเครื่องถ้วยชา
เบญจรงค์และลายน้ำทอง ซึ่งงดงามหา
ที่เปรียบมิได้

นอกจากศิลปหัตถกรรมประเภท
ประณีตศิลป์แล้ว ในกรุงเทพฯ หรือกรุง
รัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้น ยังมีกลุ่มช่าง
ศิลปหัตถกรรมประเภทต่าง ๆ ได้เข้ามา
ตั้งหมู่บ้านกันเป็นกลุ่ม ๆ ในบริเวณ
กรุงเทพฯ ดังที่ปรากฏชื่อหมู่บ้านช่าง
หัตถกรรมเป็นหลักฐานสืบมาทุกวันนี้
เช่น บ้านบาตร บ้านหม้อ บ้านพานถม
บ้านช่างหล่อ เป็นต้น

จึงเห็นได้ว่า ศิลปหัตถกรรมไทยใน
สมัยรัตนโกสินทร์มีหลายประเภท มีทั้งที่
สืบเนื่องกันมาแต่โบราณ และที่ปรับปรุง
ฟื้นฟูขึ้นใหม่ ซึ่งมีทั้งศิลปหัตถกรรมหลาย
ประเภทสร้างขึ้นเนื่องในสถาบันพระมหากษัตริย์
ประเภทที่สร้างขึ้นเนื่องใน
พุทธศาสนา และบางประเภทสร้างขึ้น
เพื่อการดำรงชีวิตของประชาชนทั่วไป

เอกลักษณ์ของศิลปหัตถกรรมไทย

การที่จะกล่าวถึง เอกลักษณ์หรือ
ลักษณะเฉพาะของศิลปหัตถกรรมไทย
นั้นจำเป็นต้องเข้าใจความเป็นมาและมูล-
เหตุในการสร้างศิลปหัตถกรรมไทยเสีย
ก่อน ดังได้กล่าวแล้วว่า มูลเหตุในการ
สร้างศิลปหัตถกรรมของมนุษย์ก็เพื่อใช้-
สอยเป็นหลัก ต่อเมื่อหัตถกรรมนั้นมี
ประโยชน์ใช้สอยสมบูรณ์แล้วมนุษย์จึง
พัฒนาตกแต่งให้มีความสวยงามน่าใช้
และเหมาะสมกับสถานภาพของผู้ใช้
หรือผู้เป็นเจ้าของ ศิลปหัตถกรรมไทย
ก็เกิดขึ้นด้วยนัยดังกล่าวเช่นกัน เมื่อ
พิจารณาย้อนไปในอดีตจะเห็นว่าหัตถ-
กรรม ได้ถูกสร้างขึ้นใช้สอยในชีวิต
ประจำวันของประชาชนทั่วไป หรือเพื่อ
แลกเปลี่ยนกับปัจจัยการดำรงชีพที่ตน
ผลิตไม่ได้ หรือเพื่อสนองความเชื่อตาม
ขนบประเพณี ตามสภาพชีวิตความเป็น
อยู่ของกลุ่มชน หัตถกรรมเหล่านี้ เรียก
ว่า หัตถกรรมพื้นบ้าน ศิลปหัตถกรรม
พื้นบ้าน หรือศิลปหัตถกรรมชาวบ้าน
ต่อเมื่อมนุษย์พัฒนาขึ้น มีการปกครอง
มีการแบ่งชนชั้นขึ้นในสังคม มีชนชั้นสูง
มีพระมหากษัตริย์ มีขุนนางเป็นผู้ปกครอง
มีไพร่ และสามัญชน จึงมีการปรับปรุง

แบบของหัตถกรรมให้เหมาะสมกับสถานภาพของผู้ใช้

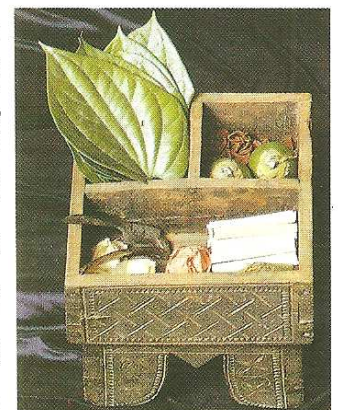
หัตถกรรมพื้นบ้าน เมื่อนำมาเป็นสิ่งของเครื่องใช้สำหรับชนชั้นสูงจึงได้รับการพัฒนาปรับปรุงรูปแบบ กรรมวิธีการผลิต และเปลี่ยนวัสดุให้ดีขึ้น จนหัตถกรรมนั้นกลายเป็นศิลปหัตถกรรมที่มีความประณีตงดงามควบคู่ไปกับประโยชน์ใช้สอย ศิลปหัตถกรรมประเภทนี้มักจัดเป็นประณีตศิลป์ หรือศิลปหัตถกรรมราชสำนัก ซึ่งมีช่างหลวงเป็นผู้สร้าง ศิลปหัตถกรรมประเภทนี้มักมุ่งที่ความประณีตงดงามเป็นสำคัญ ต่างกับศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านที่มุ่งประโยชน์ใช้สอยก่อนความสวยงาม

ศิลปหัตถกรรมของชนชั้นสูงหรือประณีตศิลป์มักสร้างขึ้นอย่างพิถีพิถันทั้งรูปแบบและวัสดุ ประณีตศิลป์ของไทยมีหลายประเภท เช่น ศิลปหัตถกรรมประเภทประณีตศิลป์ ที่ใช้เป็นเครื่องราชูปโภคของพระมหากษัตริย์ มักทำด้วยวัสดุที่มีค่าและหายากและผลิตด้วยกรรมวิธีที่ซับซ้อน เช่น การทำเครื่องถม เครื่องมุก เครื่องทอง เครื่องเงิน และเครื่องอัญมณี เป็นต้น

เมื่อนุญ้ย่อมรับนับถือศาสนาจึงมีการสร้างหัตถกรรมขึ้นเพื่อสนองความเชื่อและศรัทธาของศาสนิกชน ศิลปหัตถ-

กรรมที่เนื่องในศาสนา จะมีรูปแบบและความประณีตงดงามต่างกันไปตามฐานะของผู้สร้าง จากมูลเหตุของการผลิตหรือสร้างสรรค์ศิลปหัตถกรรมอย่างกว้าง ๆ ดังกล่าว จึงสรุปได้ว่า ศิลปหัตถกรรมไทย มีมูลเหตุที่เป็นนัยของการสร้างสรรค์สามประเภทดังนี้

ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน เป็นศิลปหัตถกรรมที่สร้างขึ้นโดยประชาชน เพื่อประชาชนเพื่อใช้สอยในชีวิตประจำวัน หรือซื้อขายแลกเปลี่ยนกับปัจจัยในการดำรงชีวิตอื่น ๆ ในการสร้างนั้นจะมีขนบประเพณี ความเชื่อ ประโยชน์ใช้สอย สภาพภูมิศาสตร์ และคตินิยมของกลุ่มชนเป็นกรอบ โดยใช่วัตถุดิบจากธรรมชาติในท้องถิ่น สิ่งเหล่านี้เป็นองค์ประกอบที่ผสมผสานกันเป็นหัตถกรรมและศิลปหัตถกรรมของถิ่นต่าง ๆ ซึ่งมีรูปแบบเฉพาะถิ่นหรือมีเอกลักษณ์เป็นของตนเองด้วยเหตุนี้ ศิลปหัตถกรรมไทยในท้องถิ่นต่าง ๆ จึงมีเอกลักษณ์หรือลักษณะเฉพาะถิ่นที่แตกต่างกันไป แม้จะมีประโยชน์ใช้สอยเหมือนกันก็ตาม ดังมีตัวอย่างให้เห็นมากมาย เช่น ก่องข้าวสำหรับใส่ข้าวเหนียวหนึ่งของภาคเหนือ และกระติบหรือกระติบสำหรับใส่ข้าวเหนียวหนึ่งของภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสานนั้น แม้จะใช้ใส่ข้าวเหนียวหนึ่งเหมือนกัน

ก็ตาม แต่รูปแบบและกรรมวิธีในการ
สานจะต่างกันไปตามคตินิยมที่สืบทอดกัน
มาของแต่ละท้องถิ่น หรือ กระจับปี่ ซึ่ง
เป็นภาชนะจักสานสำหรับใส่เมล็ดข้าว
เปลือก เมล็ดถั่ว เมล็ดงาและเมล็ด
พืชพันธุ์ต่าง ๆ เป็นภาชนะจักสานที่มีใช้
ทั่วไปแทบทุกภาคของประเทศ แต่รูปทรง
มักจะต่างกันไปตามคตินิยมของแต่ละ
ท้องถิ่น เป็นต้น

ศิลปหัตถกรรมราชสำนัก เป็นศิลป-
หัตถกรรมที่เกี่ยวข้องกับสถาบันกษัตริย์
และราชสำนัก ศิลปหัตถกรรมประเภทนี้
แม้จะมีพื้นฐานมาจากศิลปหัตถกรรม
พื้นบ้าน แต่ได้รับการพัฒนา ตกแต่งให้
มีความประณีตงดงามสมฐานะของผู้ใช้
ทั้งที่ศิลปหัตถกรรมนั้นมีประโยชน์ใช้สอย
เช่นเดียวกับศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน เช่น
เขียนหมาก ซึ่งเป็นภาชนะสำหรับใส่
อุปกรณ์ในการกินหมากหรือเครื่องเขียน
ที่ชาวชนบทใช้ประจำบ้านทั่วไปแทบทุก
ภาค เช่นในบริเวณภาคอีสาน เขียนหมาก
มักทำด้วยไม้ รูปทรงคล้ายกระเบาะสี่เหลี่ยม
ถ้าต้องการให้สวยงามพิเศษออกไปก็จะ
แกะสลักลายที่ด้านนอกทั้งสี่ด้าน เขียน
หมากภาคเหนือ มักทำด้วยเครื่องเงิน
หรือถ้าเป็นคหบดีก็จะเป็นเขียนหมากเงิน
ส่วนในภาคกลางมักใช้เขียนหมากทอง-

เหลือง เขียนหมากของชาวปักษ์ใต้มัก
สานด้วยย่านลิเภา เมื่อเขียนหมากเหล่านี้
ถูกนำมาใช้ในราชสำนักใช้เป็นเครื่อง
ราชูปโภคในราชสำนักจึงเปลี่ยนวัสดุจาก
ไม้ ทองเหลืองหรือเงินเป็นทองคำหรือ
ทำเป็นถมทอง หรือลงยาแทนวัสดุ
พื้นบ้าน ให้เหมาะสมกับพระเกียรติยศ
หรือถ้าเป็นเขียนหมากของเสนาบดี
ข้าราชการบริพาร ก็จะใช้วัสดุที่มีค่าลด
หลั่นกันไปในสมัยอยุธยาเคยใช้ศิลป-
หัตถกรรมเป็นเครื่องประกอบการกำหนด
ศักดิ์นาของขุนนางตามยศและฐานันดร-
ศักดิ์ดังปรากฏในกฎมณเฑียรบาล ซึ่งตรา
ขึ้นในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ
(พ.ศ. 1501-2031) ว่า “ขุนนางศักดิ์นา
หมื่นกินเมือง กินเลียดเงิน ถมยาดำรอง-
ตะลุ่ม...” แสดงว่าศิลปหัตถกรรมเป็น
สิ่งมีค่าสำคัญยิ่งสิ่งหนึ่งในราชสำนักไทย
ตั้งแต่สมัยอยุธยาเป็นต้นมาถึงกับมีการ
ตั้ง “กรมช่างสิบหมู่” ขึ้นทำหน้าที่รับผิดชอบ
เกี่ยวกับงานช่างและงานหัตถกรรม
ของราชสำนัก

ศิลปหัตถกรรมที่เนื่องในพุทธศาสนา
เป็นศิลปหัตถกรรมอีกประเภทหนึ่งที่
ผูกพันเกี่ยวเนื่องกับวิถีชีวิตของคนไทย
ส่วนใหญ่ ซึ่งนับถือพุทธศาสนาสืบต่อ
กันมาช้านาน ศิลปหัตถกรรมจึงเข้ามามี

ส่วนเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กับพุทธศาสนา ตั้งแต่การสร้างพระพุทธรูป พระพิมพ์ และเครื่องบูชาต่าง ๆ งานศิลปหัตถกรรม ที่เนื่องในพระพุทธศาสนานี้มีทั้งที่สร้างขึ้นอย่างประณีตบรรจงเพื่ออุทิศถวาย เป็นพุทธบูชาหรือถวายพระภิกษุสงฆ์ เช่น ตะลุ่มประดับมุก อูบ เครื่องเงิน สำหรับใส่อาหารของล้านนาไปจนถึงสิ่งที่สร้างขึ้นตามแบบพื้นบ้าน เช่น การแกะสลักพระพุทธรูปไม้องค์เล็ก ๆ เพื่อถวาย เป็นพุทธบูชาหรือสะเดาะเคราะห์ของ ชาวอีสาน มักทำอย่างง่าย ๆ ด้วยฝีมือชาวบ้าน หรือการทำสัตถภัณฑ์ สำหรับปักเทียนถวายเป็นพุทธบูชาตามวิหารในภาคเหนือ เป็นต้น

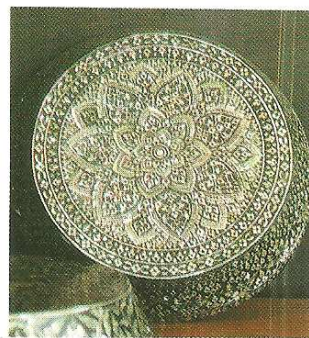
ศิลปหัตถกรรมที่เนื่องในพุทธศาสนา มีทั้งที่ทำอย่างประณีตวิจิตรบรรจง เพราะทำขึ้นด้วยความศรัทธา ถือว่าสิ่งที่สร้างถวายเป็นพุทธบูชาหรือถวายพระภิกษุผู้ทรงศีลนั้นควรมีความพิเศษต่างไปจากสิ่งของเครื่องใช้ของฆราวาส ในขณะที่เดียวกันก็มีศิลปหัตถกรรมบางชนิดที่สร้างขึ้นอย่างเรียบง่ายตามประสาชาวบ้าน ซึ่งมักเป็นสิ่งที่ใช้สอยชั่วคราวไม่ถาวร หรือทำด้วยวัสดุเท่าที่จะพึงหาได้ในท้องถิ่น และทำขึ้นตามความสามารถของชาวบ้าน เช่น การทำขันกระหย่องหรือขันหมากเบ็งด้วย

ดอกไม้ไฟเพื่อใช้ใส่ดอกไม้ถวายพระแทนพานของชาวอีสาน

มูลเหตุของการผลิตศิลปหัตถกรรมไทยทั้งสามประเภทดังกล่าว เป็นองค์ประกอบและเป็นตัวกำหนดสำคัญให้ศิลปหัตถกรรมไทย มีรูปแบบและกรรมวิธีการผลิตเป็นของตนเองแม้ว่าจะไม่สามารถเจาะจงลงไปได้ว่าเอกลักษณ์ของศิลปหัตถกรรมไทยที่แท้จริงนั้นเป็นอย่างไร แต่สิ่งหนึ่งที่น่าจะเป็นลักษณะเฉพาะของศิลปหัตถกรรมไทยคือ ความงดงามอันเกิดจากความประณีตวิจิตรบรรจงของฝีมือช่าง ผู้มีอารมณ์ละเอียดอ่อนละมุนละไม ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้งานศิลปหัตถกรรมไทยโดดเด่นเป็นหนึ่ง

ประเภทของศิลปหัตถกรรมไทย

ศิลปหัตถกรรมไทย สามารถแบ่งออกเป็นประเภทและชนิดต่าง ๆ ได้มากมายอาจจะแบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ในการผลิต ซึ่งแบ่งออกเป็นสามประเภทดังกล่าวแล้ว หรืออาจแบ่งตามกรรมวิธีการผลิต และวัสดุที่ใช้ผลิตก็ได้ เช่น ศิลปหัตถกรรมประเภทเครื่องถมและลงยา เครื่องมุก เครื่องเงิน เครื่องทอง เครื่องเงิน เครื่องปั้นดินเผา เครื่องจักสาน เครื่องโลหะ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันทองสังเสริม
หัตถกรรม กระทรวงอุตสาหกรรมได้
แบ่งประเภทของศิลปหัตถกรรมตาม
ประเภทของวัสดุย่อยออกไปถึง 40 ชนิด
เช่น ศิลปหัตถกรรมประเภท ผ้าฝ้าย
ผ้าไหม ผ้าบาติก เครื่องเงิน เครื่องถม
เครื่องทองลงหิน ผลิตภัณฑ์โลหะหล่อ
เครื่องอัญมณี เครื่องแกะสลักและปั้น
เครื่องรูปพรรณ เครื่องประดับ ภาพเขียน
ภาพลอกลาย เครื่องหนัง เครื่องเงิน
เครื่องจักสาน เครื่องไม้แกะสลัก เครื่อง
เรือนไม้ เครื่องเรือนหวาย เครื่องดนตรี
พื้นบ้าน หวีโชน ตุ๊กตารำไทย ดอกไม้
ประดิษฐ์ ผลไม้ประดิษฐ์ รมกระดาษ
เครื่องปั้นดินเผา ผลิตภัณฑ์จากงา เขาสัตว์
กระดูกสัตว์ ผลิตภัณฑ์หอยมุก ผลิตภัณฑ์
จากเส้นใยพืชต่าง ๆ เช่น กก ป่านสร-
นารายณ์ ใบลาน ปอ เชือก เป็นต้น

ศิลปหัตถกรรมประเภทต่าง ๆ เหล่านี้
มีทั้งที่เป็นศิลปหัตถกรรมดั้งเดิมที่สืบ
ทอดมาแต่โบราณ เช่น เครื่องถม เครื่อง
ปั้นดินเผา เครื่องจักสาน เครื่องถักทอ
เครื่องลงหิน ศิลปหัตถกรรมดั้งเดิม
เหล่านี้แม้จะยังผลิตกันอยู่ แต่กรรมวิธี
และรูปแบบมักเปลี่ยนไปตามกาลเวลา
ตามความต้องการของผู้บริโภค อันเป็น
สาเหตุหนึ่งที่ทำให้คุณภาพของศิลปหัตถ-
กรรมไทยหลายชนิดค่อย ๆ สาเหตุสำคัญ

อีกประการหนึ่งที่ทำให้ศิลปหัตถกรรม-
ไทยในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปก็คือวัตถุดิบ
ประสงค์ในการผลิต เปลี่ยนจากการผลิต
เพื่อใช้สอย เพื่อสนองความเชื่อถือ
ศรัทธาเป็นการผลิตเพื่อจำหน่าย ซึ่ง
เป็นการผลิตที่ต้องคำนึงถึงความคุ้มค่า
และผลกำไร ดังนั้นคุณภาพของศิลป-
หัตถกรรมจึงต้องขึ้นอยู่กับเงื่อนไขต่าง ๆ
ดังกล่าว และในปัจจุบันสภาพของสังคม
ส่วนรวมกำลังเปลี่ยนจากสังคมเกษตร-
กรรมมาสู่สังคมอุตสาหกรรม ศิลปหัตถ-
กรรมไทยจึงต้องปรับจากศิลปหัตถกรรม
ในครอบครัว มาเป็นศิลปหัตถอุตสาหกรรม
ในครอบครัว หรือหัตถอุตสาหกรรม
ที่จำเป็นต้องมีการปรับกระบวนการผลิต
และรูปแบบเพื่อสนองตลาดและความ
ต้องการของผู้บริโภค

การเปลี่ยนแปลงของศิลปหัตถกรรม-
ไทยดังกล่าว เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้สามารถ
สืบทอดศิลปหัตถกรรมไทยเหล่านั้นไว้
ต่อไป เพราะถ้าไม่สามารถปรับแปรไป
ตามความเปลี่ยนแปลงของโลกแล้ว ก็
แน่นอนว่าศิลปหัตถกรรมนั้นจะไม่
สามารถดำรงอยู่ได้ ถึงกระนั้นก็ตาม
ลักษณะเฉพาะหรือเอกลักษณ์ของศิลป-
หัตถกรรมไทย เป็นสิ่งที่ต้องค้นหา
และรักษาไว้เพื่อให้มรดกไทยประเภทนี้
ดำรงคุณค่าของความเป็นไทยไว้สืบไป

มรดกวัฒนธรรม

ไทยเป็นชาติที่มีประวัติศาสตร์และมีหลักฐานการก่อตั้งบ้านเมืองอย่างเป็นปึกแผ่นในดินแดนแหลมทองมาเป็นเวลานานนับพันปี ประกอบกับการที่คนไทยเป็นผู้มีสุนทรีย์ในความนึกคิด ชอบและรักที่จะสร้างสรรค์งานศิลป บรรพชนของเราจึงได้สร้างงานศิลปวัฒนธรรมทุก ๆ สาขาไว้เป็นมรดกแก่ลูกหลานอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี ความเชื่อ ความจงรักภักดีที่ได้รับการถ่ายทอดออกมาเป็นพิธีการ หรือชิ้นงานอันเป็นศิลปกรรม ชากโบราณสถาน ปูนียวัตถุ ซึ่งยังคงสภาพงดงาม แสดงเอกลักษณ์ความเป็นไทย เหล่านี้ล้วนเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าที่ควรแก่การภาคภูมิใจและบำรุงรักษาให้คงอยู่สืบต่อไปในอนาคต

งานศิลปกรรมของไทยเป็นงานสร้างสรรค์ที่เกิดจากสติปัญญาความสามารถ อันเป็นลักษณะพิเศษของชนชาติไทย และการรู้จักประสมประสานสิ่งดีงามของวัฒนธรรมอื่นหลอมรวมเข้าอย่างประณีตกลมกลืน จนเกิดเป็นความงดงามที่ต่อเนื่อง ทั้งในด้านภาษา

วรรณกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม ศิลปวัตถุ นาฏศิลป์ ดนตรี การละเล่นพื้นเมือง ตลอดจนถึงงานหัตถกรรมและสิ่งประดิษฐ์

ภาษาและวรรณกรรม

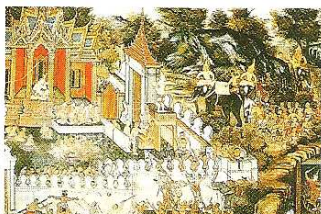
ภาษาเป็นสิ่งที่แสดงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชนในชาติ ชาติไทยเรามีภาษาเป็นของตนเอง ทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน เฉพาะภาษาเขียนนั้น พ่อขุนรามคำแหงมหาราช ทรงเป็นผู้ประดิษฐ์ตัวอักษร และตัวเลขไทยขึ้นเมื่อ พ.ศ. 1826 ทำให้คนไทยมีภาษาเขียนเป็นภาษาประจำชาติ ตัวอักษรและตัวเลขไทยซึ่งเกิดขึ้นในครั้งกระนั้น ได้วิวัฒนาการรูปแบบทั้งการเขียนและการอ่านเรื่อยมาจนมีรูปแบบลงตัวเฉกเช่นในปัจจุบัน

การที่ชาวไทยมีสุนทรียะอยู่ในความคิด และมีความสร้างสรรค์อยู่ในสายเลือด วรรณกรรมของไทยโบราณจึงเป็นงานร้อยกรองที่แปรออกเป็นฉันทลักษณ์หลายหลากรูปแบบ สามารถเลือกใช้ให้สอดคล้องกับเนื้อหา ลีลา และอารมณ์ ทั้งฉันทลักษณ์แต่ละประเภทยังจำแนกชนิดออกไปอีกอย่างกว้างขวาง มีแบบแผนข้อบังคับ การแต่ง การอ่าน ที่มีระเบียบ กอปรด้วยสาระ ความหมาย ความงาม ความรู้ และความรื่นรมย์

ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงมหาราช

โคลง ประกอบด้วย โคลงสอง
โคลงสาม โคลงสี่และโคลงฉันท์

ฉันทน์ ถือว่าเป็นวรรณกรรมที่เป็น
ศรีสง่าแห่งบ้านเมือง หนังสือที่แต่งเป็น
คำฉันทน์นั้นถือได้ว่าแต่งยาก เป็นของมี
ค่าสูง คำฉันทน์มีหลายประเภท กำหนด
ชื่อตามลีลาลักษณะการอ่าน เช่น อินทร-
วิเชียรฉันทน์ มาณวิะฉันทน์ สัททูลวิก-
กิตติฉันทน์ เป็นต้น

ภาพย์ ประกอบด้วยภาพย์ยานี
ภาพย์นั้ง ภาพย์สร้างคนางค์

กลอน ได้แก่ กลอนแปด กลอนหก
กลอนกลบท

การผูกคำประพันธ์แต่ละประเภท
ต้นหลักขันธ์ เป็นงานที่แสดงถึงอัจฉริยะ
ของกวีอย่างล่ำลึก มีวิธีแบบยลทั้งการ
อ่าน การเขียน โดยเฉพาะการเขียน
กลอนกลบท

ในด้านของวรรณคดีนั้น บรรพชนไทยได้สร้างวรรณกรรมสำคัญไว้ทุกยุคทุกสมัย สมัยสุโขทัย มีหนังสือไตรภูมิอภินิหาร สมัยอยุธยาซึ่งกล่าวกันว่าวรรณกรรมไทยเจริญสูงสุดเป็น “ยุคทองแห่งวรรณคดี” คือ ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช มีวรรณกรรมสำคัญหลายเรื่อง เช่น สมุทโฆษคำฉันท์ กำสรวลศรีปราชญ์ ลิลิตยวนพ่าย ลิลิตพระลอ มีตำราเรียน

ภาษาไทยเล่มแรกคือ จินตามณี เกิดวิ
สำคัญ เช่น สมเด็จพระนารายณ์มหาราช
พระมหาราชครู ศรีปราชญ์ วรรณคดีขึ้น
เด่นของอยุธยายังมีอีกเป็นจำนวนมาก
เช่น มหาชาติคำหลวง พระมาลัยคำหลวง
กาพย์ห่อโคลงเห่เรือ เป็นต้น

ในสมัยรัตนโกสินทร์ มีพระราช-
นิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอด-
ฟ้าจุฬาโลกมหาราช คือบทละครเรื่อง
รามเกียรติ์ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระ
พุทธเลิศหล้านภาลัย ได้แก้บทละคร
เรื่องอิเหนา รามเกียรติ์ บทละครนอก
เช่น สังข์ทอง กาวิ สังข์ศิลป์ชัยและ
อื่น ๆ พระมหากษัตริย์ไทยทรงทำนุบำรุง
งานวรรณกรรม ทรงส่งเสริมให้สร้าง-
สรรค์วรรณคดีไว้อย่างต่อเนื่องถึงสมัย
ปัจจุบัน

ในเรื่องของการเรียบเรียงวรรณกรรมในเชิงร้อยแก้วนั้น เดิมมีอยู่แล้ว แต่ยังไม่ถึงกับแพร่หลายมากนัก พระสงฆ์ไทยได้เคยแปลเรื่องราวทางศาสนาจากภาษาบาลีเป็นภาษาไทยตามแบบที่เรียกว่า “แปลร้อย” ภายหลังต่อมา วิชาการทางการศึกษา กอปรกับการที่คนไทยได้ติดต่อใกล้ชิด ถึงขั้นได้ศึกษาวรรณกรรมของประเทศเพื่อนบ้าน ทำให้เกิดงานวรรณกรรมร้อยแก้วประเภทงานแปล มีการแปลนิยายจากพงศาวดารจีน คือเรื่องสามก๊ก เรื่องราชาธิราชจาก

มอญในต้นสมัยรัตนโกสินทร์ และใน
รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า-
เจ้าอยู่หัวเป็นต้นมา ความนิยมอ่าน
นวนิยายหรือนิยายอิงประวัติศาสตร์มี
มากขึ้น การแปลวรรณกรรมต่างชาติมี
ส่วนทำให้วงการภาษาหนังสือของไทย
ขยายตัว

นอกจากเรื่องแปลแล้ว วรรณกรรม
ร้อยแก้วที่น่าสนใจในสมัยรัตนโกสินทร์
ได้แก่พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เรื่องพระราชนิ-
พนธ์สิบสองเดือนและจดหมายเหตุไกล
บ้าน ประมวลหนังสือชุดปลูกใจให้รัก
ชาติในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า-
เจ้าอยู่หัว ในยุคปัจจุบันได้แก่ นวนิยาย
เรื่องสี่แผ่นดิน ของพลตรี หม่อมราชวงศ์
กึกฤทธิ์ ปราโมช หรือวรรณกรรมที่ได้รับ
รางวัลซีไรต์ ประจำปี เช่น เรื่องจดหมาย
เหตุจากเมืองไทย ของโปต้น

ตัวอย่างฉันทลักษณ์

สัททวิภักกิตฉันท 19

พร้อมเบญจางคประดิษฐ์สุดขลุ่ยสุดดี
กายจิตวิจิตร ทวาร
ไหว้คุณองค์พระสุคตอนาวรรณญาณ
ยอดศาสตราจารย์ มุนี
อีกคุณสุนทรธรรมคัมภีร์วิ
พุทธพจน์ประชุมตรี ปิฎก
ทั้งคุณสงฆพิสุทธศาสนดิลก
สัมพุทธสาวก นิกร
(สามัคคีเภทคำฉันท์)

วสันตดิถีฉันท 14

ความสุขก็แสนบรมสุข และสนุกสนานอิน
ชลในไพพระบุปผิน- ทรรัตน์จรูญเรือง
กลางวันอนันตคณนา นรกลาคระไลเนื่อง
กลางคืนมหัสสวประเทือง คุริยศัพท์คดี
บรรสานผสมสรนินาท พินพาทยและเกร
แซ่โศดศดับเสนาะฤดี อูระล้ำละเลิงใจ
เมืองท้าวสิทียบพิทเสมอ ภพเลอสุราลัย
เมืองท้าวแหละสมบุรณไพ- บุลมวลประการมาน
(สามัคคีเภทคำฉันท์)

กาพย์ยานี 11

สระสูงจะขอไหว้ พระศรีไตรสระณะ
พ่อแม่แลกรูบา เทวดาในราศี
ข้าเจ้าเอา ก ข เข้ามาต่อ ก กา มี
แก้ไขในเท่านี้ คิมคือยาครีชา
จะรำคำต่อไป พอล้อใจกุมาร
ระณีมี่ราชา เจ้าพาราสาเวถี
ชื่อพระไชยสุริยา มีสุคามะเหสี
ชื่อว่าสุมาลี อยู่บุรีไม่มีภัย

(กาพย์เรื่องพระไชยสุริยา)

โคลงสี่สุภาพ

รักราช จงจิตน้อม ภักดี ท่านนา
รักษาดิ กอบกรณีย์ แน่วไว้
รักศาสน์ กอบบุญตรี สุจริต ถ้วนเทอญ
รักศักดิ์ จงจิตให้ โลกซ้องสรรเสริญ
ยามเดินขึ้นนั่งน้อม กะมล
รำลึกถึงเทศน อยู่ยัง
เป็นรัฐมะณฑล ไทยอยู่ สราญธา
ควรถนอมแน่นตั้ง อยู่เพียงอวสาน
(สยามานุสสติ พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระ-
มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว)

กาพย์ฉันท 16

พระคุณพระคือสายชล ชื่นชุ่มชมผล
พระรูปพระย่อมย่อมเย็น
พระการุณภาพบำเพ็ญ แม่หล้าเล็งเห็น
ประจักษ์แก่จิตนิจกาล
เดชะสุจริตไตรทวาร จุ่งพลันบันดาล
ได้เสพแต่สรรพสวัสดิ์

(อิตรราชคำฉันท์)

ภาพยี่สุรางคณาंक 28

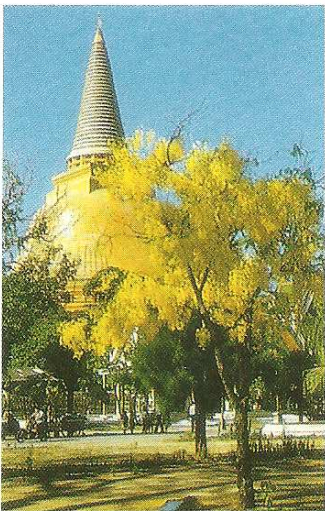
ข้าขอยอหัดต์
เหนือเกล้าเกศี
วรบาทมุนี
อนนกรามครัน
พุทธรองค์ทรงสวัสดิ์
สันสุดมณุษย์สวรร์ค
สุริยวงจันทร
ทุกชั้นเทวา

(ศรีพระนไนยสำนวนภาพยี่)

กลอนกลบทกบเต้นต้อยหอย

นบนิวโสมนัส
ถววยอภิวาท
คุณล้ำโลเกีย
ปราโมทย์โปรดสัตว์
พรหมินอินทร์องค์
ไม่เทียบเทียมกัน
ตามทำนองต้องตำแหน่งเป็นโหรหา
แจ้งซึ่งอรรถจัดซึ่งองค์ชาดกมา
ยกลกถยังกลาชาคกบาลี

สิริวิบูลกิติ

ศิลปกรรม

ยุคสมัยศิลปกรรมของไทยแบ่งออกตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี คือ สมัยทวารวดี ศรีวิชัย ลพบุรี ซึ่งเป็นยุคที่ชาวไทยยังไม่มีราชธานี เมื่อไทยตั้งบ้านเมืองเป็นปึกแผ่นตามประวัติศาสตร์ จึงเกิดยุคศิลปต่อมา คือ เชียงแสน สุโขทัย อู่ทอง อโยธยา และกรุงรัตนโกสินทร์

งานศิลปกรรมส่วนใหญ่จะศึกษาได้อย่างสมบูรณ์ ทั้งงานด้านจิตรกรรม ประติมากรรม และสถาปัตยกรรมจากพระราชวัง และวัดวาอาราม เพราะสังคมแต่โบราณของไทยนั้นมีศูนย์รวมอยู่ที่วัด วัดจะให้ความรู้ ทั้งศาสตร์ ศิลป และศาสนา ตลอดจนระเบียบ จารีต ประเพณี และการอยู่ร่วมกันในสังคม

โครงสร้างของวัดหนึ่ง ๆ จะประกอบด้วย อาคารสถาปัตยกรรม 2 ส่วน

พระพุทธรชินราช วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ จ.พิษณุโลก

ที่เป็นเสนาสนะสงฆ์ เรียกว่าเขตสังฆาวาส จะสร้างเป็นกุฏิ ศาลา เพื่ออาศัยและประกอบศาสนกิจ และเขตพุทธาวาส ซึ่งเป็นที่ตั้งของปูชนียสถาน เช่น อุโบสถ วิหาร และเจดีย์

ผนังภายในอุโบสถทั้ง 4 ด้าน มักเขียนภาพจิตรกรรมฝาผนัง ส่วนใหญ่เป็นเรื่องราวพระพุทธรประวัติและชาดกต่าง ๆ โดยบรรจภาพเขียนอยู่ในพื้นเดียวกันทั้งหมด ซึ่งภาพดังกล่าวนอกจากจะเป็นสิ่งแสดงฝีมือ ความคิด อุดมคติและความเจริญในฝีมือช่างแล้ว ยังสะท้อนภาพชีวิตความเป็นอยู่และลักษณะสังคมไทยอีกด้วย

วัดที่อุดมด้วยงานศิลปกรรม จะมีอยู่ทั่วไปในทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย มิใช่แต่ในกรุงเทพมหานคร ได้มีผู้รวบรวมศิลปกรรมชิ้นเอกเยี่ยมยอดของไทยที่เป็นงานก่อสร้างทางสถาปัตยกรรม และพระพุทธรูปอันเป็นพุทธศิลป์ที่งดงามในแหล่งต่าง ๆ ไว้ 7 รายการ คือ

1. พระปฐมเจดีย์ สูง 121 เมตร เป็นปูชนียสถานที่งดงามด้วยสี่สนวรรณะของกระเบื้องที่คลุมองค์พระเจดีย์
2. พระพุทธรชินราช ณ วิหารหลวงวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งจัดว่าเป็นยอดแห่งพระพุทธรูปที่งดงามที่สุด
3. พระปรางค์วัดอรุณราชวราราม

เป็นศิลปกรรมประดับกระเบื้องทั้งดงาม
ที่สุด เป็นที่รู้จักแพร่หลายไปทั่วโลก

4. พระวิหารวัดสุทัศนเทพวราราม
เป็นที่รวมของศิลปกรรมเกือบทุกสาขา
ใช้เวลาในการสร้างยาวนานถึง 3 รัชกาล
เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปพระศรี-
ศากยมุนี บานประตุนั้นเป็นฝีมือพระหัตถ์
ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้าน-
ภาลัย

5. พระที่นั่งไอศวรรย์ทิพยอาสน์
ในพระราชวังบางปะอิน จังหวัดพระ-
นครศรีอยุธยา เป็นพระที่นั่งทั้งดงามด้วย
ลักษณะสถาปัตยกรรมไทย

6. หอไตรวัดพระสิงห์ จังหวัด
เชียงใหม่ สร้างในสมัยเจ้ากาวิละ เป็น
สถาปัตยกรรมที่มีลักษณะล้านนาไทย
ทั้งดงาม เป็นแบบแผนของศิลปกรรม
ภาคเหนือ

7. พระอุโบสถ วัดเบญจมบพิตร-
ดุสิตวนาราม เป็นงานสถาปัตยกรรมยุค
ใหม่ที่มีความสมบูรณ์ทั้งโครงสร้างและ
ศิลป

นอกเหนือจากปูชนียสถาน และ
ปูชนียวัตถุที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว
สถานที่ที่จะเป็นแหล่งให้การศึกษาด้าน
ศิลปกรรมได้อย่างดียิ่งอีกแห่งหนึ่งก็คือ
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ทั้งในกรุงเทพ-
มหานคร และในส่วนภูมิภาค ซึ่งเป็น
แหล่งรวบรวมงานทั้งจิตรกรรม ประติ-

มากรรมและสถาปัตยกรรมไว้ให้ศึกษา
และชื่นชมในฝีมือของช่างศิลป์ไทยแต่
โบราณว่าถ้าเลิศควรแก่การยกย่องสรร-
เสริญ

บ้านเรือนไทย

บ้านเรือนไทยสมัยโบราณ ส่วนใหญ่
สร้างด้วยไม้ เป็นอาคารชั้นเดียว ยกพื้น
สูงใต้ถุนโปร่ง มักสร้างเป็น 3 คูหา ฝา
เป็นกรอบไม้ลูกฟักที่เรียกว่า ฝาปะกน
คูหาหนึ่งมีหน้าต่างขนาดเล็กและแคบ
เปิดเข้าภายใน หลังคาสูงชันคลุมลงมา
ถึงระเบียง มุงด้วยกระเบื้องดินเผาหรือ
แผ่นไม้ติดบนลอมบนแปที่หน้าจั่วของ
หลังคา

วิชาการสร้างเรือนไทย เป็นมรดก
เฉพาะของชาวไทยที่มีความเจริญทาง
การช่างสูง เริ่มตั้งแต่การตั้งเสา คือจะยก
เสาตั้งโดยวิธีเอนเสาเข้าหากันในโครง-
สร้างรูปสามเหลี่ยม เพื่อความมั่นคง ฝา
เรือนจะประกอบสำเร็จรูปมาก่อนแล้วยก
มาติดตั้ง ยึดด้วยสลัก นับเป็นที่น่า
อัศจรรย์ว่าวิธีการสร้างบ้านในปัจจุบัน
ที่ใช้องค์ประกอบสำเร็จรูปแต่ละส่วนมา
ประกอบเข้าด้วยกันนี้ช่างไทยเรากัน
มาแล้วแต่โบราณ

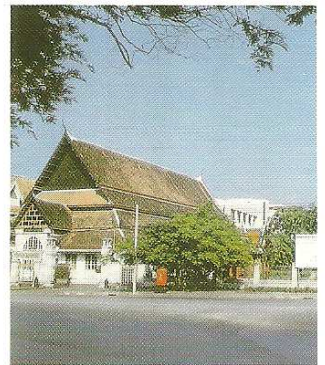
บ้านเรือนไทยจะเย็นสบาย เพราะ
ลมผ่านได้สะดวก มีลักษณะเด่นประสงค์
การมีใต้ถุนสูง ทำให้สามารถประกอบ
กิจกรรมในครอบครัวได้หลายประการ

บานประตูไม้พระหัตถ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

เช่น ใช้เป็นที่ทอผ้า ดำข้าว เก็บเครื่องใช้ หรือเลี้ยงสัตว์ ในบริเวณรอบ ๆ บ้าน มักนิยมปลูกไม้ผล ไม้ดอก ที่เป็นประโยชน์สามารถใช้บริโภค และเป็นสมุนไพร รักษาโรคได้ในครัวเรือน

อุทยานประวัติศาสตร์ของชาติ

รัฐบาลได้อนุรักษ์ บูรณะและพัฒนา แหล่งโบราณวัตถุสถานที่สำคัญของชาติ ต่อเนื่องมาเป็นลำดับ และตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524 ก็ได้รับการสนับสนุนขยายเป็น โครงการอุทยานประวัติศาสตร์ ตาม แหล่งโบราณสถานที่สำคัญ ๆ ทั่วประเทศ รวมทั้งสิ้น 9 แห่ง

อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

กษัตริย์ราชวงศ์พระร่วงได้สถาปนา อาณาจักรสุโขทัยขึ้นระหว่างพุทธศตวรรษ ที่ 19-20 ภายในเมืองสุโขทัยนั้นประกอบไปด้วยส่วนที่เป็นพระราชวัง ศาสนสถานที่สำคัญต่าง ๆ มีคูเมือง กำแพงเมือง และประตูเมืองโบราณ ล้อมรอบอยู่ในรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส นอกจากนี้ยังมี โบราณสถานต่าง ๆ อีกมากมายกระจายอยู่ทั่วไปรอบนอกกำแพงเมืองทั้ง 4 ด้าน พื้นที่ทั้งหมดของโบราณสถานเมืองสุโขทัย มีเกือบ 40,000 ไร่ ความสง่างามของตัวเมือง ตลอดจนมรดกทางสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมต่าง ๆ ยืนยันถึงความสำคัญของเมืองสุโขทัย ไม่ว่าจะเป็นในฐานะราชธานีที่สำคัญในอดีต หรือ

แหล่งโบราณวัตถุ โบราณสถาน ทำให้เป็นที่รู้จักและภาคภูมิใจของประชาชนชาวไทย ตลอดจนชาวต่างประเทศทั่วไป ในปี พ.ศ. 2535 องค์การศึกษา-วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (ยูเนสโก) จึงได้ประกาศให้ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยเป็น “มรดกโลก”

อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย

เมืองศรีสัชนาลัยเป็นเมืองที่มีความสำคัญมากเมืองหนึ่งของอาณาจักรสุโขทัย เมื่อแรกตั้งมีฐานะเป็นเมืองลูกหลวงของสุโขทัย ที่ตั้งเดิมอยู่ทางตอนใต้ชื่อว่าเมืองชะเลียง มีอายุเก่าแก่ไม่น้อยกว่าพุทธศตวรรษที่ 16 เป็นต้นมา ต่อมาในพุทธศตวรรษที่ 19 จึงได้มาสร้างเมืองศรีสัชนาลัยในบริเวณที่ปัจจุบัน

ปัจจุบันเมืองเก่าศรีสัชนาลัย ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำยม ในเขตอำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย มีสภาพร่องรอยของโบราณสถานเห็นชัดเจนเป็นจำนวนมาก เป็นเมือง 3 ชั้น มีกำแพงล้อมรอบ โดยชั้นในสุด ก่อด้วยศิลาแลง ชั้นกลางและชั้นนอกเป็นกำแพงดิน โบราณสถานกระจัดกระจายอยู่ทั้งในเมืองและนอกเมือง

พระปรางค์ เมืองศรีสัชนาลัย

อุทยานประวัติศาสตร์เมืองสิงห์
เมืองสิงห์เป็นเมืองโบราณ ซึ่งตั้งอยู่ริมแม่น้ำแควน้อย ตำบลเมืองสิงห์ อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี มีความสำคัญในฐานะเป็นเมืองปากทางเข้าสู่เส้นทางที่จะตัดต่อไปยังดินแดนประเทศพม่าตอนใต้

เมืองสิงห์และศาสนสถานภายในเมืองเป็นศิลปะสมัยเดียวกัน อายุการสร้างอยู่ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 18-19 มีพื้นที่ 460 ไร่ ประกอบด้วยกำแพงและคูน้ำหลายชั้นล้อมรอบเป็นรูปสี่เหลี่ยม ศาสนสถานคือปราสาทเมืองสิงห์ตั้งอยู่เป็นศูนย์กลางเมือง ภายในมีซากศาสนสถานอีก 3 แห่ง สร้างขึ้นตามคตินิยมแบบขอม พุทธศาสนาฝ่ายมหายาน

อุทยานประวัติศาสตร์พิมาย

ปราสาทหินพิมาย อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา เป็นโบราณสถานขอมขนาดใหญ่ที่สุด และสวยงามที่สุดที่ตั้งอยู่ในดินแดนประเทศไทย เดิมพิมายนั้นเป็นเมืองโบราณในกลุ่มน้ำมูลที่มีอดีตอันรุ่งเรือง และมีความอุดมสมบูรณ์ ตัวเมืองโบราณมีคูน้ำ กำแพงเมืองล้อมรอบทั้ง 4 ด้าน มีประตูเมืองทั้ง 4 ทิศก่อด้วยศิลา บริเวณกลางเมืองมีศาสนสถานเนื่องในพุทธศาสนาเถรวาท

ปราสาทหินพิมายสร้างขึ้นในราวกลางพุทธศตวรรษที่ 16 ก่อนปราสาท

นครวัด และมีลักษณะแตกต่างไปจากปราสาทหินในเขมร ปราสาทหินพิมายหันหน้าไปทางทิศใต้เข้าใจว่าเพื่อให้อัปกับถนนที่ตัดมาจากเขมร

อุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี

พระนครคีรี หรือเขาวัง ตั้งอยู่ที่ตำบลคลองกระแชง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี เดิมเป็นพระราชฐาน พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดให้สร้างขึ้นบนยอดเขาสมณ (อ่านว่า สะหมน) ในปี พ.ศ. 2401 เพื่อเป็นที่ประทับแรม ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ใช้เป็นที่ต้อนรับพระราชอาคันตุกะที่สำคัญจากต่างประเทศ

พระนครคีรี ประกอบด้วย พระที่นั่งขนาดต่าง ๆ กลุ่มอาคารและวัดประจำพระราชฐาน นับเป็นพระราชฐานแห่งแรก ที่สร้างบนยอดเขา และเป็นตัวอย่างของการผสมผสานศิลป สถาปัตยกรรมตะวันตกและไทยได้อย่างสวยงามและกลมกลืนยิ่ง

อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง

ปราสาทพนมรุ้ง เป็นโบราณสถานที่สำคัญและมีความสวยงามมากที่สุดแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ตั้งอยู่บนยอดเขาพนมรุ้ง ในเขตตำบลตาเป็ก อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ สิ่งก่อสร้างประกอบไปด้วย

ทางเข้าด้านหน้าปราสาทหินพิมาย

ปราสาทพนมรุ้ง จังหวัดบุรีรัมย์

สถาปัตยกรรมที่สร้างเสริมกันมาหลายศตวรรษ ตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 15 17 และ 18 เรียงรายตั้งแต่ลาดเชิงเขาขึ้นไปจนถึงยอดเขา การวางผังสิ่งก่อสร้างเป็นระเบียบได้สัดส่วนลงตัว ตั้งแต่บันไดทางขึ้นไปจนถึงปราสาทหลัก เป็นปราสาทหินเนื่องในศิลปขอมที่ตั้งบนภูเขาเพียงแห่งเดียวในประเทศไทยที่มีขนาดใหญ่ มีผังสมบูรณ์สวยงามและมีสภาพเดิมมากที่สุด

อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

พระนครศรีอยุธยา เป็นอดีตราชธานีของไทย ที่มีระยะเวลานานถึง 417 ปี มีกษัตริย์ปกครองทั้งสิ้น 33 พระองค์ ในช่วงระยะเวลาอันยาวนานดังกล่าวนี้ได้สร้างสรรค์ศิลปกรรม สถาปัตยกรรมต่าง ๆ ไว้เป็นอนุสรณ์มากมาย

กรุงศรีอยุธยานั้น ตัวเกาะเมืองล้อมรอบด้วยแม่น้ำสำคัญ 3 สาย คือ แม่น้ำลพบุรี แม่น้ำป่าสัก และแม่น้ำเจ้าพระยา มีการสำรวจพบซากโบราณสถานที่เป็นรากฐานของปราสาทราชวัง กำแพงเมือง และวัดวาต่าง ๆ จำนวนมาก แสดงให้เห็นความรุ่งเรืองของบรรพชนยุคนั้น โบราณสถานที่ยังหลงเหลืออยู่มีเพียง 211 แห่ง ในเขตเกาะเมืองจะพบกำแพงเมืองที่สร้างขึ้นมาอย่างแข็งแรง ภายในกำแพงเมืองมี

พระราชวังหลวง

เนื่องจากโบราณสถานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความสำคัญอย่างยิ่งทางด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี และเป็นสมบัติอันล้ำค่าทางด้านศิลปะและวัฒนธรรมของชาวไทยทั่วประเทศ พ.ศ. 2535 องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ จึงได้ประกาศให้เป็นมรดกโลก พร้อมกับอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร

กำแพงเพชรเป็นเมืองสำคัญเมืองหนึ่งในสมัยสุโขทัย สร้างขึ้นในราวพุทธศตวรรษที่ 19-20 เดิมเรียกเมืองกำแพงเพชรว่า “ซากังราว” มีฐานะเป็นเมืองลูกหลวงและเมืองพญามหานครของสุโขทัยมาตามลำดับ

ปัจจุบันยังเห็นร่องรอยกำแพงเมืองตลอดจนโบราณวัตถุสถานที่สวยงามอยู่อย่างมากมาย ทั้งภายในเขตกำแพงเมืองโบราณ และบริเวณนอกเมือง โบราณสถานตั้งอยู่ในเขตชุมชนภายในจังหวัดกำแพงเพชร

อุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ

มีการค้นพบเมืองศรีเทพ เป็นครั้งแรก ในขณะที่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ เสด็จไปตรวจราชการมณฑลเพชรบูรณ์ในปี พ.ศ. 2448 ซากเมืองโบราณศรีเทพมี

ลักษณะเป็นเมืองซ้อนเมืองขนาดใหญ่ มีลักษณะชัยภูมิที่สามารถติดต่อกับภาคอื่น ๆ ได้สะดวก เมืองนี้จึงมีวัฒนธรรมจากอาณาจักรต่าง ๆ เช่น อิทธิพลศิลปทวารวดี และศิลปขอมปนกัน

นาฏศิลป์และดนตรี

นาฏศิลป์ เป็นเรื่องของศิลปการแสดง โดยเริ่มจากการจับระบำรำฟ้อน แล้วพัฒนาการแสดงต่อมาเป็นเรื่อง เช่น รามเกียรติ์ อิเหนา ขุนช้างขุนแผน

การแสดงจำแนกออกเป็นละครและโขน เฉพาะละครได้แตกลักษณะการเล่นออกอีกหลายอย่าง เป็นละครใน ละครนอก ละครชาตรี ละครดึกดำบรรพ์ และแพร่มาเป็นการละเล่นในลักษณะที่คล้ายละคร แต่ปรับปรุงวิธีการแสดงให้รวดเร็วยิ่งขึ้น เช่น ลิเก

ดนตรี เครื่องดนตรีไทย มีทั้งเครื่องดีด สี ตี เป่า

เครื่องดีด ได้แก่ จระเข้ กระจับปีปณ ซึ่ง

เครื่องสาย ได้แก่ เครื่องดนตรีที่มีสายและคันชัก เช่น ซอ สะล้อ

เครื่องตี ได้แก่ ระนาด ฆ้องวง ฉิ่ง ฉาบ กลอง ตะโพน

เครื่องเป่า ได้แก่ ขลุ่ย และปี่

ในการประกอบวงจะจัดลักษณะดังนี้

วงเครื่องสาย เครื่องสายวงเล็ก

เครื่องสายวงคู่ เครื่องสายประสม เครื่องสายปี่ชวา

วงมโหรี จะมีมโหรีเครื่องเล็ก เครื่องคู่ เครื่องใหญ่

วงปี่พาทย์ มีปี่พาทย์เครื่องห้า ปี่พาทย์เครื่องคู่ ปี่พาทย์มอญ ปี่พาทย์เครื่องใหญ่ ปี่พาทย์ไม้แข็ง ปี่พาทย์ไม้นวม ปี่พาทย์ดึกดำบรรพ์ และปี่พาทย์นางหงษ์

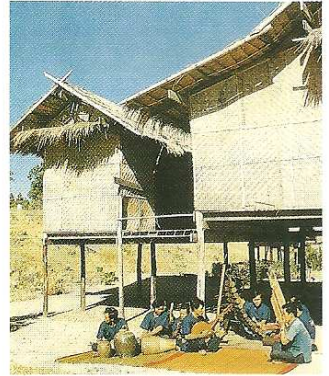
นอกจากนั้นจะมีวงขับไม้ และวงเครื่องประโคม ซึ่งปรากฏในพระราชพิธีต่าง ๆ

การแสดงพื้นบ้าน การละเล่นและดนตรีพื้นบ้าน

ประเทศไทยเรามีศิลปการแสดงแบบพื้นบ้านที่แตกต่างกันไปตามลักษณะภูมิภาค ซึ่งได้รับการอนุรักษ์สืบทอดไว้ในหลายรูปแบบ เช่น มีศูนย์วัฒนธรรมภาครวบรวมไว้เป็นชมรมเผยแพร่ มีการเปิดโรงเรียนนาฏศิลป์ในภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้สืบทอดทั้งลักษณะการแสดง และลักษณะเครื่องดนตรี

เพลงพื้นเมืองภาคกลาง

เพลงพื้นเมืองเป็นเพลงที่เกิดขึ้นในชนบท ผู้เล่นเพลงซึ่งเรียกว่า “พ่อเพลง” “แม่เพลง” ล้วนเป็นชาวไร่ชาวนา ลักษณะเพลงพื้นเมืองจะมีความเรียบง่าย ฟังแล้วเข้าใจได้ทันที ฉันทลักษณ์เป็นประเภทกลอนห้าตัว มีบทกระทู้ของ

ลูกคู่ มักจะเล่นในเทศกาลงานบุญ งานทอดกฐิน ผ้าป่า สงกรานต์ เข้าพรรษา ออกพรรษา งานบวช หรือประเพณีที่เกี่ยวกับชีวิตหรือการพักผ่อนหย่อนใจ หลังงาน เช่น หลังเก็บเกี่ยว นิยมเล่นในจังหวัดในภาคกลางอันได้แก่ อัญญาอ่างทอง สิงห์บุรี นครนายก สุพรรณบุรี เพชรบุรี นครสวรรค์ ประจวบคีรีขันธ์ เป็นต้น เพลงที่นิยมคือ เพลงปรบไก่ เพลงพวงมาลัย เพลงอีแซว เพลงเรือ เพลงเดินกำรำเกี่ยว เพลงฉ่อย เพลงลำตัด

การละเล่นพื้นบ้านอีสาน

การร้องรำทำเพลงของชาวอีสานจะปรากฏในเทศกาลและงานประเพณีในเดือนต่างๆ เครื่องดนตรีจะมี แคน ซอ โปงลาง โดยสามารถจำแนกตามความมุ่งหมายของการเล่นได้ดังนี้

รำเช่นสรวง หรือรำบูชา หมายถึง การรำเพื่อแสดงความเคารพในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่นับถือ เช่น รำบูชาพระยาแถน รำดั่งวายุ รำผีฟ้า แสกเดินสาก

รำฟ้อนเพื่อความสนุกสนานในเทศกาล โดยมีการฟ้อนในลักษณะต่างๆ เช่น ฟ้อนลิ้นไผ่ ฟ้อนภูไท เรือมอ้มเร่ แข่งต่าง ๆ ซึ่งปัจจุบันได้วิวัฒนาการปรับเปลี่ยนมาเป็น แข่งสาวไหม แข่งกระดืบ ฯลฯ

รำเพื่อความสวยงามเป็นสิริมงคล

หมายถึง การแสดงที่มุ่งความเรียบร้อย พร้อมเพรียงสวยงาม มักมีในโอกาสต้อนรับแขกเมืองที่มาเยือน เช่น รำบายศรี ซึ่งในปัจจุบันได้เพิ่มเติมลีลา รูปแบบ ดัดแปลงเป็นการรำโปงลาง รำไหของ ฯลฯ

การแสดงประจำถิ่น เป็นการแสดงที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น เช่น เพลงโคราช ในจังหวัดนครราชสีมา เจริญ ในจังหวัดสุรินทร์ บุรีรัมย์ และหมอลำ ในจังหวัดอุดร เลย ขอนแก่น ร้อยเอ็ด มหาสารคาม อุบลราชธานี ฯลฯ

การละเล่นภาคเหนือ

ฟ้อนสาวไหม เป็นการแสดงที่มีต้นเค้ามาจากการทำผ้าฝ้ายไว้ใช้ในครัวเรือน เริ่มตั้งแต่การปลูกฝ้าย จนกระทั่งเป็นผืนผ้า หญิงสาวทั่วไปมักจะทำงานบ้านเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น ปั่นด้าย ทอผ้าในเวลาว่าง เพื่อเปิดโอกาสให้หนุ่ม ๆ มาพบปะสนทนาได้

การจ้อยประกอบเพลงซึง เป็นการขับร้องทำนองเสนาะแบบโบราณเพื่อบรรยายความในใจ

มองเซิง เป็นการบรรเลงดนตรีที่มีต้นตำรับมาจากชาวเงี้ยวหรือไทใหญ่ เป็นที่นิยมกันมากในงานบุญต่าง ๆ โดยเฉพาะการบวชเณร การแสดงมีลักษณะ กระฉับกระเฉงเร้าใจ

ตบมะผาบฟ้อนเจิงและการฟ้อนดาบ ฟ้อนตบมะผาบเป็นการฟ้อนมือเปล่า และตบไปตามส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย โดยมีลีลาเร้าใจ เมื่อตบมะผาบแล้วจะมีการฟ้อนดาบ เป็นการต่อเนื่องมาทันที แต่เดิมนั้นเป็นการรำยาวโทสะเข้าศึก ต่อมากลายเป็นการแสดงประกอบการบุญต่าง ๆ

การตีกลองสะบัดชัย ปกติแล้วกลองสะบัดชัยเป็นกลองสั้นหน้ากว้าง ซึ่งจะบรรเลงด้วยท่วงทำนองอันเร้าใจให้ฮึกเหิม แต่เดิมเป็นกลองที่ใช้ในราชการ กองทัพ ต่อมายังใช้เป็นพุทธบูชาได้ด้วย

ฟ้อนม่านม้วยเชียงตา เป็นการฟ้อนซึ่งพระราชชายาเจ้าดารารัศมี ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงคิดขึ้น โดยดัดแปลงมาจากท่ารำของชาวพม่า ส่วนท่วงทำนองดนตรีและคำร้องก็ยังคงใช้แบบพม่า

การละเล่นพื้นเมืองภาคใต้

รองเง็ง หรือรองเง็ง เป็นศิลปะเต้นรำพื้นเมืองของไทยมุสลิม มีความสวยงามทั้งลีลาการเคลื่อนไหวของเท้า มือ ลำตัว และการแต่งกายคู่ชายหญิง กล่าวกันว่า การเต้นรองเง็งสมัยโบราณ เป็นที่นิยมในบ้านขุนนางหรือเจ้าเมืองใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เช่น ที่บ้านรายะหรัง หรือพระพิพิธเสนาม้ายะห์ เจ้าเมืองยะหรังสมัยก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง

(พ.ศ. 2439-2449) มีหญิงสาวซึ่งเป็นข้าทาสบริวารฝึกรองเง็งเพื่อไว้ต้อนรับแขกเหรื่อ ในงานรื่นเริงหรืองานพิธีต่าง ๆ เป็นประจำ

เนื่องจากวัฒนธรรมมุสลิมไม่นิยมให้สตรีเข้าสังคมกับบุรุษเพศโดยประเจิดประเจ้อ ฉะนั้น นอกจากผู้หญิงบิรารเจ้าเมืองแล้ว ผู้หญิงอื่น ๆ ที่เป็นผู้ศรัทธาไม่มีโอกาสฝึกรองเง็ง ดังนั้นรองเง็งระยะแรก ๆ จึงได้รับความนิยมกันเพียงวงแคบ

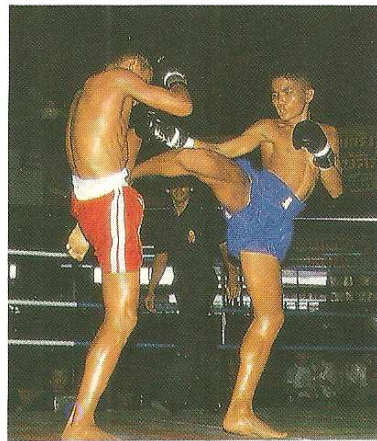
หนังตะลุง แม้ปัจจุบันหนังตะลุงจะได้เปลี่ยนแปลงจากอดีตไปมากเพียงใดก็ตาม แต่ในส่วนของพิธีกรรมและขนบนิยมหลักยังคงรักษาของเดิมไว้ ทั้งถือปฏิบัติเป็นแบบแผนเหมือนกันทุกคณะ กล่าวคือหลังจากลงโรง (โหมโรง) แล้วหนังจะออกฤาษี ออกพระอิศวร ออกรูปภาส (หรือรูปปราชญ์หน้าบท) บอกเรื่องแล้วจึงแสดงเรื่อง ถ้าเป็นพิธีโรงครูหรือแก้บน เรื่องที่เล่นต้องเป็นรามเกียรติ์ ถ้าย้อนไปประมาณ 50 ปีก่อน ก่อนออกฤาษี หนังจะออกรูปลิงหัวดำ และเมื่อออกฤาษีแล้วจะออกรูปละหรือรูปจับ คือรูปทศกัณฐ์ กับพระรามต่อสู้กัน ขนบนิยมเช่นนี้ทำให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างหนังตะลุงกับวัฒนธรรมอินเดียอย่างชัดเจน

โนราหรือนรธา เป็นการละเล่นพื้นเมืองที่สืบทอดกันมานานและนิยมกันอย่างแพร่หลายในภาคใต้ เป็นการละเล่นที่มีทั้งการร้อง การรำ บางส่วนเล่นเป็นเรื่อง และบางโอกาส มีบางส่วนแสดงตามคติความเชื่อที่เป็นพิธีกรรม

อาศัยหลักฐานจากตำนาน วรรณกรรมท้องถิ่น หรือแม้แต่ในวรรณคดีของภาคกลางที่กล่าวถึงการละเล่นพื้นเมืองชนิดนี้ พบว่าจนถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยล้วนเรียกการละเล่นชนิดนี้ว่า “ชาตรี”

เมื่อชาตรีแพร่หลายสู่ภาคกลาง ชาวภาคกลางเห็นว่ามียุทธลักษณะคล้ายละคร จึงเรียกว่า “ละครชาตรี” ต่อมาเมื่อผู้คิดนำเนื้อเรื่องบางตอนของนิทานเรื่องพระสุธน (เช่น ตอนพรานบุญจับนางกนิรี ได้นางมโนราห์) มาดัดแปลงเล่นเป็นแบบชาตรี ดังปรากฏในบทชาตรีเรื่องนางมโนราห์ จนเป็นที่ติดใจของผู้ชม และกลายเป็นส่วนสำคัญของชาตรี ความนิยมเล่นเรื่องนี้บ่อยครั้งเป็นเหตุให้ชาวบ้านพากันขนานชื่อ “มโนราห์” จนติดปากแทนคำ ชาตรี แล้วต่อมากำ “มโนราห์” ก็กลายเป็น “โนรา” ตามความนิยมตัดทอนพยางค์ของภาษาถิ่นใต้ และในที่สุดคำ “ชาตรี” ก็มิผู้เรียกน้อยลงจนสูญหายไป

กีฬาและการเล่นแบบพื้นเมือง

ชาวไทยมีการเล่นที่ถือว่าเป็นกีฬาประจำชาติหลายอย่าง ซึ่งเล่นสืบกันมาแต่โบราณ ถือว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติส่วนหนึ่ง เช่น มวยไทย กระบี่-กระบอง แข่งเรือ ตะกร้อ วัว หมากรุกไทย และการเล่นแบบพื้นเมืองซึ่งเล่นกันตามประเพณีเทศกาลของท้องถิ่น ได้แก่ ช้างรำ มอญซ่อนผ้า เล่นแม่งู ทั้งกีฬาและการเล่นแบบพื้นเมืองจึงเป็นสิ่งที่ควรแก่การอนุรักษ์ หวงแหนรักษาไว้ เพราะลักษณะการเล่นนั้น บ่งบอกถึงความเป็นชาติที่มีศิลป มีความสมัครสมานสามัคคี มีความกล้าหาญเกร่งกล้าอดทนและมีเลือดนักสู้

มวยไทย เป็นศิลปะเฉพาะที่ไม่มีชาติใด ๆ เหมือนจะเริ่มต้นด้วยไหว้ครู ซึ่งเป็นการรำรำออกท่าแม่ไม้มวย-รับอย่างสง่างาม แสดงลักษณะแม่บทของวิชาการต่อสู้ คละเคล้ากับเสียงปี่ที่โหยหวนและรูกเร้าเป็นจังหวะ ปลุกวิญญาณการต่อสู้ให้ฮึกเหิมไม่หวั่นหวาดกลัวเกรง แม้ปัจจุบันมวยไทยจะแปรเปลี่ยนสภาพจากการต่อสู้เพื่อหาผู้กล้าหาญกลายมาเป็นการชกมวยอาชีพแล้ว แต่ศิลปการต่อสู้ก็ยังคงเป็นมวยไทยที่สมบูรณ์ไปด้วยศิลปะ

กำไ่ว์ครุมวย

ขอกัมกรานบ่น้อม	ครุบา เจ้าเซย
ทุกถิ่นทุกทุ่งคา	ทุกผู้
สูงสุดแต่พุทธา	คำสู่ จันทาล
จงรับเคารพข้า	มอบให้ด้วยใจ
เกล็ดศักดิ์ชายชาติเชื้อ	ชาติรี เผ่าไทย
จงหมั่นฝึกตนพลี	แกร่งกร้าว
ตามครูสั่งสอนชี้	กลเม็ด ด้วยมวย
สืบแต่โบราณโพ้น	มอบให้อุ่ชน
ขอพรปวงเทพไท้	ทั้งมวล
ปกปักษ์รักษา	คู่ฟ้า
ล้อมล้อมสะท้อนครวญ	ก้องชื่อ ชาติไทย
เป็นนักรบหาญเหิรม	เกริกฟ้าสะท้านดิน

กระบี่กระบอง รำดาบ เป็นการ
ละเล่นที่มีมาแต่สมัยโบราณ เป็นการเล่น
ของทหารในยามว่างศึก โดยจำลองอาวุธ
ขึ้นให้ร้ายรำและต่อสู้ดูการรบจริง ๆ
เพื่อฝึกปรือให้มีความชำนาญในการ
ใช้อาวุธ ให้ผู้เล่นมีความกล้าหาญแข็งแรง
อดทน

ตะกร้อ มีมาแต่สมัยโบราณ ประมาณ
ว่าตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ตะกร้อเป็น
ลูกกลม ๆ สานด้วยหวาย ขนาดเส้นผ่า
ศูนย์กลาง 5-6 นิ้ว เล่นเป็น 2 อย่าง
คือ ตะกร้อวง ตั้งเป็นวง 5-6 คน ประ-
คับประคองได้ตอบลูกให้อยู่ในอากาศ
นานเท่าที่จะทำได้ และตะกร้อลอดห่วง
ซึ่งวิวัฒนาการต่อมาเป็นตะกร้อข้าม
ตาข่าย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกีฬาใน
ปัจจุบัน

ว่าว ในหลาย ๆ ประเทศต่างเล่น

ว่าวเพื่อความสนุกสนาน เฉพาะของไทย
นั้นถือเป็นการแข่งขันกีฬาพื้นเมือง ว่าว
ไทยมี 2 ชนิด คือ “ปักเป้า” มีรูป
สี่เหลี่ยมทางยาว อีกชนิดหนึ่งเรียกว่า
“จุฬา” รูปร่างลักษณะเป็นรูปดาว การ
ต่อสู้ใช้ความสามารถ ไหวพริบ และกำลัง
ความฉับไวในการชัก เอาชนะด้วย
กระแสนแรงลมที่พัด เพื่อให้ว่าวบินลม
จัดเป็นศิลปะที่ผสมผสานไปด้วยความ
สนุกสนานร่าเริงอย่างหนึ่ง

การแข่งขันเรือ เป็นประเพณีของจังหวัด
ที่มีลำน้ำไหลผ่าน มีทั้งภาคกลาง ภาค
เหนือ ภาคตะวันออก และภาคใต้ นิยม
แข่งขันกันในฤดูน้ำหลากคือเดือน 11
และ 12 ในเทศกาลออกพรรษา เรือลำ
หนึ่ง ๆ จะใช้ฝีพายตั้งแต่ 15-30 คู่
ตามขนาดเรือ

หมากรุก เป็นกีฬาที่แสดงถึงควมมีระเบียบวินัยของผู้เล่น ผู้เล่นจะต้องยอมรับกฎเกณฑ์ที่วางไว้อย่างเคร่งครัด และสามารถเล่นได้ทั้งวัน ทั้งคืน การเล่นบางครั้งจะจัดหากระดานใหญ่ ๆ สำหรับคนดู หรือจัดเป็นหมากรุกคนก็ได้

การช่างฝีมือ

คนไทยเป็นผู้ที่มีฝีมือในเชิงช่างและงานศิลปมาช้านาน ตัวอย่างอันน่าภาคภูมิใจที่ควรแก่การนำมากล่าวถึงก็คือ ฝีมือในเรื่องช่างทอง

ในกรุงรัตนโกสินทร์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งได้มีการขุดค้นเมื่อ พ.ศ. 2500 นั้น ปรากฏว่า มีเครื่องทองที่ทำเป็นเครื่องราชกกุธภัณฑ์ และเครื่องประดับของสตรีสูงศักดิ์บรรจู้ไว้ บ่งบอกถึงคตินิยมของคนไทยโบราณ ซึ่งถือว่าทองคำเป็นสิ่งสวยงาม เป็นเครื่องแสดงเกียรติยศและเพิ่มความเป็นสิริมงคลแก่ผู้สวมใส่ และเมื่อนำมาประดิษฐ์เป็นงานศิลปด้วยฝีมืออันล้ำเลิศย่อมทวีค่าสูง การนำทองคำมาทำเป็นเครื่องใช้และเครื่องประดับ จึงเป็นไปอย่างพิถีพิถันและทำได้ในหลายรูปแบบคือ

การหุ้ม คือ การตีทองเป็นแผ่น

บาง ๆ แล้วนำมาห่อวัสดุ เช่น พระพุทธรูป หรือฝักมิด ค้ามิด

การปิด หมายถึงการตี การรีดทองให้เป็นแผ่นบางที่สุด เรียกว่า ทองคำเปลว แล้วนำไปปิดบนรัก หรือน้ำยาที่เรียกว่า ลงรักปิดทอง

การบุ เป็นวิธีการหนึ่งของการประดิษฐ์ โดยตีทองให้เข้ารูปทรงต่าง ๆ ตามต้องการ

การฉลุ เป็นการทำให้แผ่นทองลอยนูนคล้ายปัม

การหล่อ หมายถึงการทำแม่พิมพ์หุ่นขึ้นมา แล้วนำทองที่เผาหลอมจนเหลว คลាយน้ำเทลงในแม่พิมพ์ การเททองหล่อนี้ เป็นวิชาการชั้นสูงที่คนโบราณทำได้สวยและประณีตมาก เช่น การหล่อพระพุทธรูป

การสลัก เป็นการทำให้พื้นผิวของวัตถุเกิดลวดลายสวยงาม โดยวิธีเจาะแล้วใช้วัตถุปลายแหลมขีดเขียนให้เป็นลวดลาย

กะไหล่หรือกาไหล่ เป็นการเคลือบสิ่งที่เป้นโลหะด้วยเงินหรือทอง

การคร่ำ การนำเอาเส้นเงินหรือเส้นทองฝังลงในเนื้อโลหะ เชื่อกันว่าคนไทยได้คิดวิธีนี้มานานกว่า 400 ปี ตั้งแต่สมัยพระมหาธรรมราชา การประดับด้วยเส้นเงิน เส้นทอง เรียกว่า “คร่ำเงินคร่ำทอง” มักประดับที่ค้ำมอวู

เครื่องประดับทอง ประดับอัญมณีสูงค่า สมัยอยุธยา พบที่กรุงรัตนโกสินทร์ จ.อยุธยา

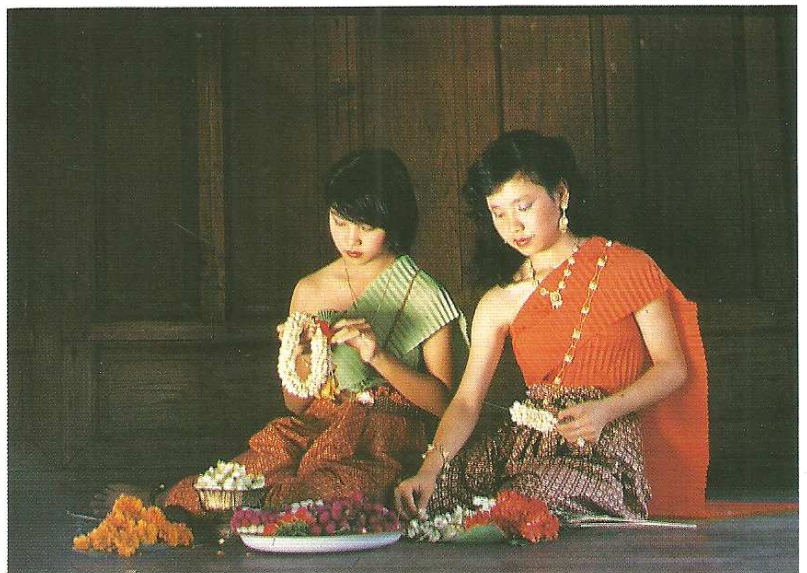

งานประดิษฐ์ดอกไม้สด

งานประดิษฐ์ดอกไม้สดเป็นสิ่งซึ่งบรรพบุรุษไทยได้คิดไว้อย่างเป็นแบบแผน โดยนำกลีบดอกไม้ ใบไม้ มาพับจีบ จับ แล้วเย็บหรือร้อยหรือกรองประดิษฐ์เป็นลักษณะต่าง ๆ ให้ได้รูปแบบใหม่ที่แปลกไปจากลักษณะเดิม และมีความสวยงามอย่างอัศจรรย์ เหมาะแก่การถวายเป็นพุทธบูชา หรือนำไปเย็บเยียนกราบไหว้ผู้ใหญ่ในโอกาสพิเศษหรือจัดตกแต่งสถานที่ให้เกิดความงามในงานพิธีสำคัญ นอกจากจะสวยงามอย่างวิจิตรบรรจงแล้ว งานประดิษฐ์ดอกไม้เป็นการฝึกสมาธิจิต ฝึกความคิดสร้างสรรค์ ผู้ที่รักศิลปะ รักดอกไม้ ใบไม้ รักธรรมชาติจะสร้างงานที่ประณีตมีคุณค่า ส่งเสริมให้เห็นจิตใจที่งดงามละเอียดอ่อนของคนไทย การประดิษฐ์ดอกไม้ แม้บางโอกาสจะใช้แรงงานและเวลามาก แต่ผลที่ได้รับย่อมประทับใจผู้ชม เป็นงานสร้างสรรค์ที่เปี่ยมด้วยคุณค่า และสะท้อนให้เห็นถึงการร่วมแรงร่วมใจในการผลิตเพื่อให้สำเร็จออกมาอย่างประณีตสวยงาม ทันใช้ ในเวลาที่กำหนด เช่น งานประดิษฐ์ดอกไม้สดในงานบวชนาค งานแต่งงาน งานศพ ฯลฯ

ขนบธรรมเนียมประเพณี

ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย เป็น

กิจกรรมที่คนไทยถือปฏิบัติตามความเชื่อถือศรัทธาในศาสนา กฎ ระเบียบจารีต ประเพณีที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน

พระราชประเพณี คือประเพณีที่เกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ ซึ่งปฏิบัติสืบทอดกันมาแต่โบราณ เช่น พระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ พระราชพิธีพืชมงคล และพระราชพิธีฉัตรมงคล เป็นต้น ส่วนรัฐพิธีเป็นพิธีที่ภาครัฐเป็นผู้จัดขึ้น เช่น วันรัฐธรรมนูญ และพิธีเปิดสมัยประชุมสภาผู้แทนราษฎร

จารีตประเพณี คือประเพณีส่วนที่เกี่ยวกับศีลธรรมและจิตใจ เช่น การตอบแทนบุญคุณบิดามารดา โดยการเลี้ยงดูเมื่อท่านแก่เฒ่า การเคารพเชื่อฟังครูบาอาจารย์ เป็นต้น

ขนบประเพณี คือประเพณีที่ประ-
พติดิปฏิบัติกันทั่วไป บางอย่างเป็น
ระเบียบบังคับให้คนในสังคมนั้น ๆ ยึดถือ
ปฏิบัติตาม ซึ่งมีทั้งที่เป็นระเบียบแบบแผน
โดยตรง เช่น กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ
ต่าง ๆ และส่วนที่ไม่มีความแน่นอนว่า
จะต้องปฏิบัติตามเสมอไป เช่น พิธีมงคล-
สมรส การทำบุญวันเกิด หรือประเพณี
การปลงศพ เป็นต้น

ธรรมเนียมประเพณี คือประเพณี
ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติระหว่างบุคคลต่อ
บุคคลที่สังคมยอมรับ เช่น การทักทาย

ด้วยการกราบไหว้ การมีกิจกรรมราชท
ที่เรียบร้อยอ่อนน้อมแบบไทย เป็นต้น

บรรพบุรุษไทยได้ปูพื้นฐานทาง
วัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน
เหล่านี้ไว้เพื่อธำรงรักษาความเป็นชาติไทย
และเพื่อหล่อหลอมจิตใจลูกหลานให้คง
ความเป็นอันหนึ่งอันเดียว มรดกทาง
วัฒนธรรมอันล้ำค่านี้ จึงเป็นสมบัติที่
ชาวไทยควรภาคภูมิใจช่วยกันรักษา
สืบทอดไว้ และหาทางคิดสร้างสรรค์
ให้เกิดมรดกชิ้นใหม่สืบต่อไปในอนาคต
เฉกเช่นที่บรรพชนของเราได้กระทำเป็น
แบบอย่างมาแล้ว

วันสำคัญทางศาสนา

ศาสนาต่าง ๆ ในโลกนี้ ย่อมมีวันสำคัญของศาสนาอยู่ด้วยกันทั้งสิ้น และศาสนิกชนผู้นับถือศาสนานั้น ๆ ต่างก็ถือเอาวันสำคัญของศาสนาที่ตนนับถือ ประกอบพิธีหรือบำเพ็ญศาสนกิจตามแบบแผนที่สืบทอดต่อกันมาตราบถึงปัจจุบัน

เมืองไทยของเรานั้น มีศาสนาสำคัญที่ประชาชนนับถืออยู่หลายศาสนา ซึ่งในที่นี้จะไม่กล่าวถึงประวัติความเป็นมา หรือสาระสำคัญของแต่ละศาสนา แต่จะกล่าวเฉพาะเรื่องวันสำคัญทางศาสนาที่ปฏิบัติกันอยู่ในเมืองไทย ตามลำดับดังนี้

พระพุทธศาสนา

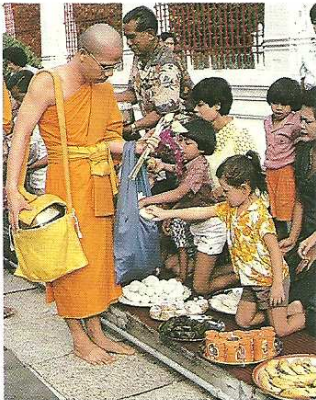
วันวิสาขบูชา ตรงกับวันเพ็ญขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 ของทุกปี แต่ถ้าปีใดมีอธิกมาส คือเป็นปีที่มีเดือน 8 สองครั้ง ปีนั้นก็จะตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 7 สาเหตุที่ถือว่าเป็นวันสำคัญของพระพุทธศาสนา ก็เพราะเป็นวันที่พระพุทธเจ้าประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพาน ตรงกันทั้งสามวัน นับว่าเป็นเหตุการณ์อันน่าอัศจรรย์ยิ่ง พุทธศาสนิกชนจึงนิยมทำการบูชาเป็นกรณีพิเศษ และเป็นพิธีใหญ่พิธีหนึ่งใน

ปัจจุบัน และเหตุที่เรียกการบูชาในวันนี้ว่า วันวิสาขบูชา ก็เพราะเป็นวันที่ดวงจันทร์โคจรผ่านดวงดาวที่มีชื่อว่าวิสาขะ

วันมาฆบูชา ตามปกติจะตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 แต่หากปีใดมีอธิกมาส ปีนั้นก็จะตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 4 มูลเหตุที่ถือว่าวันนี้เป็นวันสำคัญก็เพราะเป็นวันคล้ายวันที่พระพุทธเจ้า ทรงแสดงโอวาทปฏิมกข์ ในท่ามกลางพระอริยสงฆ์ ซึ่งล้วนเป็นพระอรหันต์ มีจำนวนทั้งสิ้น 1,250 รูป ในปีแรกที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ ณ เวฬุวนาราม กรุงราชคฤห์ ประเทศอินเดีย

นอกจากนี้ วันมาฆบูชา ยังนิยมเรียกกันอีกอย่างหนึ่งว่า “วันจาตุรงคสันนิบาต” เพราะเป็นการประชุมพร้อมด้วยองค์ 4 คือ

พระอรหันต์จำนวน 1,250 รูป มาประชุมพร้อมเพรียงกัน

พระอรหันต์เหล่านั้นล้วนเป็นเอหิภิกขุ คือ ได้รับอุปสมบทโดยตรงจากพระพุทธเจ้า

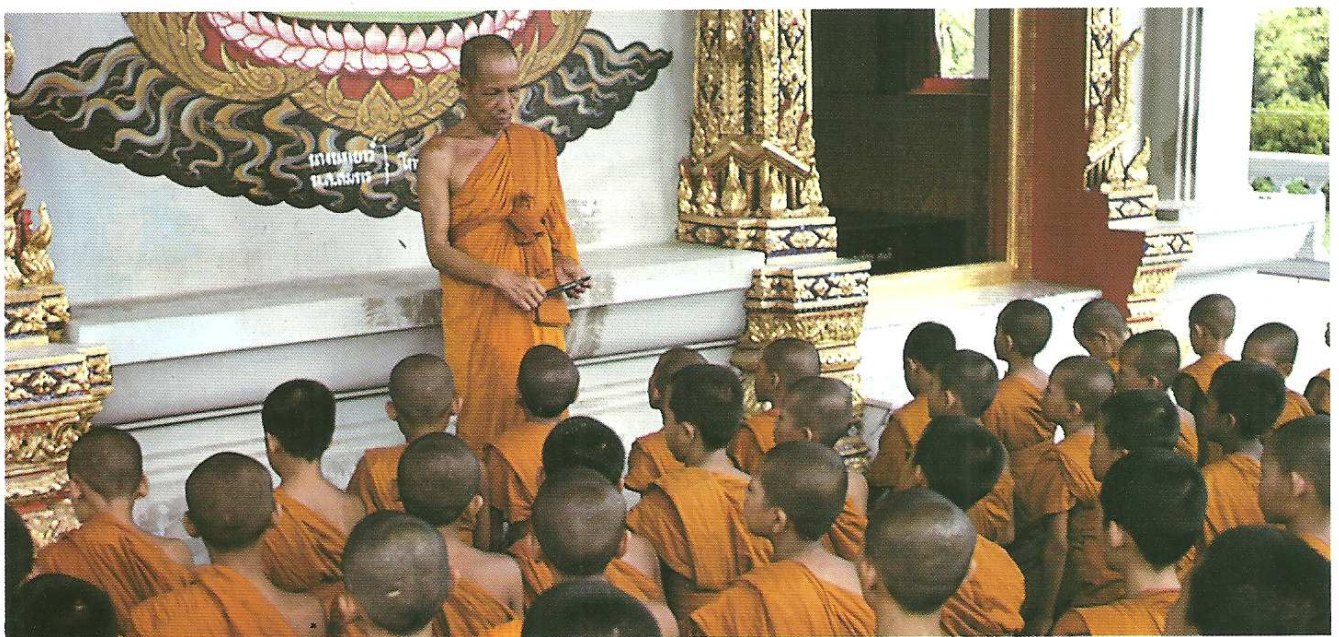
พระอรหันต์เหล่านั้นมาเฝ้าพระพุทธองค์พร้อมกันโดยมิได้นัดหมาย

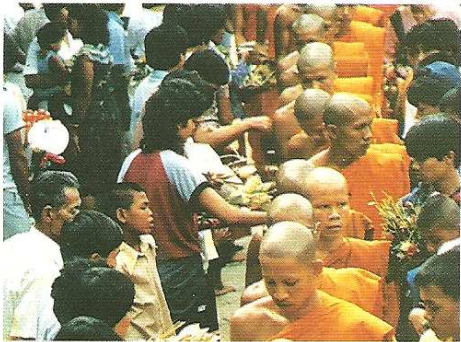
วันนั้นเป็นวันเพ็ญกลางเดือน 3 พระจันทร์เต็มดวงโคจรผ่านดวงดาวช่อมาณะ

อนึ่ง ในปีสุดท้าย ก่อนที่พระพุทธ-

องค์จะเสด็จดับขันธปรินิพพาน พระองค์ได้ทรงปลงอายุสังขาร ในวันเพ็ญกลางเดือน 3 นี้ด้วย โดยตรัสว่า ต่อจากนี้ไปอีก 3 เดือน พระองค์จะปรินิพพาน

อัฐมีบูชา หรือที่เรียกกันสั้น ๆ ว่า วันอัฐมี ตามปกติตรงกับวันแรม 8 ค่ำ เดือน 6 แต่ถ้าปีใดมีเดือน 8 สองหน ปีนั้นก็ตรงกับวันแรม 8 ค่ำ เดือน 7 คือ ถัดจากวันวิสาขบูชาไป 7 วัน วันอัฐมีนี้เป็นวันคล้ายวันถวายพระเพลิงพระพุทธสรีระของพระพุทธเจ้า ณ เมืองกุสินารา พุทธบริษัทจึงนิยมทำการบูชาเป็นกรณีพิเศษอีกวันหนึ่ง ที่เรียกว่าอัฐมีบูชา เนื่องจากแปลว่าบูชาในวัน 8 ค่ำ

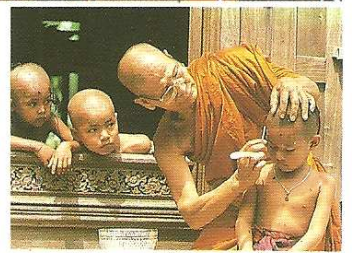

วันอาสาฬหบูชา ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 แต่ถ้าปีใดมีอธิกมาส ก็จะตรงกับเดือน 8 หลัง ก่อนวันเข้าพรรษา 1 วัน วันนี้เป็นวันสำคัญเพราะเป็นวันคล้ายวันที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงปฐมเทศนา คือ ธรรมจักรกัปปวัตตสูตร โปรดพระปัญจวัคคีย์ทั้ง 5 คือ พระโกณฑัญญะ พระวชิระ พระภัททิยะ พระมหานามะ และพระอัสสชิ ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน (สารนาถ) แขวงเมืองพาราณสี ทั้งยังเป็นวันที่พระสงฆ์เกิดขึ้นในโลกเป็นครั้งแรกครบรัตนตรัย คือพระอัญญาโกณฑัญญะได้ดวงตาเห็นธรรม เพราะธรรมเทศนาถกณ์แรกนั้น และได้ขออุปสมบทกับพระพุทธเจ้า ได้เป็นสาวกองค์แรก ดังนั้น พุทธบริษัทจึงนิยมทำประเพณีอุปัชฌายาพระรัตนตรัยเพื่อระลึกถึงเหตุการณ์ในวันนั้น

วันเข้าพรรษา คำว่า “พรรษา” แปลว่า ฤดูฝน คำว่า “เข้าพรรษา”

แปลว่า เข้าฤดูฝน วันเข้าพรรษา ก็คือวันแรกที่พระสงฆ์จะอยู่จำพรรษาที่วัด ไม่ไปพักแรมหรือค้างคืนที่ไหนจนครบ 3 เดือน วันเข้าพรรษาดตรงกับวันแรม 1 ค่ำ เดือน 8 ถ้าปีใดมีอธิกมาส ในปีนั้นวันเข้าพรรษาก็เลื่อนไปตรงกับวันแรม 1 ค่ำ เดือน 8 หลัง มูลเหตุที่ถือว่าเป็นวันสำคัญก็เพราะเป็นวันที่พระพุทธเจ้าได้ทรงบัญญัติให้พระภิกษุอยู่จำพรรษาเป็นที่เป็นทาง 3 เดือน ด้วยระยะเวลาดังกล่าวนี้นี้เป็นฤดูฝน ข้าวในนาเริ่มออกรวง ต้นไม้เล็ก ๆ เช่น พืชผักต่าง ๆ เริ่มงอกงาม เมื่อพระภิกษุเข้าพรรษาอยู่กับที่แล้ว ย่อมไม่มีโอกาสที่จะไปเหยียบย่ำให้ข้าวและพืชต่าง ๆ ที่ชาวบ้านปลูกไว้เสียหาย

ศาสนาอิสลาม

วันตรุษหรือฮารีรายอ วันตรุษทางศาสนาอิสลามในปีหนึ่งมี 2 วัน คือวันอีดิ้ลฟิตรี (หรือรายอปูวาซา) และวันอีดิ้ลอัฎฮา (หรือรายอฮายี) วันตรุษทั้งสองวันนี้ห่างกัน 70 วัน มุสลิมจะไปร่วมกันละหมาดในวันตรุษที่มัสยิดประมาณเวลา 09.00 น. โดยพาครอบครัวไปด้วย หลังจากนั้นก็มีกรพบปะให้พรกัน ขออภัยกัน ไปเยี่ยมเยียนผู้ใหญ่ตลอดจนเยี่ยมสุสาน (กูโบร์) ให้มีความสุขสนุกสนานรื่นเริงแก่เด็ก ๆ และทำทาน

วันขึ้นศักราชใหม่ คือวันที่ 1 เดือนมุฮัรรัม เป็นวันแรกของการเริ่มศักราชใหม่ ตามประวัติศาสตร์ถือว่าเป็นวันที่ท่านศาสดามุฮัมมัดลี้ภัยจากนครเมกกะห์ไปสู่นครมดีนะห์ เมื่อวันนี้ได้เวียนมา

บรรจบ มุสลิมจึงรำลึกถึงเหตุการณ์ในวันนั้น แต่เพื่อให้การรำลึกภาพเหตุการณ์สำคัญในวันนั้นเป็นการสูญเปล่า จึงประกอบกิจกรรมกุศล เช่น การอ่านพระคัมภีร์อัลกุรอาน การเอ่ยคำสวดสรรเสริญองค์พระศาสดาตลอดจนขอพรมาปฏิบัติเสริม อันถือว่าเป็นสิริมงคล

ปัจจุบันบางแห่งจัดทำหนังสือประกอบด้วยบทความประวัติการอพยพของท่านศาสดาเพื่อให้เยาวชนได้ศึกษาหรือจัดให้มีการอ่านประวัติของท่านศาสดาในตอนอพยพเพื่อระลึกถึงพระองค์หรือจัดนิทรรศการเป็นตัวอักษรหรือภาพสถานที่ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการอพยพของพระองค์ เพื่อให้เยาวชนได้ศึกษาและถือว่าการต้อนรับศักราชใหม่ นอกจากนั้นก็ได้นำประเพณีการส่งบัตรอวยพรปีใหม่ทั่วไปมาประยุกต์ใช้ในวันสำคัญนี้ด้วย

วันเมอลิด (เฉลิมฉลองคล้ายวันประสูติของศาสดามุฮัมมัด) ตรงกับวันที่ 12 เดือนร่อฎอเอาวัล (เดือนที่สามทางศักราชอิสลาม) เมื่อวันนี้เวียนมาบรรจบครบรอบ มุสลิมจะได้จัดงานถวายความรำลึกถึงท่านศาสดามุฮัมมัด อาจจัดขึ้นตามมัสยิด หรือตามบ้านก็ได้ ในพิธีจะมีการนำประวัติของท่านศาสดามากล่าวถึง

เป็นการสวดในคุณธรรมอันสูงของพระองค์ มีทั้งการกล่าวด้วยร้อยแก้วและร้อยกรองเป็นประการหนึ่งที่สอนให้เยาวชนได้รู้จักบุคคลสำคัญทางศาสนา เป็นการเผยแพร่พระเกียรติคุณของท่านศาสดาผู้มีพระคุณ และแสดงกตเวทิตาคุณไปในตัวด้วย นอกจากนั้นก็มีการอ่านพระคัมภีร์อัลกุรอาน การกล่าวคำรำลึกถึงพระผู้เป็นเจ้าผู้ทรงไว้ซึ่งพระมหากรุณาตลอดทั้งมีคำอำนวยพรตลอดเวลา เมื่อเสร็จพิธีการทางศาสนาแล้วก็จัดเลี้ยงอาหารแก่ผู้มาร่วมชุมนุมโดยไม่เลือกศาสนา

การจัดงานในวันนี้บางจังหวัดถือเป็นงานประจำปีของจังหวัด ประกอบด้วยพิธีการทางศาสนา และเผยแพร่ศาสนา ตลอดจนสร้างความเข้าใจแก่ศาสนิกชนอื่น ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ก็จัดงานนี้ด้วย โดยได้รับความร่วมมือจากจังหวัด ส่วนในกรุงเทพมหานครถือเป็นงานระดับประเทศเรียกว่า “เมาลิดกลาง” ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จเป็นองค์ประธานในพิธี หรือโปรดให้มีผู้แทนพระองค์เป็นประธานในพิธีทุกปีเสมอ

วันสำคัญของศาสนาอิสลามดังกล่าวอาจจะระบุตรงกับวันที่เท่าไร เดือนใด

ตามวัน เดือนแบบสากลไม่ได้ เนื่องจากอิสลามกำหนดวันตามจันทร์คติ และถือการเห็นดวงจันทร์ในวันที่ 29 ของเดือนเป็นการกำหนดวันเริ่มต้นเดือนใหม่ ในรอบปีหนึ่งจึงมี 350 หรือ 355 วัน ซึ่งตามสากลจะมี 365 วัน วันสำคัญวันหนึ่ง ๆ จึงเลื่อนขึ้นปีละประมาณ 10 วัน

การถือดวงจันทร์เป็นเกณฑ์กำหนดวันเริ่มต้นเดือน มีระบุไว้ในพระคัมภีร์อัลกุรอานแม้จะมีหลักเกณฑ์ในการคำนวณแล้วก็ตาม ทางศาสนาก็ถือปฏิบัติตามหลักการที่บัญญัติไว้ตลอดไป

คริสต์ศาสนา

วันคริสต์มาส คำว่า Christmas มาจากภาษาละตินคือ Christes Masse ตรงกับภาษาอังกฤษว่า The Mass of Christ และต่อมาในราวศตวรรษที่ 16 จึงเริ่มใช้คำว่า Christmas มาจนถึงปัจจุบันนี้ ส่วนในภาษาไทยจะใช้คำว่า “วันพระคริสตสมภพ”

การฉลองคริสต์มาสนั้นได้เริ่มมีมาตั้งแต่ศตวรรษที่ 4 โดยยึดถือเอาวันที่ 25 ธันวาคมของทุกปี ทั้งที่จริงแล้ว ยังไม่มีหลักฐานแน่ชัดว่าพระเยซูคริสต์ประสูติในวันที่ 25 ธันวาคมจริงจะมีแต่ในประวัติศาสตร์และในพระคัมภีร์ที่ระบุว่าพระองค์ประสูติที่ตำบลเบธเลเฮม ใกล้กรุงเยรูซาเล็ม ซึ่งถือเป็นจุดกำเนิดของศาสนาคริสต์

ต่อมาศาสนาคริสต์ได้แพร่หลายเข้าสู่ยุโรป โดยมีศูนย์กลางอยู่ที่กรุงโรม ซึ่ง ณ ที่นั้นเองเชื่อว่าได้มีการผสมผสานวัฒนธรรมทางโลก และทางศาสนาเข้าด้วยกัน โดยที่เดิมชาวโรมันเป็นชนชาติที่นับถือเทพเจ้า และได้กำหนดให้วันที่ 25 ธันวาคม เป็นวันเฉลิมฉลองเทพเจ้าแห่งดวงอาทิตย์ เพราะถือว่าวันดังกล่าวเป็นวันเริ่มต้นการเปลี่ยนแปลงทางฤดูกาลคือมีช่วงเวลากลางวันยาวกว่ากลางคืน ชาวโรมันให้ชื่อวันฉลองนี้ว่า Birthday of The Unconquered Sun ซึ่งมีความหมายถึงการกลับมาของดวงอาทิตย์หลังจากที่อับแสงอยู่เป็นเวลานานในฤดูกาลที่ผ่านมา

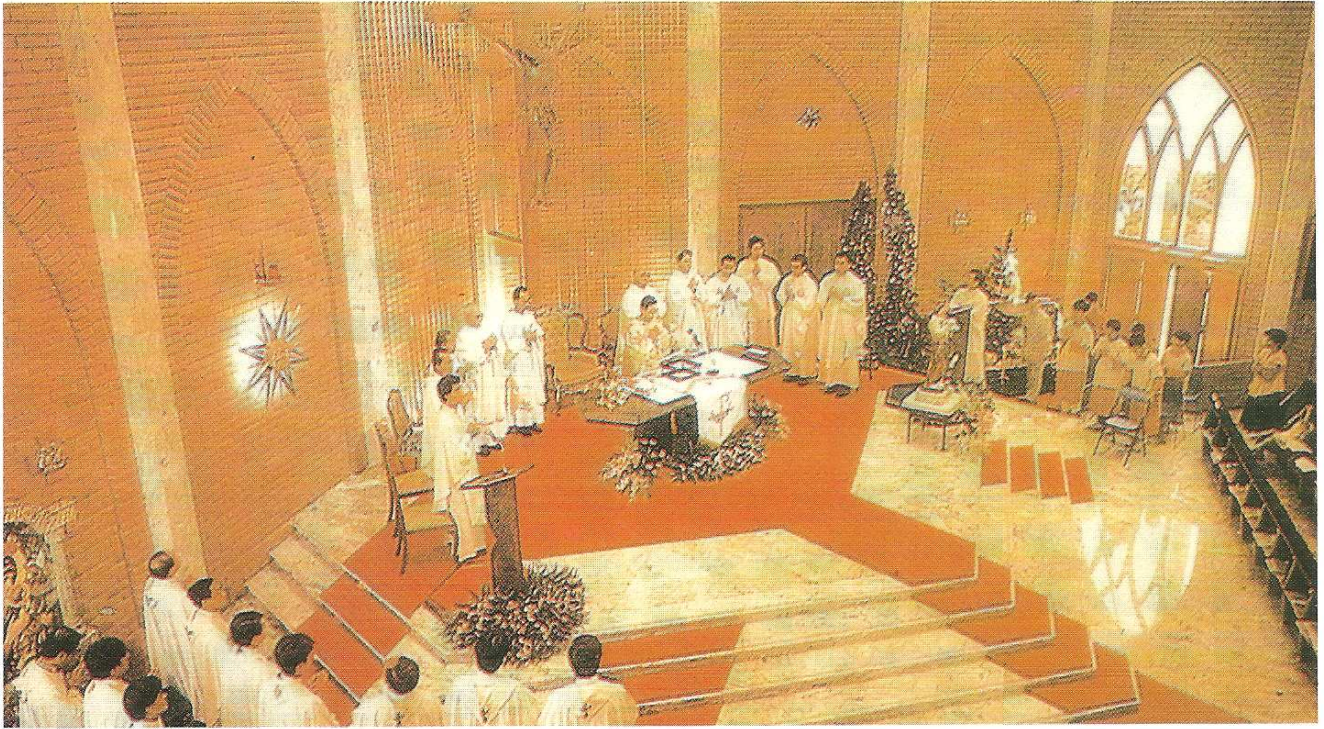

ปราชญ์บางท่านสันนิษฐานว่า ศาสนจักรในครั้งกระนั้น คงต้องการให้คำสั่งสอนของพระเยซูคริสต์ที่ว่า

“เราเป็นแสงสว่างของโลก ผู้ที่ตามเรามาจะไม่เดินในที่มืด” เข้าไปมีความสอดคล้องกับประเพณีชาวโรมัน จึงได้ถือเอาวันที่ 25 ธันวาคม เป็นวันคล้ายวันประสูติของพระเยซูคริสต์ด้วย

ในวันคริสต์มาสนั้นนอกจากจะมีการให้ของขวัญแก่กัน ซึ่งอุปมาเหมือนการที่พระบิดาได้ทรงประทานพระบุตรมาเป็นของขวัญแก่ชาวโลก เพื่อเป็นผู้สั่งสอนมนุษยชาติแล้ว การฉลองคริสต์มาสในปัจจุบัน ยังมีการละเล่น และประเพณีที่ถือปฏิบัติหลายอย่าง ซึ่งโดยมากมักจะมีแหล่งกำเนิดมาจากประเทศต่าง ๆ ในโลก เช่น การร้องเพลงคริสต์มาส (Christmas Carol) เชื่อกันว่าเริ่มต้นในประเทศอิตาลีในราวศตวรรษที่ 13 การสร้างหุ่นจำลองถ้ำเลี้ยงสัตว์อันเป็นสถานที่ประสูติของพระเยซู หรือที่เรียกว่า “ถ้ำพระกุมาร” ก็เชื่อว่ามีจุดเริ่มต้นเช่นเดียวกัน

สำหรับ Santa Claus นั้น แท้ที่จริงแล้วมีชื่อว่า Saint Nicholas สมัยที่นักบุญท่านนี้ยังมีชีวิตอยู่ ท่านมักจะนำของใช้ไปแอบวางให้คนยากจน ท่านเป็นผู้มีเมตตาธรรม และรักเด็ก ๆ มาก จึงถือเป็นนักบุญองค์อุปถัมภ์ของเด็ก ๆ และมีตำนานเขียนเกี่ยวกับตัวท่านมากมาย

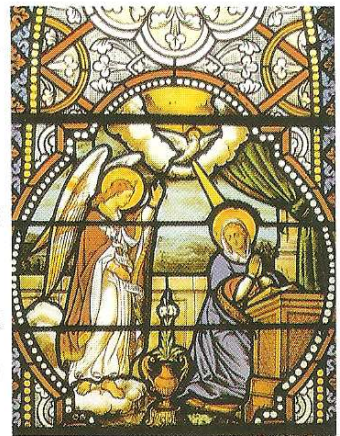

วันฉลองนักบุญองค์นี้ ตรงกับวันที่ 6 ธันวาคม ผู้ใหญ่มักซื้อของขวัญแจกเด็ก ในวันนี้ แต่ต่อมาพวกเด็ก ๆ นิยมเชื่อกันว่าต้องเป็นคืนวันคริสต์มาส นักบุญนิโคลัส หรือ ซานตาคลอส จึงจะนั่งเลื่อนเทียม กวางฝ่าหิมะนำของขวัญมาแจก พวกผู้ใหญ่เห็นเด็กเชื่อกันเช่นนั้นก็ไม่ขัดใจ และเลื่อนการแจกของขวัญจากวันที่ 6 ธันวาคม มาแจกในคืนก่อนถึงวันคริสต์มาส หรือที่เรียกว่า คริสต์มาสอีฟ

อีสเตอร์ เป็นวันทำพิธีฉลองการเสด็จขึ้นจากหลุมของพระเยซู ซึ่งตรงกับ

วันอาทิตย์ ต่อจากวันเพ็ญภายหลังวันที่ 21 มีนาคมของทุกปี วันอาทิตย์ที่ประกอบพิธีนี้เรียกว่า Easter Day หรือ Easter Sunday

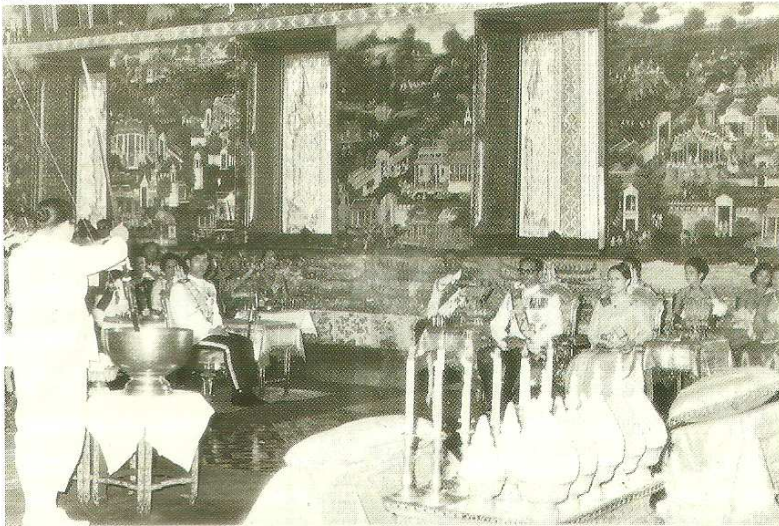
วันพระจิตตาคม หมายถึงวันอาทิตย์ที่ 7 หลังเทศกาลอีสเตอร์ คริสตศาสนิกชนทั่วไป ถือว่าเป็นวันสำคัญวันหนึ่ง เพราะเป็นวันเฉลิมฉลองของศาสนจักร เพื่อระลึกถึงพระจิต (The Holy Ghost) หรือเพื่อฉลองการเสด็จมาของพระวิญญาณ มีเจ็ดวันตั้งแต่วันอาทิตย์เรียกว่า Whit Sunday ต่อจากนั้นคือ Whit Monday ซึ่งถือเป็นวันหยุดงานทั่วไป

ศาสนาพราหมณ์

แม้ศาสนาพราหมณ์จะได้มีส่วนสร้าง
ศรัทธาปสาทะในหมู่ประชาชนคนไทย
อยู่มิใช่น้อย แต่ในปัจจุบัน วันสำคัญ ๆ

28 ธันวาคม 2515 พระราชครูวามเทพมุนีฯ เชิญพระแสงศรและพระแสงราชศัตราแทงน้ำพระพิพัฒน์สัตยา
ในระหว่างการพระราชพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา ณ พระอุโบสถ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ในพระบรมม-
หาราชวัง

21 ธันวาคม 2515 ประกอบพิธีในการพระราชพิธีจารึกพระสุพรรณบัฏ และพระราชลัญจกร เนื่องในการ
พระราชพิธีสถาปนา เสด็จพระนามาภิไธย สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ณ พระอุโบสถ
วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ในพระบรมมหาราชวัง

ของศาสนาพราหมณ์ที่ผู้เป็นพราหมณ์พึง
ปฏิบัติ นั้น มักจะปรากฏในพระราชพิธี
และพิธีตามความนิยมของสังคมไทย
เป็นส่วนใหญ่ ดังเช่น

ร่วมในพิธีเปลี่ยนเครื่องทรงพระ-
พุทธมหามณีรัตนปฏิมากร (พระแก้ว
มรกต) เวียนเทียนและจุณเจิมตามราช
ประเพณีตลอด 3 ถดูกาล ณ วัดพระศรี-
รัตนศาสดาราม ในพระบรมมหาราชวัง

จุณเจิม สุพรรณบัฏ หิรัญบัฏ สัญญา
บัตรที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
พระราชทานแก่ข้าราชการ และแก่
พระสงฆ์ในวันเฉลิมพระชนมพรรษา

ร่วมในพิธีฉัตรมงคล เพื่อร่วม
เฉลิมฉลองเครื่องราชกกุธภัณฑ์

ร่วมในพระราชพิธีจรดพระนังคัล-
แรกนาขวัญ

บวชพรตพราหมณ์ พิธีตรีปวาย
บวงสรวงพระเป็นเจ้า พิธีขึ้นภัตตาคาร
สำหรับเทวปฏิมากรของหลวง พิธี
สถาปนาพราหมณ์เป็นครูพราหมณ์

พิธีตัดจุกให้แก่เด็กชายหญิง ทั้งใน
ต่างจังหวัดและกรุงเทพมหานคร

การร่วมพิธีอื่น ๆ เช่น วางศิลาฤกษ์
สถานที่ก่อสร้างต่าง ๆ เป็นต้น

การศึกษา

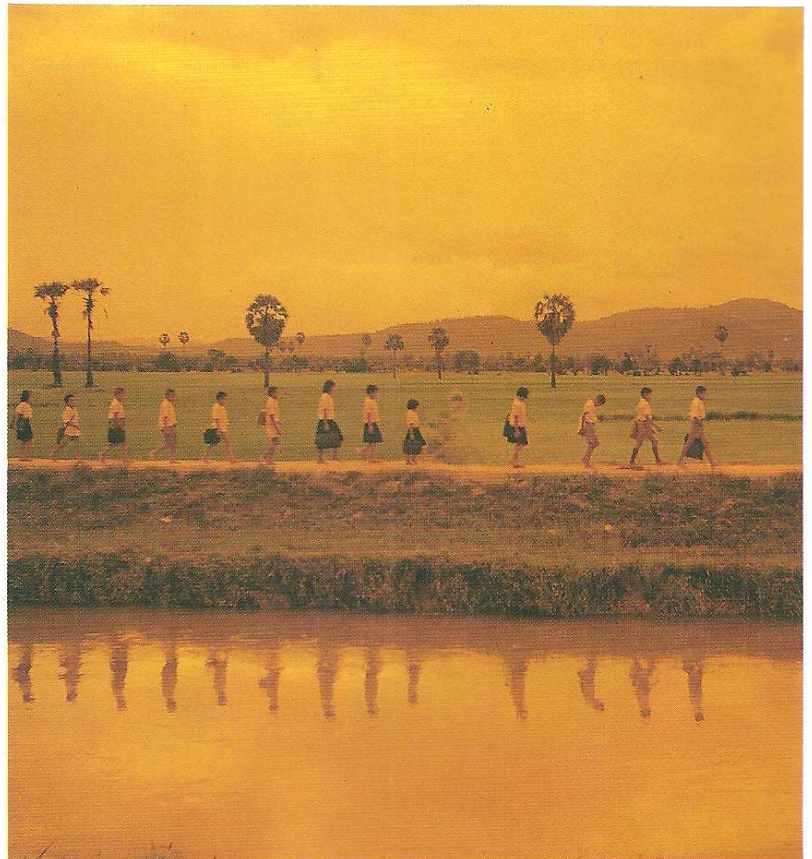
|| ต่อก่อนนี้ เมื่อผู้ใหญ่พบเด็กก็จะทักว่า “หนูเป็นลูกใคร” แต่ในปัจจุบันคำถามที่ดูจะเป็นอัตโนมัติกลับกลายเป็น “หนูเรียนอยู่ชั้นไหนแล้ว” ปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้ น่าจะเป็นส่วนสะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จของการศึกษาเพื่อปวงชนของประเทศอีกระดับหนึ่ง

การศึกษาภาคบังคับของไทยเริ่มขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2464 และภายในระยะเวลาไม่ถึง 100 ปี เด็กที่อยู่ในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับได้เข้าเรียนในโรงเรียนถึงร้อยละ 98 ฉะนั้นอาจกล่าวได้ว่าการไปโรงเรียนอย่างน้อย 6 ปี ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตเด็กไทยทั่วประเทศไม่ว่าในเมืองหรือชนบท

การศึกษาขั้นพื้นฐาน

เราได้อะไรจาก 6 ปีในโรงเรียน ? เคยมีผู้ตั้งข้อสังเกตว่า หากหยุดคิดสักนิด และถามตนเองว่า สิ่งที่เราคิดว่าเรารู้นั้น เราได้จากการหมกมุ่นรำเรียนในห้องเรียนมากน้อยเพียงใด คำตอบอาจเป็นว่า มีน้อยเต็มทีจนน่าประหลาดใจ แต่หากพิจารณาให้ลึกซึ้งแล้วจะพบว่า สิ่งที่ได้รับจากการไปโรงเรียนมีอยู่น้อย และ

ส่วนใหญ่ได้ถูกดูดซึมเข้าไปจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของเราที่แยกออกไม่ได้ แต่ถ้าลองมาแยกแยะดูอย่างถี่ถ้วนแล้ว อาจพบว่าสิ่งที่ได้จากการศึกษาขั้นพื้นฐานมีดังนี้

ทักษะพื้นฐาน คือการอ่านออกเขียนได้ การคิดเลขเป็นและความสามารถในการใช้มือ ซึ่งทั้งสามสิ่งนี้จะเป็นเครื่องมือพื้นฐานที่จะนำไปใช้ได้จนชั่วชีวิต ทั้งเพื่อการดำรงชีวิตโดยทั่วไปและเพื่อประโยชน์ในการศึกษาหาความรู้ต่อ

ขายด้วย อ่านด้วย

ความสำคัญของการอ่านออกเขียนได้นั้น เป็นสิ่งที่ยอมรับกันโดยทั่ว แม้เมื่อจะวัดพัฒนาการของประเทศใดประเทศหนึ่ง ก็หนีไม่พ้นคำถามที่ว่า ประชากรอ่านออกเขียนได้คิดเป็นร้อยละเท่าไรสำหรับคนทั่ว ๆ ไปแล้วย่อมเป็นเรื่องแน่ ว่า การอ่านหนังสือออกและการมีนิสัยรักการอ่านจะเป็นกุญแจดอกใหญ่ที่จะไขประตูนำไปสู่โลกของวิชาความรู้ สิ่งสวยงามและความเพลิดเพลินอย่างไม่รู้หมดสิ้น ยิ่งไปกว่านั้นการอ่าน-เขียนหนังสือ ซึ่งก็คือการใช้ภาษานี้ จะเป็น การฝึกทักษะที่สัมพันธ์กับการฝึกเชาวน์ ปัญญาและวิธีการคิด หากคิดไม่ชัดก็จะเขียนออกมาไม่ได้ความกระจำ และในทำนองเดียวกันถ้าสิ่งที่เราเขียนมาอ่านได้ไม่รู้เรื่อง ก็ย่อมแสดงว่าความคิดนั้นยังไม่ชัด

ภาษาเป็นเรื่องของสุนทรีย์ หากได้ฝึกฝนให้มีความประณีตในการใช้ และเกิดความซาบซึ้งในความงามของภาษาแล้ว แม้ว่าจะมิได้เติบโตขึ้นมามีอาชีพเป็นนักประพันธ์ แต่ก็จะต้องได้รับความพึงพอใจจากการใช้ภาษานั้น ไม่ว่าจะเป็นการอ่านหรือเขียนไปตลอดชีวิต

การคิดเลขเป็น นอกจากจะมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อชีวิตประจำวันแล้ว ยังเป็นพื้นฐานของการฝึกกระบวนการ

คิด ให้คิดเป็นขั้นตอนให้รู้จักส่วนสัดที่เหมาะสม และให้รู้จักแยกแยะและผสมผสานอย่างมีเหตุมีผลอีกด้วย พื้นฐานทางคณิตศาสตร์เป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อการศึกษาขั้นสูงต่อไป โจทย์เลขบางโจทย์ เช่นการหาพื้นที่สี่เหลี่ยมคางหมู ซึ่งเมื่อยังเล็กและอยู่ในวัยเรียนเด็กอาจคิดว่าไม่มีประโยชน์อันใด แต่ในชีวิตประจำวันย่อมต้องมีบางโอกาสที่การคิดเลขเป็น จะช่วยให้แก้ปัญหาได้ เช่น ในการทาสีบ้าน เมื่อไม่รู้ว่าจะต้องใช้สีกี่กระป๋อง ก็สามารถใช้วิชาเลขคำนวณหาพื้นที่ที่ต้องการทาสี และสอบถามว่าสีหนึ่งกระป๋องนี้ ผู้ผลิตกำหนดให้ใช้ได้กี่ตารางเมตร นี่เป็นเพียงตัวอย่างง่าย ๆ ในชีวิตประจำวัน การฝึกคิดเลขเบื้องต้นที่ต้องเรียนในโรงเรียน จึงเป็นรากฐานจำเป็นที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่สลับซับซ้อนต่อไป

ความสามารถในการใช้มือ หมายถึง ความคล่องแคล่ว ชำนาญในการใช้มือ เพื่อฝึกความประณีตและฝีมือ การฝึกฝีมือเป็นสิ่งสำคัญเพราะการทำงานด้วยฝีมือมีผลต่อความเจริญเติบโตทางสมอง มีผลถึงสภาวะจิตใจ หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการฝึกสมาธิอย่างหนึ่ง ข้อควรคำนึง ที่เกี่ยวกับการฝึกฝีมือนี้มีอยู่ว่า น่าจะให้ความสำคัญต่อความเพลิดเพลินและ

ความสุขทางจิตใจของทำงานนั้น
มากกว่าไปเพ่งเล็งที่ผลผลิต เพราะผล
กระทบต่อจิตใจนี้ต่างหากที่จะติดตัวผู้ฝึก
ฝีมือไปชั่วชีวิต และจะมีผลต่อทุกสิ่ง
ที่เขาจะทำ คือ จะทำทุกอย่างด้วยความ
ประณีต ละเอียดยละเอียดละไมอยู่เสมอ

เนื้อหาวิชา มักมีผู้บันทึกว่า นักเรียน
สมัยนี้ต้องเรียนหนังสือมาก ต้องหัว
กระเป๋านั่งสอหนักจนตัวเอียง ซ้ำยัง
ไม่แน่ใจอีกด้วยว่าวิชาที่เรียนจำเป็นหรือไม่
หรือมีประโยชน์อย่างไร คำถามนี้
คงตอบได้ว่ามีประโยชน์ ดังแบ่งออกได้
เป็น 2 ประเภทคือ ประโยชน์ในการ
ดำรงชีวิตและประโยชน์เพื่อการแสวงหา
ความรู้ต่อไปในอนาคต

สำหรับประโยชน์ในการดำรงชีวิต
ปัจจุบันนั้น เป็นเรื่องที่เห็นได้ง่าย เช่น
ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพอนามัย ความรู้
เกี่ยวกับสังคมรอบตัว ระบบการปกครอง
ความรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม เป็นต้น

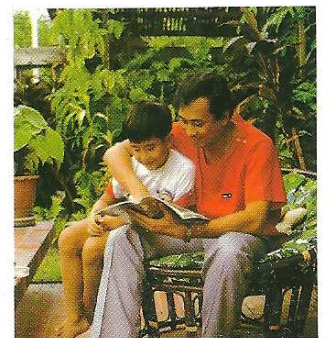
ส่วนประโยชน์เพื่อการแสวงหา
ความรู้ในอนาคต และเพื่อเพิ่มพูนเชาวน์
ปัญญานั้น ยังแบ่งออกได้เป็นอีก 2 ส่วน
คือ

ส่วนที่ 1 เป็นส่วนที่เกี่ยวกับเนื้อหา
ความรู้โดยตรง ซึ่งแม้จะมีข้อโต้แย้งว่า
สิ่งที่เรียนในห้องเรียนนั้น เมื่อโตขึ้นก็จะ
ถูกลืมเลือนไปตามกาลเวลา แต่กระนั้น

ก็ดี เรายังไม่อาจด่วนสรุปได้ว่าเป็นการ
สูญเสียทั้งเวลา โอกาส และทรัพยากร
เพราะแท้ที่จริงแล้วการได้เรียนวิชาต่าง ๆ
นั้นเปรียบเสมือนการเขียนแผนที่โลกแห่ง
ความรู้แบบคร่าว ๆ เก็บไว้ในตัว วันหนึ่ง
ข้างหน้าหากไปพบพานสิ่งใดทำให้เกิด
อยากรู้เรื่องอะไรก็ตาม ก็จะได้โดย
อัตโนมัติว่าควรจะหันหน้าไปทางทิศใด
เพื่อแสวงหาความรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้น โดย
มีแผนที่โลกดังกล่าวเป็นแหล่งอ้างอิง

ส่วนที่ 2 ขณะที่เรียนวิชาต่าง ๆ
ผู้เรียนได้ฝึกวิธีคิดตลอดเวลา แม้จะลืม
สิ่งปลีกย่อยที่เรียน แต่ทว่ายุทธศาสตร์
ทางปัญญาจะยังคงอยู่กับตัวตลอดไป
เช่น เวลาเรียนวิชาประวัติศาสตร์ถึง
ยุคสมัยที่ผู้ปกครองประเทศต้องใช้
กุศโลบายต่าง ๆ เพื่อปกป้องผลประโยชน์
อันสูงสุดของประเทศ ต่อมาเมื่อผู้เรียน
พบสถานการณ์ที่จำเป็นต้องใช้วิธีการ
ต่าง ๆ เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของส่วน
รวม แนวคิด ความสุขุมรอบคอบ การ
ยอมจำนนโดยมิให้เสียศักดิ์ศรีและอื่น ๆ
ดังที่ปรากฏตัวอย่างอยู่ในประวัติศาสตร์
และที่ยังฝังอยู่ในความคิดจะเป็นแนวทาง
ทำให้เกิดปัญญาและความเยียบคมใน
การแก้ปัญหาต่าง ๆ ต่อไป

บ้านกับโรงเรียน คงเป็นที่ทราบชด
กันอยู่แล้วว่า การศึกษาเริ่มต้นที่บ้าน แม้

ว่าการศึกษาเป็นบริการสังคมที่รัฐมีหน้าที่จัดทำให้ประชาชนก็ตาม แต่จะผลักดันภาระการเลี้ยงดูเด็กให้เป็นหน้าที่ของโรงเรียนแต่ฝ่ายเดียวย่อมไม่ได้ ทั้งบ้านและโรงเรียนควรต้องเกื้อกูลกันในการพัฒนาเด็กให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งกายและใจ

สิ่งที่ลูกเรียนจากพ่อแม่ มักเป็นวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมา โดยเฉพาะหากเป็นในชนบท ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของภูมิปัญญาชาวบ้าน และเมื่อไปโรงเรียน ครูจะสอนวิชาการใหม่ ๆ ให้ หากเด็กรู้จักนำความรู้จากบ้านมาผสมผสานกับสิ่งที่เรียนในชั้นเรียน และในขณะเดียวกันก็นำเรื่องใหม่ที่เรียนรู้จากโรงเรียน เช่น เรื่องอันตรายจากการใช้สารพิษ การกำจัดน้ำเสีย ฯลฯ ไปใช้กับโลกแห่งความเป็นจริงที่บ้าน แทนที่จะเรียนโดยท่องจำตามคำบอกเล่าของครู แต่เพียงอย่างเดียวก็จะเป็นประโยชน์มหาศาล แม้แต่เรื่องเล็กน้อยเช่นการฝึก

ทัศนศึกษาที่ศูนย์ศิลปาชีพ บางไทร จ.อยุธยา

ใช้มือ การขีดเส้นให้ตรง การทำงานให้เรียบร้อย เมื่อกลับไปถึงบ้าน นักเรียนก็ควรตระหนักถึงความสำคัญของความเป็นระเบียบเรียบร้อยนั้น ซึ่งหากทำได้ดังนี้โดยสม่ำเสมอเด็กก็จะได้อยู่ในโลกของบ้าน และโลกของโรงเรียนที่สอดคล้องกลมกลืน

สังคมกับประเทศ ประชาชนทุกคนล้วนเป็นเจ้าของและมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ ทุกคนได้รับสิทธิ และในขณะเดียวกันก็มีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติ แต่การจะใช้สิทธิ และทำหน้าที่โดยสมบูรณ์นั้น ผู้เป็นประชาชนจะต้องได้รับการฝึกฝนตั้งแต่เด็กให้เข้าใจประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับการบริหารประเทศ ต้องฝึกฝนตนเองให้สนใจข่าวสารข้อมูล รู้จักฟังความเห็นหลาย ๆ ด้าน รู้จักแยกแยะประเด็น รู้จักถ่วงถ่วงข่าวสารข้อมูล เพื่อจะได้มีความเห็นที่อยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริง ทางหนึ่งที่จะฝึกฝนในด้านนี้ได้ก็คือ การเก็บประเด็นปัญหา ข่าวสารจากความเป็นไปของบ้านเมือง เรื่องการเมือง แล้วนำมาอภิปรายในหมู่เพื่อนครู และผู้ปกครอง แลกเปลี่ยนความคิดเห็น อันเป็นวิธีที่จะทำให้ความคิดกระจ่างชัดยิ่งขึ้น และเมื่อถึงเวลา ก็จะต้องมีความกล้าที่จะยืนหยัดในความคิดเห็นที่ตนได้ตรองแล้ว และเชื่อว่าถูกต้อง

นักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เข้าเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในปัจจุบันมีเพียงร้อยละ 48 ซึ่งนับว่ายังน้อย ประเทศที่พัฒนาแล้วส่วนใหญ่มีการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี แม้แต่ประเทศในภูมิภาคเดียวกับประเทศไทย เช่น มาเลเซีย และสิงคโปร์ ก็มีการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี รัฐบาลในขณะนี้จึงมีความคิดว่า สำหรับประเทศไทยเรา ซึ่งกำลังพัฒนาอย่างรวดเร็วจำเป็นต้องขยายการศึกษาภาคบังคับไว้อย่างน้อย 9 ปี ด้วย จึงมีโครงการที่เรียกว่า “โครงการขยายโอกาสการศึกษา” จัดชั้นเรียนต่อสำหรับผู้ที่จบประถมศึกษาปีที่ 6 เพิ่มขึ้นอย่างเร่งด่วน โดยใช้ทรัพยากรของกรมต่างๆ ในกระทรวงศึกษาธิการ

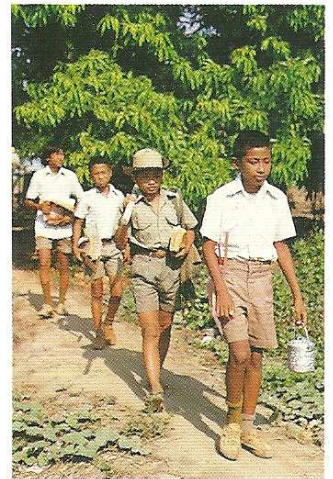
แต่ในแง่ของผู้เรียนบางกลุ่ม ปัญหาอยู่ที่คำถาม ซึ่งยังไม่มีคำตอบที่แน่ชัดว่า เรียนต่ออีก 3 ปีแล้วจะได้ประโยชน์อะไร คำตอบนั้นแท้จริงมีอยู่แล้วจากที่กล่าวไว้ในเรื่อง สิ่งที่ได้จากการศึกษาพื้นฐานและนอกเหนือไปกว่านั้น ยังมีตัวอย่างปรากฏชัดว่าในตลาดแรงงานปัจจุบัน

ผู้ที่จบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเมื่อผ่านการฝึกงานแบบเดียวกันแล้ว จะทำงานมีประสิทธิภาพสูงกว่าผู้จบประถมศึกษาปีที่ 6 โอกาสการมีงานทำของผู้จบการศึกษา 9 ปี จึงดีกว่าผู้จบเพียง 6 ปีอย่างแน่นอน

การศึกษาสำหรับกลุ่มผู้ด้อยโอกาสขั้นพื้นฐาน

ในสังคมไทยของเรา ยังมีคนอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งไม่มีโอกาสได้เข้าเรียนตามปกติด้วยเหตุผลต่างๆ กัน รัฐมิได้ทอดทิ้งบุคคลเหล่านี้และได้จัดบริการการศึกษานอกโรงเรียนไว้ในหลายรูปแบบ ทั้งให้ความรู้พื้นฐานเพื่อการดำรงชีวิต เปิดโอกาสให้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาสายสามัญในระดับและรูปแบบหลากหลาย ทั้งยังจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะวิชาชีพด้วย

ส่วนผู้เรียนที่มีปัญหาพิเศษ เช่น มีความผิดปกติทางร่างกาย สติปัญญา และจิตใจ รัฐก็จัดบริการให้ ได้แก่ การศึกษาพิเศษสำหรับเด็กตาบอด เด็กที่บกพร่องทางการได้ยิน เด็กพิการทางร่างกายทางสมอง แต่อย่างไรก็ตาม การจัดบริการดังกล่าวยังกระจายไปไม่ได้ทั่วถึง และยังไม่เพียงพอกับความต้องการที่มีอยู่

นอกจากนี้แล้ว ยังมีเด็กอีกประเภทหนึ่ง ซึ่งเป็นผู้เสียเปรียบทางการศึกษา เช่น เด็กยากไร้ในชุมชนแออัด เด็กชาวเขา เด็กในถิ่นทุรกันดาร เด็กที่ผู้ปกครองอาศัยอยู่ในเขตก่อสร้างไม่มีที่อยู่แน่นอน เด็กเหล่านี้ในปัจจุบันมีหลายหน่วยงานของรัฐ นอกเหนือไปจากกระทรวงศึกษาธิการเข้าร่วมมือกันจัดการศึกษาให้ที่รู้จักกันในนามของ “การศึกษาสงเคราะห์”

โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เป็นโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการที่จัดขึ้นเพื่อช่วยเหลือเด็กกลุ่มดังกล่าวข้างต้น โดยรัฐให้ความช่วยเหลือทั้งด้านอาหาร เครื่องนุ่งห่ม อุปกรณ์การเรียน และที่อยู่อาศัย โรงเรียนเหล่านี้ส่วนใหญ่จะเป็นโรงเรียนประจำ ซึ่งนอกจากเด็กจะได้เรียนหนังสือแล้วจะมีโอกาสได้ฝึกฝนวิชาชีพ เช่น การเกษตร เพื่อเมื่อจบแล้วจะได้นำความรู้และประสบการณ์กลับไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในชุมชนของตนได้

สำหรับการศึกษาส่วนหนึ่ง รัฐได้รับความช่วยเหลือร่วมมือจากภาคเอกชน กล่าวคือมูลนิธิต่าง ๆ ที่ให้ความสนับสนุน แก่กลุ่มเด็กผู้ด้อยโอกาสเหล่านี้

การศึกษาต่อจากระดับพื้นฐาน

นับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการ

ปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เมื่อปี พ.ศ. 2475 จนถึงปัจจุบัน การศึกษาระดับสูงกว่าระดับพื้นฐานได้ขยายตัวขึ้นมาก ทั้งในแง่จำนวนสถาบัน จำนวนผู้เรียน และวิชาที่เรียน อาจลองเปรียบเทียบดูง่าย ๆ ว่า ในปี พ.ศ. 2475 ประเทศไทยมีมหาวิทยาลัยเพียงแห่งเดียว คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมีนิสิตเพียง 466 คน ในขณะนั้นแม้จะจริงอยู่ว่า อัตราพลเมืองเพิ่มขึ้นกว่า 5 เท่าของสมัยนั้น แต่เรามีมหาวิทยาลัยของรัฐถึง 16 แห่ง วิทยาเขต 31 แห่ง สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการรวมทั้งสิ้น 462 แห่ง และมีนิสิตนักศึกษาในระดับนี้ทั้งหมดเป็นจำนวนแสน

คนไทยเริ่มเห็นคุณค่าของการศึกษาระดับอุดมศึกษา เพราะการศึกษาขั้นนี้มิใช่การเรียนเพื่อมุ่งรับราชการดังแต่ก่อน หากความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศทำให้ผู้เรียนมีโอกาสทางวิชาชีพที่หลากหลายกว้างขวาง กระตุ้นให้คนอยากศึกษาเพื่อการมีงานทำ การสร้างฐานะและความมีเกียรติในสังคม โดยในขณะเดียวกัน ก็ควรต้องแยกให้ออกว่าการศึกษาระดับอุดมศึกษานั้นมิใช่มี

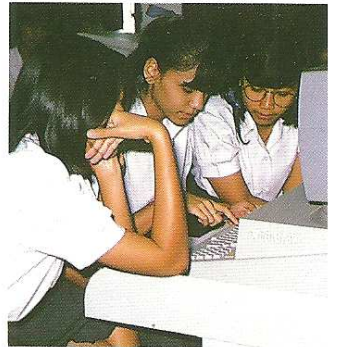
ความหมายเพียงแค่ปริญญาบัตร สิ่งที่มี
ค่ายิ่งสำหรับตัวผู้เรียนเองก็คือ การได้
มีโอกาสอยู่ในโลกของวิทยาการได้
สมาคมกับผู้รู้ ได้คลุกคลีกับเพื่อนผู้อยู่
ในวัยแสวงหา ได้ฝึกวินัยทางความคิด
ได้มีเวลาสำรวจจิตใจของตนเอง สิ่งเหล่านี้
จะหลอมรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของตัวเรา
จะติดตัวและเจริญงอกงามไปตามลำดับ
เท่าที่เราต้องการ

สังคมปัจจุบันมักจะตีค่าของวิชา
ที่เรียนไม่เท่ากัน โดยส่วนใหญ่มักจะใช้
ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจเป็นเกณฑ์
ตัดสินเช่น แพทยศาสตร์ และวิศวกรรม-
ศาสตร์จัดเป็นวิชายอดนิยม เพราะความ
ต้องการของตลาดมีสูง แต่ทั้งนี้ก็ควร
คำนึงไว้ด้วยว่าไม่ใช่ทุกคนที่ได้คะแนนดี
จะเป็นแพทย์ที่ดี วิศวกรที่ดี หรือแม้แต่
จะรักใคร่ในวิชาชีพของตนอย่างแท้จริง
วิชาอื่นที่เขาเรียนและชอบไม่ว่าจะเป็น
แขนงใด ก็อาจนำไปสู่ความสำเร็จและ

ความสุขในชีวิตมากกว่าได้ จริงอยู่ แม้
ในบางครั้งจะมีคนอยู่เป็นจำนวนมากที่
ยังไม่รู้ชัดว่าตนต้องการอะไร หรืออยาก
เป็นอะไร จึงอาจเลือกวิชาที่เรียน หรือ
เลือกอาชีพตามเพื่อนหรือตามคำชี้แนะ
ของผู้ปกครอง แต่หากรู้ตัวว่าเลือกผิด
ก็ยังไม่สายที่จะรับความจริง เปลี่ยน
ทิศทางเสียใหม่ เพราะการเรียนรู้สิ่งที่ตน
สนใจ การทำงานด้วยใจรัก ด้วยความ
ภูมิใจและอิมใจในงานที่ทำ น่าจะให้
ความสุขและความพอใจในชีวิตที่อาจ
ทำให้เงื่อนใยภายนอก เช่น ความร่ำรวย
ความมีหน้ามีตา ลดความสำคัญไปโดย
ปริยาย

การศึกษาเฉพาะแขนง

ความก้าวหน้าทางวิชาการ โดยเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
ทำให้แนวโน้มที่จะเรียนเฉพาะแขนงให้
แคบแต่ลึกซึ่งมีเพิ่มมากขึ้น แต่ในขณะ
เดียวกันก็ต้องไม่ลืมว่า ในโลกของ

ศิษย์เซนต์คาเบรียล ปี พ.ศ. 2499

วิทยาการในความเป็นจริง วิทยาการจะก้าวไปได้ก็ต้องตั้งอยู่บนฐานอันกว้างขวางมั่นคง นักวิทยาศาสตร์ซึ่งทำการค้นคว้าเรื่องสำคัญ ๆ จะไม่อาจทำงานได้สำเร็จ หากขาดผู้ร่วมงานระดับนักวิทยาศาสตร์ทั่วไปหรือแม้แต่ช่างเทคนิคในวงการแพทย์ก็เช่นกัน ปัจจุบันมีแพทย์เฉพาะโรคมากแขนง ซึ่งจัดว่าเป็นเรื่องดี หากทว่าถ้าจะกล่าวในแง่บริการสังคมของประเทศ แพทย์รักษาโรคทั่วไปย่อมมีความจำเป็นมากกว่าเพราะผู้ป่วยที่มีจำนวนมาก และกระจายอยู่ทั่วทุกท้องถิ่น นั้น ส่วนใหญ่จะป่วยเป็นโรคธรรมดา ๆ ที่ต้องการให้แพทย์ทั่วไปเป็นผู้รักษาและวินิจฉัยว่า เมื่อใดจึงจะมีความจำเป็นที่จะต้องส่งผู้ป่วยรายใดให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะโรคต่อไป หากได้มองเห็นบทบาทที่ต่างกันเช่นนี้แล้ว ก็ไม่น่าคิดว่า ผู้ชำนาญการเฉพาะแขนงมีค่าหรือมีเกียรติสูงกว่าแพทย์ทั่วไป เพราะความสำคัญอยู่ที่ว่าใครทำหน้าที่ของตนต่อเพื่อนมนุษย์และสังคมได้สมบูรณ์เต็มที่กว่ากัน

บทบาทของภาคเอกชนในการให้การศึกษา

จากเดิมที่ภาคเอกชนมีบทบาทในการจัดการศึกษาเฉพาะระดับเด็กเล็กจนถึงระดับมัธยมศึกษาชั้น ปัจจุบันแม้แต่ใน

ระดับอุดมศึกษา เอกชนก็เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพิ่มมากขึ้น ขณะนี้มีมหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัยเอกชนกว่า 20 แห่ง มีวิทยาเขตทั้งในกรุงเทพฯ และในส่วนภูมิภาค นับเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐ และทั้งยังเป็นการเปิดโอกาสและทางเลือกให้แก่ผู้ปกครองและผู้เรียนอีกด้วย

การศึกษานานาชาติ

ในโลกปัจจุบัน การติดต่อกับต่างประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจการเมืองและสังคม มีความสำคัญต่อการอยู่รอดของชาติ ความเจริญทางการสื่อสารทำให้โลกแคบลง ความจำเป็นที่จะต้องเข้าใจคนต่างชาติมีมากขึ้น เป็นเหตุให้มีการริเริ่มจัดบริการการศึกษานานาชาติที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อ โดยในบางสถาบันจะมีนักศึกษาต่างชาติร่วมเรียนด้วย นับเป็นการเปิดโลกทัศน์ของผู้เรียนและส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ ดังเช่นที่สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชียและสถาบันศศินทร์

ในเรื่องของการส่งคนไปศึกษาต่อต่างประเทศ ซึ่งได้เริ่มมีมาตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น ปัจจุบันยังคงมีอยู่ ทุก ๆ ปีรัฐบาลและหน่วยงานต่าง ๆ จะจัดสรรทุนเล่า-

เรียนหลวงและทุนรัฐบาลตามความต้องการของกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ให้จำนวนหนึ่ง นอกจากนี้ ยังมีโครงการแลกเปลี่ยนนักเรียนนานาชาติ เช่น โครงการ American Field Service และโครงการร่วมมือกับนานาชาติ คัดเลือกนักเรียนไปเรียนในสถาบันการศึกษานานาชาติ เช่น โครงการ United World College ซึ่งมีวิทยาลัยในโครงการรวมทั้งสิ้น 7 แห่ง รับนักเรียนจากประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก เพื่อเข้าเรียนร่วมกันเป็นเวลา 2 ปี ก่อนเข้ามหาวิทยาลัย

สำหรับการศึกษานานาชาติในประเทศนั้น ขณะนี้มีแนวโน้มว่าจะขยายเพิ่มขึ้น เพื่อรับความเจริญก้าวหน้าทางการค้าและการลงทุนข้ามชาติของประเทศ อีกทั้งเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองที่ประสงค์ให้บุตรหลานได้เข้าเรียนร่วมกับคนต่างชาติ ต่างวัฒนธรรม สามารถทำได้โดยไม่ต้องส่งบุตรหลานไปถึงต่างประเทศ

เทคโนโลยีทางการศึกษา

แม้เทคโนโลยีจะเข้ามามีบทบาททางการศึกษาสมัยใหม่มากขึ้น แต่ยังมีผู้ลงความเห็นว่าเป็นเมื่อเทียบกับความเจริญก้าวหน้าทางด้านอื่น เช่น การทหาร การแพทย์ การอุตสาหกรรม การคมนาคม ฯลฯ เทคโนโลยียังมีบทบาททางการศึกษาน้อยมาก มีผู้วิพากษ์วิจารณ์ว่า ใน 100 ปีที่ผ่านมา วิธีการสอนในระบบแทบจะไม่มีเปลี่ยนแปลงเลย โดยเปรียบเทียบแบบเกินจริงอยู่บ้างว่า หาก ริป แวน วินเกิ้ล (ซึ่งตามตำนานกล่าวว่านอนหลับไปนาน 20 ปี) มีอาชีพแพทย์ หรือวิศวกร หรืออื่นๆ เมื่อตื่นขึ้นมาจะทำมาหากินไม่ได้เลย เพราะวิทยาการรู้ดหน้าไปมากแล้ว แต่ถ้าเขามีอาชีพครูก็จะสามารถกลับเข้าไปสอนในโรงเรียนได้ โดยไม่มีปัญหา เนื่องจากระบบการเรียนการสอนยังคงเดิม

ถ้ามองย้อนไปในอดีต จะเห็นว่าเทคโนโลยีสำคัญที่มีผลมหาศาลต่อการศึกษามานานถึงทุกวันนี้ คือการผลิตแท่นพิมพ์เมื่อประมาณ 500 ปีที่แล้ว ซึ่งจุดประสงค์ของการประดิษฐ์ในครั้งนั้นก็เพื่อขยายการศึกษา เพื่อให้คนมีหนังสืออ่านแพร่หลาย แต่มาในสมัยหลัง เทคโนโลยีจะมุ่งเน้นประโยชน์ทางการทหาร ทางการแพทย์ อุตสาหกรรม และการสื่อสาร เมื่อผลิตอุปกรณ์นั้นๆ ออกมาแล้ว จึงพยายามนำมาใช้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา เช่น วิทยุ โทรทัศน์ และคอมพิวเตอร์ แต่สำหรับการศึกษาในระบบแล้ว อาจกล่าวได้ว่าประโยชน์ของเทคโนโลยีเหล่านี้ยังอยู่ในขีดจำกัด

การศึกษานอกระบบ

เยาวชนที่จบการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้ว แต่ไม่ได้เข้าเรียนต่อในระบบมีอยู่เป็นจำนวนมาก ทั้งนี้เพราะอาจมีความจำเป็นต้องหาเลี้ยงชีพ หรืออยู่ห่างไกล หรือขาดแคลนทุนทรัพย์ รัฐจึงมีหน้าที่จัดการศึกษาให้คนกลุ่มนี้ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าผู้เข้าศึกษาในระบบ หากแต่วิธีการอาจแตกต่างกันไปตามสภาพปัญหาของกลุ่มเป้าหมาย

ผู้ที่ต้องการเรียนต่อสายสามัญเพื่อให้จบหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย

มีโอกาสเลือกรูปแบบการเรียนได้ กล่าวคือ จะเรียนตอนเย็นหลังเลิกงานแล้ว หรือเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ หรือเรียนด้วยตนเองเพื่อสมัครสอบตามต้องการ การเรียนนอกระบบดังกล่าวนี้เอื้อให้ผู้เรียนมีโอกาสทางการศึกษาทัดเทียมกับผู้เรียนในระบบโดยที่ยังสามารถประกอบอาชีพไปได้ตามปกติ

นอกจากนั้น รัฐยังจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะวิชาชีพ มีทั้งของรัฐและเอกชนที่จัดให้โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย หรืออาจเก็บค่าธรรมเนียมแต่เพียงเล็กน้อย การศึกษาดังกล่าวมีทั้งประเภทประจำที่ได้แก่ โรงเรียนผู้ใหญ่อายวชิร และประเภทเคลื่อนที่โดยจัดเป็นหน่วยเคลื่อนที่ออกไปสอนหรือฝึกอบรมประชาชนในชนบทหรือหมู่บ้านห่างไกล

การศึกษาตามอัธยาศัย (informal)

การศึกษานั้นแท้จริงเกิดขึ้นได้ทุกขณะจิต ไม่ว่าสิ่งใดที่ผ่านเข้ามากระทบสัมผัสประสาททั้งห้าย่อมมีผลต่อจิตใจ และความรู้สึกนึกคิดของผู้รับทั้งสิ้น จุดสำคัญอยู่ที่ว่า ผลกระทบนั้นจะเป็นไปในทางลบหรือทางบวก หากผู้รับรู้ตัวและรู้จักดำเนินสิ่งซึ่งไม่พึงประสงค์ รับแต่สิ่งที่จะมาจรรโลงใจประเทืองปัญญา ส่วนหนึ่งของสิ่งที่เราเรียกว่า “การศึกษาตลอดชีวิต” ก็จะเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ

สมัยนี้เป็นสมัยของข่าวสารข้อมูล แม้อยู่ห่างไกลชุมชน แต่ภาพ เสียง และ ตัวอักษรยังคงตามไปปรากฏอยู่รอบตัว บ้างก็เป็นประโยชน์ บ้างก็อาจให้โทษ แต่ไม่ว่าจะอย่างไรก็ตามปัจจุบันถือกันว่า ข่าวสารข้อมูลเป็นสิ่งที่ประชาชนควรจะได้รับให้มากที่สุด ประเทศเรามีทั้งวิทยุ โทรทัศน์และหนังสือพิมพ์หลากหลาย นอกจากนั้นรัฐยังจัดบริการห้องสมุด ประชาชน และที่อ่านหนังสือประจำ หมู่บ้านทั่วประเทศ ประโยชน์ที่เราพึงได้จากข้อมูล ข่าวสารและความรู้ที่สื่อต่าง ๆ นำพามาให้เรานี้ อาจแบ่งได้เป็น 2 ส่วน คือ

ประการแรก เป็นความรู้ที่นำไปใช้ประโยชน์โดยตรงในการดำรงชีพ หรือ ส่งเสริมอาชีพ เช่น คำประกาศเตือนเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย โรคติดต่อที่พึงระวัง หรือวิธีปราบศัตรูพืช เป็นต้น

อีกประการหนึ่ง เป็นการเรียนรู้เพื่อรู้เพราะใจรัก เช่นผู้ที่ศึกษาเรื่องการเพาะเลี้ยงกล้วยไม้ การดูพระเครื่อง สิ่งเหล่านี้เปรียบเสมือนโลกส่วนตัวของผู้เรียน ซึ่งเป็นสิ่งที่มีคุณค่ายิ่ง

การศึกษา กับ โลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป

ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีสิ่งที่ต้องเรียนรู้ใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา อาทิ เรื่องของสิ่งแวดล้อม อันตรายจากสารพิษ อันตรายจากการใช้ยาอย่างผิด ๆ เรื่องโรคเอดส์ ระบบการเงินการธนาคารใหม่ ๆ เมื่อเรียนแล้วก็อาจต้องเรียนเพิ่มเติมหรือเรียนใหม่อีก เพราะมีข้อมูลเพิ่มขึ้นไม่รู้จบ หลายเรื่องมีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น การรักษาความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน เราจำเป็นต้องรู้ว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่นำมาใช้มีข้อควรระวังอย่างไร เช่น อันตรายที่เกิดจากถุงพลาสติก จากควันท่อไอเสียรถยนต์ และจากอาหารกระป๋องและยาที่หมดอายุ เป็นต้น

เครื่องอุปโภคบริโภคชนิดใหม่ ๆ รวมทั้งเครื่องมือบริการข่าวสาร ข้อมูลที่หลั่งไหลเข้ามาในชีวิตในอัตราความเร็วทวีคูณ เป็นเรื่องท้าทายสติปัญญาของมนุษย์ว่าจะรู้จักเลือกเฉพาะสิ่งที่ให้ประโยชน์จริง ๆ หรือไม่ คนจำนวนมากอ่านแบบอย่างเต็มที่โดยเชื่อว่าสิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดสิ่งที่เรียกว่า “คุณภาพชีวิต” แต่เราน่าจะลองหยุดคิดว่าเป็นความจริงเช่นนั้นแน่หรือ เทคโนโลยีนั้นมีคุณอนันต์แต่มีโทษมหันต์ ซึ่งตัวอย่างที่เห็นได้ชัดก็คือพลังงานนิวเคลียร์ หัวใจของเรื่องนี้จึงน่าจะอยู่ที่การรู้จักพิจารณาและเลือกและการที่จะทำเช่นนั้นได้ เราจะต้องเป็น “ผู้ตื่น” เป็นผู้มียุทธศาสตร์ทางความคิด รู้จักดึงข้อมูลมาใช้ในการตัดสินใจแยกแยะ ซึ่งทุกอย่างที่วุ่นวายมาแล้วแต่ฝึกได้ โดยจะต้องมีระเบียบวินัยทางจิตใจ และมีความใส่ใจในทุกสิ่งที่ทำ อีก

ทั้งมองเห็นว่า ทุกอย่างมีความสัมพันธ์กัน สามารถเชื่อมโยงให้เข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตของเราได้ หากทำได้เช่นนั้นมนุษย์ก็จะเป็นนายของเทคโนโลยีและความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ทั้งหลาย เทคโนโลยีจะเป็นเสมือนม้าที่ได้รับการฝึกแล้วเพื่อใช้งาน มิใช่ม้าป่าเปรี้ยวเตลิดวิ่งไม่อยู่ รังแต่จะทำลาย

ฉะนั้น เพื่อเป็นนายของเทคโนโลยีแทนที่จะเป็นทาส การศึกษาต้องมุ่งที่จะพัฒนาความเป็นมนุษย์ซึ่งมีพื้นฐานที่มั่นคง มีความเข้มแข็งทั้งทางกายและใจ เป็นภูมิคุ้มกัน ภูมิคุ้มกันดังกล่าวนี้จะช่วยให้มนุษย์สามารถรับสภาพการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้อย่างไม่หวั่นไหวใช้ชีวิตอย่างสงบสุขอยู่บนพื้นฐานของคุณธรรม ดังนักการศึกษาผู้หนึ่ง กล่าวไว้ว่า “การศึกษาที่ดีนั้น คือการศึกษาที่ทำให้คนมีความสุขอันแท้จริง...”

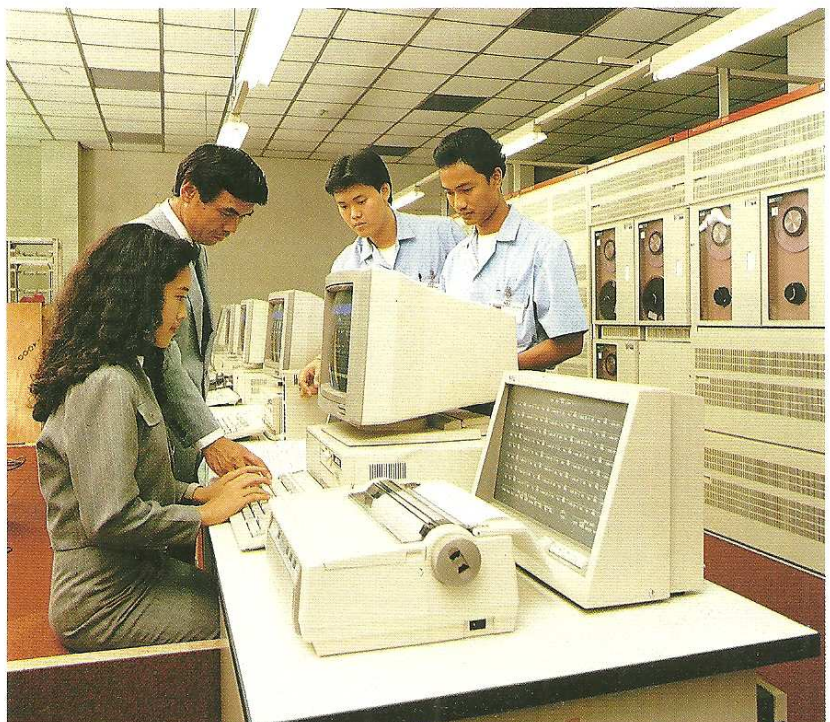

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปแล้วว่า การที่จะพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าในวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งจะส่งผลทำให้กำลังอำนาจของประเทศชาติเข้มแข็งไปด้วย ความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของโลกตะวันตก รวมทั้งประเทศที่อยู่ใกล้ตัวเรา เช่น ญี่ปุ่น และเกาหลี ก็มีผลมาจากการผสมผสานวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และเศรษฐกิจเข้าด้วยกันอย่างเหมาะสม โดยแม้ว่าในระยะแรกอาจจะต้องลงทุนด้วยเงินจำนวนมาก และผลที่ได้รับก็ไม่อาจจะเห็นได้ในทันทีทันใด

สำหรับประเทศไทยนั้น ได้มีการบรรจุแผนการใช้และการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้าไว้เป็นครั้งแรกในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติ ระยะที่ 5 คือ ระหว่างปี พ.ศ. 2525-2529 แต่ก็มีอุปสรรคหลายประการทั้งนี้เพราะสมรรถภาพทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยียังไม่เข้มแข็งพอที่จะเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศได้

จวบจนกระทั่งถึงแผนพัฒนาฯ ระยะที่ 6 ซึ่งกำหนดให้ระหว่างปี พ.ศ. 2530-2534 ที่ได้จัดแผนพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้าไว้เป็น 1 ใน 10 ของแผน ทั้งนี้ เพื่อจะได้พัฒนาขีดความสามารถทางการผลิตและแปรรูปสินค้าเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม เพื่อเป็นการเพิ่มระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และเพื่อพัฒนาการส่งออกอันจะเป็นผลทำให้ภาวะเศรษฐกิจภายในประเทศดีขึ้น

บิดาแห่งวิทยาศาสตร์ไทย และ วันวิทยาศาสตร์แห่งชาติ

“...ถ้าเราจะพยายามไล่ตามฝรั่งให้ทันในการก้าวหน้า เราจักต้องเร่งดำเนินการและพยายามทำให้ได้ในเวลาเพียง 10 ปี และจะต้องทำโดยเร็ว...”

พระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งทรงมีตั้งแต่ครั้งขึ้นเสวยราชสมบัติเมื่อปี พ.ศ. 2394 นั้น แม้เวลาจะล่วงเลยมาเนิ่นนานกว่า 140 ปีแล้ว แต่ก็ยังมีความทันสมัย และชี้ชัดให้เห็นถึงพระราชหฤทัยอันมุ่งมั่นที่จะทำให้ประเทศก้าวหน้าด้วยวิทยาการแบบใหม่ พระองค์เป็นพระมหากษัตริย์ซึ่งทรงพระอัจฉริยภาพ ไม่เฉพาะแต่ในด้านการเมืองและการปกครองเท่านั้น หากยังทรงเป็นเยี่ยมในด้านวิทยาศาสตร์หลายแขนง โดยเฉพาะอย่างยิ่งแขนงดาราศาสตร์ ดังนั้น รัฐบาลจึงได้มีมติเฉลิมพระเกียรติพระองค์ท่านเป็น “บิดาแห่งวิทยาศาสตร์ไทย” ตั้งแต่วันที่ 14 เมษายน พ.ศ. 2525 และได้กำหนดให้วันที่ 18 สิงหาคมของทุกปี เป็น “วันวิทยาศาสตร์แห่งชาติ” ทั้งนี้ เพราะวันที่ 18 สิงหาคม พ.ศ. 2411 เป็นวันที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรสุริยุ-

ปราคา ที่หัวกอ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นกำหนดเวลาและสถานที่ที่พระองค์ทรงคำนวณด้วยพระองค์เองว่าสถานที่ที่ดูสุริยุปราคาครั้งนั้น ได้เหมาะที่สุด อยู่ที่ตำบลคลองวาฬ ซึ่งอยู่ทางใต้ของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 15 กิโลเมตร สุริยุปราคาครั้งนั้นกินเวลา 6 นาที และเป็นที่ประทับใจคณะทูตานุทูต ที่โดยเสด็จฯ ไปในครั้งนั้นเป็นอย่างยิ่ง

เพื่อรำลึกถึงเหตุการณ์อันเป็นความภาคภูมิใจของชาวไทยในครั้งกระนั้น คณะรัฐบาลจึงได้มีมติให้สร้างอุทยานวิทยาศาสตร์ขึ้น ณ ที่แห่งนั้น อุทยานแห่งนี้จะเป็นศูนย์รวมความรู้ทางดาราศาสตร์ เพราะจะมีทั้งหอดูดาว ท้องฟ้าจำลอง และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เยาวชนและประชาชนทั่วไปได้เข้าไปศึกษาหาความรู้ ทั้งยังจะเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจอีกด้วย

นอกจากจะกำหนดให้วันที่ 18 สิงหาคม เป็นวันวิทยาศาสตร์แล้ว ในสัปดาห์ของช่วงเวลาดังกล่าว ก็จะมีงานสัปดาห์วิทยาศาสตร์ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เยาวชนและประชาชนชาวไทยได้เห็นถึงความสำคัญของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพิ่มมากขึ้น

นักวิทยาศาสตร์ดีเด่นของชาติ

กลุ่มนักวิทยาศาสตร์ไทยได้ร่วมกันจัดให้มีรางวัลนักวิทยาศาสตร์ดีเด่นขึ้นเพื่อรณรงค์ให้เกิดความภาคภูมิใจในความสามารถของนักวิทยาศาสตร์ไทย และเพื่อน้อมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว “บิดาแห่งวิทยาศาสตร์ไทย” งานจัดขึ้นครั้งแรกในปี 2525 ในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ครบ 200 ปี และได้จัดให้มีรางวัลติดต่อกันเป็นประจำทุกปี โดยนักวิทยาศาสตร์ที่ได้รับการเชิดชูเกียรติ จะได้รับโล่พระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เกียรติบัตรและรางวัลเงินสดอีกจำนวนหนึ่งด้วย ต่อมากิจกรรมนี้กลายเป็นที่สนใจและได้รับการสนับสนุนจากเอกชนเพิ่มมากขึ้น

รางวัลนักวิทยาศาสตร์ดีเด่นนี้มูลนิธิส่งเสริมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้จัดขึ้นเพื่อเชิดชูเกียรติแก่นักวิทยาศาสตร์ไทยที่มีผลงานดีเด่น แสดงคุณลักษณะของผู้มีความคิดริเริ่ม มีศักยภาพสูง สามารถชักจูงให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตลอดจนเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมสูง สมควรเป็นตัวอย่างที่ดี ซึ่งนักวิทยาศาสตร์ด้วยกันและเยาวชนของชาติจะได้ยึดถือปฏิบัติ

ตาม บรรดานักวิทยาศาสตร์ดีเด่นที่ได้รับการยกย่องตั้งแต่เริ่มจนปัจจุบันมีดังนี้คือ

พ.ศ. 2525 ศาสตราจารย์ ดร.วิรุพห์ สายคณิต

พ.ศ. 2526 ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ประเวศ วะสี

พ.ศ. 2527 ศาสตราจารย์ ดร.ยงยุทธ ยุทธวงศ์

พ.ศ. 2528 รองศาสตราจารย์ ดร.สกล พันธุ์ยิ้ม

พ.ศ. 2529 รองศาสตราจารย์ ดร.ยอดหทัย เทพธรานนท์

พ.ศ. 2530 ศาสตราจารย์ ดร.สุทัศน์ ยกส้าน

พ.ศ. 2531 ศาสตราจารย์ ดร.สถิตย์ สิริสิงห์

พ.ศ. 2532 ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรากัย

พ.ศ. 2533 ศาสตราจารย์ ดร.วิสุทษ์ ไบไม้ และรองศาสตราจารย์ สดศรี ไทยทอง

พ.ศ. 2534 ดร.ไพรัช ธัชยพงษ์

พ.ศ. 2535 ดร.อมเรศ ภูมิรัตน์

ศาสตราจารย์นายแพทย์ ประเวศ วะสี

ดร.ยงยุทธ ยุทธวงศ์

ดร.อมเรศ ภูมิรัตน์

ดร.ไพรัช ธัชยพงษ์

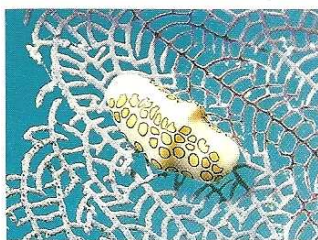
ความหมายของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ในปัจจุบันคำว่า “วิทยาศาสตร์” และ “เทคโนโลยี” เป็นคำที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าของโลกยุคนี้เกิดขึ้น เพราะอิทธิพลของวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีเป็นส่วนใหญ่ จึงควรทำความเข้าใจกับคำทั้งสองคำนี้ให้ถ่องแท้ยิ่งขึ้น

มนุษย์เป็นสัตว์โลกที่มีความเฉลียวฉลาดกว่าสัตว์อื่น ๆ มีความสนใจอยากรู้อยากเห็นสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่รอบตัว ตั้งแต่ของเล็กไปถึงของใหญ่ ทั้งที่มีและไม่มีชีวิต ทั้งที่อยู่ใกล้และไกลตัว หรือแม้กระทั่งร่างกายและส่วนประกอบของร่างกายของมนุษย์เอง

บางสิ่งรอบ ๆ ตัวเราอาจเห็นได้ด้วยตา ในขณะที่บางสิ่งก็มองไม่เห็น เช่น เชื้อจุลินทรีย์ สิ่งทั้งหลายที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดนี้ ตั้งแต่เม็ดทรายไปจนกระทั่งดวงดาว เชื้อโรคจนถึงปลาวาฬ หรือเชื้อราไปจนกระทั่งป่าไม้ ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่เรียกว่า “ธรรมชาติ” ความรู้ที่มนุษย์ได้ศึกษา ค้นคว้า ทดลองจนเกิดความเข้าใจธรรมชาติ เรียกว่า “วิทยาศาสตร์” ซึ่งอาจแบ่งออกได้เป็นหลายกลุ่ม ได้แก่ วิทยาศาสตร์กายภาพ ซึ่ง

เป็นกลุ่มความรู้เกี่ยวกับสรรพสิ่งที่ไม่มีชีวิต หรือสิ่งที่เป็นวัตถุ เช่น วิชาฟิสิกส์ เคมี ธรณีวิทยา ดาราศาสตร์ เป็นต้น วิทยาศาสตร์ชีวภาพ เป็นกลุ่มความรู้เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต เช่น วิชาชีววิทยา พฤกษศาสตร์ สัตววิทยา สาหร่ายวิทยา เป็นต้น วิทยาศาสตร์สุขภาพ เป็นกลุ่มความรู้ที่เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยของมนุษย์ เช่น สาธารณสุขศาสตร์ สุขศึกษา โภชนา-การ สรีรวิทยา จิตวิทยา เป็นต้น และ วิทยาศาสตร์สังคม เป็นความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคม เช่น สังคมวิทยา รัฐศาสตร์ ศีลศาสตร์ มนุษยวิทยา เป็นต้น

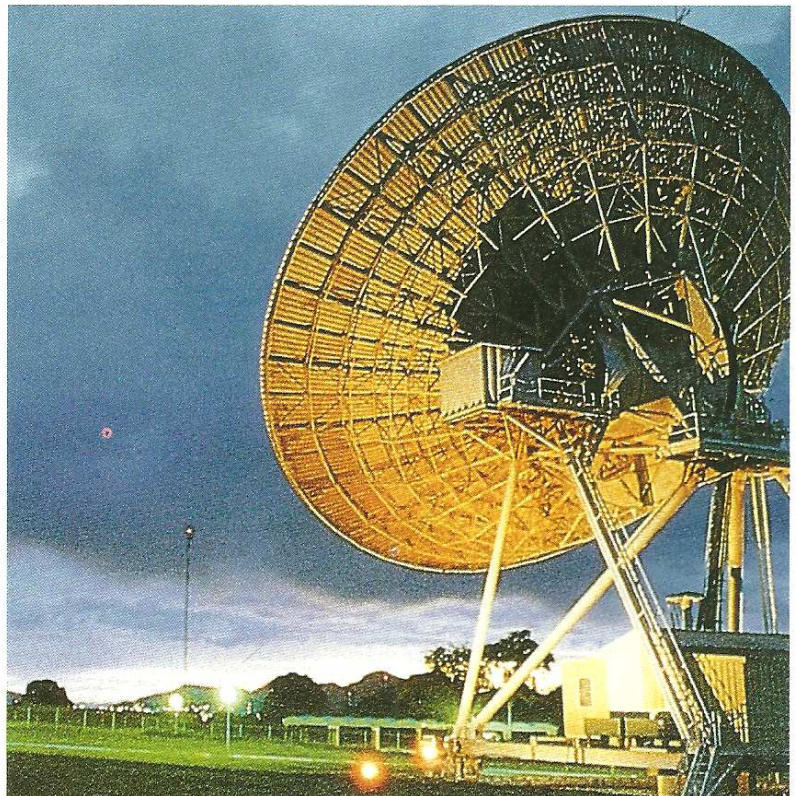
ส่วนคำว่า “เทคโนโลยี” มีความแตกต่างจาก “วิทยาศาสตร์” ตรงที่ว่า เทคโนโลยี หมายถึง ความรู้ความสามารถของมนุษย์ในการทำให้เกิดประโยชน์ เช่น คนโบราณรู้จักประดิษฐ์ล้อ เพื่อใช้ทำรถ เป็นการช่วยผ่อนแรง รู้จักนำไม้มาตัดแต่งทำบ้านเรือนที่พักอาศัย รู้จักขุดเอาถ่านหินมาทำเป็นเชื้อเพลิง คนสมัยใหม่รู้จักประดิษฐ์เครื่องบินไพพ่นเร็วกว่าเสียง สร้างยานอวกาศออกไปสำรวจดวงดาว สร้างเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อช่วยในการคำนวณ การควบคุมเครื่องจักรกล และก่อให้เกิดสิ่งอำนวยความสะดวกมากมาย เป็นต้น

เทคโนโลยีเกิดก่อนวิทยาศาสตร์ เพราะวิทยาศาสตร์มีความเป็นมาเพียงไม่กี่ร้อยปี แต่เทคโนโลยีหรือความสามารถในการ “ทำเป็น” ของมนุษย์เกิดมาแล้วนับหมื่น ๆ ปี เช่น ขวานหินโบราณที่มนุษย์ใช้ในการล่าสัตว์ การใช้ไฟในการหุงต้ม การต่อเรือ จนแม้กระทั่งยาสมุนไพรที่ใช้ในการรักษาโรค การปักเข็มหรือฝังเข็มรักษาโรคของจีน เป็นต้น เทคโนโลยีโบราณ มีการพัฒนาน้อยมากในยุคต้น ๆ ที่มนุษย์เริ่มคิดค้นได้ แต่ต่อมาเมื่อมนุษย์พัฒนา “วิทยาศาสตร์” ขึ้นสำเร็จก็ได้ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาศึกษาและพัฒนาเทคโนโลยีให้เกิดความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วดังเช่นปัจจุบัน

งานวิจัยทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในการพัฒนาประเทศ

งานวิจัยทางวิทยาศาสตร์ทั้งสาขาชีวภาพและกายภาพนั้น ปัจจุบันมีอยู่เป็นจำนวนมาก ที่ได้นำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาประเทศ ไม่ว่าจะเป็นในด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม หรือการติดต่อสื่อสาร สำหรับงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่จะนำมาเสนอต่อไปนี้เป็นแต่เพียงตัวอย่างที่สำคัญ ๆ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศส่วนหนึ่งเท่านั้น งานวิจัยเหล่านี้ได้แก่ การเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช การผสมเทียมปลา คอมพิวเตอร์และการสื่อสาร

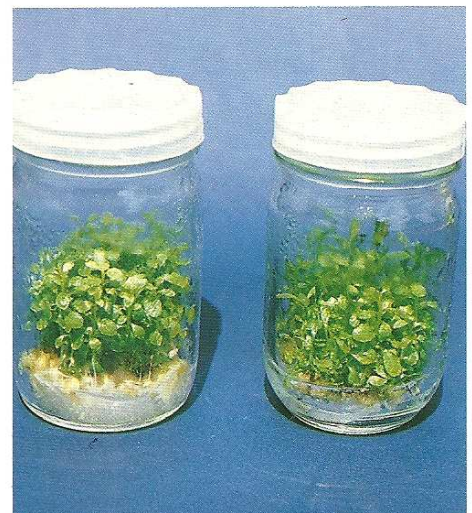

ห้องเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช

การเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช

การเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช คือการนำเอาชิ้นส่วนเนื้อเยื่อเซลล์หรือโปรโตพลาสต์ของพืชมาเลี้ยงบนอาหารสังเคราะห์ภายใต้สภาพปลอดเชื้อ เนื้อเยื่อพืชดังกล่าวเมื่อได้รับอาหารและฮอร์โมนที่เหมาะสมก็จะเจริญเติบโตแล้วพัฒนาเกิดเป็นพืชต้นใหม่ได้ พืชที่เกิดใหม่นี้จะมีลักษณะเหมือนพืชต้นเดิมทุกประการ

เซลล์พืชนั้นมีคุณสมบัติพิเศษประการหนึ่งคือ ทุก ๆ เซลล์มีลักษณะทางพันธุกรรมครบสมบูรณ์ สามารถเจริญเติบโตไปเป็นพืชใหม่ได้ แต่ลักษณะการเจริญเติบโตดังกล่าวไม่สามารถเกิดขึ้นกับเซลล์ที่ยังคงติดอยู่กับต้นพืชเดิม ต่อเมื่อแยกเซลล์ออกมาเลี้ยงบนอาหารสังเคราะห์ในสภาพปลอดเชื้อ จึงจะพัฒนาเกิดต้นใหม่ขึ้นได้ เนื้อเยื่อพืชก่อนหนึ่ง ๆ ประกอบขึ้นด้วยเซลล์จำนวนเป็นพันเป็นหมื่น โดยหลักการจึงสามารถผลิตต้นพืชจำนวนมากได้ในเวลาอันสั้น และพืชที่ได้มีคุณลักษณะเหมือนต้นเดิมจากคุณสมบัติดังกล่าว นักวิทยาศาสตร์จึงได้พยายามศึกษาค้นคว้า จนปัจจุบันความรู้ทางการเลี้ยงเนื้อเยื่อประสบความสำเร็จก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วกว่าการเลี้ยงเนื้อเยื่อของสัตว์และคนมาก

หน่อไม้ฝรั่งที่เกิดจากการเลี้ยงปลายยอด

ประโยชน์ของการเลี้ยงเนื้อเยื่อ

ในประเทศไทยปัจจุบันมีห้องปฏิบัติการเลี้ยงเนื้อเยื่อพืชเป็นจำนวนมาก นอกจากเป็นห้องปฏิบัติการเพื่อการค้นคว้าวิจัยแล้ว ส่วนหนึ่งเป็นห้องปฏิบัติการที่รับขยายพันธุ์เป็นการค้า โดยเฉพาะกล้วยไม้ อย่างไรก็ตามเทคนิคการเลี้ยงเนื้อเยื่อพืชนำมาใช้ประโยชน์ได้หลายประการ ได้แก่

(1) การเลี้ยงเนื้อเยื่อเพื่อขยายพันธุ์ เทคนิคนี้ถูกนำมาใช้ประโยชน์ในเชิงการค้าอย่างกว้างขวาง กล้วยไม้ที่มีลักษณะดีที่ได้คัดเลือกแล้วได้ถูกนำไปขยายพันธุ์ด้วยวิธีการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อได้ปลดปล่อยสืบพันธุ์กันทำให้อุตสาหกรรมกล้วยไม้ตัดดอกเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ยังนำไปใช้ในการผลิตกิ่งพันธุ์หัวพันธุ์ในไม้ดอกไม้ประดับบางประเภท เช่น เบญจมาศ คาร์เนชั่น ลิลลี่และแกลดิโอลัส เป็นต้น

(2) การเลี้ยงเนื้อเยื่อเพื่อผลิตต้นพันธุ์ปราศจากโรค การใช้เทคนิคนี้ขยายพันธุ์จะได้ต้นพืชปราศจากเชื้อราและแบคทีเรีย แต่มีเชื้อโรคอีกชนิดหนึ่งที่อาจปนเปื้อนมาได้แต่ไม่สามารถมองเห็นได้คือ เชื้อไวรัส เชื้อไวรัสแพร่กระจายไปใน

ต้นพืชได้โดยทางท่อน้ำท่ออาหารแต่ไม่ปรากฏที่บริเวณปลายยอด ซึ่งบริเวณนี้สามารถตัดแยกมาเลี้ยงให้เจริญเป็นต้นใหม่ที่ปราศจากเชื้อได้ หรือขยายพันธุ์โดยตรงจากต้นที่ปราศจากเชื้อไวรัสก็ได้

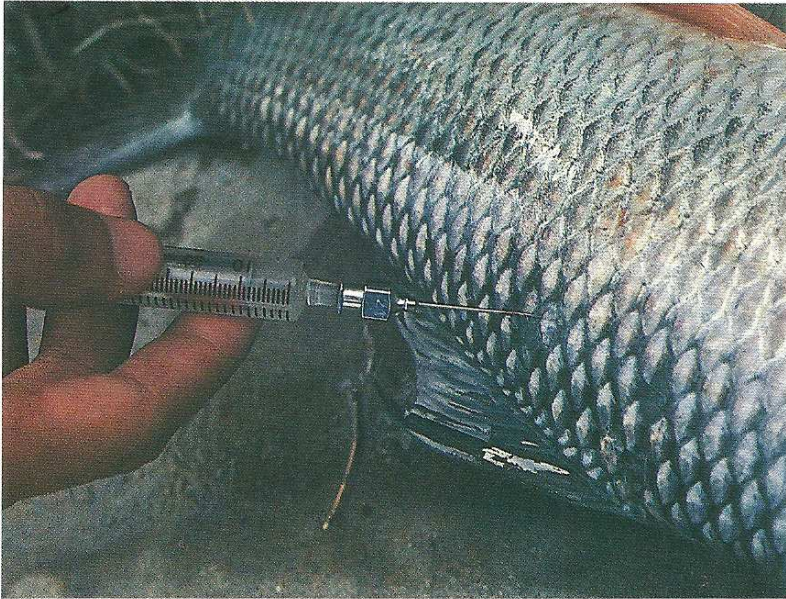
(3) การเลี้ยงเนื้อเยื่อเพื่อการปรับปรุงพันธุ์ เช่น การสร้างสายพันธุ์แท้โดยการเลี้ยงอับละอองเกสร การคัดเลือกพืชทนเค็ม การคัดเลือกพืชทนทานต่อสารกำจัดวัชพืชหรือสร้างพืชให้มีความแปรปรวนเพื่อคัดเลือกหาพันธุ์ที่มีลักษณะแปลกแตกต่างไปจากพันธุ์เดิม หรือสร้างพืชพันธุ์ใหม่ขึ้นโดยการผสมพันธุ์ระหว่างเซลล์ร่างกายของพืชต่างชนิดกันเป็นต้น

(4) การเลี้ยงเนื้อเยื่อเพื่อเก็บรักษาพันธุ์ โดยการเลี้ยงให้เนื้อเยื่อคงสภาพความมีชีวิต แต่ให้มีการเจริญเติบโตน้อยที่สุด เพื่อจะได้เก็บรักษาไว้ใช้ประโยชน์ให้นานที่สุด สามารถเก็บรักษาไว้ใช้ในอนาคตโดยนำเนื้อเยื่อไปเก็บไว้ในไนโตรเจนเหลว อุณหภูมิต่ำถึง -196 ซ.

(5) การเลี้ยงเซลล์หรือเนื้อเยื่อเพื่อการผลิตยา หรือสารเคมีจากพืช

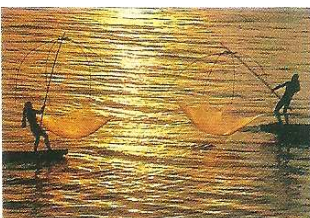
เก็บตอมได้สมองโดยใช้ปากคีบ

ฉีดฮอร์โมนจากต่อมใต้สมองเพื่อเร่งให้ปลาวางไข่

การผสมเทียมปลา

การผสมเทียมปลา คือ การนำไข่ที่แก่จัดรวมกับน้ำเชื้อแก่จัด เพื่อให้ไข่ได้รับการผสมโดยทั่วกัน ทำให้ได้ลูกปลาเป็นจำนวนมาก ๆ มนุษย์ได้ศึกษาธรรมชาติของการเกิดจนสามารถผสมเทียมปลาได้ประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก ปัจจุบัน การผสมเทียมปลาได้ทำขึ้นหลายวิธี เช่น ริดไข่และน้ำเชื้อผสมกันโดยตรง และที่แพร่หลายคือ การฉีดฮอร์โมนเพื่อเร่งการผสมเทียม

การฉีดฮอร์โมนให้ปลา เป็นการเร่งให้พ่อแม่พันธุ์ที่สมบูรณ์พร้อมที่จะสืบพันธุ์ให้ทั้งไข่และน้ำเชื้อแก่เร็วขึ้น การฉีด

ฮอร์โมนมีวิธีการอย่างง่าย ๆ คือ เก็บต่อมใต้สมองของปลาชนิดเดียวกันหรือประเภทเดียวกันที่ใกล้เคียง (นิยมใช้ต่อมใต้สมองของปลาใน) มาบดผสมกับน้ำเกลือความเข้มข้น 0.7 ส่วนร้อย คุณเอาแต่น้ำใส ๆ ฉีดให้กับแม่ปลาและพ่อปลาในอัตราที่เหมาะสม เข็มหนึ่งหรือสองเข็ม ตามแต่นชนิด อัตราที่ฉีดเรียกว่า “โดส” (1 โดสเท่ากับ ต่อมใต้สมองของปลาที่มีน้ำหนักตัวปลาเท่ากับน้ำหนักของแม่หรือพ่อพันธุ์) ใช้ตั้งแต่ 0.5-3.0 โดสต่อเข็ม ช่วงห่างของเวลาระหว่างการฉีดเข็มที่หนึ่งและเข็มที่สองเว้นประมาณ 6-12 ชั่วโมง ในบางครั้งผสมฮอร์โมนสังเคราะห์ เช่น ซีซี เพรคินิล ซินาโฮริน แอลเอชอาร์เอช ในอัตรา 100-250 หน่วย ลงไปด้วยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการกระตุ้น หลังจากการฉีดเข็มสุดท้ายแล้ว พักปลาไว้ 1-12 ชั่วโมง ก่อนการริดไข่รวมกับน้ำเชื้อ ปริมาณน้ำใสที่ใช้ฉีดเข็มหนึ่ง ๆ สำหรับปลาบึกอาจฉีดไม่เกิน 5 ซีซีต่อเข็ม

ต่อมใต้สมองเก็บรักษาไว้ได้ในน้ำยาอะซิโตน หรือเอทิลแอลกอฮอล์บริสุทธิ์โดยใช้ในปริมาณ 10 เท่าของปริมาตรต่อม เปลี่ยนน้ำยาหลังจากเก็บไว้ 12 ชั่วโมงครั้งหนึ่งและต้องเก็บไว้ในตู้เย็นเสมอ

การนี้ดิสก์โม่ปลาเพื่อการผสมเทียมปลาจะได้รับความสำเร็จเพียงไรย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ นอกจากนี้แล้วการอนุบาลลูกปลาก็เป็นงานที่สำคัญอย่างมาก

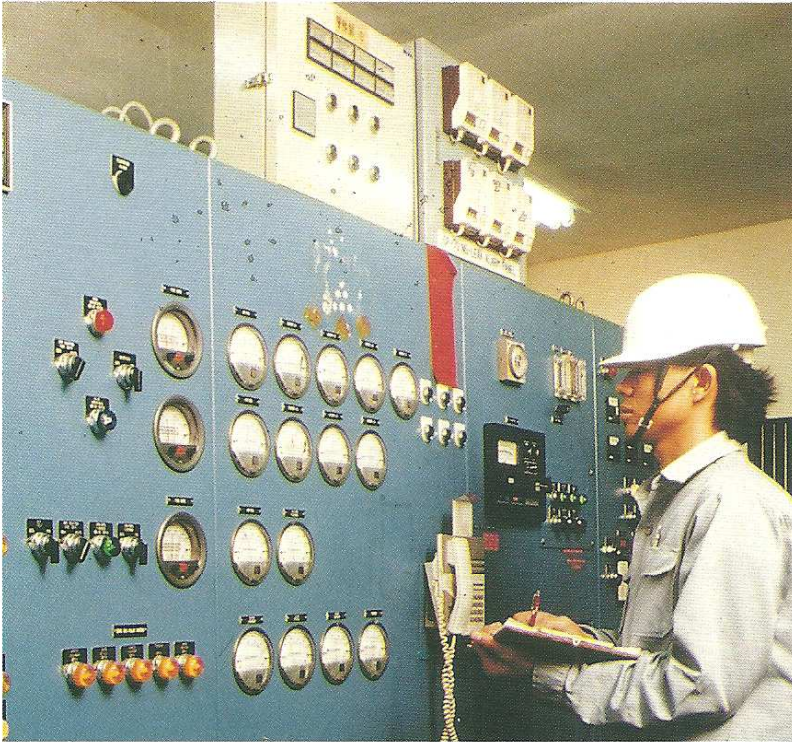
คอมพิวเตอร์

สังคมมนุษย์ในระยะแรกนั้น ไม่มีเรื่องราวของตัวเลขเข้ามาเกี่ยวข้อง ต่อมาเมื่อมีการแลกเปลี่ยนสินค้าเกิดขึ้น มนุษย์จำต้องแสวงหาวิธีการนับ วิธีการรวมตัวเลขเข้าด้วยกัน และลบตัวเลขออกจากกัน เครื่องมือชิ้นแรกที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นเพื่อมาช่วยในการคำนวณกำเนิดขึ้นเมื่อประมาณ 7,000 ปีมาแล้ว คือลูกคิด ซึ่งยังใช้กันอยู่บ้างในปัจจุบัน เมื่อปี พ.ศ. 2515 นักคณิตศาสตร์ชาวฝรั่งเศสชื่อ ปาสคาล (PASCAL) ได้ประดิษฐ์เครื่องบวกเลขแบบมีเฟืองหมุนขึ้นมา ปี พ.ศ. 2237 ชาวเยอรมันชื่อ เลอ์นิทซ์ (LEIBNITZ) ได้คิดเครื่องซึ่งสามารถใช้คูณเลขได้

เครื่องคิดเลขที่ใช้มือค้อย ๆ มีวิวัฒนาการมาใช้ไฟฟ้า และระบบอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องที่นับว่าเป็นเครื่องคอมพิวเตอร์เครื่องแรกของโลก คือเครื่องที่มีชื่อว่า อีนิแอค (ENIAC) กำเนิดขึ้นในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง (ประมาณปี พ.ศ. 2488) เครื่องอีนิแอคเป็นเครื่องใช้หลอดสุญญากาศ ซึ่งมีข้อเสียอยู่ที่ใช้ขาดง่าย ใช้กระแสไฟฟ้ามาก และความร้อนที่เกิดขึ้นมีอุณหภูมิสูง ระยะถัดมามีผู้คิดทรานซิสเตอร์ (Transistor) ที่สามารถใช้แทนหลอดสุญญากาศได้ วิวัฒนาการที่เกิดขึ้นในระยะถัดมาก็คือ มีการรวมเอาวงจรที่ใช้ในระบบอิเล็กทรอนิกส์มารวมกันและบรรจุไว้ในชิ้นส่วนเล็ก ๆ ที่เรียกว่า IC (ย่อมาจาก Integrated Circuit) และยิ่งไปกว่านั้นได้มีการรวม IC เข้าด้วยกันเกิดขึ้นส่วนที่เรียกว่า LSI (Large Scale Integration) และ VLSI (Very Large Scale Integration) ขึ้น สืบเนื่องจากผลของวิวัฒนาการนี้ ทำให้คอมพิวเตอร์ในระยะต่อมามีขนาดเล็กลง ใช้กระแสไฟฟ้าน้อย และแทบจะไม่มีความร้อนเกิดขึ้นเลย นอกจากนี้คอมพิวเตอร์ในระยะหลังยังมีความสามารถเพิ่มขึ้นอย่างมาก หมายและราคาก็ถูกลงด้วย

คอมพิวเตอร์แบ่งออกตามระดับความสามารถดังนี้

1. ซุปเปอร์คอมพิวเตอร์ (Supercomputer) เป็นคอมพิวเตอร์ที่มีความสามารถสูงสุด สามารถคำนวณสิ่งที่ซับซ้อนได้ โดยมีความเร็วในการดำเนินการวิธีสูง ราคาแพงมาก มีอยู่ไม่กี่เครื่องในโลกนี้

2. เมนเฟรม (Mainframe) เป็นคอมพิวเตอร์ขนาดใหญ่ที่ใช้ในกิจการขนาดใหญ่ที่ต้องการหน่วยความจำสูง ใช้ในกิจการสาธารณูปโภค เช่น กิจการไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ ในกิจการทะเบียนราษฎร์ ในองค์กรหรือบริษัทขนาดใหญ่ เป็นต้น

3. มินิคอมพิวเตอร์ (Minicomputer) เป็นคอมพิวเตอร์ที่มีขนาดรองลงมา ใช้ในกิจการห้องสมุด ในการบริหารองค์กรหรือบริษัทขนาดกลาง

4. ไมโครคอมพิวเตอร์ (Microcomputer) หรือมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล (Personal Computer) เป็นคอมพิวเตอร์ที่มีความสามารถรองลงมา ราคาไม่แพงนัก ทำให้บุคคลทั่วไป หรือองค์กรหรือบริษัทขนาดเล็ก สามารถซื้อไปใช้ประจำตัว อันที่จริงนั้น ไมโครคอมพิวเตอร์นั้นจะมีความสามารถเกินกว่าที่บุคคลธรรมดาต้องการเสียด้วยซ้ำไป และเนื่องด้วยราคาไม่แพงดังกล่าวแล้ว จึงเป็นคอมพิวเตอร์ที่มีความนิยมอย่างสูงสุดในเวลานี้ และนับวันที่ไม่โครคอมพิวเตอร์จะมีความสามารถมากขึ้น แต่ราคาลดลง ทำให้เป็นที่แพร่หลายยิ่งขึ้น

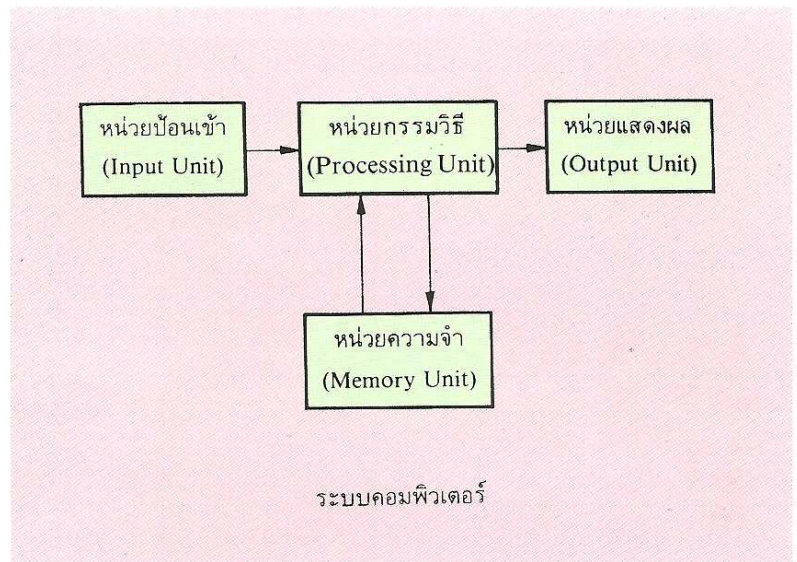
5. เครื่องคิดเลขอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งจะมีทั้งขนาดตั้งโต๊ะและขนาดเล็กที่สามารถพกพาไปไหนได้ เป็นเครื่องที่แทบจะเรียกว่ามีประจำตัวอยู่แทบทุกผู้คนทุกสาขาอาชีพ ปัจจุบันเครื่องชนิดนี้มีราคาถูกมาก บางเครื่องมีราคาไม่ถึงร้อยบาท สามารถบวกลบคูณหารได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ และยังไม่ปรากฏว่าเครื่องชนิดใดแสดงผลที่ผิดออกมา

เมื่อเอ่ยถึงคอมพิวเตอร์ ควรจะทราบว่าจะองค์ประกอบที่รวมกันเป็นคอมพิวเตอร์ที่ใช้งานได้มีอยู่ 2 ส่วนคือ ฮาร์ดแวร์ (Hardware) และซอฟต์แวร์ (Software) ฮาร์ดแวร์ คืออุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จับต้องได้และประกอบกันเข้าเป็นเครื่องคอมพิวเตอร์ ซึ่งแบ่งออกตามลักษณะการทำงานได้เป็น 4 หน่วย ดังนี้

1. หน่วยรับข้อมูลและโปรแกรม (Input Unit) หน่วยนี้จะทำหน้าที่รับข้อมูลและนำข้อมูลเข้าเครื่องคอมพิวเตอร์ผ่านอุปกรณ์รับข้อมูล เช่น แป้นพิมพ์ เม้าส์ (Mouse) เครื่องอ่าน จานแม่เหล็ก เป็นต้น อุปกรณ์รับข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้จะทำหน้าที่แปลงข้อมูลเป็นในรูปของรหัสแล้วส่งเข้าไปในหน่วยความจำเพื่อทำการประมวลผลต่อไป

2. หน่วยประมวลผลกลาง (Central Processing Unit) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วนด้วยกันคือ หน่วยควบคุม (Control Unit) ซึ่งทำหน้าที่ประสานงานและควบคุมการทำงานต่าง ๆ ของระบบและหน่วยคำนวณและตรรกะ (Arithmetic and Logical Unit) ทำหน้าที่คำนวณทางคณิตศาสตร์และเปรียบเทียบทางตรรกะเพื่อทำการตัดสินใจ แล้วส่งผลกลับไปให้หน่วยความจำเพื่อทำงานตามขั้นตอนต่อไป

3. หน่วยความจำ (Memory หรือ

ระบบฮาร์ดแวร์

Storage Unit) เป็นที่สำหรับเก็บโปรแกรมข้อมูลและผลลัพธ์ไว้ ซึ่งมีทั้งภายในตัวคอมพิวเตอร์เอง (Primary Storage) ในรูปของรอม (Rom-Read Only Memory) ซึ่งให้ผลออกมาได้อย่างเดียว การบรรจุโปรแกรมหรือข้อมูลนั้น ผู้ผลิตคอมพิวเตอร์จะเป็นผู้กระทำ และในรูปของแรม (RAM-Random Access Momory) ซึ่งจะใช้ในการจดจำข้อมูลและคำสั่งในขณะที่เครื่องทำงาน และลบหายไปหมดเมื่อเครื่องหยุดทำงาน หน่วยความจำที่เรียกว่า หน่วยความจำรอง (Secondary Storage หรือ Auxilliary Storage) นั้น เป็นหน่วยความจำที่แยกออกมา เช่น แผ่นจานแม่เหล็ก (Diskette) ทำการเก็บและถ่ายทอดโปรแกรม/ข้อมูลผ่านเครื่องอ่าน/บันทึกงานแม่เหล็ก (Diskette Drive)

4. หน่วยแสดงผล (Output Unit) ทำหน้าที่แสดงผลที่ได้จากการประมวลผลออกมาแสดงให้ผู้ใช้งานได้เห็น อุปกรณ์ชนิดนี้ ได้แก่ จอภาพ (Monitor) แสดงภาพในลักษณะของตัวอักษร หรือรูปภาพออกมาให้เห็นบนจอเครื่องพิมพ์ (Printer) แสดงผลออกมาบนกระดาษ การแสดงผลอาจเป็นไปในทางที่บันทึกกลับเข้าไปในแผ่นจานแม่เหล็กผ่านเครื่องอ่าน/บันทึกจานแม่เหล็กก็ได้

ซอฟต์แวร์ (Software) คือคำสั่งต่าง ๆ ที่มนุษย์เขียนขึ้นมาแล้วส่งผ่านหน่วยรับข้อมูลและโปรแกรมเข้าไปเพื่อให้คอมพิวเตอร์

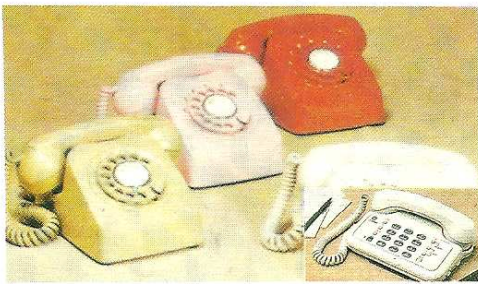

ทำงาน เราอาจจะแบ่งซอฟต์แวร์เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ได้คือ

ซอฟต์แวร์ปฏิบัติงาน (System Software) คือคำสั่งที่ใช้เกี่ยวกับการทำงานของเครื่องเอง เช่น ดอส (DOS-Disk Operating System) และคำสั่งที่ใช้ให้เครื่องทำงานแล้วแสดงผลที่เราต้องการออกมา ซึ่งเรียกว่า **ซอฟต์แวร์ประยุกต์ (Application Software)** ซึ่งผู้ใช้อาจจะเขียนขึ้นมาใช้เองหรือซื้อโปรแกรมสำเร็จรูป (Package) มาใช้

ปัจจุบันนี้ คอมพิวเตอร์เข้ามามีบทบาทอยู่ในชีวิตประจำวันของมนุษย์อย่างมากและนับวันจะทวีความสำคัญมากขึ้น ทั้งนี้เพราะคอมพิวเตอร์นั้นมีความสามารถหลายประการ เช่น สามารถเก็บข้อมูลที่มีปริมาณมาก ๆ ได้ และสามารถทำการค้นหาได้รวดเร็ว คอมพิวเตอร์สามารถปฏิบัติงานได้เร็วเหนือมนุษย์ จึงเป็นเครื่องช่วยมนุษย์ในการทำงาน คอมพิวเตอร์มีความแน่นอนเรียกได้ว่าไม่มีความผิดพลาดเลยถ้าหากมนุษย์ให้คำสั่งที่ถูกต้องแก่คอมพิวเตอร์ คอมพิวเตอร์สามารถทำงานซ้ำซากได้โดยไม่มีความเบื่อหน่าย สามารถทำงานต่อเนื่องกันไปได้ โดยไม่ต้องหยุดพักผ่อน สามารถทำงานแทนคนในสภาพสิ่งแวดล้อมที่เป็นพิษ ไม่ต้องการแสงสว่าง

คอมพิวเตอร์เข้าไปมีบทบาทอย่าง
สำคัญในวงธุรกิจ บริษัทใหญ่ ๆ จะมี
คอมพิวเตอร์เข้าไปช่วยในการบริหาร
การบัญชี การเงิน บุคลากร การติดต่อ
สื่อสาร ฯลฯ ในสถานศึกษาต่าง ๆ นอก-
จากจะมีคอมพิวเตอร์ไว้ใช้ในการสอน
แล้วยังใช้ช่วยในการคิดคะแนน การจัด
ทำตารางสอน งานห้องสมุด เป็นต้น

เครื่องรับโทรศัพท์

การสื่อสาร

ในปี พ.ศ. 2426 ประเทศไทยได้มี
หน่วยงานรับผิดชอบเกี่ยวกับระบบการ
สื่อสารต่าง ๆ คือ กรมไปรษณีย์และ
กรมโทรเลข ซึ่งในเบื้องต้นก็มีการสื่อสาร
ทางจดหมาย พستภัณฑ์และได้นำเอา
ระบบโทรเลขแบบใช้สายนำสัญญาณจาก
ผู้ส่งไปยังผู้รับ เป็นการสื่อสารทางเดียว
ซึ่งเป็นการติดต่อจากบุคคลหนึ่งไปยัง
อีกบุคคลหนึ่ง เมื่อผู้รับได้รับข้อมูล
ข่าวสารที่อยู่ในรูปของลายลักษณ์อักษร
แล้ว ก็อาจจะมีการติดต่อกลับมายังผู้ส่ง
โดยวิธีการเดิม ทำให้เสียเวลาในการ
ติดต่อมาก

ต่อมาได้มีการนำระบบโทรศัพท์
(Telephone) เข้ามาใช้ ซึ่งเป็นการสื่อสาร
2 ทาง คือ ผู้รับข้อมูลข่าวสารในรูปของ
เสียงสามารถตอบโต้กับผู้ส่งได้ทันที
โดยสัญญาณผ่านจากเครื่องส่งไปยัง
เครื่องรับโดยสายเคเบิล ซึ่งปัจจุบันมี
เครื่องรับโทรศัพท์ 2 ระบบ คือระบบ
ที่ใช้สัญญาณเป็นสัญญาณไฟฟ้าเชิง
อุปมาน (Analogue Signal) กับระบบ
ที่ใช้สัญญาณเป็นสัญญาณไฟฟ้าเชิงตัวเลข
(Digital Signal) ซึ่งเป็นระบบใหม่

ในการเจรจาโต้ตอบกัน บางครั้ง
จำเป็นต้องมีหลักฐาน สัญญาต่าง ๆ
ซึ่งต้องจัดส่งไปยังคู่เจรจา ทำให้มีการ
พัฒนาเครื่องส่ง-รับภาพขึ้นมาโดยใช้ส่ง
สัญญาณผ่านสายเคเบิลเช่นเดียวกัน
เรียกว่า เครื่องโทรสาร (Facsimile: FAX)
ทำให้ใช้สายเคเบิลร่วมกับเครื่องรับ
โทรศัพท์ได้

เครื่องโทรสาร

ในประเทศที่พัฒนาแล้วเช่นประเทศ
สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีหรือประเทศ
ญี่ปุ่นได้นำสัญญาณภาพรวมกับสัญญาณ
ของเครื่องรับโทรศัพท์ได้ โดยเครื่องรับ
โทรศัพท์จะมีจอรับภาพและกล้องถ่ายติด
อยู่ด้วย เรียกว่า โทรศัพท์ภาพ (Video
Telephone หรือ Videophone)

เครื่องรับโทรศัพท์ภาพ

ในการสื่อสารผ่านทางสายเคเบิล ผู้ส่งและผู้รับจะต้องอยู่ในตำแหน่งที่แน่นอน เช่น ตามบ้านเรือน ที่ทำงาน ต่าง ๆ แต่บางครั้งผู้ที่ติดต่อด้วยไม่ได้ อยู่ประจำที่ เช่น อยู่ในระหว่างการเดินทาง หรืออยู่ในพื้นที่ที่ไม่ได้มีการวางสายเคเบิลไปถึง การติดต่อกับบุคคลเหล่านั้นจึงมีความจำเป็นต้องใช้คลื่นวิทยุเป็นสื่อ

วิทยุติดตามตัว (Paging Radio) เป็นเครื่องรับคลื่นวิทยุพร้อมข้อมูลประกอบการติดต่อ โดยผู้ส่งจะโทรศัพท์แจ้งไปยังศูนย์กลางการติดต่อหรือแม่ข่ายให้ติดต่อไปยังปลายทาง คือผู้รับ เมื่อผู้รับได้รับการติดต่อพร้อมข้อมูล คือ หมายเลขโทรศัพท์ ชื่อบุคคล ก็จะไปยังเครื่องรับโทรศัพท์และติดต่อกลับไปยังผู้ส่ง

วิทยุรับ-ส่ง (Transceiver) เป็นอุปกรณ์ที่ใช้ติดต่อกันด้วยคลื่นวิทยุเพียงความถี่เดียว โดยผลัดกันส่งและรับในขณะที่ทำการส่งก็จะรับไม่ได้ ซึ่งบางครั้ง

จะมีเครื่องรับ-ส่งกำลังสูงเป็นฐานคอยรับการติดต่อเรียกว่า แม่ข่าย และเครื่องรับ-ส่งที่พกติดตัวไป เรียกว่า ลูกข่าย ซึ่งลูกข่ายสามารถมีได้หลายเครื่อง

วิทยุโทรศัพท์ (Radio Telephone) เป็นอุปกรณ์ที่ใช้ติดต่อกันด้วยคลื่นวิทยุพร้อมกัน 2 ความถี่ โดยทำการส่ง 1 ความถี่ และรับอีก 1 ความถี่ ดังนั้นในขณะที่ทำการส่งก็สามารถรับได้ด้วยเช่นเดียวกับโทรศัพท์ทั่วไป

นอกจากการติดต่อระหว่างบุคคลแล้วยังมีการติดต่อระหว่างเครื่อง เช่น คอมพิวเตอร์ สามารถติดต่อกันได้โดยใช้สายเคเบิล

ในการติดต่อระยะไกลระหว่างประเทศ ส่วนใหญ่จะติดต่อสื่อสารกันด้วยคลื่นวิทยุ เช่น โทรศัพท์ทางไกลผ่านดาวเทียม กระทำได้โดยใช้คลื่นวิทยุเป็นตัวนำสัญญาณไปจนถึงสถานีรับภาคพื้นดินแล้วจึงเปลี่ยนเป็นติดต่อผ่านสายเคเบิลอีกครั้งหนึ่ง

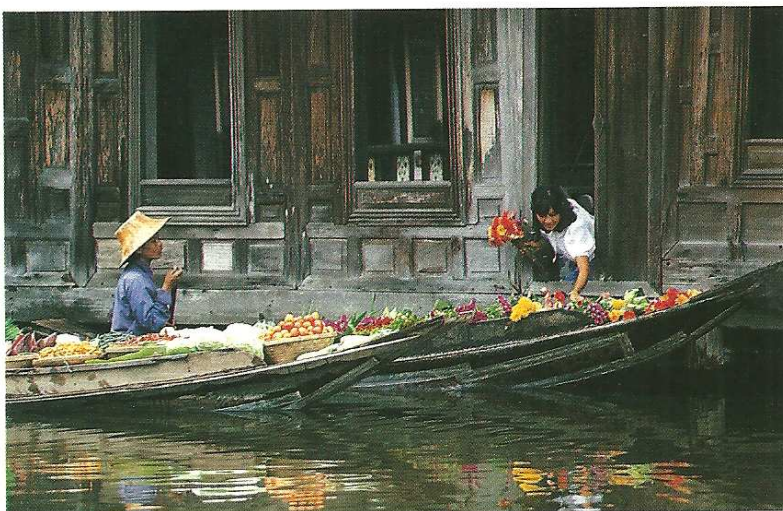
เศรษฐกิจ

ภาพทั่วไปทางเศรษฐกิจ

ผลการพัฒนาประเทศในช่วง 30 ปีที่ผ่านมา ทำให้ประเทศไทยเจริญก้าวหน้าไปอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงปี 2530-2532 การขยายตัวทางเศรษฐกิจเป็นไปอย่างต่อเนื่องในระดับสูง โดยในปี 2530 เศรษฐกิจขยายตัวร้อยละ 8.4 ปี 2531 ร้อยละ 11.0 และขยายตัวสูงถึงร้อยละ 10-11 ในปี 2532 การขยายตัวดังกล่าวเป็นไปในทุกสาขาเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขยายตัวอย่างสูงมากในสาขาการส่งออก การลงทุนและการท่องเที่ยว กล่าวคือในปี 2532 ประเทศไทยมีรายได้จากการ

ส่งออกสูงถึง 5 แสนล้านบาท ทางด้านการลงทุนมีโครงการที่ขึ้นขอรับการส่งเสริมเป็นเงินลงทุนถึง 5 แสนล้านบาท ส่วนทางด้านการท่องเที่ยว ประสบความสำเร็จอย่างน่าพอใจ รายได้จากการท่องเที่ยวสูงถึง 97,000 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 23 จากปีก่อนหน้า

ภาวะเศรษฐกิจของประเทศในปัจจุบัน นอกจากจะมีการเปลี่ยนแปลงโดยการขยายตัวอยู่ในระดับสูงแล้ว ยังมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างการผลิตอีกด้วย กล่าวคือ การผลิตทางด้านการเกษตรกรรมซึ่งเคยมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศ โดยมีสัดส่วนการผลิตสูงถึงร้อยละ 34 ของรายได้ประชาชาติ ในปี 2514 ได้ลดสัดส่วนลงมาเป็นร้อยละ 22 ในปี 2531 ส่วนการผลิตทางด้านอุตสาหกรรม ซึ่งเคยมีสัดส่วนเป็นร้อยละ 16 ของรายได้ประชาชาติ ในปี 2514 ได้เพิ่มสัดส่วนการผลิตเป็นร้อยละ 32 ในปี 2531 ขณะเดียวกันการผลิตในสาขาบริการได้มีบทบาทมากขึ้นต่อเศรษฐกิจของประเทศ โดยมีสัดส่วนการผลิตเพิ่มจากร้อยละ 13 ของรายได้ประชาชาติในปี 2514 มาเป็นร้อยละ 17 ในปี 2531

ภาคเกษตรกรรม

การเกษตรมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยมาช้านานแล้ว แม้ในปัจจุบันบทบาทในการพัฒนาอุตสาหกรรมเริ่มมีมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด แต่ก็ยังต้องอาศัยการเติบโตควบคู่ไปกับภาคเกษตรกรรม ตามแนวของอุตสาหกรรมเกษตร ด้วยการนำเอาผลผลิตทางการเกษตร มาแปรรูปให้เป็นสินค้าอุตสาหกรรม ซึ่งนับเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรกรรมทั้งหลาย ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (2530-2534) รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับภาคเกษตรมากขึ้นโดยมีได้มุ่งเป้าหมายไปที่การเพิ่มผลผลิตเพียงอย่างเดียว แต่ได้มุ่งเป้าหมายเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรมากกว่า ทั้งนี้เพราะการเพิ่มผลผลิตเพียงอย่างเดียว โดยที่ผลผลิตที่เพิ่มนั้นไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ก็เป็นเหตุให้ผลผลิตล้นตลาด ขายได้ยาก และราคาคงต่ำ รายได้ของครัวเรือนก็จะไม่เพิ่มขึ้น หรืออาจลดลงด้วยซ้ำ

ดังนั้น แนวทางการพัฒนาทางการเกษตรในปัจจุบันจึงเน้นการผลิตเพื่อขาย หมายถึงการผลิตเพื่อการค้าเพิ่มมากขึ้น มีการเอาใจใส่ในเรื่องคุณภาพของผลผลิตให้ตรงตามความต้องการของตลาด ทั้งภายในและภายนอกประเทศ สำหรับทิศทางการผลิตก็มีการกระจายการผลิต เช่น จากเดิมผลิตข้าวเป็นพืชหลักเพียงอย่างเดียว เปลี่ยนเป็นการผลิตพืชหลักหลายชนิด และกระจายการผลิตไปสู่พืชรอง เช่น มะพร้าว ถั่วลิสง ถั่วเขียว ถั่วเหลือง ฯลฯ และพืชใหม่อื่น ๆ ที่มีโอกาสดีทางการตลาด อีกหลายชนิด เช่น ผัก ผลไม้ ดอกไม้ และพืชสมุนไพร เป็นต้น

รัฐบาลเองก็มีนโยบายปรับปรุงโครงสร้าง และระบบการตลาดภายในให้เข้มแข็ง ควบคู่กับการปรับระบบการผลิตของเกษตรกร โดยการให้ข้อมูลข่าวสารด้านการตลาด ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการต่อรอง และให้การสนับสนุนการจัดตั้งตลาดนัดเกษตรกร และตลาดกลางสินค้าเกษตร ให้กระจายไปอย่างทั่วถึงทั่วประเทศ เพื่อเป็นการปูพื้นฐานการพัฒนาระบบตลาดในระดับท้องถิ่น ทำให้เกษตรกรมีช่องทางการตลาดให้เลือกเพิ่มมากขึ้นจากการพึ่งพาพ่อค้าคนกลางเพียงผู้เดียว

สถานการณ์ทางการเกษตรที่สำคัญในปัจจุบัน

เป็นที่ทราบกันดีว่า ราคาของผลผลิตทางการเกษตรขึ้นอยู่กับสถานการณ์ในตลาดโลก โดยประเทศผู้ผลิตรายใหญ่เป็นผู้กำหนดราคา ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงของปริมาณการผลิตและราคาของผู้ผลิตรายใหญ่ ๆ นโยบายกีดกันทางการค้า และการเมือง สภาพดินฟ้าอากาศที่แปรปรวน จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อภาวะการเกษตรของไทยอย่างมาก แต่อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ทางการเกษตรในช่วงที่ผ่านมาของไทย โดยเฉพาะพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ อันได้แก่ ข้าว ข้าวโพด มันสำปะหลัง และยางพารา ด้านปศุสัตว์ และด้านประมง ได้มีการพัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งในด้านการผลิต และการส่งออก

พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ

ข้าว

ข้าวยังคงเป็นพืชเศรษฐกิจหลักที่มีความสำคัญที่สุดของประเทศไทย และทำรายได้จากการส่งออกมาเป็นอันดับหนึ่งในบรรดาสินค้าเกษตรกรรมมาตลอด ข้าวนอกจากจะเป็นอาหารที่สำคัญของคนไทยเรามาแต่โบราณแล้ว ในด้านอุตสาหกรรม ข้าวมีประโยชน์สำหรับ

ทำเหล้าและเบียร์ ข้าวส่วนใหญ่ผลิตได้จากที่ราบลุ่มตอนกลางของประเทศโดยมีอาณาเขตกว้างขวางถึงกว่าร้อยละ 50 ของพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมด เกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับการผลิตข้าวมีจำนวนกว่า 23 ล้านคน ในปี 2531 ไทยเป็นประเทศที่ส่งออกข้าวมากที่สุดในโลก คือประมาณ 4.78 ล้านตัน คิดเป็นมูลค่า 34,636 ล้านบาท โดยประเทศผู้นำเข้าข้าวจากไทยที่สำคัญ ได้แก่ จีน อินโดนีเซีย สิงคโปร์ และฮ่องกง

ข้าวโพด

ข้าวโพดเป็นพืชที่เหมาะสมกับพื้นที่ที่เป็นดินปนทราย ฉะนั้นจึงสามารถปลูกได้ทั่วทุกภาคของประเทศ รวมพื้นที่แล้วปัจจุบันพื้นที่เพาะปลูกข้าวโพดมีมากกว่า 12 ล้านไร่ ประมาณร้อยละ 70 ของข้าวโพดที่ผลิตได้ส่งออกไปขายยังต่างประเทศ ซึ่งประเทศคู่ค้าส่วนใหญ่อยู่ในแถบเอเชีย ได้แก่ มาเลเซีย สิงคโปร์ ซาอุดีอาระเบีย ฮ่องกง อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ เกาหลีใต้ และได้หวัน ส่วนผลผลิตที่เหลืออีกร้อยละ 30 ใช้เป็นอาหารสัตว์ภายในประเทศเกือบทั้งหมด

ยางพารา

ยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญที่สุดของภาคใต้ โดยจะปลูกกันมากตั้งแต่จังหวัดนครศรีธรรมราชลงไป ส่วนในจังหวัดอื่น ๆ ก็มีทำกันบ้างที่จังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด ภาวะการส่งออกยางในปัจจุบันมีความคล่องตัวสูงมาก เพราะอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ของโลกได้หันกลับมาใช้ยางธรรมชาติ แทนยางสังเคราะห์เพิ่มมากขึ้น ประกอบกับการขยายตัวของเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วของประเทศอุตสาหกรรม ทำให้ความต้องการใช้ยางในอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นในปี 2531 ประเทศไทยสามารถส่งออกยางได้ถึง 936,945 ล้านตัน มูลค่า 25,984 ล้านบาท ซึ่งมีปริมาณและมูลค่าสูงเป็นอันดับสองรองจากข้าว และต่อมาในปี พ.ศ. 2534 จำนวนยางที่ผลิตได้มีสูงถึง 1,339 ล้านตัน โดยมีพื้นที่ในการเพาะปลูก 11,661 ล้านไร่

ด้วยสถิติดังกล่าวนี้ จึงเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์การเศรษฐกิจของไทยที่สามารถบันทึกว่าประเทศไทยได้ก้าวขึ้นสู่การเป็นผู้ผลิตยางพารารายใหญ่ที่สุดของโลก

มันสำปะหลัง

มันสำปะหลังเป็นพืชเศรษฐกิจอีกชนิดหนึ่งที่ใช้ในอุตสาหกรรมการผลิต

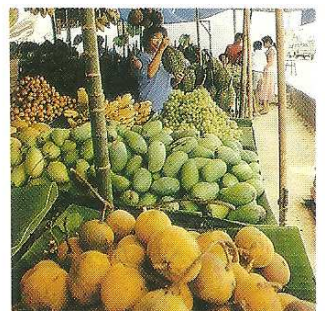
อาหารสัตว์ โดยผลิตเพื่อการส่งออกเป็นสำคัญ ในรูปมันสำปะหลังเส้น และอัดเม็ด การปลูกมันสำปะหลังเริ่มมีการค้นตัวเมื่อ 10 ปีที่แล้วมานี้เอง พื้นที่เพาะปลูกส่วนใหญ่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการส่งออกมันสำปะหลังรายใหญ่อันดับหนึ่งของโลก ปัจจุบันสถานการณ์การค้าและการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังอยู่ในเกณฑ์ที่ดี เนื่องจากเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในและนอกประเทศเศรษฐกิจยุโรป ทำให้รายได้จากการส่งออกมันสำปะหลังสูงเป็นอันดับ 3 รองจากข้าว และยางพารา การส่งออกมันสำปะหลังในรูปแบบต่าง ๆ ในปี 2531 มีปริมาณถึง 8,068 ล้านตัน มูลค่า 21,685 ล้านบาท

พืชเศรษฐกิจอื่น

สำหรับพืชเศรษฐกิจอื่น ๆ ที่มีความสำคัญ ได้แก่ พริก ไม้ผล และพืชผักที่มีการขยายพื้นที่เพาะปลูก และการส่งออกเพิ่มขึ้นเช่นกัน โดยในปี 2531 มีการส่งออกเฉพาะในรูปผลไม้สดและผักสดมูลค่าถึง 910 ล้านบาท ประกอบกับการที่แนวทางการพัฒนาการเกษตรในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 เน้นการปรับโครงสร้างการผลิต หรือการทำกิจกรรมทางการเกษตรหลาย ๆ อย่างในแต่ละ

กรีดยาง

ไทยเป็นผู้ส่งออกสับปะรดกระป๋องอันดับ
หนึ่งของโลก

ฟาร์มแล้ว เป็นผลทำให้พื้นที่เพาะปลูก
ผักสดและผลไม้เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะไม้ผล
ในปัจจุบันมีพื้นที่เพาะปลูกประมาณ 5.5
ล้านไร่ และไม้ผลที่สำคัญ ได้แก่ สับปะรด
สตอเบอรี่ กล้วย ส้ม มะม่วง ลิ้นจี่ ฝรั่ง
เงาะทุเรียน ลำไย ฯลฯ สำหรับสับปะรด
นั้นกลายเป็นผลไม้ที่มีการแปรรูป เพื่อ
การส่งออกที่สำคัญของไทย มีการขยาย
การผลิตอย่างมากจนทำให้ไทยกลายเป็น
ผู้ส่งออกสับปะรดกระป๋องเป็นอันดับ
หนึ่งของโลกในขณะนี้ ด้านพืชผักที่มี
การแปรรูป ในรูปบรรจุกระป๋องที่สำคัญ
อื่น ๆ ได้แก่ ถั่วลันเตา เห็ด ข้าวโพด
ฝักอ่อน หน่อไม้ฝรั่ง และมะเขือเทศ
ซึ่งพืชเหล่านี้ก็มีการขยายการเพาะปลูก
เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อสนอง
ต่อความต้องการในตลาดต่างประเทศ
และจะเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญอีกด้าน
หนึ่งของไทยในอนาคต

ปศุสัตว์

การเลี้ยงสัตว์ในอดีต สำหรับประ-
เทศไทยนั้น เป็นอาชีพของเกษตรกรราย
ย่อยที่เป็นชาวไร่ ชาวนา อยู่ตามชนบท
ซึ่งมีการเลี้ยงโค กระบือ สุกร เป็ด ไก่
ไว้เพื่อการบริโภค เพื่อการใช้แรงงาน
ในการทำไร่ทำนา และการขนส่ง ตลอด
ถึงการจำหน่ายผลิตผลเพื่อเสริมรายได้
แก่ครอบครัว แต่ในปัจจุบัน การเลี้ยง

สัตว์ได้เปลี่ยนรูปแบบไปมาก โดยได้มีการ
ปรับปรุงกันอย่างจริงจัง ทั้งทางด้าน
พันธุ์สัตว์ อาหารสัตว์ ผลิตภัณฑ์จากสัตว์
และการเลี้ยงดูที่ถูกหลักวิชาการสัตว์บาล
ดังนั้น ลักษณะการเลี้ยงที่เคยเป็นอาชีพ
ของเกษตรกรรายย่อย ได้เปลี่ยนมาเป็น
การเลี้ยงสัตว์ในเชิงการค้ากันมากขึ้น
ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายหลักอยู่ 3 ประการ
คือ เพื่อการบริโภคภายในประเทศ เพื่อ
การส่งออก และเพื่อทดแทนการนำเข้า
ซึ่งนอกจากจะช่วยเสริมอาชีพ เสริม
รายได้ให้แก่เกษตรกรแล้วยังช่วยลดการ
เสียดุลการค้าให้แก่ประเทศได้อีกทาง
หนึ่งด้วย

ผลสำเร็จที่เห็นได้ชัดจากการพัฒนา
การปศุสัตว์ของประเทศ คือ การที่
ปศุสัตว์และผลิตภัณฑ์จากสัตว์ของไทย
สามารถสร้างความเชื่อถือให้แก่ต่างประ-
เทศ ทั้งในด้านคุณภาพ ด้านมาตรฐาน
ทางสุขอนามัย และด้านราคาที่มีความ
เหมาะสม ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ช่วยให้ผลิตผล
จากสัตว์สามารถส่งออกไปขายต่างประ-
เทศและทำรายได้เข้าประเทศปีละหลาย
พันล้านบาท และมีแนวโน้มขยายตัวเพิ่ม
ขึ้นในอัตราที่สูงขึ้นทุกปี ปัจจุบันไทยมี
การส่งออกสัตว์ และผลิตภัณฑ์จากสัตว์
มูลค่ากว่า 6 พันล้านบาท โดยเฉพาะ
อย่างยิ่ง การส่งออกไก่สดแช่แข็ง ประ-
สบความสำเร็จในอัตราที่ค่อนข้างสูงจน

ติด 1 ใน 10 อันดับแรกของสินค้าเกษตร
ที่ส่งออกทำรายได้เข้าประเทศสูงที่สุด

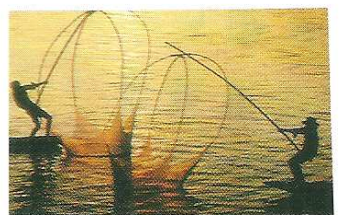
ประมง

การประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์
น้ำของไทยได้มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว
ในรอบ 20 ปีที่ผ่านมา ทำให้ไทยมี
บทบาทสำคัญทางด้านการประมงในภูมิ-
ภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และจัดอยู่
ในอันดับ 1 ใน 10 ประเทศของโลก
ที่มีผลผลิตสูงทางการประมง นอกจากนี้
การพัฒนาด้านอุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์
น้ำเพื่อใช้บริโภคภายในประเทศและเพื่อ
การส่งออกได้ประสบความสำเร็จอย่าง
ดียิ่ง นำรายได้เข้าสู่ประเทศปีละกว่าหมื่น
ล้านบาท ยังผลให้การประมงมีความสำคัญ
ต่อเศรษฐกิจของชาติอย่างมาก นอกจากนี้
การประมงยังก่อให้เกิดกิจกรรมต่อ-
เนื่อง เช่น การใช้แรงงานในการประมง
การต่อเรือ การผลิตและจำหน่ายอุปกรณ์
การประมง การแปรรูปสัตว์น้ำ และ
อุตสาหกรรมหอยเช็น เป็นต้น

การประมงทะเลของไทย ได้มีการ
พัฒนาเทคโนโลยีขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้ปริมาณ
การจับสัตว์น้ำทะเลขึ้นมาใช้ประโยชน์
ได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว สัตว์น้ำทะเลที่
สำคัญของไทย ได้แก่ ปลาต่างๆ โดย
เฉพาะ ปลาทู ปลาทูน่า กุ้ง หอย และ
ปู เป็นต้น ในปี 2531 สามารถจับสัตว์

น้ำทะเลได้ถึงกว่า 2 ล้าน 3 แสนตัน
แต่อย่างไรก็ตาม การจับสัตว์น้ำทะเล
นั้นก็ยังมีความจำกัดอีกมากเช่นกัน ทั้งนี้
เนื่องจากปัญหาสำคัญหลายประการ
เป็นต้นว่า การประกาศเขตเศรษฐกิจ
จำเพาะ 200 ไมล์ทะเลของประเทศเพื่อน
บ้าน การทำลายทรัพยากรสัตว์น้ำโดย
การใช้เครื่องมือทำการประมงที่ไม่ถูก
ต้อง การเกิดมลภาวะในท้องทะเล การ
ทำลายแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ และการ
บุกรุกพื้นที่ป่าชายเลน เป็นต้น

สำหรับการประมงน้ำจืดนั้นเป็น
อาชีพหลักของไทยคู่กับการกสิกรรมมา
แต่โบราณ เพราะข้าวและปลาเป็นอาหาร
สำคัญของไทยมาทุกยุคทุกสมัย แหล่ง
ประมงน้ำจืดที่สำคัญ ได้แก่ บริเวณเขื่อน
ต่างๆ อ่างเก็บน้ำ แหล่งน้ำสาธารณะ
และตามทำนบกั้นน้ำ สัตว์น้ำจืดที่จับได้
มาก ได้แก่ ปลาช่อน ปลาดุก ปลา
ตะเพียน ปลาสลิด ฯลฯ รวมทั้งกุ้งก้าม-
กรามด้วย ในปี 2531 สามารถจับได้
กว่า 2 แสนตัน แต่การจับสัตว์น้ำจืด
ของไทยก็มีปัญหามากมาย เช่นเดียวกับ
สัตว์น้ำทะเลแต่ก็เป็นที่น่ายินดีสำหรับ
ประเทศไทยที่วิทยาการด้านการเพาะ-
พันธุ์สัตว์น้ำได้รับการพัฒนาก้าวหน้าไป
ไกลมาก ดังจะเห็นได้จากความสำเร็จ
ของกรมประมงในการเพาะพันธุ์ และ
เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ

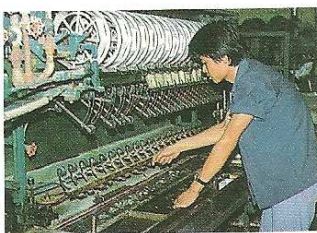
กิจได้มากมายหลายชนิด เป็นต้นว่า กุ้งกุลาดำ กุ้งก้ามกราม ปลากะพงขาว และปลาน้ำจืดอีกมากมายหลายชนิด ซึ่งแม้แต่ปลาบึก กรมประมงก็ทำได้สำเร็จ ดังนั้นในปี 2531 ไทยสามารถส่งออกผลิตภัณฑ์จากสัตว์น้ำได้กว่า 3 หมื่นล้านบาท

อุตสาหกรรม

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทยได้เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างจากประเทศเกษตรกรรม ไปสู่การผลิตที่เป็นอุตสาหกรรมมากยิ่งขึ้น ส่วนหนึ่งของการพัฒนาในภาคอุตสาหกรรมนี้ ทำให้ประเทศไทยได้รับความสำเร็จอย่างสูงทั้งในด้านการผลิต และการส่งออก จนได้มีการกล่าวขวัญหรือคาดหมายกันว่า ประเทศไทยกำลังก้าวสู่ฐานะการเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่

ในการวางแผนเพื่อพัฒนาภาคอุตสาหกรรมของประเทศในช่วงปี พ.ศ. 2530-2534 รัฐบาลได้วางแนวทางการดำเนินงานทางอุตสาหกรรมให้สามารถช่วยแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจที่สำคัญ อันได้แก่ ปัญหาการขาดดุลการค้า การว่างงาน และความเหลื่อมล้ำระหว่างเมือง-ชนบท โดยมีนโยบายหลักที่สำคัญพอสรุปได้ 4 ประการ คือ การพัฒนาอุตสาหกรรมภูมิภาคเพื่อกระจายผลการพัฒนา เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการ

ผลิตของอุตสาหกรรมขนาดกลาง ขนาดย่อม เพื่อพัฒนาการส่งออก แก้ไขปัญหาการขาดดุลการค้าและการว่างงาน และประการสุดท้าย การพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตร และอุตสาหกรรมวิศวกรรมให้เป็นอุตสาหกรรมสาขานำ ที่ช่วยเพิ่มมูลค่าเพิ่มแก่ระบบเศรษฐกิจ และเป็นฐานในการพัฒนาสาขาอื่น ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากการพัฒนาอุตสาหกรรมในหลายปีที่ผ่านมา ซึ่งแม้ว่าจะมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว แต่การผลิตส่วนใหญ่ยังคงรวมตัวอยู่เฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร และจังหวัดใกล้เคียง เพียง 4-5 จังหวัด เท่านั้น คือ นนทบุรี สมุทรปราการ ปทุมธานี สมุทรสาคร และนครปฐม ซึ่งการที่อุตสาหกรรมเหล่านี้ไม่กระจายตัวไปยังจังหวัดอื่น ๆ ได้ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาหลายประการ กล่าวคือ ก่อให้เกิดการอพยพเคลื่อนย้ายแรงงานจากต่างจังหวัดเข้ามาหางานทำในตัวจังหวัดดังกล่าว อันทำให้เกิดสภาพปัญหาความแออัดและปัญหาสิ่งแวดล้อม และยังทำให้เกิดปัญหาในด้านความแตกต่างระหว่างรายได้ระหว่างจังหวัดเหล่านี้ และบริเวณที่ยังไม่ได้รับโอกาสจากการพัฒนา ซึ่งนับวันความแตกต่างยิ่งทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ หากพิจารณาถึงความอ่อนแอและความไม่แน่นอนของภาคเกษตร ทั้งในด้านราคา

ผลผลิต และทรัพยากรการผลิต ทำให้มองเห็นเด่นชัดว่า หากยังไม่สามารถส่งเสริมให้ชาวชนบทมีรายได้จากนอกภาคเกษตรอีกทางหนึ่งแล้ว จะเป็นการยากที่จะเพิ่มรายได้ของคนเหล่านี้ให้มีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีกว่าเดิม ซึ่งในปัจจุบันภาคอุตสาหกรรมได้เข้ามามีบทบาทอย่างมากมาในการจ้างงานชนบท อันเป็นทางหนึ่งในการเพิ่มรายได้ของครัวเรือนในชนบท

ในด้านการส่งออก เป็นที่ยอมรับกันว่าบทบาทของอุตสาหกรรมได้เพิ่มมูลค่าการส่งออกเป็นอย่างมาก ซึ่งสินค้าส่งออกที่ทำรายได้เพิ่มมากขึ้นทุกปี ได้แก่ เสื้อผ้าสำเร็จรูป อัญมณี และเครื่องประดับ เครื่องคอมพิวเตอร์และส่วนประกอบ รองเท้า เพอร์นิเจอร์และชิ้นส่วน ผ้า ผลิตภัณฑ์พลาสติก เครื่องใช้เดินทางที่ทำด้วยผ้า หนังสือและพลาสติก รถยนต์นั่ง ตลับลูกปืน ดอกไม้ประดิษฐ์ เป็นต้น โดยมีตลาดส่งออกสำหรับสินค้าอุตสาหกรรมที่สำคัญ คือ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น กลุ่มประเทศในยุโรป และประเทศในกลุ่มอาเซียน

การท่องเที่ยว

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการที่สำคัญสาขาหนึ่ง ซึ่งประเทศกำลังพัฒนาหรือแม้แต่ประเทศที่

พัฒนาแล้ว ต่างก็ให้การสนับสนุนและส่งเสริม ทั้งนี้เนื่องจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจส่วนรวมในด้านการขยายตัวทางเศรษฐกิจ รายได้เงินตราต่างประเทศ การสร้างงาน การกระจายรายได้ และความเจริญไปสู่ท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยว

นับตั้งแต่ปี 2530 ซึ่งเป็นปีแห่งการท่องเที่ยวของไทยเป็นต้นมา กิจกรรมการท่องเที่ยวของไทยได้เจริญเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว ดังจะเห็นได้จากรายจ่ายของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ซึ่งถือเป็นบริการส่งออกของไทย ในปี 2530 มีมูลค่าสูงถึง 50,024 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2529 ประมาณร้อยละ 34.0 นับเป็นการส่งออกที่สูงเป็นอันดับหนึ่งและมีส่วนช่วยบรรเทาปัญหาการขาดดุลสินค้าและบริการของประเทศ นอกจากนี้ รายจ่ายของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติยังเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในปี 2531 ซึ่งเป็นปีแรกของปีศิลปหัตถกรรมไทย (2531-2532) โดยรายจ่ายของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ในปี 2531 มีมูลค่าประมาณ 78,589 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2530 ถึงร้อยละ 57.1

สำหรับผลประโยชน์ที่ไทยได้รับจากการท่องเที่ยว มีทั้งที่ปรากฏเป็นรูปธรรมซึ่งสามารถประเมินค่าได้ กับ

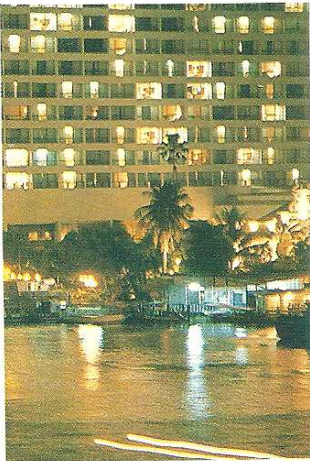

ที่เป็นนามธรรม ที่อยู่ภายในส่วนลึกของจิตใจประชาชนทั้งในเมืองหลวงและชนบท ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นมีทั้งในรูปของการได้รับเงินตราต่างประเทศ ซึ่งได้มาจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว การสร้างงานให้กับคนในประเทศ การกระจายรายได้ไปสู่ท้องถิ่น การส่งเสริม อนุรักษ์ ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม อันติงามของท้องถิ่น การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ศิลปสถาน โบราณสถาน รวมทั้งการสร้างความรัก ความเข้าใจ ความหวงแหน ห่วงใย และเห็นซึ่งถึงคุณค่าของทรัพยากรและสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ

การค้าระหว่างประเทศ

ทุกวันนี้ประเทศต่าง ๆ จำเป็นต้องติดต่อพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน อาจกล่าวได้ว่าแทบไม่มีประเทศใดเลยที่ไม่ต้องติดต่อกับต่างชาติกับต่างประเทศ ดังนั้นประเทศใดก็ตามที่ความจำเป็นบังคับให้ต้องแยกตัวอยู่โดดเดี่ยวชั่วระยะเวลาหนึ่ง มักปรากฏว่าความเจริญทางเศรษฐกิจของประเทศนั้น มักจะหยุดนิ่งอยู่กับที่ในช่วงเวลาดังกล่าว ทั้งนี้เพราะประเทศเหล่านั้นไม่สามารถอยู่ได้โดยอาศัยลำพังสินค้าและบริการที่ผลิตขึ้นได้ภายในประเทศเท่านั้น แต่ยังต้องการสินค้าอื่น ๆ ที่จำเป็นในการครองชีพ ซึ่งประเทศเหล่านั้น ไม่สามารถผลิตได้เอง

การค้าระหว่างประเทศจึงเกิดขึ้น เนื่องจากประเทศต่าง ๆ ผลิตสินค้าได้ด้วยต้นทุนไม่เท่ากัน ประเทศที่สามารถผลิตสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งด้วยต้นทุนที่ต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ประเทศนั้นก็จะเป็นผู้ผลิตและส่งสินค้า นั้นไปขายที่อื่น ซึ่งเหตุที่ประเทศต่าง ๆ ผลิตสินค้าที่มีคุณภาพทัดเทียมกันด้วยต้นทุนการผลิตไม่เท่ากัน เพราะแต่ละประเทศต่างก็มีทรัพยากรและความชำนาญในการผลิตไม่เหมือนกัน ประเทศที่มีทรัพยากรการผลิตชนิดใดมาก ก็มักจะได้เปรียบในการผลิตสินค้าซึ่งต้องใช้ทรัพยากรชนิดนั้นเป็นปัจจัยสำคัญในการผลิต กล่าวคือจะทำให้ต้นทุนการผลิตตลอดจนราคาขายต่ำไปด้วย เช่น ประเทศไทย สามารถผลิตข้าวด้วยต้นทุนต่ำกว่าสิงคโปร์ เพราะประเทศไทยมีที่ดินมากกว่าและราคาที่ดิน สำหรับปลูกข้าวก็ต่ำกว่า จึงปรากฏว่าสิงคโปร์ต้องซื้อข้าวจากประเทศไทย เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม จำนวนมากน้อยของปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ ก็มีสิ่งที่กำหนดต้นทุนและรายได้เปรียบเสมอไป ตัวอย่างเช่น ประเทศอื่น ๆ เช่น ซาอุดีอาระเบีย ก็มีที่ดินจำนวนมากและราคาที่ดินต่ำ แต่มิได้หมายความว่าประเทศดังกล่าวจะสามารถผลิตข้าวได้ดีและได้มากเช่นเดียวกับไทย ทั้งนี้เพราะดินฟ้า

อากาศและคุณภาพของที่ดินสู่ประเทศ
ไทยไม่ได้ แสดงว่านอกจากปริมาณแล้ว
ประสิทธิภาพของปัจจัยการผลิต ก็เป็น
สิ่งสำคัญเช่นเดียวกัน

โดยทั่วไป การค้าระหว่างประเทศ
จะอยู่ในลักษณะที่ว่า แต่ละประเทศจะ
ผลิตสินค้าที่ตนเองมีความถนัด และส่ง
เป็นสินค้าออก ขณะเดียวกันก็จะสั่งซื้อ
สินค้าที่ตนเองผลิตไม่ได้หรือผลิตได้แต่
ต้องใช้ต้นทุนสูงกว่าต่างประเทศ การ
ทำเช่นนี้จึงคล้ายกับการมีการแบ่งงาน
กันทำระหว่างประเทศ และทำให้การใช้
ทรัพยากรของโลกซึ่งมีอยู่จำกัดเป็นไป
อย่างมีประสิทธิภาพและประหยัดที่สุด

ซึ่งผลที่ได้จากการส่งออก ก็จะนำ
มาซึ่งเงินตราต่างประเทศ ที่จะมีผลต่อ
ดุลการค้า ดุลการชำระเงิน และส่งผล
ต่อการพัฒนาประเทศ นอกจากนี้การ
ส่งสินค้าออกยังเป็นการระบายสินค้าและ
เพิ่มการผลิต ที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจของ
ประเทศ ก่อให้มีการลงทุนเพิ่มขึ้น อัน
เป็นผลดีต่อการจ้างงานในประเทศ เป็น
การยกระดับคุณภาพสินค้าและปรับปรุง
เทคนิคการผลิตอีกด้วย

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการค้า
เสรี เป็นเศรษฐกิจเปิด ติดต่อกับโลก
ภายนอกอย่างกว้างขวาง ปัจจุบันยอด
สินค้าเข้าและสินค้าออกของประเทศไทย
เมื่อนำมารวมกันมียอดสูงถึง 7 แสน

ล้านบาท หรือประมาณร้อยละ 70 ของ
รายได้ทั้งประเทศ ในปี 2530 ประเทศไทย
มีรายได้จากการส่งออกสูงถึง 3 แสน
ล้านบาท และในปี 2531 มูลค่าการ
ส่งออกมีถึงกว่า 4 แสนล้านบาท ตลาด
ส่งออกที่สำคัญของไทยได้แก่ ประชาคม-
ยุโรป ที่สองรองลงมาคือ สหรัฐอเมริกา
และอันดับ 3 คือ ญี่ปุ่น

สำหรับสินค้าส่งออกของประเทศ
ไทย นอกจากสินค้าเกษตรกรรม จำพวก
ข้าว ข้าวโพด และมันสำปะหลังแล้ว
สินค้าอุตสาหกรรมที่น่าสนใจและมีบทบาท
ในการส่งออกที่แจ่มใส ได้แก่ อุตสาห-
กรรมอาหาร อุตสาหกรรมเหล็ก อุตสาห-
กรรมยานยนต์และชิ้นส่วน อุตสาหกรรม
รองเท้า อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้า
อุตสาหกรรมพลาสติก อุตสาหกรรม
เฟอร์นิเจอร์ อุตสาหกรรมเซรามิก และ
อุตสาหกรรมเยื่อกระดาษ

การลงทุน

ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2
ประเทศไทยต้องประสบปัญหาการขาด-
แคลนสินค้าอุตสาหกรรมเกือบทุกชนิด
เป็นอย่างมาก ที่สำคัญได้แก่ ยารักษาโรค
และสินค้าที่จำเป็นต่อการครองชีพ ความ
คิดที่จะสร้างอุตสาหกรรมให้เป็นปึกแผ่น
แน่นหนาจึงได้เกิดขึ้นภายหลังสงคราม
สิ้นสุดลง ในขั้นแรก รัฐบาลได้เป็นผู้

บุกเบิกการลงทุนและบริหารเอง แต่ก็
ไม่ประสบผลสำเร็จดังที่ตั้งใจไว้ ในระยะ
ต่อมา ได้มีพระราชบัญญัติส่งเสริม
อุตสาหกรรม พ.ศ. 2497 ขึ้น แต่บท
บัญญัติที่จะส่งเสริมมีไม่เพียงพอ

ต่อมาในปี พ.ศ. 2503 รัฐบาล
ภายใต้การนำของ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์
ได้มีเจตนาแน่วแน่ที่จะสนับสนุนให้เอกชน
เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการลงทุนและ
บริหารงานอุตสาหกรรม จึงได้ประกาศ
ใช้กฎหมายส่งเสริมการลงทุนขึ้น เรียกว่า
พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุนเพื่อ
กิจการอุตสาหกรรม พ.ศ. 2503 และ
นับแต่นั้นเป็นต้นมา การพัฒนาอุตสาหกรรม
ได้เริ่มต้นขึ้นอย่างจริงจัง โรงงาน
ทันสมัยต่าง ๆ เริ่มเกิดขึ้นอย่างมากมาย
โครงสร้างอุตสาหกรรมในช่วง 12 ปีแรก
เริ่มเปลี่ยนแปลงไป

การพัฒนาเศรษฐกิจได้เริ่มขึ้นอย่าง
จริงจัง เมื่อมีการประกาศใช้แผนพัฒนา
เศรษฐกิจ ฉบับแรก ปี 2504-2509
ยุทธศาสตร์การพัฒนาที่สำคัญคือ ภาค
รัฐบาล จะมุ่งลงทุนสิ่งอำนวยความสะดวก
ระดับขั้นพื้นฐาน และส่งเสริมให้ภาค
เอกชน เป็นผู้ลงทุนและประกอบการ
เศรษฐกิจในทุกสาขา

ปัจจุบัน หน่วยงานหนึ่งของราชการ
ที่มีหน้าที่และบทบาทรับผิดชอบในการ
โฆษณาเผยแพร่บรรยากาศการลงทุน

ชักจูงและกระตุ้นให้เกิดการลงทุนในกิจ-
การที่สำคัญ ๆ ที่จะประโยชน์ในด้าน
เศรษฐกิจ สังคมและความมั่นคงของ
ประเทศโดยรวม คือ สำนักงาน
คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ซึ่ง
นอกจากจะทำหน้าที่ดังกล่าวแล้ว ยังจัด
ให้มีศูนย์บริการลงทุนสำหรับผู้สนใจการ
ลงทุนวิเคราะห์การขอรับการส่งเสริม
การลงทุน ตรวจสอบ ควบคุม และ
ประเมินผลการลงทุนตามโครงการที่ได้
รับการส่งเสริม ศึกษาหาข้อมูลในการ
ลงทุนและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการ
ลงทุนในประเทศ และช่วยอำนวยความสะดวก
ให้แก่นักลงทุน

นโยบายส่งเสริมการลงทุนจึงถือ
เป็นนโยบายหลักของการบริหารในด้าน
เศรษฐกิจของประเทศ โดยมีสาระสำคัญ
คือ เร่งการลงทุนจากต่างประเทศ พัฒนา
อุตสาหกรรมส่งออก สร้างงานให้เพิ่ม
มากขึ้น กระจายการลงทุนสู่ส่วนภูมิภาค
พัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรและการ
ใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และเพิ่มขีดความ
สามารถทางด้านเทคโนโลยี

ในอดีต ประเทศไทยเป็นประเทศ
ที่พึ่งพิงการส่งออกสินค้าเกษตรกรรม
เพียงไม่กี่ชนิด โดยต้องฝากความหวังใน
เรื่องราวได้ของประเทศไว้กับสภาพดิน
ฟ้าอากาศ และความไม่มั่นคงของราคา
สินค้าเกษตรกรรม แต่ในปัจจุบัน ประ-

ประเทศไทยได้กลายเป็นผู้ส่งออกสินค้าที่มีความหลากหลายชนิด ทั้งภาคเกษตรกรรม และภาคอุตสาหกรรม โดยมีมูลค่าการส่งออกสูงขึ้นจาก 9,676.0 ล้านบาท ในปี 2506 เป็น 403,569.8 ล้านบาท ในปี 2531

การคลังรัฐบาล

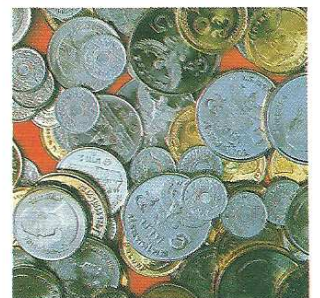
การคลังหมายถึง การรับจ่ายเงินของรัฐบาล ซึ่งรัฐบาลเปรียบเสมือนครอบครัวใหญ่ จึงมีรายรับ รายจ่ายมากกว่าบุคคลหรือบริษัทห้างร้านต่าง ๆ การคลังของรัฐบาลแบ่งออกเป็น 2 ภาคใหญ่ ๆ คือ ภาครายจ่าย และภาครายรับ และแตกต่างกับการเงินของบุคคลหรือธุรกิจทั่ว ๆ ไป ตรงที่การใช้จ่ายของรัฐบาลหรือรายรับของรัฐบาลต้องตราเป็นกฎหมาย ซึ่งเรียกว่า พระราชบัญญัติงบประมาณแผ่นดินประจำปี ดังนั้นในแต่ละปี จะต้องมีการจัดทำงบประมาณเพื่อประโยชน์ในการมุ่งสนองนโยบายเศรษฐกิจและสังคมที่สำคัญอันได้แก่ เพื่อเอื้ออำนวยให้ระบบเศรษฐกิจขยายตัวในอัตราสูงได้โดยต่อเนื่อง รักษาเสถียรภาพของการคลังให้คงอยู่ตลอดไป ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ และแก้ไขปัญหาค่าเงินของประชาชนในชนบท

ดังนั้นในภาครายจ่ายของรัฐบาล

ในแต่ละปีที่ได้นำไปใช้จ่ายสำหรับส่วนราชการต่าง ๆ ในกระทรวง ทบวงกรม ซึ่งประกอบด้วย ค่าเงินเดือน ค่าจ้าง วัสดุใช้สอย และการลงทุน โดยสามารถจำแนกตามลักษณะงานได้ 8 ด้าน ดังนี้ คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านการศึกษา ด้านสาธารณสุข และสาธาณูปการ ด้านการป้องกันประเทศ ด้านการรักษาความสงบภายใน ด้านการบริหารทั่วไป ด้านการชำระหนี้เงินกู้ และด้านอื่น ๆ โดยในปี 2533 รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณไปในแต่ละด้าน สูงสุดคือด้านเศรษฐกิจ รองลงไปที่ด้านชำระหนี้เงินกู้

เงินไทยสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

สำหรับรายรับของรัฐบาล แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ รายได้ และเงินกู้ โดยด้านรายได้ประกอบไปด้วย รายได้จากภาษีอากร รายได้จากการขายสิ่งของและบริการ รายได้จากรัฐพาณิชย์ (ประกอบด้วย ผลกำไรขององค์การรัฐบาล

หน่วยงานธุรกิจที่รัฐบาลเป็นเจ้าของ รายได้จากโรงงานยาสูบ รายได้จากสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล ส่วนแบ่งจากธนาคารแห่งประเทศไทย และเงินปันผลจากบริษัทที่รัฐบาลถือหุ้น) และรายได้อื่นสำหรับรายรับจากเงินกู้ยืมนั้น ประกอบด้วย การกู้ทั้งภายในและจากต่างประเทศ โดยแหล่งเงินกู้จากธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารออมสิน ธนาคารพาณิชย์ สถาบันการเงินอื่นและเอกชน

รายได้และรายจ่ายของรัฐบาลในความเป็นจริงอาจจะเพิ่มขึ้นหรือลดลงจากที่ประมาณการไว้ได้ ในกรณีที่รายจ่ายมีมากกว่ารายจ่าย จะเรียกว่า งบประมาณเกินดุล ในทางตรงกันข้ามกรณีที่รายจ่ายมีมากกว่ารายได้ จะเรียกว่า งบประมาณขาดดุล โดยในช่วงที่ผ่านมา แม้ว่ารายได้ของรัฐบาลจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ แต่ในขณะเดียวกันรายจ่ายของรัฐบาลก็เพิ่มขึ้นเช่นกัน จนทำให้เกิดภาวะงบประมาณขาดดุลมาตลอด ซึ่งเป็นภาพปกติของประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลาย เพราะในการพัฒนาประเทศนั้นรัฐบาลจำเป็นต้องใช้จ่ายในด้านการพัฒนา ซึ่งส่วนใหญ่มุ่งไปในด้านเศรษฐกิจ การศึกษา และการป้องกันประเทศ ทั้งนี้ก็เพื่อให้ประชาชนมีการกินดีอยู่ดี มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น พร้อมทั้งจะพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

สุขภาพอนามัย

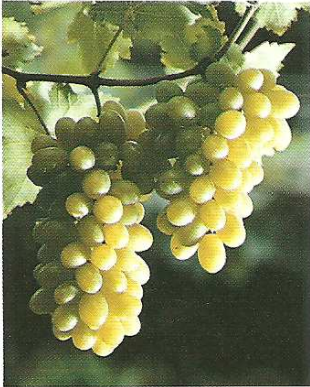
สภาพอนามัยที่สมบูรณ์ เป็นสิ่งซึ่งคนทุกคนไม่ว่าจะอยู่ในวัยใด เกิดในยุคสมัยใด หรืออยู่มุมใดของโลกต่างก็ปรารถนาด้วยกันทั้งสิ้น เพราะหากขาดสุขภาพที่สมบูรณ์แล้ว แม้จะมีความรู้ความสามารถหรือทรัพย์สินเงินทองมากมายสักเพียงไหน ก็ยังอาจกล่าวได้ว่าไร้ความหมาย

โลกปัจจุบันนี้ แม้จะมีความเจริญทางวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับสูง เทคนิคการแพทย์ก้าวหน้าไกลไปถึงขั้นที่สามารถผ่าตัดอวัยวะสำคัญ เช่นหัวใจได้ สามารถให้กำเนิดทารกในหลอดแก้วได้ แต่ก็ยังมีได้หมายความว่า สุขภาพอนามัยที่ดีร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์ปราศจากโรคภัยจะเป็นสิ่งที่อาจซื้อหาหรือหยาบยื่นให้กันได้โดยง่าย ด้วยเหตุนี้ เราแต่ละคนจึงต้องให้ความสนใจเอาใจใส่ทะนุบำรุง ปฏิบัติตนถูกต้องตามหลักอนามัยสม่ำเสมอ อีกทั้งหลีกเลี่ยงงดเว้นสิ่งซึ่งจะบั่นทอนหรือให้โทษต่อร่างกาย กระทำดังนี้จนบังเกิดสิ่งที่เรียกว่า “สุขนิสัย” ซึ่งหมายรวมถึงเรื่องการกินอาหาร การรักษาความสะอาด การป้องกันและรักษาโรคภัยไข้เจ็บ

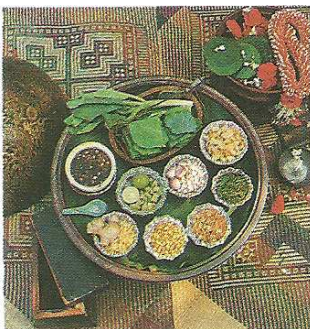
การพักผ่อน การหลีกเลี่ยงจากพิษภัย สร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค การทะนุบำรุง สิ่งแวดล้อม การบริหารกาย การบริหารจิต และการพักผ่อน

การกินอาหาร เราทราบกันดีว่า การกินอาหารนั้นต้องกินให้ครบ 5 หมู่ คือ ประเภทโปรตีน ซึ่งได้จากเนื้อสัตว์ นม ไข่ และเมล็ดถั่วต่างๆ ประเภทไขมัน ประเภทแป้งและน้ำตาล ประเภทพืช ผักและผลไม้ นอกจากจะกินให้ครบ 5 หมู่แล้ว ยังต้องกินให้มีปริมาณเพียงพอ เราคนไทยนับว่าโชคดีมากที่เกิดมาในดินแดนที่อุดมสมบูรณ์ สามารถผลิตอาหารที่มีคุณภาพพอเลี้ยงประชากรทั่วทั้งประเทศ ปัญหาจึงอยู่ที่ว่า ผู้บริโภคจะใส่ใจปฏิบัติให้ถูกหลักหรือไม่

ในสภาพสังคมปัจจุบัน ซึ่งกำลังแปรเปลี่ยนจากสังคมชนบทเป็นสังคมเมือง จากสังคมเกษตรกรรมเป็นสังคมกึ่งอุตสาหกรรม นิสัยการจับจ่ายซื้อหาอาหารและการบริโภคพลอยเปลี่ยนตามไปด้วย ตัวอย่างเช่น ข้าว ซึ่งเป็นอาหารหลักของคนไทย แม้เราจะตระหนักดีว่าเปลือกนอกของข้าวเป็นส่วนที่ให้คุณค่าทางอาหาร ควรกินข้าวซ้อมมือ หรือข้าวที่ไม่ได้สีเอารำออกไปมากนัก แต่ในชีวิตประจำวันอาจพบว่า ข้าวส่วนใหญ่ที่เราซื้อหามาบริโภคนั้นได้ผ่านกระบวนการสีมาจากโรงสี เราจึงอาจไม่มีทางเลือก ดังนั้น ข้อสำคัญคือ อย่างน้อยเราควรต้องรู้ว่าสิ่งใดมีคุณค่า เพื่อว่าเมื่อมีทางเลือกก็จะสามารถเลือกได้อย่างฉลาดเกิดผลดีต่อสุขภาพของเรา

ปัจจุบันมีอาหารสำเร็จรูปที่บรรจุหีบห่อมีสีสดใสน่ามอง อีกทั้งได้รับการโฆษณาจนติดปาก จนเป็นที่นิยม เช่น บะหมี่สำเร็จรูป น้ำอัดลม ลูกอม ขนมกรุบกรอบ อาหารเหล่านี้ผ่านกรรมวิธีทางอุตสาหกรรมมาก จนยากที่จะพิเคราะห์ว่าสิ่งที่เรากำลังบริโภคนั้นให้ประโยชน์หรือโทษต่อร่างกายหรือไม่ และเพียงใด อาหารเหล่านี้ส่วนใหญ่จะมีแป้ง ไขมัน และแคลอรีจากน้ำตาล มีสีผสมอาหาร ทั้งยังด้อยในด้านโปรตีน

นอกจากนี้แล้วอาหารประเภทเส้นใย หากได้รับโรคเป็นประจำ และในปริมาณมาก อาจทำให้เป็นโรคขาดอาหารทั้ง ๆ ที่ร่างกายอ้วนท้วน ฉะนั้น ที่ถูกแล้ว เราควรเลือกกินอาหารที่ปรุงจากเนื้อสด ผักสด กินผักสดที่มีอุดมสมบูรณ์ในบ้านเมืองเรา เพื่อร่างกายจะได้รับวิตามินและแร่ธาตุที่จำเป็นครบถ้วน

ปริมาณอาหารที่เราบริโภคมีความสำคัญพอ ๆ กับคุณภาพ ถ้าบริโภคมากเกินไปแล้วไม่ออกกำลังกาย จะทำให้เกิดโรคอ้วน โรคเกาต์ ความดัน กระดูกเสื่อม หรือโรคหัวใจ ในทางตรงข้าม หากกินอาหารไม่เพียงพอ ร่างกายก็จะมีไม่เจริญเติบโตเท่าที่ควร และจะขาดภูมิคุ้มกันโรค การอดอาหารหรือจำกัดอาหารเพื่อลดความอ้วนเป็นเรื่องควรระวัง ทางเลือกที่ดีกว่าคือ กินอาหารให้เพียงพอ กับการต้องการของร่างกายและออกกำลังกายให้มากขึ้น

หากกินอาหารที่ถูกต้องในปริมาณที่เพียงพอแล้ว ร่างกายก็จะได้รับสารอาหารครบตามต้องการ ไม่มีความจำเป็นใด ๆ ที่จะต้องใช้อาหารเสริมหรือวิตามิน ซึ่งอาจมีประโยชน์เฉพาะในกรณีของผู้ป่วย แต่ทั้งนี้ควรให้แพทย์เป็นผู้สั่งเท่านั้น

การรักษาความสะอาด ในธรรมชาติ มีเชื้อโรคมามากมายหลายชนิด อยู่ในอากาศ อยู่ในดิน อยู่ในน้ำ อยู่ตามมือ ตามข้าว ของเครื่องใช้ต่าง ๆ เชื้อโรคเหล่านี้มองไม่เห็นด้วยตาเปล่า แต่มีตัวตนจริง และเป็นสาเหตุทำให้มนุษย์ต้องเจ็บป่วยล้มตาย เช่น ทำให้เป็นหวัดเจ็บคอ เป็นโรคท้องร่วง เป็นไข้เลือดออก โรคไขสันหลังอักเสบ (โปลิโอ) เป็นต้น เพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้เชื้อโรคเข้าสู่ร่างกายได้ ความสะอาดนับเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เราต้องมีสุขนิสัยรักษาความสะอาดในเรื่องเกี่ยวกับอาหาร และน้ำดื่ม เกี่ยวกับร่างกาย เกี่ยวกับเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม ของใช้และที่อยู่อาศัย

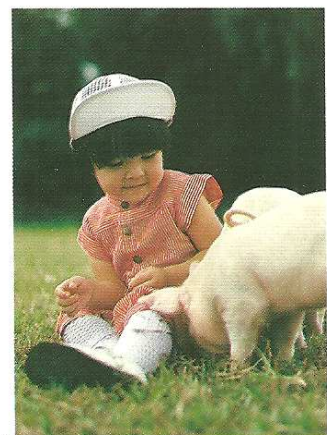
เชื้อโรคที่เข้าสู่ร่างกายทางระบบทางเดินอาหารมีอยู่มากมายหลายชนิด ตัวอย่างที่พบอยู่บ่อย ๆ ก็ได้แก่โรคท้องร่วง ฉะนั้นความสะอาดของอาหารและน้ำดื่มจึงเป็นเรื่องที่เราควรระมัดระวังจนเป็นนิสัย ควรดื่มน้ำที่กรองถูกวิธี น้ำต้ม หรือน้ำฝนที่รองจากหลังคาที่ปล่อยให้ฝนระจอนสะอาดเสียก่อนและเก็บในภาชนะที่สะอาด หากไม่แน่ใจว่าน้ำที่จะใช้ดื่มสะอาดหรือไม่ ควรต้มให้เดือดเสียก่อนไม่ควรบริโภคน้ำแข็งที่ทำจากน้ำไม่สะอาด หรือเก็บไม่สะอาด ส่วนอาหารนั้นก็ควรบริโภคอาหารที่เตรียมและเก็บ

อย่างสะอาด ไม่มีแมลงตอม และไม่ควรถูกเนื้อสัตว์ดิบทุกชนิด เช่น แหนมดิบ ปลาเลือด ส้มฟัก ปลาร้าดิบ หอยดิบ เพราะจะทำให้เกิดโรคพยาธินานาชนิดได้

การรักษาความสะอาดของร่างกาย นอกจากจะส่งเสริมสุขภาพโดยตรงโดยป้องกันไม่ให้เชื้อโรคมาอาศัยอยู่ในร่างกาย เช่น โรคผิวหนัง ฟันผุ ฯลฯ แล้ว ยังเป็นการเสริมสร้างบุคลิกภาพ และสุขภาพจิตในขณะเดียวกันด้วย

การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค

ร่างกายของคนเราตามปกติมีวิธีป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากเชื้อโรคหลายประการ เช่น ผิวหนังที่ไม่ฉีกขาด ป้องกันไม่ให้เชื้อโรคเข้าสู่ร่างกาย ขนจมูกช่วยกรองเชื้อโรคขณะหายใจเข้า เสมหะและน้ำมูกช่วยดักจับเชื้อโรคไม่ให้เข้าสู่ปอด เป็นต้น แต่หากเชื้อโรคสามารถเข้าสู่ร่างกายได้แล้ว ก็จะมีเซลล์เม็ดเลือดขาวและสารต่าง ๆ ที่ถูกสร้างขึ้นทำหน้าที่ทำลายเชื้อโรคเหล่านั้น เราเรียกว่าระบบภูมิคุ้มกันของร่างกาย และหากว่าเชื้อโรคที่เข้าสู่ร่างกายมีมากหรือแข็งแรงเกินกว่าเซลล์เม็ดเลือดขาวและสารต่าง ๆ ที่ถูกสร้างขึ้นจะทำลายได้ ร่างกายก็จะเกิดเจ็บป่วย ต้องใช้ยาหรือสารจากภายนอกเข้าไปช่วยทำลายเชื้อโรค

ในปัจจุบันนี้โรคที่เกิดจากระบบภูมิคุ้มกันของร่างกายเสื่อมหรือบกพร่องซึ่งกำลังเป็นที่หวาดกลัวกันอยู่ทั่วโลกก็คือโรคเอดส์ ดังนั้น จึงควรศึกษาให้เกิดความเข้าใจถึงกลไกของการเกิดโรคนี้บ้างตามสมควร

โรคเอดส์ (AIDS) หมายถึง “กลุ่มอาการที่เกิดจากระบบภูมิคุ้มกันของร่างกายเสื่อมหรือบกพร่อง ซึ่งไม่ได้เป็นมาแต่กำเนิด” สาเหตุที่ทำให้ระบบภูมิคุ้มกันของร่างกายเสื่อมจนไม่สามารถทำหน้าที่ป้องกันเชื้อโรคได้นั้น เกิดจากเชื้อไวรัสชนิดหนึ่งที่เข้าสู่ร่างกายแล้วไปทำลายระบบภูมิคุ้มกันให้เสียไป ร่างกายจึงไม่สามารถป้องกันตนเองจากเชื้อโรคชนิดต่าง ๆ ที่มีอยู่ทั่วไป ทำให้เกิดการติดเชื้อได้ง่าย ในที่สุดผู้ป่วยก็จะเสียชีวิต เพราะอาการที่เกิดจากการติดเชื้อและมะเร็งบางชนิดที่เกิดขึ้น กลุ่มอาการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนี้ ทางแพทย์เรียกว่าโรคเอดส์ หรือโรคภูมิคุ้มกันบกพร่อง หรือโรคภูมิคุ้มกันเสื่อม

คำว่า “เอดส์” เป็นคำเรียกทับศัพท์ภาษาอังกฤษว่า “AIDS” ซึ่งย่อมาจาก Acquired Immunodeficiency Syndrome

เมื่อเชื้อไวรัสเอดส์เข้าสู่ร่างกายของคนเราได้ เชื้อนั้นจะไปเกาะอยู่ที่ผิวเปลือกนอกของเซลล์เม็ดเลือดขาว โดยเฉพาะ

อย่างยิ่งเซลล์เม็ดเลือดขาวชนิด ที เฮลเปอร์ ซึ่งมีหน้าที่กระตุ้นการทำงานของเซลล์เม็ดเลือดขาวชนิดอื่น ๆ จากนั้นจะแทรกตัวเข้าไปอาศัยอยู่ภายในเซลล์เม็ดเลือดขาวนั้น แล้วทำการเปลี่ยนแปลงยีน (gene) ของตัวเองให้มีลักษณะเช่นเดียวกับยีนของเซลล์เม็ดเลือดขาว ยีนของเชื้อไวรัสเอดส์จึงกลายเป็นส่วนหนึ่งของเซลล์เม็ดเลือดขาว เมื่อเซลล์เม็ดเลือดขาวแบ่งตัวครั้งใดเชื้อไวรัสเอดส์ที่อยู่ในนั้นก็เพิ่มจำนวนขึ้นโดยไม่ต้องแบ่งตัวเอง เซลล์เม็ดเลือดขาวที่มีเชื้อไวรัสเอดส์อาศัยอยู่ จะไม่สามารถทำหน้าที่ได้ตามปกติและเสื่อมสลายไปในที่สุด เชื้อไวรัสเอดส์นี้สามารถจะเปลี่ยนแปลงตัวเองจากยีนที่เกาะอาศัยในเม็ดเลือดขาวให้อยู่ในสภาพเดิมของตัวเองและสามารถแบ่งตัวเพิ่มจำนวนขึ้นได้เช่นกัน เชื้อไวรัสเอดส์ส่วนที่อยู่นอกเซลล์เม็ดเลือดขาวก็จะบุกรุกเข้าทำลายเซลล์อื่น ๆ ของร่างกายจนไม่สามารถทำหน้าที่ได้ตามปกติ เมื่อเซลล์เม็ดเลือดขาวและเซลล์อื่น ๆ ถูกทำลายมากขึ้น ระบบภูมิคุ้มกันของร่างกายก็จะเสื่อมหรือบกพร่อง จนเชื้อโรคชนิดต่าง ๆ ที่ตามปกติไม่สามารถทำอันตรายต่อร่างกายได้ ก็จะเข้าทำอันตรายทำให้เกิดอาการต่าง ๆ ทั้งโรคแทรกซ้อนและโรคฉวยโอกาส จึงเรียก

กลุ่มของอาการเหล่านี้ว่า โรคเอดส์

จากกลไกการเกิดโรคเอดส์ดังกล่าว จะเห็นได้ว่า เชื้อไวรัสเอดส์มีคุณสมบัติ ที่แตกต่างไปจากเชื้อโรคอื่น ๆ คือ เชื้อไวรัสเอดส์จะเข้ายึดเซลล์เม็ดเลือดขาว ซึ่งทำหน้าที่สร้างภูมิคุ้มกัน ดังนั้นเชื้อไวรัสเอดส์จึงไม่ถูกต้านทานจากภูมิคุ้มกันของร่างกาย ในขณะที่เดียวกันก็ยากที่จะใช้ยาหรือสารจากภายนอกเข้าไปทำลาย เพราะเชื้อไวรัสเอดส์ผนวกตัวเองเข้ากับเซลล์เม็ดเลือดขาว หากทำลายเชื้อไวรัสเอดส์ก็เท่ากับทำลายเซลล์เม็ดเลือดขาวด้วย แต่ถ้าเชื้อไวรัสเอดส์อยู่นอกร่างกาย จะอ่อนแอมาก สามารถทำลายได้ด้วยยาฆ่าเชื้อโรค แอลกอฮอล์ หรือแม้แต่ผงซักฟอกทั่วไป

เมื่อทราบถึงกลไกในการเกิดโรคเอดส์แล้ว เราจึงต้องดูแลป้องกันตนเอง

ไม่เที่ยวสำส่อน หรือใช้เข็มฉีดยาร่วมกับผู้อื่น เช่น ในกรณีของการฉีดสารเสพติด เข้าสู่ร่างกาย ควรฝึกการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ด้วยการเล่นกีฬา หรือทำงานอดิเรกที่ชอบ แทนการเที่ยวสถานเริงรมย์

การหลีกเลี่ยงและควบคุมสัตว์นำโรค
ตลอดจนการหลีกเลี่ยงพิษภัย สัตว์หลายชนิดนำโรคมารูคน เช่น แมลงวันนำเชื้อโรคต่าง ๆ ยุงนำเชื้อมาลาเรีย ไข้เลือดออก และพยาธิในเลือดบางชนิด นกนำเชื้อบางชนิดที่ทำให้เป็นไข้ปอดอักเสบ ส่วนหมาและแมวนำโรคพิษสุนัขบ้า

ด้วยเหตุนี้ เราจึงควรหลีกเลี่ยงและควบคุมการเกิดโรคจากสัตว์เหล่านี้ เช่น ทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ แมลงวันและยุงอย่าเลี้ยงนกไว้ในบ้าน ควบคุมจำนวนหมาแมว และต้องพยายามให้หมาแมวได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าทุกปี

นอกจากโรคต่าง ๆ ที่มาจากสัตว์ แล้ว เรายังต้องเผชิญกับพิษภัยนอกตัว นานาประการ ทั้งที่เกิดขึ้นในธรรมชาติ และที่มนุษย์สร้างขึ้น ทั้งที่เข้าสู่ร่างกาย โดยไม่ตั้งใจ และตั้งใจ เช่น สารพิษที่ปนมากับอาหารและน้ำที่บรรจุในภาชนะพลาสติก ตลอดจนเหล้า บุหรี่ สารเสพติด และยาพิษ ยานต์ต่างๆ ดังนั้นวิธีการหลีกเลี่ยงจากพิษภัยเหล่านี้ก็คือ หากละเว้นได้ก็ไม่ควรใช้สิ่งผสมอาหาร หรือถ้าจำเป็นจะต้องใช้ ก็ควรเลือกสีที่รับรองว่าผสมอาหารได้หรือใช้สีที่มาจากธรรมชาติ ภาชนะพลาสติกหรือถุงพลาสติกก็ไม่ควรนำมาใส่อาหารที่ร้อนจัด ไม่กินอาหารที่มีราขึ้นแม้แต่ถั่วลิสงป่นก็มีพิษจากราบางชนิดที่เป็นพิษต่อสมอง และเชื่อว่าทำให้เกิดมะเร็งของตับ ผักหรือผลไม้ที่สงสัยว่ามีสารฆ่าแมลงปนเปื้อนอยู่ ก่อนบริโภคจะต้องล้างหลายครั้ง นอกจากนี้ยังไม่ควรใช้สารฆ่าแมลงเกินความจำเป็น และระวังอย่าให้สารเข้าสู่ร่างกาย พยายามหลีกเลี่ยงและอยู่ห่างสารเคมีต่าง ๆ เช่น สีทาบ้าน สีทาของเล่นเด็ก

พยายามหลีกเลี่ยงงดเว้นจากสุรา บุหรี่ และสารเสพติดต่างๆ เพราะถ้าดื่มสูรามากๆ จะทำให้ตับแข็ง สมองเสื่อม หัวใจพิการ บุหรี่ทำให้หลอดลม

อักเสบ และเป็นมะเร็งที่ปอด สารเสพติด เช่น ฝิ่น มอร์ฟิน เฮโรอีน ก่อให้เกิดอันตรายทำลายชีวิต ทินเนอร์เป็นอันตรายต่ออวัยวะต่างๆ ยากระตุ้นก็เป็นสารเสพติด เป็นอันตรายต่อระบบประสาท และเป็นสาเหตุให้เกิดอุบัติเหตุ หากผู้เสพต้องขับขี่พาหนะยานต่าง ๆ นอกจากนี้แล้วควรพยายามหลีกเลี่ยงยาพิษ ยาฉีดต่างๆ หากไม่จำเป็น เมื่อจำเป็นต้องกินยาลดไข้แก้ปวด ควรใช้เฉพาะแอสไพรินหรือพาราเซตามอลเท่านั้น

การทะนุบำรุงสิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมที่เกื้อกูลต่อการดำรงชีวิตคือการอยู่ในที่ที่มีอาณาบริเวณพอสมควร ไม่แออัด ยัดเยียด มีต้นไม้มาก ๆ ไม่มีโรงงานหรือรถยนต์พันคว้นทำให้อากาศเป็นพิษ แม่น้ำ ลำคลองสะอาด ปราศจากการปล่อยของเสียทั้งจากบ้านและโรงงาน มีความเงียบสงบปราศจากเสียงรบกวนเกินสมควร

หากเป็นไปได้ควรเลือกอยู่ในชนบท
หรือที่ชุมชนไม่หนาแน่น ควรมีลาน
กว้างหรือสนามให้เด็กได้เล่น พยายาม
ปลูกต้นไม้ตามบ้านและที่ว่างในชุมชน
สร้างสวนสาธารณะและจัดบริเวณวัดให้
สะอาดร่มรื่น ไม่ควรโค่นไม้ทำลายป่า
เพราะจะเป็นการทำลายต้นน้ำลำธาร
ควบคุมการปล่อยของเสียออกสู่สิ่งแวดล้อม
จากโรงงานหรือครัวเรือน ไม่ควร
ทิ้งขยะสิ่งปฏิกูล ฝังพลาสติกลงสู่ถนน
แม่น้ำลำคลอง และไม่ควรรื้อป่าหรือ
สารเคมีปนเปื้อนพืชผักกินความจำเป็น
เพราะสารดังกล่าวจะตกค้างอยู่ในดิน
ในน้ำ และในอากาศ เป็นอันตรายต่อ
สัตว์และคน

การบริหารกาย ธรรมชาติสร้าง
มนุษย์มาให้ต้องใช้ร่างกาย - หรือออก
กำลังมาก ๆ ร่างกายและจิตใจจึงจะเป็น
ปกติ การทำงานเบาและการไม่ออกกำลังกาย
จะทำให้ร่างกายและจิตใจอ่อนแอ เจ็บป่วย
เป็นโรคต่าง ๆ ได้ง่าย เช่น โรคหัวใจ
แผลในกระเพาะอาหาร ความดันสูง
หลอดเลือดในหัวใจอุดตัน โรคอ้วน
เบาหวานกำเริบและโรคประสาท เป็นต้น
การทำงานโดยใช้ร่างกายจึงเป็นของมี
คุณทั้งต่อตัวเองและผู้อื่น ผู้ที่ทำงานเบา
ก็ควรออกกำลังกายทุกวัน โดยเลือกวิธี
การที่เหมาะสมและพอใจ เช่น ขุดดิน
ดายหญ้า ตักน้ำ กวาดลานบ้าน หรือ
การบริหารหรือวิ่ง หรือฝึกโยคะ เล่นกีฬา
ว่ายน้ำ ฯลฯ

การบริหารจิต ความวิตกกังวล ฟุ้งซ่าน ความเครียดเป็นอันตรายต่อสุขภาพเพราะทำให้เกิดโรคต่าง ๆ เช่น อ่อนเพลีย ใจสั่น นอนไม่หลับ ปวดหัว เป็นแผลในกระเพาะอาหาร ความดันโลหิตสูง โรคติดเชื้อและโรคมะเร็งเป็นต้น และยังทำให้อายุสั้น เราจึงควรให้ความสนใจต่อสุขภาพจิตโดยพยายามอยู่ในที่สงบ สะอาด ร่มรื่น ไม่อึดทึบ เมื่อยามที่อยู่กับผู้อื่นก็ควรระวังหลีกเลี่ยงการโต้แย้ง การโต้เถียงที่ไม่จำเป็น ไม่ทำตัวเป็นคนจู้จี้ขี้บ่น หัดใจกว้างในการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่เอาแต่ใจตน ฝึกตนให้เป็นคนใจดีมีเมตตา เห็นอกเห็นใจผู้อื่น พุดจาให้ไพเราะ รู้จักให้อภัย และใจเย็น ฝึกตนให้เป็นคนที่ทำอะไรโดยไม่หวังผลตอบแทน เพื่อที่ว่าจะได้ไม่รู้สึกผิดหวังในภายหลัง

นอกจากนี้แล้ว ไม่ว่าจะอยู่ในวัยใด หากสนใจศาสนธรรม อ่านหนังสือธรรมะ ฟังธรรมะ หมั่นเจริญสติและสมาธิไว้ให้มาก จิตใจก็จะมั่นคง สุขสงบ

การพักผ่อน หากทำแต่งงาน โดยไม่มีการพักผ่อนนอนหลับ ร่างกายก็ย่อมทรุดโทรม ดังนั้น หลังจากทำงานและออกกำลังกายแล้ว ก็ควรพักผ่อน ควรนอนให้ได้อย่างน้อยวันละ 8 ชั่วโมง ร่างกายก็จะสดชื่น การใช้เวลาที่ดีควรจะเป็นเวลาอนอนไปเที่ยวเตร่ในยามค่ำคืนนั้นมิใช่การพักผ่อนที่แท้จริง ข้าหากปฏิบัติติดต่อกันจนเป็นนิสัย ก็จะทำให้เกิดความอ่อนเพลีย ร่างกายอ่อนแอ

สุขภาพอนามัยเป็นสิ่งสำคัญที่ไม่ควรละเลย เพราะหากได้ฝึกสุขนิสัยต่าง ๆ ให้เกิดเป็นความเคยชิน และเป็นอัตโนมัติแล้ว ไม่ว่าจะเป็นในด้านการบริโภค การรักษาความสะอาด การออกกำลังกายหรือการพักผ่อนที่เหมาะสม และพอเพียง ร่างกายของเรา ก็จะแข็งแรงปราศจากโรคภัย มีสุขภาพกายและใจที่สมบูรณ์แข็งแรง

การป้องกันประเทศ : แนวทางใหม่ในการป้องกัน

สงครามเพื่อขยายดินแดน สงครามป้องกันประเทศ ความอยู่รอด การล่มสลาย และการเกิดใหม่ของประเทศต่าง ๆ ได้ถูกจารึกไว้ในประวัติศาสตร์ของโลกตลอดมาเนิ่นนานหลายสิบศตวรรษ จนอาจกล่าวได้ว่า ทั้ง ๆ ที่สงครามเป็นสิ่งไม่พึงปรารถนามากที่สุด แต่การสู้รบเพื่อขยายอำนาจ และเพื่อปกป้องอธิปไตยของประเทศก็เป็นสิ่งที่ไม่เคยขาดสำหรับโลกมนุษย์ แม้กระทั่งในศตวรรษปัจจุบัน เราได้ผ่านสงครามโลกมาแล้วถึง 2 ครั้ง ทำลายล้างชีวิตผู้คนหลายสิบล้านคนและทรัพย์สินสมบัติของมนุษยชาติอย่างที่ไม่อาจประเมินค่าได้

หลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา โลกได้แบ่งออกเป็น 2 ค่ายใหญ่ ตามอุดมการณ์ทางการเมืองและเศรษฐกิจ คือ ค่ายเสรีนิยมซึ่งมีสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำ กับค่ายคอมมิวนิสต์ซึ่งมีสหภาพโซเวียตเป็นผู้นำ แต่ละค่ายต่างก็พยายามเสริมสร้างศักยภาพด้านการทหารและอาวุธยุทโธปกรณ์ที่มีอำนาจสูงยิ่งตลอดจนแสวงหาประเทศพันธมิตรและบริวารอย่างแข็งขัน การแข่งขันด้านอาวุธ

และการขยายอิทธิพลได้ก่อให้เกิดความขัดแย้งจนถึงเกิดสงครามระดับภูมิภาคหลายครั้ง สงครามอุดมการณ์เหล่านี้บางครั้งได้ล้างผลาญชีวิตทหาร พลเรือน รวมทั้งเด็กและสตรีนับล้านคน อาทิเช่น สงครามเกาหลี สงครามเวียดนาม สงครามระหว่างประเทศต่าง ๆ ในแอฟริกา ฯลฯ

นักสังคมศาสตร์ที่มีชื่อเสียงหลายท่านได้วิจารณ์ว่า งบประมาณป้องกันประเทศของมหาอำนาจแต่ละประเทศที่มีมูลค่าปีละเกือบ 1 ล้านล้านบาทนั้นมากเพียงพอที่จะใช้บรรเทาความอดอยากยากจนในประเทศด้อยพัฒนาได้หลายสิบประเทศ การเสริมสร้างประสิทธิภาพอาวุธนิวเคลียร์และการพัฒนาระบบป้องกันอาวุธทำลายล้างเหล่านี้ทำให้สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายมหาศาล แทนที่จะได้นำไปใช้ประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของโลก ซึ่งกำลังมีความจำเป็นอย่างยิ่ง

ในช่วงสองสามทศวรรษที่ผ่านมาเอง การแข่งขันในเรื่องของอาวุธสงครามได้ก่อให้เกิด “ดุลแห่งความหวาดกลัว” หรืออีกนัยหนึ่งคือความหวาดระแวงซึ่งกันและกันของมหาอำนาจฝ่ายตรงกันข้าม

ว่าอีกฝ่ายหนึ่งจะเป็นผู้เริ่มใช้อาวุธนิวเคลียร์ก่อน ความตึงเครียดและความวิตกอย่างรุนแรงในเรื่องนี้นำมาซึ่งการยับยั้งตนเองมิให้แผ่ขยายอิทธิพลจนเกินกว่าอีกฝ่ายหนึ่งจะยอมรับได้ รวมทั้งมีการประชุมเจรจาระหว่างประเทศ เพื่อแสวงหาความตกลงระงับการผลิตและการใช้อาวุธนิวเคลียร์ประเภทต่าง ๆ ความกดดันในเรื่องเหล่านี้ ประกอบกับความล้มเหลวของระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์เป็นผลให้สหภาพโซเวียตมหาอำนาจผู้นำของโลกคอมมิวนิสต์ประสบกับความแตกสลายในที่สุด

สำหรับประเทศไทยนั้น สถานการณ์ของโลกที่แปรเปลี่ยนไปมีผลกระทบในทางที่ดีต่อความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ ภัยคุกคามที่มาจากประเทศอินโดจีนได้ผ่อนคลายลง ทั้งยังมีแนวโน้มว่าประเทศไทยกับประเทศเหล่านี้จะสามารถปรับปรุงความสัมพันธ์ให้ดีขึ้นได้ในอนาคตอันใกล้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน วิชาการและวัฒนธรรม อาจกล่าวได้ว่าความตึงเครียดระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ลดลงเป็นอย่างมาก ซึ่งมีผลต่อการประหยังบประมาณรายจ่ายด้านการป้องกันประเทศในระดับหนึ่ง

ตำราพิชัยสงครามของไทย (พ.ศ. 2358)
กว้าง 36 ซม. ยาว 130 ซม.

สำหรับสถานการณ์ทางด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศนั้น ในระยะหนึ่งทศวรรษที่ผ่านมา การแข่งขันเพื่อส่งสินค้าออก และการจำกัดการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศที่มีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ รัฐบาลของประเทศต่าง ๆ ได้พยายามแทรกแซงและบิดเบือน กลไกตามธรรมชาติของตลาดการค้า มีการตั้งกำแพงภาษีศุลกากร การจำกัดปริมาณการนำเข้าสินค้า รวมทั้งการอุดหนุนช่วยเหลือผู้ผลิตสินค้าภายในประเทศเพื่อต่อต้านการนำเข้าจากต่างประเทศด้วยวิธีการให้กู้เงินดอกเบี้ยต่ำ การลดหย่อนภาษีการค้า ฯลฯ ประเทศที่เข้ามาตรึงการเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว และมีพลังทางเศรษฐกิจสูง อาทิเช่น สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ประชาคมยุโรปซึ่งประกอบด้วยประเทศยุโรป รวม

กัน 12 ประเทศ พฤติกรรมการกีดกันทางการค้าเหล่านี้ทำให้ประเทศกำลังพัฒนาในทวีปแอฟริกา อเมริกาใต้และเอเชีย รวมทั้งประเทศไทยประสบกับความยากลำบากในการแสวงหาตลาดสินค้าเพื่อส่งออกผลิตผลการเกษตรและอุตสาหกรรมขนาดย่อม อันเป็นรายได้สำคัญของประเทศ ทั้งยังทำให้ราคาสินค้าในตลาดโลกตกต่ำไม่สอดคล้องกับกลไกของตลาดอย่างแท้จริง ผลกระทบของ

มาตรการอันไม่เป็นธรรมดังกล่าวเป็นผลให้การพัฒนาประเทศของประเทศด้อยพัฒนาและประเทศกำลังพัฒนาไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ประชาชนไม่อาจเพิ่มรายได้และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างเหมาะสมเพียงพอ ทั้งยังก่อให้เกิดภาระหนี้สินระหว่างประเทศเป็นจำนวนมากมายมหาศาลอย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน ความขัดแย้งและความได้เปรียบเสียเปรียบทางด้านเศรษฐกิจทั้งหลายนี้ หากมิได้รับการแก้ไขคลี่คลายอย่างสันติแล้ว ก็จะเป็นภัยอันตรายแฝงเร้น และอาจนำมาซึ่งสงครามทางการค้า การเมืองและการทหารในระดับโลกต่อไปในอนาคต

อย่างไรก็ตาม เมื่อวิเคราะห์สภาพการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในปัจจุบัน จะเห็นได้ชัดว่าภัยจากการรุกรานทางด้านการทหารและการเมืองค่อย ๆ ลดความรุนแรงลง ในขณะที่มีสัญญาณอันตรายเนื่องจากภัยทางด้านเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นทุกขณะ ถ้าการแข่งขันด้านเศรษฐกิจยังคงทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ ความลำบากยากแค้นย่อมตกอยู่กับประชากรของประเทศยากจนและด้อยพัฒนาซึ่งนับวันมีแต่จะเพิ่มจำนวนและต้องทนทุกข์ทรมานมากขึ้นทุกที ประชากรของ

ประเทศด้อยพัฒนาหลายประเทศมีรายได้เฉลี่ยเพียงวันละ 10 บาท ในขณะที่เดียวกันนี้สภาพของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของโลกที่เสื่อมโทรมลงเป็นอย่างมาก ในช่วงทศวรรษหลังนี้ทำให้เกิดภาวะแห้งแล้ง น้ำท่วม แผ่นดินไหว พายุ รวมทั้งมีโรคภัยไข้เจ็บชนิดร้ายแรงถึงแก่ชีวิตแพร่หลายระบอบมากขึ้น อาทิเช่น โรคมะเร็ง โรคภูมิคุ้มกันบกพร่องหรือโรคเอดส์ โรคที่เกี่ยวกับทางเดินของระบบอาหารและระบบหายใจ โรคภัยเหล่านี้ทำให้ประชากรโลกเสียชีวิตปีละจำนวนมาก ๆ จึงอาจกล่าวได้ว่าภัยรุกรานทางด้านเศรษฐกิจ และภัยจากสิ่งแวดล้อมกำลังคุกคามประเทศต่าง ๆ ในโลกรวมทั้งประเทศไทยอย่างรุนแรงไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าภัยรุกรานด้านการทหารในอดีต

ด้วยเหตุที่สภาพการณ์ของโลกได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว แนวความคิดเกี่ยวกับภัยรุกรานและการป้องกันประเทศจึงถูกปรับปรุงให้สอดคล้องกับภาวะดังกล่าว แม้ว่าประเทศไทยจะมีได้ละเลยต่อยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศตามแบบเดิมโดยสิ้นเชิง แต่ผู้นำประเทศและคณะรัฐบาลไทยยุคปัจจุบันก็ได้คำนึงถึงปัจจัยและนโยบายด้านอื่น ๆ ที่จะช่วยเสริมสร้างศักยภาพเพื่อความมั่นคงและ

ความอยู่รอดปลอดภัยของประเทศอย่างกว้างขวางและรอบคอบมากขึ้น แนวความคิดในการป้องกันการรุกรานซึ่งแผ่เรืนามาในรูปแบบใหม่ ๆ ได้ถูกหยิบยกขึ้นมาวิเคราะห์วิจารณ์และวางแผนปฏิบัติเป็นนโยบายสำคัญพอสรุปได้ ดังนี้

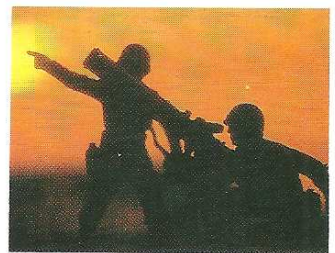
นโยบายด้านความสัมพันธ์ร่วมมือระหว่างประเทศ

ในอดีตนั้นผู้นำประเทศส่วนใหญ่ยึดถือหลักอริปไตยแห่งดินแดนและผลประโยชน์แห่งชาติอย่างเคร่งครัดในการดำเนินความสัมพันธ์กับต่างประเทศ ดังนั้น จึงไม่ค่อยจะมีการรวมกลุ่มประเทศทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลกอย่างจริงจัง เนื่องจากเกรงกันว่าจะมีผลให้ประเทศของตนต้องสูญเสียผลประโยชน์หรืออริปไตยในทางใดทางหนึ่ง เมื่อมีความขัดแย้งระหว่างประเทศเกิดขึ้น ก็จะไม่ยอมลดราวาศอก หรือประนีประนอมใด ๆ แต่ละประเทศมักจะใช้ท่าทีแข็งกร้าวจนถึงขั้นทำสงครามทั้งที่ประกาศและไม่ประกาศเป็นทางการระหว่างกันบ่อยครั้ง ประเทศไทยในระยะ 20-40 ปีก่อนก็เคยยึดถือนโยบายต่างประเทศแบบนี้เช่นกัน อย่างไรก็ตาม ในระยะหลัง ๆ ประสพการณ์ในอดีตและสถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปได้แสดงให้เห็นว่า

ความแข็งแกร่งและความขัดแย้งมีแต่จะก่อให้เกิดผลเสียแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง นอกจากนั้นทุกประเทศในโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคเดียวกันย่อมต้องพึ่งพาอาศัยกัน ในสังคมระหว่างประเทศนั้นประเทศมหาอำนาจที่เจริญก้าวหน้าในด้านอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีมีศักยภาพทางด้านเศรษฐกิจสูงย่อมมีอิทธิพลต่อประเทศอื่น ๆ เป็นอย่างมาก การกระชับความสัมพันธ์ร่วมมืออย่างจริงจังและจริงใจกับประเทศทั้งสองกลุ่มนี้ย่อมเป็นผลดีต่อความมั่นคงความเจริญก้าวหน้า ตลอดจนความอยู่รอดปลอดภัยของประเทศไทยอย่างแท้จริง

สำหรับความร่วมมือสัมพันธ์ซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นแกนหลักของนโยบายความมั่นคงทางด้านต่างประเทศของประเทศไทย คือ การรวมกลุ่มประเทศสมาคม

ประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือ ASEAN ซึ่งประกอบด้วยสมาชิก 6 ประเทศ อันได้แก่ ไทย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ อินโดนีเซีย และบรูไน โดยเวียดนามและลาวได้สมัครเข้าเป็นภาคีสันติสัญญามิตรภาพและความร่วมมือในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญส่วนหนึ่งของอาเซียนเมื่อเร็ว ๆ นี้ นอกจากนี้ ประเทศกลุ่มอาเซียนยังมีความร่วมมือในด้านการป้องกันประเทศตามกติกาสัญญามะนิลา หรือสนธิสัญญาร่วมป้องกันแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อีกด้วย ความผูกพันอย่างแน่นแฟ้นและละเอียดอ่อนของอาเซียนซึ่งมีประชากรรวมกันกว่า 300 ล้านคน

เป็นแรงผลักดันให้อัตราความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศนี้อยู่ในระดับสูงที่สุดในโลกกลุ่มหนึ่ง และเป็นเครื่องยืนยันถึงยุทธกรานจากภายนอกได้เป็นอย่างดีตลอดระยะเวลาสองสามทศวรรษที่ผ่านมา

ในกรอบความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจนั้น ประเทศไทยได้ใช้ความพยายามอย่างแข็งขันที่จะกระชับความสัมพันธ์และเร่งรัดให้มีความร่วมมือกันในทุกด้าน อาเซียนมีโครงการหลักที่สำคัญหลายประการ อาทิเช่น ความร่วมมือด้านอัตรา ภาษีศุลกากร การลงทุนร่วม ด้านอุตสาหกรรม สินค้าชายแดน การประมง การท่องเที่ยว นอกจากนี้ประเทศสมาชิกได้ประสานงานกันและร่วมมือกันในเวทีสหประชาชาติ ในการเจรจาการค้าพหุภาคีรอบอุรุกวัยหรือเกดต์ ในองค์การเอเปคหรือความร่วมมือทางเศรษฐกิจของภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ความริเริ่มที่สำคัญและก้าวหน้าของฝ่ายไทยประการหนึ่งคือ ข้อเสนอเรื่องเขตการค้าเสรีอาเซียน หรืออาฟต้าของนายอานันท์ ปันยารชุน ขณะยังดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีไทย ซึ่งมีส่วนคล้ายคลึงกับระบบความร่วมมือทางเศรษฐกิจของประชาคมยุโรป

ความเข้มแข็งของกลุ่มประเทศอาเซียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งความกระตือรือร้นของประเทศไทยที่จะพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกอย่างจริงจังเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้อาเซียนได้รับการยอมรับนับถือจากนานาประเทศมากขึ้นทุกที ประเทศมหาอำนาจทางการเมืองและเศรษฐกิจของโลกทั้งสหรัฐอเมริกา ประเทศในยุโรป ญี่ปุ่น ฯลฯ ได้เข้าร่วมประชุมกับอาเซียนทุกปีในฐานะคู่เจรจา และต่างก็ให้ความสำคัญกับท่าทีข้อเสนอแนะ และถ้อยแถลงของกลุ่มประเทศอาเซียนในทุก ๆ ด้าน จึงนับได้ว่าสัมพันธภาพระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียน รวมทั้งกับประเทศมหาอำนาจคู่เจรจามีผลดีอย่างยิ่งต่อความเจริญก้าวหน้าและความมีเสถียรภาพของประเทศไทย

นโยบายด้านการศึกษาและวัฒนธรรม

ในช่วงหนึ่งทศวรรษที่ผ่านมา โลกเริ่มมีความตื่นตัวในเรื่องของวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม เนื่องมาจากสภาพการพัฒนาทางวัตถุและเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว มนุษย์ต่างก็แสวงหาแต่ความสะดวกสบายและความสุขทางกายภาพ จนกระทั่งลืมนึกถึง

ผลเสียของการพัฒนาทางด้านวัตถุแต่เพียงอย่างเดียว ผลกระทบที่ตามมาคือ ปัญหาความขัดแย้ง การแก่งแย่งชิงดี ความถดถอยทางด้านศีลธรรมในทุกระดับของสังคม นอกจากนี้ ยังมีการทำลายธรรมชาติแวดล้อมเพื่อธุรกิจการค้า จนเกิดความเสื่อมโทรมน่าเสีย ในบางครั้งความขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์เป็นต้นเหตุของการสูญเสียชีวิตผู้คนที่เกี่ยวข้องอย่างมากมายอย่างที่ไม่น่าจะเกิดขึ้นทั้งนี้ เนื่องจากการไม่ประนีประนอมท่าทีแบบดาต่อดาฟันต่อฟันและการขาดความเข้าใจซึ่งกันและกัน อาจกล่าวได้ว่าความเสื่อมโทรมของสังคมดังกล่าวเป็นภัยร้ายแรง ซึ่งเป็นผลพลอยได้จากวัฒนธรรมแบบเสรีนิยมจนเกินขอบเขต รวมทั้งการละเลยหลักการและแนวทางปฏิบัติที่ดีของศาสนา

โดยที่รัฐบาลไทยตระหนักดีว่าการเร่งรัดพัฒนาทางด้านวัตถุของโลกสมัยใหม่โดยมิได้พัฒนาทางด้านจิตใจควบคู่กันไปเป็นผลให้เกิดปัญหามากมายตั้งแต่ระดับครอบครัวอันเป็นหน่วยพื้นฐานของสังคมที่สำคัญที่สุด ปัญหาเรื่องการหย่าร้าง แยกแยก ปัญหายาเสพติด การค้าประเวณี ตลอดจนโรคเอดส์ ซึ่งกำลังเป็นปัญหาใหญ่ระดับโลก ปัญหาเหล่านี้

ล้วนแล้วแต่สืบเนื่องมาจากการขาดความเข้าใจในเรื่องของการพัฒนาและคุณภาพพร้อมของระบบการศึกษา ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของประเทศไทยฉบับปัจจุบันจึงได้กำหนดนโยบายและมาตรการที่จะขจัดปัญหาสังคมดังกล่าวให้หมดสิ้นไปหรือลดน้อยลงเท่าที่จะกระทำได้ โดยให้มีการพัฒนาคุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อมและการศึกษา เพื่อยกระดับจิตใจของประชาชนไทยควบคู่ไปกับการพัฒนาประเทศ

สำหรับด้านวัฒนธรรมนั้น ประเทศที่มีประวัติศาสตร์เป็นเอกราชมาหลายร้อยปี ดังเช่นประเทศไทยวัฒนธรรมเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยต่อต้านภัยรุกรานจากต่างประเทศทั้งในทางตรงและทางอ้อมได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะการทำนุบำรุงศาสนา ขนบประเพณีและเอกลักษณ์ที่ดั้งเดิมของชาติ ซึ่งปลูกฝังมาแต่โบราณกาลเป็นเครื่องเชิดหน้าชูตาให้ได้รับการยอมรับในเกียรติและศักดิ์ศรีในสังคมระหว่างประเทศ ผู้นำของไทยจึงได้ใช้

วัฒนธรรมเป็นเครื่องมือในการดำเนินนโยบายต่าง ๆ ตลอดมา อาทิเช่นการสร้าง ความเข้าใจแก่ประชาชนไทยและต่างประเทศ การอยู่ร่วมโดยสันติ การเป็นมิตรกับทุกประเทศ การยึดแนวทางคำสั่งสอนทางพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติ การประนีประนอมและความยืดหยุ่นในการดำเนินความสัมพันธ์ร่วมมือระหว่างประเทศ ฯลฯ

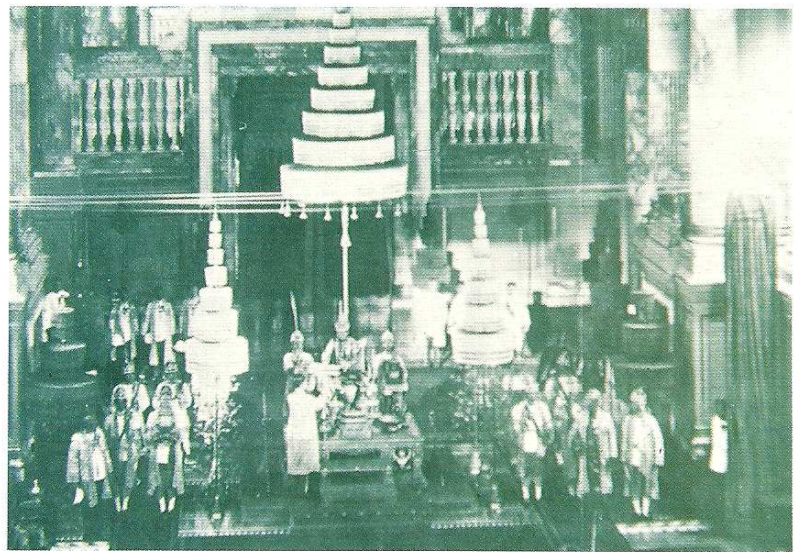
โดยสรุปแล้ว การป้องกันประเทศมีวิวัฒนาการที่ซับซ้อนขึ้นเรื่อย ๆ ตามสถานะของโลกยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อคำนึงถึงภัยรุกรานที่แผ่มากับการพัฒนาประเทศและการรับเอาวัฒนธรรมต่างชาติในรูปแบบต่าง ๆ ผู้บริหารประเทศจึงต้องมองการณ์ไกล รู้เท่าทัน พร้อมกับปรับนโยบายและวางแผนต่อสู้ให้สอดคล้องกับภัยซึ่งมองเห็นได้ยากเหล่านั้น แม้ว่าในขณะนี้ยังมีความจำเป็นต้องใช้วิธีการทางด้านการทหารในการป้องกันประเทศ แต่การรักษาความมั่นคงปลอดภัยด้วยวิธีการและยุทธศาสตร์แบบอื่น ๆ ก็มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่ากัน และหากสามารถประยุกต์ใช้ควบคู่กันก็จะยังสามารถประสบความสำเร็จได้ดีกว่าที่จะละเลยรูปแบบของการป้องกันประเทศแบบหนึ่งแบบใดไปโดยสิ้นเชิง

การต่างประเทศ

ชาติไทยเป็นชาติที่เก่าแก่ที่สุดชาติหนึ่งในโลก และเป็นประเทศเดียวในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่สามารถรักษาเอกราชไว้ได้ในขณะที่ประเทศอื่นๆ ในแถบนี้ต่างต้องตกเป็นเมืองขึ้นของชาตินาอานาในสมัยล่าอาณานิคม ทั้งนี้ด้วยความสามารถทางการทูตและการดำเนินนโยบายต่างประเทศที่ชาญฉลาด และมองการณ์ไกลของบรรพบุรุษไทยในอดีต นับตั้งแต่ได้เริ่มมีความสัมพันธ์กับต่างประเทศตั้งแต่สมัยสุโขทัย จวบจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ พระมหากษัตริย์ไทย ได้ทรงสืบทอดพระราชจริยวัตรในกิจการบ้านเมืองและทรงดำเนินพระราชวิเทศนโยบายในอันที่จะติดต่อกับนานาประเทศ ตลอดจนพัฒนาบ้านเมืองให้ทัดเทียมกับอารยประเทศ สร้างเกียรติภูมิของไทยให้เป็นที่ยอมรับในสังคมโลก

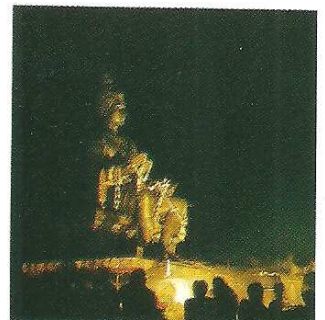
การดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทย ตั้งอยู่บนหลักพื้นฐานสำคัญ 2 ประการ คือ การรักษาเอกราชอธิปไตย และการรักษาผลประโยชน์ของชาติ เพื่อให้ชาติอื่นเข้ามามีอำนาจ อิทธิพล หรือ

ดักดวงผลประโยชน์ ทั้งนี้ด้วยการใช้วิธีการทางการทูตแบบผ่อนปรน ต่อรองและถ่วงดุลอำนาจระหว่างชาตินาอานาด้วยกัน รวมทั้งใช้นโยบายที่ยืดหยุ่น สามารถปรับให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกประเทศ ตลอดจนมาทุกยุคทุกสมัย

สมัยสุโขทัย

ในสมัยสุโขทัย ไทยได้มีการติดต่อกับทั้งในด้านสัมพันธ์ไมตรีและการค้ากับหลายประเทศ มีการติดต่อทางการทูตและการค้าขายกับจีน และทางศาสนา กับศรีลังกา อันเป็นที่มาแห่งพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท โดยผ่านทางนครศรีธรรมราช นอกจากนั้น ยังได้ค้าขายกับอินโดนีเซีย อินเดีย เปอร์เซีย ฟิลิปปินส์ และญี่ปุ่นอีกด้วย

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับจีนนั้น พระเจ้าซีโจวฮ่องเต้ได้ส่งราชทูตเข้ามาเจริญสัมพันธไมตรีกับไทยในปี พ.ศ. 1836 ซึ่งตรงกับรัชสมัยของพ่อขุนรามคำแหงมหาราชและไทยก็ส่งราชทูตไปประเทศจีนถึง 2 ครั้ง คือในปี พ.ศ. 1837 และ 1843

การค้ากับต่างประเทศในสมัยนั้นส่วนใหญ่จะดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายการคลังของกษัตริย์ เพราะในสมัยกรุงสุโขทัยนั้น พระมหากษัตริย์ทรงเป็นผู้กำหนดนโยบายต่างประเทศด้วยพระองค์เอง โดยทรงมอบหมายให้ขุนนางหรือข้าราชการชั้นผู้ใหญ่เป็นผู้ช่วยปฏิบัติงานตามแต่ละทรงแต่งตั้งหรือมอบหมายเป็นกรณี ๆ ไป

สมัยอยุธยา

ในรัชสมัยของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช (พ.ศ. 2199-2231) ได้มีการเจริญสัมพันธไมตรีกับต่างประเทศอย่างกว้างขวาง มีการค้าขายกับจีน ญี่ปุ่น เปอร์เซีย ตลอดจนกับประเทศตะวันตก เช่น โปรตุเกส ฮอลันดา อังกฤษ และฝรั่งเศส พระองค์ทรงอนุญาตให้มีการเผยแพร่คริสต์ศาสนา สอนหนังสือ และรักษาพยาบาลด้วยวิธีการของชาวยุโรป ได้โดยเสรี เพราะทรงเห็นว่า ฝรั่งเศสเหล่านั้น

ได้นำความรู้ใหม่ ๆ และวิชาการแขนงต่าง ๆ เข้ามาเผยแพร่ การค้าขายกับต่างชาติทำให้ชาติมั่งคั่ง ในสมัยนั้นไทยได้ต่อเรือสินค้าไปขายถึงจีน ญี่ปุ่น ฟิลิปปินส์ และตามชายฝั่งมหาสมุทรอินเดีย สินค้าสำคัญของไทยในขณะนั้น คือ ช้าง และหนังควาย

นโยบายการต่างประเทศของสมเด็จพระนารายณ์มหาราชนั้น ทรงให้ความสำคัญกับประเทศฝรั่งเศสมาก ทั้งนี้เนื่องจากทรงมีพระราชดำริที่จะให้เป็นการถ่วงดุลอำนาจกับประเทศฮอลันดา ซึ่งเป็นมหาอำนาจทางทะเลประเทศหนึ่งในขณะนั้น เมื่อทรงทราบว่าฝรั่งเศสเป็นศัตรูกับฮอลันดา จึงมีพระราชประสงค์ที่จะเสริมสร้างความสัมพันธ์กับฝรั่งเศส

คณะราชทูตไทยชุดแรกได้ออกเดินทางไปฝรั่งเศสเมื่อปี พ.ศ. 2223 แต่หาใช่ไปสาบสูญไป สมเด็จพระนารายณ์มหาราชจึงทรงส่งราชทูตคณะที่สองไปอีกคำรบหนึ่งในปี 2226 ตรงกับรัชสมัยของพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 และพระองค์ได้ส่งคณะทูตมายังประเทศไทย เป็นการตอบแทนเป็นครั้งแรก มีเชอวาลิเยร์ เดอ โชมงต์ เป็นราชทูต เดินทางมาถึงกรุงศรีอยุธยาในปี พ.ศ. 2228

ในปีเดียวกัน เจ้าพระยาโกษาธิบดี (ปาน) ได้นำคณะทูตชุดที่สามไปฝรั่งเศส ได้เข้าเฝ้าพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 ที่พระราชวังแวร์ซาย เจ้าพระยาโกษาธิบดี (ปาน) ผู้นี้ได้ทำหน้าที่เป็นผู้แทนของพระเจ้าแผ่นดินไทยอย่างสมพระเกียรติ ทั้งยังได้รับการยกย่องจากทางฝรั่งเศสว่าเป็นผู้มีบุคลิกกิริยาваจาอ่อนน้อม และมีไหวพริบสมเป็นนักการทูต

จากความสัมพันธ์อันดีในครั้งนั้น แม้ภายหลังบางครั้งไทยกับฝรั่งเศสจะเกิดความขัดแย้งกันบ้าง แต่เจ้าพระยาโกษาธิบดี (ปาน) ก็ได้ใช้บทบาททางการทูตของท่านเข้าช่วยคลี่คลายปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยความเรียบร้อย สมควรได้รับการยกย่องว่า เป็นผู้มีส่วนเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศทั้งสอง

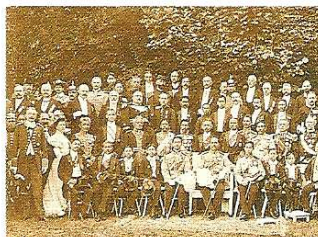
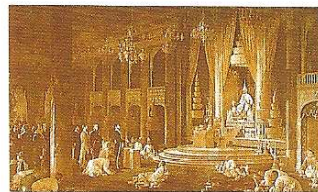
สมัยรัตนโกสินทร์

สนธิสัญญาเบาว์ริง ซึ่งอังกฤษได้ทำกับไทยในปี พ.ศ. 2398 อันเป็นช่วงรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้น ก่อให้เกิดปัญหาเป็นอย่างมาก เนื่องจากสัญญานี้ได้สร้างข้อจำกัดทางด้านศาลและภาษีให้กับประเทศไทย ทำให้ไทยตกอยู่ในภาวะจำยอมไม่สามารถบังคับคนอังกฤษที่เข้ามาทำการค้า อันเป็นผลให้ในระยะต่อมามหาอำนาจตะวันตกอื่น ๆ ก็ขอทำสัญญากับไทยในลักษณะที่คล้ายคลึงกับของอังกฤษ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า

เจ้าอยู่หัว ทรงมีพระบรมราโชบายที่จะประนีประนอมกับต่างชาติ โดยยอมเสียเปรียบบางส่วน เพื่อป้องกันการถูกยึดครองเป็นอาณานิคมดังที่ชาติอื่นต้องประสบมาแล้ว

ด้วยเหตุที่ขณะนั้น อังกฤษกำลังเป็นมหาอำนาจทางทะเล พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงมีพระบรมราโชบายที่จะผูกมิตรด้วย คณะทูตไทยชุดแรกที่ได้ไปอังกฤษมีทั้งหมด 27 คน มีพระยามนตรีสุริยวงศ์เป็นราชทูต และหม่อมราโชทัย ซึ่งมีความรู้ภาษาอังกฤษดี ทำหน้าที่ล่าม การเดินทางไปเชื่อมสัมพันธ์ไมตรีกับอังกฤษครั้งนี้ นับว่าประสบความสำเร็จ ประชาชนและหนังสือพิมพ์ของอังกฤษต่างพากันแสดงความชื่นชมและประทับใจในกิริยามารยาทอันอ่อนน้อมของคณะทูตไทย ในขณะที่เข้าเฝ้าสมเด็จพระนางเจ้าวิกตอเรีย หม่อมราโชทัยจึงเป็นผู้หนึ่งที่มีส่วนช่วยปฏิบัติการที่สำคัญต่อประเทศชาติ และเมื่อกลับถึงเมืองไทยแล้ว ก็ได้รับตำแหน่งอธิบดีผู้พิพากษาศาลต่างประเทศเป็นคนแรก

ในรัชสมัยต่อมา พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงดำเนินนโยบายต่างประเทศอย่างฉลาดหลักแหลม ได้เสด็จประพาสยุโรป 2 ครั้ง ในปี พ.ศ. 2440 และ 2450 เพื่อทอดพระเนตร

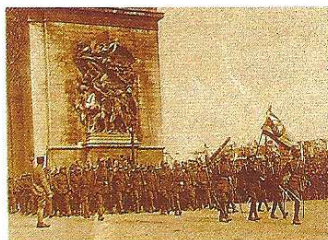

กิจการต่าง ๆ และนำมาปรับปรุงบ้านเมืองให้ทันสมัย และกระชับสัมพันธไมตรีกับประมุขของประเทศในยุโรปอีกด้วย โดยเฉพาะกับรัสเซีย เพื่อถ่วงดุลอำนาจกับฝรั่งเศสและอังกฤษ การเสด็จประพาสยุโรปดังกล่าวเป็นผลให้นานาประเทศได้ประจักษ์ในพระปรีชาสามารถของพระมหากษัตริย์ไทย และเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกัน

ธงชัยเฉลิมพล ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นใช้ชั่วคราวในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1

กองทหารอาสาที่ไปช่วยรบในสมรภูมิยุโรป เดินสวนสนามผ่านขุมประตูลี้ในกรุงปารีสเพื่อฉลองชัยชนะของประเทศที่เข้าเป็นสัมพันธมิตร เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม พุทธศักราช 2461

ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2453-2468) พระองค์ได้ทรงให้ความสำคัญในการพัฒนาประเทศให้ทัดเทียมกับนานาอารยประเทศ ทรงปลุกใจให้ประชาชนเกิดความรักชาติ เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 1 เกิดขึ้น ประเทศไทยได้เข้าร่วมกับฝ่ายสัมพันธมิตร ประกาศสงครามกับเยอรมนี ออสเตรีย ฮังการี เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม พ.ศ. 2460 และส่งกองทหารอาสาประมาณ 1,200 คน ไปร่วมรบในสมรภูมิยุโรป ซึ่งนับว่าเป็นผลดีต่อประเทศไทย เพราะฝ่ายสัมพันธมิตรเป็นฝ่ายชนะ ประเทศไทยได้รับการยกย่องให้มีฐานะเท่าเทียมกับประเทศสัมพันธมิตรทั้งหลาย ได้เข้าร่วมในการประชุมสันติภาพที่ประเทศฝรั่งเศส และได้เข้าเป็นสมาชิกขององค์กรสันนิบาตชาติ ทำให้

มีโอกาстре็กร้องแก้ไขสนธิสัญญาที่ไม่เสมอภาคกับประเทศต่าง ๆ เป็นผลสำเร็จในเวลาต่อมา การเร่งปรับปรุงและพัฒนาประเทศให้เท่าเทียมกับนานาอารยประเทศ ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ส่งผลต่อมาในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2468-2477) ทำให้ประเทศไทยเป็นที่ยอมรับของประชาคมโลกมากขึ้น

หลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ในปี พ.ศ. 2475 มาเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญนั้น ในขณะนั้นประเทศญี่ปุ่นได้ฟื้นฟูประเทศอย่างรวดเร็วจนกลายเป็นประเทศมหาอำนาจใหม่ในภูมิภาคเอเชีย เมื่อจอมพลแปลก พิบูลสงคราม เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในปี พ.ศ. 2481 ได้เล็งเห็นถึงบทบาทความสำคัญของญี่ปุ่นในภูมิภาคนี้มากขึ้น และญี่ปุ่นก็ได้พยายามที่จะแผ่ขยายอิทธิพลครอบงำประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาค รัฐบาลไทยจึงได้พยายามผูกมิตรไว้ ในขณะเดียวกันก็มีกระแสการต่อต้านอิทธิพลครอบงำของญี่ปุ่น รัฐบาลไทยได้เปลี่ยนชื่อประเทศ

จาก “ประเทศสยาม” มาเป็น “ประเทศไทย” เพื่อเน้นถึงประวัติศาสตร์และเผ่าพันธุ์ของไทย

เมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่สองในปี 2482 รัฐบาลจอมพลแปลก พิบูลสงคราม ได้ประกาศตัวเป็นกลาง แต่ต่อมา เมื่อวันที่ 7 ธันวาคม พ.ศ. 2484 ญี่ปุ่นได้ส่งกองทัพเข้าสู่ประเทศไทย ในระยะแรกฝ่ายไทยได้ทำการต่อต้านอย่างแข็งขัน แต่สุดท้ายที่จะต้านทานกองทัพญี่ปุ่นได้ จึงต้องยอมลงนามในกติกาสันติสัญญาไมตรีระหว่างไทยกับญี่ปุ่น เมื่อวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2485 ทั้งนี้ ประเทศไทยยังคงดำรงสัญลักษณ์ต่าง ๆ แห่งการเป็นรัฐอธิปไตย ตลอดระยะเวลาของสงคราม

ในเวลาเดียวกันนี้ มีคนไทยกลุ่มหนึ่งทั้งในประเทศและนอกประเทศ ได้รวมตัวกันเรียกว่า ขบวนการเสรีไทย ดำเนินนโยบายร่วมมือกับฝ่ายสัมพันธมิตรเพื่อต่อต้านญี่ปุ่นในประเทศไทย การดำเนินการของขบวนการเสรีไทยที่ร่วมมือกับฝ่ายสัมพันธมิตรมาตั้งแต่ต้นทำให้การประกาศสงครามของไทยเมื่อ พ.ศ. 2485 เป็นโมฆะ หลังจากนั้น ไทยได้ดำเนินการเจรจาปรับสัมพันธไมตรีกับสัมพันธมิตรชาติมหาอำนาจ และได้เข้าเป็นสมาชิกอันดับที่ 55 ขององค์การสหประชาชาติ เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2489

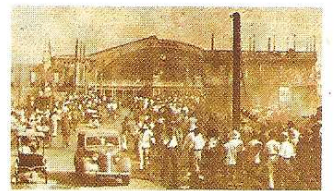
นโยบายต่างประเทศหลังสงครามโลกครั้งที่ 2

เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลง โลกได้ถูกแบ่งออกเป็น 2 ค่ายคือ ค่ายโลกเสรี ซึ่งยึดมั่นในอุดมการณ์เสรีประชาธิปไตยโดยมีสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำ ส่วนอีกค่ายหนึ่งคือค่ายคอมมิวนิสต์ นำโดยสหภาพโซเวียต ประเทศผู้นำของทั้งสองค่ายต่างก็แสวงหาพันธมิตรเพื่อช่วยสกัดกั้นและขัดขวางอิทธิพลของอีกฝ่ายหนึ่ง

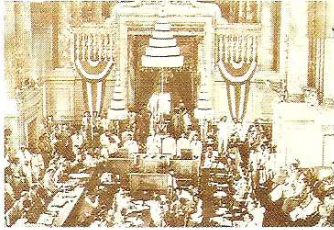
ประเทศไทยนั้นแม้สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ และหลุดพ้นจากวิกฤติการณ์ในช่วงสงครามโลกครั้งที่สองได้ในฐานะประเทศเอกราช และปรารถนาที่จะเป็นมิตรกับทุกประเทศ แต่โดยที่มีที่ตั้งอยู่ในจุดยุทธศาสตร์ของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และในช่วงนั้นยังด้อยพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ ประกอบกับฝ่ายคอมมิวนิสต์ซึ่งมีอุดมการณ์ไม่สอดคล้องกับระบอบการปกครองของไทยได้เริ่มแผ่ขยายอิทธิพลอย่างกว้างขวางโดยเฉพาะในทวีปเอเชีย และแทรกซึมเข้ามาในประเทศไทยด้วยวิธีการต่าง ๆ ส่วนประเทศเพื่อนบ้านอื่น ๆ ของไทยนั้น ก็กำลังดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดของตนเอง ในภาวะการณ์เช่นนั้น ประเทศไทยจึงมีทางเลือกจำกัด ต้องตัดสินใจเข้าร่วมกับโลกเสรี ซึ่งได้ให้

หลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ได้มีการแก้ไขสนธิสัญญาที่ทำไว้กับนานาประเทศเสียใหม่ เพื่อไม่ให้ไทยต้องเสียเปรียบด้านเศรษฐกิจและกฎหมาย

จุดยุทธศาสตร์ต่าง ๆ เช่น สถานีรถไฟหัวลำโพง ถูกเครื่องบินทิ้งระเบิดของฝ่ายสัมพันธมิตรโจมตีระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2

การประชุมสมัยแรกของคณะมนตรี
สนธิสัญญาป้องกันร่วมกันแห่ง
เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ซีโต้) ณ
พระที่นั่งอนันตสมาคม พระราชวัง
ดุสิต เมื่อ 23 กุมภาพันธ์ 2498

หลักประกันในการเผชิญต่อภัยของการ
ขยายตัวของคอมมิวนิสต์ และต่อมา
องค์การสนธิสัญญาป้องกันร่วมกันแห่ง
เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ส.ป.อ.) หรือ
SEATO ได้ก่อตัวขึ้นเพื่อป้องกันภัยคุกคาม
จากคอมมิวนิสต์ในภูมิภาคเอเชียตะวัน-
ออกเฉียงใต้ โดยมีการลงนามในสนธิ-
สัญญา ส.ป.อ. ที่กรุงมะนิลา เมื่อวันที่
8 กันยายน พ.ศ. 2497 มีประเทศสมาชิก
ประกอบด้วย สหรัฐอเมริกา อังกฤษ
ฝรั่งเศส ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ไทย
ปาเกีสถาน และฟิลิปปินส์ กิจกรรมซึ่ง
ส.ป.อ. ดำเนินอยู่ในขณะนั้น คือ การ
จัดให้มีการฝึกซ้อมทางทหารเพื่อหาทาง
ประสานงานของประเทศภาคี แต่เนื่องจาก
ไม่มีกำลังทัพประจำการ เช่น องค์การ
ป้องกันแอตแลนติกเหนือ (NATO) และ
ประเทศสมาชิกขาดความร่วมมืออย่าง
แข็งขัน องค์การ ส.ป.อ. จึงเลิกล้มไป
ในปี พ.ศ. 2520

ในช่วงระยะเวลาดังกล่าว ยังมี
สถานการณ์ทางการเมืองและการเมือง
ของบางประเทศ ที่มีผลคุกคามต่อความ
มั่นคงของไทย เช่นการเปลี่ยนแปลงทาง
การเมืองในจีน ภายใต้การนำของพรรค
คอมมิวนิสต์ (พ.ศ. 2492) สงครามเกาหลี
(พ.ศ. 2493-2496) และชัยชนะของ
ขบวนการเวียดมินห์เหนือฝรั่งเศส ซึ่งนำ
ไปสู่การตกลงที่เจนีวา ประเทศสวิ-

เซอร์แลนด์ และการแบ่งเวียดนามออก
เป็น 2 ส่วน (พ.ศ. 2492) โดยใช้เส้น
ขนานที่ 17 เป็นเส้นแบ่งเขตแดน อัน
เป็นผลให้เวียดนามเหนือผูกพันกับ
คอมมิวนิสต์และเวียดนามใต้ผูกพันกับ
ฝ่ายโลกเสรี

เมื่อเกิดการสู้รบระหว่างเวียดนาม
ทั้ง 2 ฝ่าย สหรัฐอเมริกา ได้ส่งกำลัง
ทหารเข้าช่วยเหลือเวียดนามใต้ในปี พ.ศ.
2508 ประเทศไทยจึงต้องเข้าไปเกี่ยวพัน
ด้วยเนื่องจากสหรัฐอเมริกาขอความ
ร่วมมือในด้านต่าง ๆ รวมทั้งการใช้
ฐานทัพในประเทศไทยโดยได้ให้ความ
ช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจและการ
ทหารแก่ไทยเป็นการตอบแทน

อย่างไรก็ดี รัฐบาลไทยได้ตระหนัก
ว่า ประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้านใน
เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีอุดมการณ์
และระบอบการปกครองคล้ายคลึงกัน
ควรจะช่วยเหลือร่วมมือกันโดยไม่รอ
พึ่งพาประเทศมหาอำนาจแต่เพียงอย่าง
เดียว ทั้งนี้ เพื่อให้ภูมิภาคนี้มีสันติภาพ
และเสถียรภาพ ปราศจากการแทรกแซง
จากประเทศมหาอำนาจภายนอก ซึ่ง
ความร่วมมือในลักษณะนี้ย่อมกระทำ
ได้โดยการจัดตั้งสมาคม อันมีสมาชิก
ประกอบด้วยประเทศในภูมิภาคที่มีความ
ปรารถนาเดียวกัน เพื่อจะนำมาซึ่งความ
เจริญก้าวหน้าของประเทศสมาชิก แต่ละ

ประเทศและของภูมิภาคเป็นส่วนรวม
ประเทศไทยจึงได้เป็นผู้นำเพื่อให้บรรลุ
ถึงวัตถุประสงค์ดังกล่าว

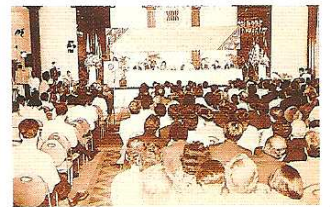
ด้วยเหตุนี้ สมาคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ Association of South East Asia: ASA จึงได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2504 มีสมาชิกประกอบด้วยมาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และไทย สมาคมนี้ถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มของความร่วมมือส่วนภูมิภาค ซึ่งนำไปสู่ความร่วมมือที่ใกล้ชิดและมีขอบเขตที่กว้างขวางยิ่งขึ้น นั่นคือ การจัดตั้งสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asia Nations) หรือที่รู้จักกันดีว่า อาเซียน (ASEAN) ในสมัยรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรี และนายถนัด คอมันต์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เป็นผู้ริเริ่มให้จัดตั้งขึ้น ในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2510 ที่กรุงเทพฯ โดยมีปฏิญญา เรียกว่า Bangkok Declaration ในตอนเริ่มแรกอาเซียนมีสมาชิก 5 ประเทศ คือ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย ต่อมาบรูไนได้เข้าเป็นสมาชิกเมื่อ 1 มกราคม 2527 วัตถุประสงค์ของสมาคมก็เพื่อสร้างความร่วมมือในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และเพื่อเสริมสร้างเสถียรภาพและสันติสุขให้เกิดขึ้นในภูมิภาคนี้ เป้าหมายระยะยาวคือ การสถาปนา

ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ให้เป็น
เขตแห่งสันติภาพ เสรีภาพ และความ
เป็นกลางหรือเรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า
Zone of Peace, Freedom and Neutrality
(ZOPFAN)

การปรับนโยบายต่างประเทศให้เข้า
กับสภาพการณ์ระหว่างประเทศ

ในขณะที่ประเทศไทยเตรียมพร้อม
ที่จะพึ่งตนเอง และพยายามสร้างความ
ร่วมมือระหว่างประเทศกลุ่มอาเซียนให้
แน่นแฟ้น สถานการณ์การเมืองระหว่าง
ประเทศก็ได้เริ่มแปรเปลี่ยนไป เริ่มจาก
การที่สหรัฐอเมริกาเริ่มลดกำลังรบใน
เวียดนามลงเป็นลำดับ และเริ่มเปลี่ยน
ท่าทีที่แข็งกร้าวที่เคยมีต่อจีน มาจนกลาย
เป็นการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการ
ทูตระหว่างกันในที่สุด

ในขณะเดียวกันได้มีการปรับความ
สัมพันธ์ระหว่างสาธารณรัฐประชาชนจีน
กับญี่ปุ่น และระหว่างสหรัฐอเมริกากับ
สหภาพโซเวียต โดยมีความร่วมมือ
ระหว่างกันในด้านต่างๆ เพิ่มขึ้น มี
การเผชิญหน้ากันระหว่างสาธารณรัฐ
ประชาชนจีนกับสหภาพโซเวียต ในขณะที่
ญี่ปุ่นกับประเทศในยุโรปตะวันตกก็ได้
มีบทบาทขึ้นมาในฐานะมหาอำนาจทาง
เศรษฐกิจ ดังนั้น จะเห็นได้ว่า โลกไม่
ได้ถูกแบ่งออกเป็นสองค่ายอีกต่อไป ผล
ประโยชน์ของชาติได้มาอยู่เหนือลัทธิและ

การประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน
ครั้งที่ 24 เมื่อวันที่ 22 ตุลาคม 2535
ที่มะนิลา ประเทศฟิลิปปินส์ โดยมี
ประธานาธิบดีฟีเดล รามอส แห่ง
ฟิลิปปินส์ เป็นผู้กล่าวปราศรัยนำ
(ภาพข่าว เอ.พี.)

ประชุมหารือเพื่อเชื่อมสัมพันธ์ทาง
การค้า ระหว่าง 6 ประเทศของอาเซียน
กับญี่ปุ่น เมื่อวันที่ 24 ตุลาคม 2535
ชาวสุดในภาพคือ ดร.สุภชัย พานิชภักดิ์
รองนายกรัฐมนตรีของไทย (ภาพข่าว
เอ.พี.)

อุดมการณ์ การดำเนินนโยบายด้านการต่างประเทศจึงต้องกระทำด้วยความรอบคอบและระมัดระวัง โดยเฉพาะประเทศที่ตั้งอยู่ในจุดยุทธศาสตร์ เช่น ประเทศไทยจำเป็นต้องคำนึงถึงทิศทางและความผันผวนทางด้านการเมืองและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของชาติเป็นสำคัญ

หลังจากการลงนามในความตกลงสันติภาพที่กรุงปารีสในเดือนมกราคม 2516 สหรัฐฯ ได้ยุติการรบในเวียดนามอย่างเป็นทางการและเริ่มถอนทหารออกไปจากภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เกือบทั้งหมด ฝ่ายเวียดนามก็ได้รวมเข้าเป็นประเทศเดียวกันภายใต้ระบอบการปกครองแบบคอมมิวนิสต์ ประกอบกับในปี พ.ศ. 2518 การปกครองของลาวและกัมพูชาได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นระบอบคอมมิวนิสต์ด้วย ไทยจึงต้องปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ระหว่างประเทศและเหตุการณ์ต่าง ๆ รอบด้าน รวมทั้งการเมืองภายในประเทศโดยลดการผูกพันกับสหรัฐฯ ลง อย่างไรก็ดี ยังคงรักษาความเป็นพันธมิตรทั้งทางทหารการเมือง เศรษฐกิจ แต่ไม่อนุญาตให้มีฐานทัพของต่างประเทศในประเทศไทย นอกจากนี้รัฐบาลไทยก็เริ่มติดต่อกับประเทศที่ปกครองโดยระบอบคอมมิวนิสต์

มากยิ่งขึ้น ซึ่งรวมถึงการเจรจาและเปิดความสัมพันธ์ทางการทูตกับสาธารณรัฐประชาชนจีน และเวียดนามเหนือ นโยบายต่างประเทศในช่วงนี้ จึงนับได้ว่าเป็นการปรับตัวให้เข้ากับบรรยากาศใหม่ ๆ ของการเมืองโลก โดยพยายามวางตัวเป็นกลางและไม่พยายามฝักใฝ่กับฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดโดยเฉพาะ มุ่งเน้นการส่งเสริมความร่วมมือและการแก้ไขปัญหาระหว่างประเทศโดยสันติวิธี ซึ่งอาจแบ่งออกได้เป็นในระดับภูมิภาค และในระดับโลก คือในองค์การสหประชาชาติ

การส่งเสริมความร่วมมือในระดับภูมิภาค

หลังจากการเปลี่ยนแปลงของหลายประเทศในอินโดจีน ประเทศสมาชิกของสมาคมอาเซียนได้รวมตัวกันเป็นปึกแผ่นยิ่งขึ้น เพราะทราบดีว่า ความมั่นคงของอาเซียนช่วยปกป้องผลประโยชน์ทางการเมืองและเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกได้ วัตถุประสงค์ที่แท้จริงของสมาคมอาเซียนนั้นมีไว้เพื่อเป้าหมายทางการเมือง หากเพื่อความร่วมมือและความเจริญก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และเพื่อสันติสุขของภูมิภาค โครงสร้างและกลไกหลักของอาเซียนนั้น นอกจากจะมีการประชุมระดับผู้นำรัฐบาล ระดับรัฐมนตรีต่างประเทศ เศรษฐกิจ และรัฐมนตรีด้านอื่น ๆ แล้ว ยังมีการ

ประชุมคณะกรรมการในด้านต่าง ๆ อีกด้วย

และด้วยเหตุนี้ขอขบข่ายความร่วมมือของสมาคมอาเซียนจึงได้กว้างขวางครอบคลุมหลายสาขา ที่สำคัญได้แก่ความร่วมมือทางด้านการค้า อุตสาหกรรม พลังงาน การเกษตร การคมนาคม การคลัง และการธนาคาร ซึ่งในปัจจุบันความร่วมมือได้ขยายออกไป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โครงการร่วมมือกันทางการค้าภายใต้การให้สิทธิพิเศษทางการค้า และโครงการร่วมมือทางอุตสาหกรรม เช่น โครงการแบ่งผลิต และโครงการร่วมลงทุน เป็นต้น นอกจากนี้อาเซียนยังได้เน้นความสำคัญในการให้ความช่วยเหลือร่วมมือกันเกี่ยวกับโภชนาภัณฑ์มูลฐาน โดยเฉพาะข้าวและน้ำมัน ด้วยการจัดทำโครงการสำรองอาหารเพื่อความมั่นคง ความตกลงว่าด้วยความมั่นคงด้านน้ำมัน และความตกลงว่าด้วยความร่วมมือด้านพลังงาน เพื่อเป็นหลักประกันแก่ประเทศสมาชิกอาเซียนว่า จะมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน หากประเทศใดต้องประสบภาวะขาดแคลนสินค้าจำเป็นดังกล่าว

นอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้ว ประเทศไทยยังได้ใช้ความพยายามในการดำเนินนโยบายต่างประเทศเพื่อแก้ไขปัญหที่กระทบกระเทือนความสงบสุขของประชาชนชาวไทย เช่น ปัญหาแก้มพูชา

เนื่องจากชาวไทยได้รับผลกระทบจากการสู้รบเพราะประเทศไทยมีพรมแดนประชิดติดกับแก้มพูชา และรัฐบาลไทยยังต้องรับภาระเรื่องผู้อพยพที่ได้หลั่งไหลเข้ามาในประเทศไทย และยังคงอยู่ โดยใน พ.ศ. 2533 มีประมาณสามแสนคน ด้วยเหตุนี้รัฐบาลไทยจึงได้มีบทบาทนำในการชักชวนเพื่อนสมาชิกอาเซียน และประเทศอื่น ๆ ให้ร่วมกันหาทางแก้ไขปัญหานี้โดยสมบูรณ์แบบทางการเมือง โดยการเสนอข้อมติของอาเซียนว่าด้วยการแก้ไขปัญหากัมพูชาเข้าสู่การพิจารณาของที่ประชุมสมัชชาองค์การสหประชาชาติ ซึ่งก็ได้รับการสนับสนุนอย่างท่วมท้นจากชาติสมาชิก

บทบาทในองค์การสหประชาชาติ

โดยที่ประเทศไทยได้เล็งเห็นความจำเป็นในการแสวงหามิตรกับนานาประเทศ องค์การสหประชาชาติจึงเป็นเวทีอันหนึ่งที่รัฐบาลไทยโดยกระทรวงการต่างประเทศ ใช้เป็นช่องทางในการผูกมิตรกับนานาประเทศ ในการแสดงท่าทีให้นานาประเทศได้ทราบในประเด็นปัญหาสำคัญ ๆ ที่มีผลกระทบต่อชาวโลก หรือในการแสวงหาความร่วมมือเพื่อบรรลุถึงวัตถุประสงค์ร่วมกันทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง บทบาทของประเทศไทยที่สำคัญในสหประชาชาติมีหลายกรณี แต่กรณี queเพิ่มเกียรติและ

ศักดิ์ศรีให้แก่ประเทศและชาวไทยทั้งชาติ คือ การที่พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนคราธิพังศ์ประพันธ์ ผู้แทนประเทศไทยในสหประชาชาติ ได้รับเลือกจากที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติด้วยมติเป็นเอกฉันท์ให้ทรงดำรงตำแหน่งประธานสมัชชาในสมัยประชุมที่ 11 (พ.ศ. 2499-2500) และการที่ประเทศไทยได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งสมาชิกประเภทไม่ถาวรของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2528 เป็นระยะเวลา 2 ปี ในช่วงระยะเวลาดังกล่าวประเทศไทยได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของคณะมนตรีความมั่นคง ซึ่งเป็นองค์กรที่สำคัญที่สุดของสหประชาชาติ

และจากการที่ประเทศไทยได้ร่วมพิจารณาปัญหาที่สำคัญ ๆ เกี่ยวกับความมั่นคงและสันติภาพของโลกในคณะมนตรีความมั่นคงนี้ได้เปิดโอกาสให้ผู้แทนของประเทศไทยได้มีโอกาสพบปะกับผู้แทนของประเทศต่าง ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น ทำให้ประชาคมโลกได้ทราบถึงความต้องการและข้อวิตกกังวลของไทยในปัญหาต่าง ๆ อาทิ ปัญหาแก้มปูซาและปัญหาผู้ลี้ภัย อีกทั้งยังได้ส่งเสริมความสัมพันธ์ทวิภาคีกับประเทศต่าง ๆ ทั้งในด้านความร่วมมือทางการเมืองและเศรษฐกิจระหว่างประเทศในอนาคต

นอกจากปัญหาต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ประเทศไทยยังได้ให้ความสำคัญต่อปัญหาเด็กและเยาวชน โดยจะเห็นได้จากการที่นางสาวภรณ์ทิพย์ นาคหิรัญกนก นางงามจักรวาล และทูตสันถวไมตรีแห่งประเทศไทย ได้กล่าวสุนทรพจน์ต่อที่ประชุมคณะกรรมการว่าด้วยสังคมและวัฒนธรรมและสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ณ นครนิวยอร์ก เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2531

อนึ่ง การดำเนินงานเกี่ยวกับองค์การสหประชาชาติของประเทศไทย เป็นการดำเนินงานผ่านคณะทูตถาวรแห่งประเทศไทยประจำสหประชาชาติ ณ นครนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นหน่วยงานของกระทรวงการต่างประเทศที่มีบทบาทหลักในการเสริมสร้างและปกป้องผลประโยชน์ทางการเมืองและเกียรติภูมิของประเทศไทย ในองค์การสหประชาชาติ ส่วนบทบาททางด้านเศรษฐกิจในกรอบของความร่วมมือระหว่างประเทศนั้น ส่วนใหญ่อยู่ในความรับผิดชอบของคณะทูตถาวรแห่งประเทศไทยประจำสหประชาชาติ ณ นครเจนีวา สวิตเซอร์แลนด์

นอกจากนี้แล้ว ประเทศไทยยังได้รับเลือกเป็นสถานที่ตั้งของสำนักงานภูมิภาคองค์การสหประชาชาติ และองค์การระหว่างประเทศต่าง ๆ ที่สำคัญ

คือ คณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคม
สำหรับเอเชียและแปซิฟิก องค์การทุน
เพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ โครงการ
สิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ สำนักงาน
ข้าหลวงใหญ่เพื่อผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ
องค์การอนามัยโลก องค์การอาหารและ
เกษตรแห่งสหประชาชาติ องค์การศึกษา
วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสห
ประชาชาติ องค์การพัฒนาอุตสาหกรรม
แห่งสหประชาชาติ องค์การแรงงาน
ระหว่างประเทศ และธนาคารระหว่าง
ประเทศเพื่อการบูรณะและพัฒนา สำนัก
งานคณะกรรมการประชาคมยุโรป
สำหรับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และ
องค์การรัฐมนตรีศึกษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

รัฐบาลไทยยังได้มีบทบาทสำคัญใน
หน่วยงานอื่น ๆ ขององค์การสหประชา
ชาติ เช่น คณะกรรมการเศรษฐกิจ
และสังคมสำหรับเอเชียและแปซิฟิก
(Economic and Social Commission for Asia and
the Pacific - ESCAP) ซึ่งมีสำนักงานใหญ่ตั้ง
อยู่ที่กรุงเทพฯ โดยมีหน่วยงานภายใน
ของกระทรวงการต่างประเทศเป็นผู้
ติดต่อประสานงานให้ความร่วมมือกับ
คณะกรรมการดังกล่าวอย่างใกล้ชิด
เพื่อช่วยเสริมสร้างการพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมในภูมิภาคและในประเทศไทย

การต่างประเทศกับการพัฒนาประ เทศไทย

รัฐบาลได้มุ่งที่จะใช้การดำเนิน
นโยบายต่างประเทศเป็นเครื่องมือเพื่อให้
บรรลุเป้าหมายคือ ความสงบสุขของ
ชาติบ้านเมืองและความอยู่ดีกินดีของ
ประชาชน หน่วยงานหลักหน่วยงานหนึ่ง
ของรัฐบาลในการดำเนินนโยบายต่าง
ประเทศ ก็คือ กระทรวงการต่างประเทศ
ซึ่งได้ปรับทิศทางการดำเนินนโยบายให้
เข้ากับสถานการณ์ และสภาพแวดล้อมที่
กำลังเปลี่ยนแปลงของโลก ด้วยการเน้น
การขยายการดำเนินงานเพื่อปกป้อง
และส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจของ
ชาติ ทั้งนี้ โดยอาศัยการดำเนินงาน
และการเจรจาต่อรองทางการเมือง และ
การทูตในการส่งเสริม ฟื้นฟู และกระชับ
ความสัมพันธ์กับประเทศต่าง ๆ ทั้งที่
กำลังพัฒนาและพัฒนาแล้วให้แน่นแฟ้น
ยิ่งขึ้น เพื่อเสริมสร้างและปูพื้นฐานไปสู่
ความสัมพันธ์และความร่วมมือเพื่อขยาย
ตลาดสินค้า เกษตรกรรม อุตสาหกรรม
แรงงาน การท่องเที่ยว ตลอดจนแหล่ง
เงินทุน วัตถุดิบ เทคโนโลยี และวิชาการ
นอกจากนั้น ก็ได้พยายามหาตลาด
การค้าใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นในภูมิภาคต่าง ๆ
ของโลก แสวงหาแหล่งวัตถุดิบและ
เทคโนโลยีที่จะช่วยส่งเสริมการขยายตัว
ด้านการพัฒนาของประเทศ รวมทั้งได้

พยายามจัดหาตลาดแรงงานต่างประเทศ
ที่ดีให้คนงานไทยด้วย

ในการดำเนินการต่าง ๆ เหล่านี้
ได้มีการใช้กลไกที่มีอยู่แล้ว เช่น คณะ-
กรรมการการสองฝ่ายระหว่างไทยกับ
ประเทศต่าง ๆ องค์การทางด้านเศรษฐกิจ
ระหว่างประเทศ หน่วยงานต่าง ๆ ของ
สหประชาชาติ และเวทีการประชุม
ระหว่างประเทศให้เกิดประโยชน์สูงสุด
โดยสถานเอกอัครราชทูตและสถานกงสุล
ไทยที่ประจำอยู่ในประเทศต่าง ๆ มี
บทบาทสำคัญในการส่งเสริมความสัมพันธ์
ด้านการเมือง เศรษฐกิจ การขยายตลาด
ด้วยการติดต่อกับภาคเอกชนของประเทศ
เหล่านั้น ซึ่งรวมไปถึงการจัดงานแสดง
สินค้า การจัดคณะผู้แทนการค้ามาเยือน
ไทย และประสานงานในการเยือนประเทศ
ต่าง ๆ ของคณะผู้แทนการค้าไทย นอก-
จากนั้นสถานเอกอัครราชทูตและสถาน
กงสุลไทยในต่างประเทศก็ได้มีบทบาท
มากขึ้นในเรื่องการหาข้อมูลข่าวสารทาง
ด้านเศรษฐกิจและการตลาด ตลอดจน
การประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว
และชักชวนให้ต่างประเทศเข้ามาลงทุน
ในประเทศไทย

บทสรุป

เมื่อพิจารณาการดำเนินนโยบาย
ต่างประเทศของไทยจะเห็นได้ว่า ประ-
เทศไทย ดำเนินนโยบายที่มองการณ์ไกล
พร้อมจะมีความสัมพันธ์และเป็นมิตรกับ

ทุกประเทศ โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่าง
ของระบอบการปกครอง トラบใดที่ความ
สัมพันธ์นั้นอยู่บนพื้นฐานของผลประโยชน์
ร่วมกันและเป็นธรรม ประเทศไทยเป็น
ประเทศที่มีเอกลักษณ์ของตนเอง จึง
สามารถกำหนดท่าทีโดยไม่ผูกมัดด้วย
ลัทธิการเมือง อย่างไรก็ดี ประเทศไทย
ยึดมั่นในหลักการและความถูกต้อง แต่ก็
มีความยืดหยุ่น และพร้อมที่จะปรับตัวให้
เข้ากับสถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลง
ไป เพื่อที่จะเพิ่มพูนผลประโยชน์ของชาติ
ไม่ว่าจะเป็นในด้านการเมือง เศรษฐกิจ
การค้า สังคม และวัฒนธรรม

การเสริมสร้างความสัมพันธ์และ
ความเข้าใจอันดีกับประชาชนของประเทศ
ต่าง ๆ เป็นพื้นฐานให้การดำเนินนโยบาย
ต่างประเทศของไทยเป็นไปโดยราบรื่น
รัฐบาลไทยจึงได้ส่งเสริมและขยายความ
สัมพันธ์กับนานาประเทศ โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งกับประเทศเพื่อนบ้านในหลาย
ด้าน รวมทั้งทางด้านวัฒนธรรม เพื่อให้
ประชาชนมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน
และร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดกว้างขวาง
ยิ่งขึ้น เพื่อสันติสุขของภูมิภาคและของ
โลกเป็นส่วนรวม ซึ่งในเรื่องนี้เยาวชน
ของชาติสามารถมีบทบาทอย่างมาก เพราะ
หากเยาวชนของแต่ละชาติมีทัศนคติที่ดี
ต่อกันก็จะนำไปสู่การช่วยเหลือร่วมมือ
ระหว่างกันในอนาคต

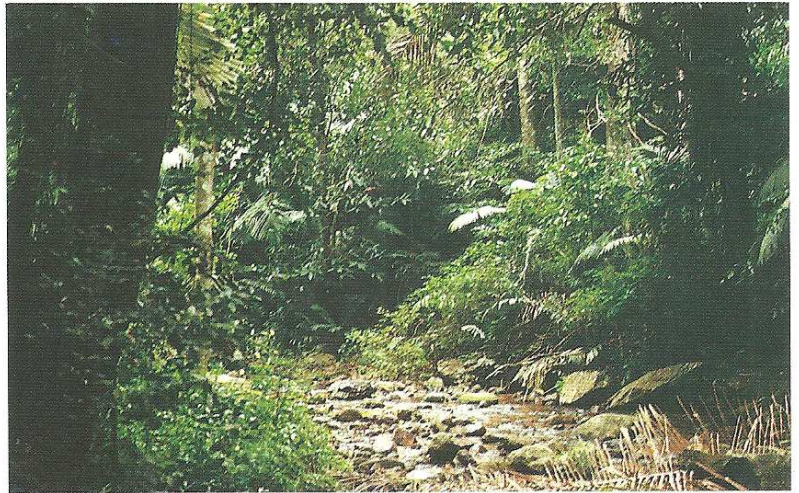

ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมกับการอนุรักษ์และพัฒนา

ประเทศไทยเคยเป็นประเทศที่มีความมั่งคั่งทางด้านทรัพยากรธรรมชาติมากที่สุดประเทศหนึ่งในภูมิภาคนี้ ทั้งยังมีแหล่งแร่หลายชนิด รวมทั้งก๊าซธรรมชาติและน้ำมัน แต่ทรัพยากรธรรมชาติเหล่านี้ ได้ถูกนำไปใช้อย่างไม่เหมาะสมนัก และบางครั้งยังเป็นการทำลายแหล่งทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมและส่งผลกระทบที่ร้ายแรงต่อชีวิตและทรัพย์สินของราษฎร เช่น ก่อให้เกิดอุทกภัย และแผ่นดินถล่มทางภาคใต้ เมื่อปี พ.ศ. 2531 เป็นต้น ด้วยเหตุนี้จึงเป็นเรื่องจำเป็นที่จะต้องรักษาทรัพยากรธรรมชาติของเราให้คงอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ เมื่อจะนำมาใช้ก็ต้องใช้อย่างคุ้มค่า ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ใช้อย่างสมเหตุสมผล โดยคำนึงถึงการมีใช้ต่อเนื่องไปถึงอนาคต

คำว่า **ทรัพยากรธรรมชาติ** หมายถึง สิ่งที่มีอยู่ในโลกนี้ตามธรรมชาติ หรือสิ่งที่เกิดขึ้นมาเองตามธรรมชาติ เช่น ดิน น้ำ ป่าไม้ ปิโตรเลียม แร่ธาตุ และอัญมณี

เป็นต้น และทรัพยากรธรรมชาติเหล่านี้ จะให้ประโยชน์ต่อมนุษย์ทั้งทางตรง และทางอ้อม ดังจะกล่าวในรายละเอียดเป็นลำดับต่อไป

ป่า : ทรัพยากรธรรมชาติที่น้ำท่วมแทน

ดิน

ดินเป็นทรัพยากรอันมีค่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับประเทศเกษตรกรรมอย่างประเทศไทย การเพิ่มจำนวนประชากรในอัตราที่สูง ในขณะที่ทรัพยากรดินซึ่งมีอยู่จำกัดกลับเสื่อมโทรมลง ทำให้การประกอบอาชีพของเกษตรกรเกิดปัญหาซึ่งทวีความรุนแรงขึ้นทุกปี ในบางท้องที่ แทนที่สภาพของดินจะมีความอุดมสมบูรณ์

กลับพบว่าดินมีปัญหา ดังนี้

1. ดินมีสภาพการชะล้างพังทลาย ธาตุอาหารของพืชถูกชะล้างโดยน้ำและลมออกไปในปริมาณสูง
2. ดินตื้น คือดินที่มีกรวด เศษหิน หรือศิลาแลงในระดับความลึกต่ำกว่า 50 เซนติเมตร
3. ดินทรายจืด คือดินที่มีปริมาณทรายในอัตราสูง ทำให้มีความอุดมสมบูรณ์น้อยและอุ้มน้ำได้ไม่ดี
4. ดินดาน คือดินทรายที่มีชั้นดานจับตัวกันแข็ง ทำให้น้ำซึมผ่านลงไปไม่ได้
5. ดินจืด คือดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ลดลง เนื่องจากเมื่อทำการเกษตรแล้ว ไม่มีการปรับปรุงรักษาดินให้ถูกวิธี
6. ดินเค็ม คือดินที่มีเกลือแ่งสะสมอยู่มาก ทำให้เป็นอันตรายต่อการเจริญเติบโต และผลผลิตของพืช
7. ดินเปรี้ยว คือดินที่มีธาตุกำมะถันปนอยู่ในปริมาณสูง สภาพดินเป็นกรด และเนื้อดินเป็นดินเหนียว

น้ำ

แหล่งน้ำตามธรรมชาติที่มีในพื้นที่ประเทศไทยประมาณกันว่ามีอยู่เพียง 3.6 ล้านไร่ แต่ถ้าพูดถึงกลุ่มแม่น้ำหรือที่รองรับน้ำฝนแล้วจะมีมากกว่า 1 ใน 3 ของเนื้อที่ประเทศไทย แหล่งน้ำเหล่านี้

ลำน้ำชีบริเวณอุทยานชีหลง

ประกอบด้วย ธารน้ำ แม่น้ำ คลอง ทะเลสาบ บึง หนอง นอกจากนี้ยังมีแหล่งน้ำที่เกิดจากการสร้างเขื่อนหรือฝายน้ำสำหรับเก็บกักน้ำไว้ใช้ได้ตลอดปีอีกด้วย

แม่น้ำ ซึ่งจัดว่าเป็นแหล่งน้ำสำคัญของประเทศได้แก่ แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำสะแกกรัง แม่น้ำป่าสัก แม่น้ำมูล แม่น้ำตาปี แม่น้ำแดง แม่น้ำระยอง เป็นต้น นอกจากนี้คำว่า แม่น้ำ ในบางท้องถิ่นเรียกว่า ห้วย แคว หรือลำคลอง เช่น ห้วยหลวง ห้วยน้ำฮวน ลำตะคอง ลำพระเพลิง แควปิง แควน่าน เป็นต้น

แหล่งน้ำสำคัญอื่น ๆ ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีในประเทศไทยได้แก่

ทะเลสาบสงขลา

ทะเลสาบสงขลา เป็นแหล่งน้ำขนาดใหญ่เพียงแห่งเดียวที่เรียกว่าทะเลสาบที่เป็นทะเลสาบน้ำเค็มที่มีขนาดใหญ่ มีเนื้อที่ประมาณ 615,000 ไร่ มีแม่น้ำหลายสายไหลลงทางด้านทิศตะวันตก และมีทางน้ำเข้าออกสู่ทะเลภายนอกได้ น้ำในทะเลสาบนี้จึงมีความเค็มหลายระดับ ตั้งแต่กร่อยน้อย กร่อยมาก หรือเค็มจัด

หนองหาน จังหวัดสกลนคร เป็น
ทะเลสาบน้ำจืดที่ใหญ่ที่สุดของประเทศ
มีเนื้อที่ประมาณ 50,030 ไร่

บึงบอระเพ็ด เป็นทะเลสาบน้ำจืด
ที่ใหญ่เป็นที่สองของประเทศ มีเนื้อที่
ประมาณ 30,100 ไร่

นอกจากคำว่า ทะเลสาบ หนอง
และบึง แล้วยังมีคำว่า กว๊าน ซึ่งใช้เรียก
ชื่อทะเลสาบน้ำจืดอีกด้วย เช่น กว๊าน-
พะเยา ซึ่งอยู่ทางภาคเหนือของประเทศ
มีพื้นที่ประมาณ 12,160 ไร่

ป่าไม้

ป่าไม้เป็นทรัพยากรที่สำคัญอย่าง
หนึ่ง มนุษย์ได้รับประโยชน์จากป่าไม้ทั้ง
ทางตรงและทางอ้อม ประโยชน์ทางตรง
นั้นคือ นำมาใช้ในกิจการต่าง ๆ ทั้งด้าน
อุปโภคและบริโภค เช่น ทำที่อยู่อาศัย
อาหาร เครื่องนุ่งห่มและยารักษาโรค
สำหรับประโยชน์ทางอ้อมนั้นมองไม่เห็น
ชัดเจน และคำนวณออกมาเป็นมูลค่า
ได้ยาก แต่ก็มีมีความสำคัญเป็นอย่างมาก

ป่าไม้ เป็นแหล่งกำเนิดของต้นน้ำ
ลำธาร ถ้าป่าถูกทำลายลง จะเป็นสาเหตุ
ให้เกิดความแห้งแล้ง ฝนไม่ตกต้องตาม
ฤดูกาล กล่าวกันว่าป่าไม้ในภาคเหนือซึ่ง
ปกคลุมภูเขาที่เป็นแหล่งต้นน้ำของแม่น้ำ
ปิง วัง ยม และน่าน ได้ดูดซับน้ำฝน
ที่ตกในแถบนี้ไว้ไว้ในดินและรากของต้นไม้

วัชพืชน้ำที่บึงบอระเพ็ด

หลังจากนั้นดินจะค่อย ๆ ปล่อยน้ำให้
ไหลช้า ๆ ลงตามทางน้ำธรรมชาติหลาย
สายมารวมกันเป็นแม่น้ำดังกล่าว แล้ว
แม่น้ำเหล่านี้จึงมารวมกันกลายเป็นแม่น้ำ
เจ้าพระยาอีกทีหนึ่ง ส่วนน้ำที่รากต้นไม้
ดูดซับไว้ก็จะถูกนำไปหล่อเลี้ยงส่วนต่าง ๆ
ของพืช น้ำที่มากเกินไปจะระเหยออกไป
ทางปากใบเล็ก ๆ ซึ่งอยู่ที่ผิวใบไม้ ใน
พืชใบหนึ่งจะมีปากใบจำนวนเป็นพันเป็น
หมื่นตามแต่ละชนิดของพืช ใต้น้ำที่ระเหย
ออกไปในบรรยากาศนั้นจะพาความร้อน
ในบริเวณนั้นออกไปด้วย จะเห็นได้ว่า
ถ้าเราเข้าไปในป่าเวลากลางวันจะรู้สึก
เย็นสบายและอากาศมีการหมุนเวียนดีขึ้น
นอกจากนี้ใบไม้ยังช่วยดูดซับก๊าซคาร์-
บอนไดออกไซด์ไปเพื่อกิจกรรมในการ
สร้างอาหาร ในขณะที่เดียวกันก็คายก๊าซ
ออกซิเจนออกมาสู่บรรยากาศอีกด้วย

กว๊านพะเยา

ป่าสนเขาที่ภูกระดึง

ส่วนไอน้ำที่ระเหยออกไปมาก ๆ เข้าจะกลายเป็นก้อนเมฆ เมฆเมื่อกระทบกับความเย็นจึงกลั่นตัวตกลงมาเป็นฝน

ป่าไม้ช่วยในการบรรเทาความร้ายแรงของลมพายุ เช่น บริเวณริมฝั่งทะเลหรือปากแม่น้ำที่เป็นป่าชายเลน พายุจากทะเลจะลดความเร็วและรุนแรงลงเมื่อปะทะกับต้นไม้ในป่าแถบนี้ นอกจากนี้ยังมีการปลูกป่าไม้เพื่อใช้เป็นแนวกันลมเพื่อป้องกันบ้านเรือนและไร่นาไม่ให้เป็นอันตราย และที่สำคัญที่สุดคือ ป้องกันลมพายุมิให้พัดพาเอาผิวดินที่อุดมสมบูรณ์ไปเสีย ป่าไม้เป็นที่อาศัยของสัตว์ป่านานาชนิด ซึ่งถ้าไม่มีป่าไม้ สัตว์เหล่านั้นจะพากันสูญพันธุ์ เพราะไม่มีที่อยู่อาศัย ประชาชนจำนวนมากนิยมไปท่องเที่ยวพักผ่อนในป่าเพื่อคลายความเครียดจากการทำงานและความแออัดในตัวเมือง

ป่าชายเลน

รัฐบาลจึงได้จัดทำป่าไม้ให้มีความสวยงาม มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกบางประการ เพื่อประชาชนจะได้ใช้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ เช่น จัดทำเป็นอุทยานแห่งชาติ ซึ่งเริ่มมีในประเทศไทยครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2502 ณ ป่าดงพญาเย็นของเทือกเขาเขียวและเขาร่ม จนมาถึงปัจจุบันนี้มีอุทยานแห่งชาติถึง 53 แห่ง กระจายอยู่ทั่วประเทศไทย

ปิโตรเลียม

คำว่าปิโตรเลียม หมายถึง น้ำมันดิบ ก๊าซธรรมชาติ ก๊าซธรรมชาติเหลว และสารประกอบไฮโดรคาร์บอนอื่น ๆ ที่เกิดตามธรรมชาติ

ปิโตรเลียม เป็นสารประกอบระหว่างไฮโดรเจนกับคาร์บอนที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เชื่อกันว่ามีกำเนิดจากสารอินทรีย์ทั้งพืชและสัตว์ที่สะสมรวมกับตะกอนในชั้นหินเนื้อละเอียด เป็นเวลานานนับล้านล้านปี เมื่อสารอินทรีย์สลายแปรสภาพเป็นปิโตรเลียมแล้วก็จะเคลื่อนตัวไปสะสมอยู่ในบริเวณแหล่งกักเก็บ ซึ่งเป็นชั้นหินที่มีลักษณะเป็นรูปพุนยอมน้ำของเหลวซึมผ่านได้ โดยมีชั้นหินเนื้อแน่นปิดกั้นอยู่

ปิโตรเลียม อาจเกิดอยู่ใต้พื้นดินที่ลึกไม่กี่เมตร หรือลึกลงไปหลาย ๆ พันเมตรอยู่ใต้ภูเขา ที่ราบ หรือใต้ทะเล การค้นหาแหล่งกักเก็บปิโตรเลียมจะต้องคำนึง

ถึงเปลือกโลกบริเวณที่เคยเป็นแอ่งมีตะกอนทับถมกันหนาพอเพียง ทั้งนี้ศึกษาได้จากการแปลความหมายจากภาพถ่ายดาวเทียมหรือภาพถ่ายทางอากาศ

สำหรับการผลิตปิโตรเลียมในประเทศไทยนั้น ได้มีการสำรวจในแทบทุกภาคของประเทศมานานแล้ว ทั้งในภาคเหนือ ตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ รวมทั้งในทะเล คือในอ่าวไทยและทะเลอันดามัน

ในภาคเหนือมีแหล่งน้ำมันเก่าแก่ในบริเวณอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ นับเป็นแหล่งปิโตรเลียมแหล่งแรกของไทย ซึ่งผลิตได้น้ำมันค่อนข้างหนืดและมีปริมาณน้อย

ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2524 ได้มีการสำรวจพบแหล่งที่สอง ที่กิ่งอำเภอลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร มีชื่อว่า “แหล่งน้ำมันสิริกิติ์” ซึ่งสามารถผลิตน้ำมันดิบและก๊าซธรรมชาติ และในขณะเดียวกันก็ได้พบแหล่งก๊าซธรรมชาติที่อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่นอีกด้วย

ในบริเวณน่านน้ำไทยได้เคยมีการสำรวจปิโตรเลียมทางฝั่งทะเลอันดามัน แต่ยังไม่ประสบความสำเร็จ ส่วนในอ่าวไทย เริ่มสำรวจเมื่อ พ.ศ. 2525 ได้พบว่า มีแหล่งก๊าซธรรมชาติแห่งอยู่ทางด้านตะวันออกของจังหวัดสุราษฎร์ธานี เรียกว่า “แหล่งเอราวัณ” ก๊าซจากแหล่ง

นี้ถูกส่งทางท่อใต้ทะเลมาขึ้นฝั่งที่อำเภอมาบตาพุด จังหวัดระยอง ซึ่งนับว่าเป็นท่อส่งก๊าซได้น้ำที่ยาวที่สุดในโลกแห่งหนึ่ง นอกจาก “แหล่งเอราวัณ” แล้ว ยังพบแหล่งก๊าซธรรมชาติในบริเวณอ่าวไทยนี้อีกหลายแหล่งด้วยกัน

การนำปิโตรเลียมมาใช้ประโยชน์

ปิโตรเลียมก่อให้เกิดอุตสาหกรรมและงานต่อเนื่องอีกหลายอย่าง เช่น ปิ๊ยม แอมโมเนีย สารปิโตรเคมี พลาสติก เครื่องสำอาง ยางรถยนต์ เคมีภัณฑ์ต่าง ๆ ซึ่งใช้ในห้องทดลองวิทยาศาสตร์ และโรงงาน ตลอดจนสิ่งสำคัญต่าง ๆ ที่ใช้ในครัวเรือนทั่วไป แต่อย่างไรก็ตาม ปิโตรเลียมเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้แล้วหมดไป การกำเนิดและการสะสมต้องใช้เวลาเนานหลายสิบล้านปีหรือหลายร้อยล้านปี ดังนั้น จึงควรพิจารณาถึงการใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่าที่สุดต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

แร่ธาตุและอัญมณี

ประเทศไทยมีแร่ต่าง ๆ มากมายหลายชนิด ส่วนชนิดใดที่จะจัดให้เป็นแร่เศรษฐกิจนั้น จะต้องมึปริมาณมากและคุณภาพดีพอจนสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ แร่เหล่านี้นับเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาประเทศอย่างหนึ่ง

แหล่งน้ำมันสิริกิติ์ จ.กำแพงเพชร

แท่นเจาะน้ำมันในอ่าวไทย

เหมืองอุบลรัตน์ อ.บางมูลนาก จ.พิจิตร

แร่ดังกล่าวนี้มีทั้งแร่โลหะ แร่โลหะ และอัญมณี

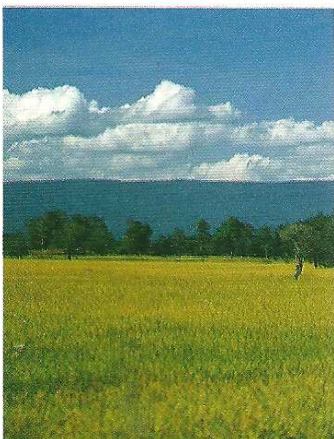
แร่โลหะ เป็นแร่ที่จะต้องผ่านการถลุงก่อนจึงจะนำมาใช้ประโยชน์ได้ เช่น แร่ดีบุก แร่ตะกั่ว แร่ทองแดง แร่สังกะสี แร่เหล็ก แร่พลวง แร่ทังสเตน เป็นต้น

แร่โลหะ เป็นแร่ที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้โดยไม่ต้องผ่านการถลุง เช่น แร่แบไรต์ แร่ยิบซัม แร่ฟลูออไรด์ แร่ไพโรไฟไลต์ เป็นต้น

อัญมณี เป็นแร่ที่นำมาใช้เป็นเครื่องประดับเพราะมีความสวยงามเป็นพิเศษ ในปัจจุบันสินค้าอัญมณีของไทยมีการพัฒนาเป็นสินค้าส่งออกทำรายได้ให้กับประเทศเป็นจำนวนมาก อัญมณีที่มีชื่อหรือที่เรียกว่าพลอยไทยนั้น ในทางวิชาการ แร่รัตนชาติจัดเป็นแร่ตระกูลคอร์ันดัม พลอยไทยที่กล่าวมานี้มีสีตั้งแต่ไม่มีสี เรียกว่าพลอยขาว สีเหลืองเรียกว่า เหลืองจันทบูรณ์ สีเขียว เรียกว่า เขียวส่อง สีน้ำเงินแก่ เรียกว่า ไพลิน สีชมพูหรือแดง เรียกว่า ทับทิม สีม่วงจัด เรียกว่า พลอยสามสี เป็นต้น

เครื่องประดับที่ทำจากอัญมณี พลอยและเพชร

ประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติ

ประโยชน์ทางตรงของทรัพยากรธรรมชาติที่มีต่อมนุษย์ได้แก่ การสนองปัจจัยสี่ หรือปัจจัยพื้นฐาน อันได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และ

ที่อยู่อาศัย อีกทั้งยังสามารถเอื้อให้เกิดประโยชน์ที่ห้า คือ พลังงาน ประโยชน์ที่หกคือ ความสะดวกสบายและประโยชน์ที่เจ็ดคือ ความมั่นคงของชีวิต

ทั้งเจ็ดปัจจัยดังกล่าวมานี้ เป็นเรื่องที่มนุษย์ในยุคปัจจุบันมีความจำเป็นและต้องการอย่างที่จะขาดเสียมิได้ จึงได้พยายามศึกษา ค้นคว้า รวบรวม และกำหนดแนวทางให้กับตนเองให้ได้รับสิ่งที่ต้องการได้ทั้งระยะสั้น และระยะยาว อย่างยั่งยืนและต่อเนื่อง ด้วยเหตุนี้ จึงเกิดเป็นแนวความคิดที่ว่า ในการที่จะได้มาซึ่งปัจจัยทั้งเจ็ดนั้น จำเป็นต้องแบ่งกลุ่มทรัพยากรธรรมชาติให้ง่ายต่อการกำหนดแนวทางการใช้ การฟื้นฟู การป้องกันรักษา และการควบคุมการเสียจากการใช้เทคโนโลยีในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งนี้ โดยได้แบ่งทรัพยากรธรรมชาติออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. ทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้แล้วไม่หมดสิ้น

ทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้แล้วไม่หมดสิ้น เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่จำเป็นต่อการมีชีวิตอยู่ของมนุษย์อย่างขาดไม่ได้ การขาดทรัพยากรธรรมชาติเหล่านี้เพียงระยะเวลาสั้น ๆ มนุษย์อาจเสียชีวิตและพิการได้ ทรัพยากรธรรมชาติกลุ่มนี้ธรรมชาติได้ให้มาควบคู่กับการกำเนิด

ของมนุษย์ตั้งแต่เด็กดำบรรพ์แล้ว ได้แก่

อากาศ น้ำ แสงอาทิตย์
อากาศที่มนุษย์ต้องการเพื่อการมีชีวิตอยู่ ก็เพื่อการหายใจและใช้ในขบวนการเจริญเติบโตและการมีชีวิตที่แข็งแรง มีพลาสมาที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ มนุษย์ปกติไม่สามารถขาดอากาศในการหายใจได้เกิน 3 นาที นอกจากบางคนเท่านั้นที่สามารถอดทนได้แต่ไม่เกิน 5 นาที

ในปัจจุบันนี้ เป็นที่น่าวัดกว่า อากาศที่มนุษย์ใช้หายใจทุกวันนี้ มีการปนเปื้อนของมลสารที่เป็นพิษต่อมนุษย์ โดยสาเหตุมาจากมนุษย์เองที่พัฒนาเทคโนโลยี จนสามารถใช้ทรัพยากรธรรมชาติได้มากเกินไปจนความสามารถที่ธรรมชาติจะรับไว้ได้ และธรรมชาติไม่สามารถจะฟอกอากาศให้สะอาดได้ดังเดิม

น้ำ เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มนุษย์ได้รับในปริมาณที่เกือบ หรือเท่ากับที่เคยได้รับในอดีตตลอดเวลา เช่น ประเทศไทยได้รับน้ำฝนปีหนึ่งประมาณ 800,000 ล้านลูกบาศก์เมตร แต่เนื่องจากขาดป่าไม้ปกคลุมที่จะช่วยให้ดินเก็บน้ำไว้ แล้วค่อย ๆ ไหลลงสู่ลำห้วย ลำธารตลอดปี จึงเกิดการไหลของน้ำในปัจจุบันที่ผิดธรรมชาติ ปริมาณการไหลจะมีปริมาณมากในช่วงสั้น ๆ ทำให้เกิดอุทกภัยในฤดูฝนตามมาทั่วทุกแห่งของ

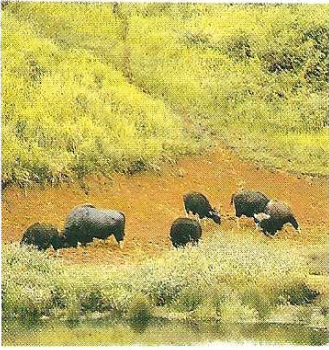
ประเทศ แล้วส่งผลให้เกิดความแห้งแล้งในฤดูแล้ง ทำให้ภาวะเศรษฐกิจสังคมอยู่ในภาวะที่ไม่น่าจะเป็นคือตกต่ำลง นอกจากนี้คุณภาพน้ำในแม่น้ำลำคลอง แม้กระทั่งในทะเลมหาสมุทรก็อยู่ในชั้นที่น้ำวิกฤต แม่น้ำบางแห่งอยู่ในภาวะวิกฤติ คุณภาพอยู่ในชั้นที่ใช้ไม่ได้เพื่อการอุปโภคบริโภค นอกจากใช้เพื่อการคมนาคมเท่านั้น สาเหตุสำคัญเกิดจากการตัดไม้ทำลายป่า ทำให้มีการชะล้างพังทลายของดิน ก่อปรกกับการใช้พื้นที่เหล่านั้นเพื่อการเกษตร อุตสาหกรรม และการตั้งถิ่นฐาน ซึ่งล้วนส่งเสริมให้เกิดการชะล้างและการระบายของเสียและมลสารลงสู่แหล่งน้ำทั้งสิ้น ทำให้คุณภาพน้ำต่ำลงจนไม่สามารถใช้ได้ และถ้าจะนำมาใช้ ต้องมีการบำบัดที่ต้องใช้ค่าใช้จ่ายและเทคโนโลยีสูง

แสงอาทิตย์ ทั้งปริมาณและคุณภาพเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มนุษย์ต้องการโดยตรง และโดยอ้อม กล่าวคือ มนุษย์ต้องการแสงอาทิตย์เพื่อการเพิ่มประสิทธิภาพการมีชีวิตอยู่ อีกทั้งทำให้สภาวะอากาศอบอุ่น ทำให้พืชพันธุ์ธัญญาหารอุดมสมบูรณ์ตามที่มนุษย์ต้องการ อีกทั้งช่วยให้สภาวะอากาศและทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ เป็นที่เหมาะสมต่อการมีชีวิตอยู่ การขาดแสงอาทิตย์เป็นเรื่องที่เชื่อได้ตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ว่า

น้ำตกเหวสุวัต เขาใหญ่

ฝูงกระทิงที่เขาใหญ่

เขากูปรีตัวเมีย สัตว์ป่าที่ใกล้จะสูญพันธุ์ของโลก

สิ่งมีชีวิตและมนุษย์คงจะสูญสิ้นเพราะความหนาวเย็นและสร้างภาวะจำกัดอื่น ๆ ให้แก่มนุษย์ และเป็นที่เชื่อว่าอีกหลาย ๆ หมื่นล้านปีอาจจะเกิดสภาวะเช่นนั้น อย่างไรก็ตาม ภาวะแสงอาทิตย์ในปัจจุบันนั้นได้มีการค้นคว้าพบว่า ในบรรยากาศมีการปนเปื้อนของก๊าซและฝุ่นละอองเกินภาวะธรรมชาติ ทำให้ปริมาณและคุณภาพ (ช่วงคลื่นรังสีแม่เหล็กไฟฟ้าของดวงอาทิตย์) เปลี่ยนแปลงไป มีภาวะอบอ้าวและร้อนขึ้น อีกทั้งมีการใช้สารเคมีบางประเภทที่สามารถลดอายุขัยของพืชและสัตว์และไปทำลายสารเคมีบางประเภทในธรรมชาติที่สามารถทำหน้าที่กรองหรือดูดซับรังสีดวงอาทิตย์บางช่วงคลื่นที่จะเป็นอันตรายต่อมนุษย์และทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ เช่น การใช้ซีเอฟ ซี ในขบวนการทำความเย็น แล้วระเหยสู่บรรยากาศทำลายก๊าซโอโซนซึ่งเป็นตัวกรอง หรือดูดซับรังสีอัลตราไวโอเล็ตที่สามารถทำให้เซลล์ของสิ่งมีชีวิตตายได้ เป็นต้น

2. ทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้แล้วทดแทนได้

ทรัพยากรที่ทดแทนได้นี้ได้แก่ พืชและสัตว์ ซึ่งได้ผลิตผลทั้งโดยตรงทางอ้อมและผลพลอยได้ เป็นอาหาร ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม และบางส่วนของที่อยู่อาศัย ทรัพยากรธรรมชาติกลุ่ม

นี้เป็นสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานดังกล่าวแล้ว มนุษย์ต้องการให้มีใช้ตลอดไปอย่างยั่งยืน ไม่ขาดแคลน หลักวิทยาศาสตร์ของการเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ทดแทนได้นี้คือการนำส่วนเฉพาะที่เพิ่มพูนมาใช้เท่านั้น กล่าวคือ ปริมาณที่นำมาใช้ควรจะทำกับส่วนที่เพิ่มพูน ทั้งนี้โดยหลักการที่ว่า ทรัพยากรธรรมชาติเหล่านี้มาจากสิ่งมีชีวิต สิ่งมีชีวิตต้องถึงอายุขัยที่จะตายในบั้นปลาย ก่อนที่จะถึงวาระนั้น ควรนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อมนุษย์ การล้มตายของสิ่งเหล่านี้ มิใช่เป็นการเสียชีวิตเพียงอย่างเดียว เช่น ต้นไม้ มนุษย์และสัตว์ทั่ว ๆ ไป แต่อาจจะเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งเหล่านี้ที่ต้องตายหรือร่วงหล่นและควรนำมาใช้ เช่น ใบไม้ เปลือกไม้ ขนสัตว์ เป็นต้น

3. ทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้แล้วหมดสิ้นไป

ทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้แล้วหมดสิ้นไป เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ตอบสนองต่อความต้องการของมนุษย์ส่วนใหญ่ ได้แก่ ปัจจัยห้าคือ พลังงาน ปัจจัยหกคือ ความสะอาดสบายและปัจจัยเจ็ดคือ ความมั่นคงในชีวิต มนุษย์อาจไม่จำเป็นต้องใช้ทรัพยากรธรรมชาติกลุ่มนี้มากนักในอดีต เพราะไม่มีความจำเป็น แต่ปัจจุบันและอนาคตมีความต้องการเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จะขาดเสียมิได้ การคิดค้น

วิธีการและเทคโนโลยีในการนำ
ทรัพยากรประเภทนี้มาใช้ได้ก้าว
หน้าไปอย่างรวดเร็ว ทำให้ทรัพยากร
ประเภทนี้ร่อยหรอลงอย่างเห็นได้ชัด
ในช่วงเวลาไม่นานมานี้ ทรัพยากรกลุ่มนี้
ได้แก่ อัญมณี สินแร่ทุกชนิด หิน แก้ว-
ธรรมชาติ ปิโตรเลียม เป็นต้น

การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

การอนุรักษ์ หมายถึง หลักการการ
ใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมเหตุสมผล
เป็นการใช้ที่ต้องคำนึงถึงการมีใช้ใน
อนาคต โดยมนุษย์ได้วางหลักการทาง
อนุรักษ์ไว้ห้าข้อออกเป็น 3 หลักการ คือ

1. ต้องใช้อย่างสมเหตุสมผล กล่าว
คือ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิด
แต่ละประเภท ต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ
ถึงผลได้ผลเสียที่จะเกิดขึ้น ความขาด-
แคลนหรือความหายไปในอนาคต อีกทั้ง
พิจารณาหลักการทางเศรษฐศาสตร์อย่าง
ถี่ถ้วน การที่จะทำได้ดังกล่าวดังนี้จะต้องรู้จัก
ทรัพยากรธรรมชาตินั้นอย่างดี รู้เทคโนโลยี
ในการนำทรัพยากรธรรมชาตินั้นมา
ใช้ เข้าใจขบวนการวิธีการใช้ตลอดจน
เวลาและช่วงเวลาที่เหมาะสมในการใช้
ทรัพยากรธรรมชาตินั้น ๆ

2. ประหยัด เก็บ รักษาและสงวน
ทรัพยากรธรรมชาติที่หายาก หมายถึงว่า
ทรัพยากรธรรมชาติชนิดใด ประเภทใด

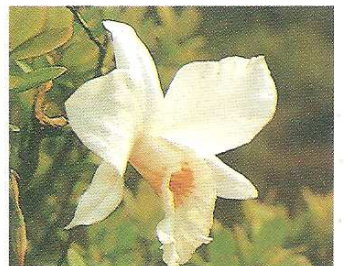
หรือกลุ่มใดที่หายาก หรือกำลังจะหมด
สิ้นไป ก็จำเป็นต้องประหยัดในการใช้
หรืออาจจะต้องเก็บเอาไว้และสงวนเอาไว้
ก่อนในช่วงระยะหนึ่ง เมื่อฟื้นฟูแล้วจึง
นำไปใช้ตามหลักการอนุรักษ์ได้ หรือบาง
ครั้งเพียงเพื่อรักษาสวนที่เสื่อมโทรมเพียง
เล็กน้อย ก็สามารถนำไปใช้ได้ก็จำเป็น
ต้องทำให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ

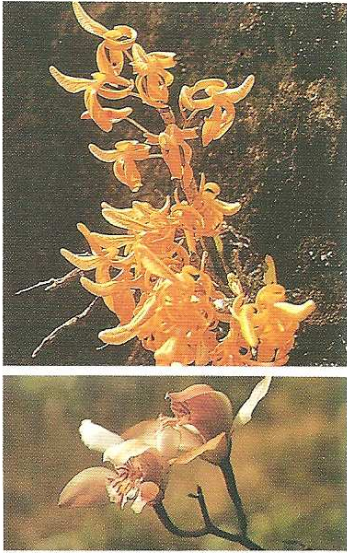
3. การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ
ที่เสื่อมโทรมด้วยวิธีการที่เหมาะสม ซึ่ง
จำเป็นต้องดำเนินการ ในกรณีของทรัพยากร
ธรรมชาติที่อยู่ในสถานะเสื่อมโทรม
อาจทำเป็นระยะสั้นและระยะยาว มีฉะนั้น
แล้ว อาจไม่มีทรัพยากรธรรมชาติให้ใช้
อีกต่อไป เช่น การที่รัฐบาลยกเลิก
สัมปทานป่าไม้หรือปิดป่า เพื่อให้ป่าได้
ฟื้นฟู เป็นต้น

ทั้งสามหลักการนี้จำเป็นต้องนำมา
ใช้ควบคู่ไปกับแผนการจัดการทรัพยากร
ธรรมชาติ ซึ่งจะกำหนดแนวปฏิบัติใน
การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีขั้นตอน
รวมทั้งการกำหนดขนาดและทิศทางการ
นำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ อีกทั้ง
กำหนดเทคโนโลยีที่จะนำทรัพยากร-
ธรรมชาตินำใช้อย่างชัดเจนอีกด้วย

ปัญหาสิ่งแวดล้อม

สิ่งแวดล้อม หมายถึง สรรพสิ่ง
ต่าง ๆ ที่มีชีวิต ไม่มีชีวิต สิ่งที่เกิดขึ้น

โดยธรรมชาติ สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น สิ่งที่เป็นพิษและไม่เป็นพิษ ทั้งเป็นกายภาพและสังคม

จากคำนิยามของสิ่งแวดล้อม ซึ่งให้เห็นว่า สิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่ให้ทั้งคุณและโทษต่อมนุษย์ คือเป็นทั้งที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ และที่เป็นมลพิษต่อมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม หากมนุษย์ไม่รู้จักเลือกใช้ทรัพยากรให้เหมาะสมทั้งปริมาณ สถานที่ ช่วงเวลาในการใช้ ตลอดจนการนำเทคโนโลยีมาใช้ให้เหมาะสมแล้ว ก็ย่อมก่อให้เกิดปัญหาสำหรับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในประเทศไทย อาจสรุปได้เป็น 10 ปัญหา ดังนี้

1. การเพิ่มขึ้นของประชากร ในปี พ.ศ. 2492 ประเทศไทยมีประชากรประมาณ 18 ล้านคน และในเวลา 40 ปีต่อมา คือในปี 2532 ประชากรชาวไทยมีจำนวนถึง 54 ล้านคน นั่นคือมีจำนวนเพิ่มจากเดิมถึง 36 ล้านคน ยิ่งไปกว่านั้น ในปี พ.ศ. 2534 ประชากรยังเพิ่มขึ้นเป็น 56 ล้านคน นับเป็นการเพิ่มที่มากและเพิ่มในอัตราที่เร็วอีกด้วย ซึ่งทำให้ปริมาณการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพิ่มขึ้นตามตัว ก่อให้เกิดปัญหาทรัพยากรร่อยหรอ และเสื่อมโทรม ซึ่งวิธีการแก้ปัญหา คือ ต้องลดปริมาณการใช้ ปล่อยให้พื้นที่สภาพและช่วยธรรมชาติให้มี

สมดุลดั้งเดิม

2. การทำลายป่า ป่าไม้ของประเทศไทยเคยมีมากกว่า 70% ของพื้นที่ประเทศในปี พ.ศ. 2481 แต่ในปี พ.ศ. 2534 พบว่ามีเหลือเพียง 28% เท่านั้น ตัวเลขดังกล่าวจึงน่าจะเป็นเครื่องสื่อแสดงว่า การรักษาและการเพิ่มป่าไม้เป็นความจำเป็นเร่งด่วนประการหนึ่ง ซึ่งควรกระทำเพื่อรักษาสภาพเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของประเทศ

3. น้ำท่วมและความแห้งแล้ง ภาวะดังกล่าวเกิดจากพื้นที่รับน้ำเสื่อมสภาพไม่สามารถจะดูดซับและเก็บน้ำฝนที่ตกลงสู่พื้นที่ได้ ทั้ง ๆ ที่ปริมาณน้ำฝนที่ตกมีจำนวนใกล้เคียงกันแทบทุกปี และการที่พื้นดินไม่เก็บน้ำนั้นก็มิใช่สาเหตุสำคัญมาจากการทำลายพืชคลุมดิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งป่าไม้

4. การใช้ที่ดิน และดินเสื่อมโทรม ซึ่งมีสาเหตุมาจากการขาดการวางแผน มาตั้งแต่แรกเริ่ม วิธีการแก้ไขก็คือ เป็นการจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องวางแผนการใช้ที่ดินอย่างเร่งด่วนตามสมรรถนะที่ดิน ความเหมาะสมของดิน ภาวะสังคมและวัฒนธรรมของท้องถิ่น

5. สารพิษตกค้างในสิ่งแวดล้อม ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีการส่งเข้าสารพิษเกือบทุกประเภทคือ ไม่น้อยกว่า 140 ชนิด แม้จะโชคคืออยู่บ้างที่

ประเทศไทยอยู่ในเขตร้อน ทำให้ภาวะ
น้ำฝนที่ตก การเคลื่อนที่ของลม อุณหภูมิ
ที่สูงช่วยทำให้การปนเปื้อนของสารพิษ
เหล่านี้ ยังไม่ถึงขั้นวิกฤติ แต่กระนั้นก็ยัง
มีผู้เสียชีวิตจากสิ่งเหล่านี้ปีหนึ่ง ๆ เกือบ
พันคน จึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งที่จะ
ต้องดำเนินการแก้ไข ก็จะต้องใช้สาร
เหล่านี้ให้ถูกวิธี ถูกสถานที่ ถูกเวลาและ
ปริมาณการใช้ ตลอดจนควบคุมการนำ
เข้าเฉพาะในส่วนที่จำเป็นเท่านั้น

6. เมืองและชุมชน ในเมืองและ
ชุมชนใหญ่ของประเทศไทย จะมีคนอยู่
อาศัยหนาแน่น ตั้งแต่ 3,000-18,000 คน
ต่อตารางกิโลเมตร ปัญหาที่ตามมาก็คือ
เมืองและชุมชนนั้นย่อมเกิดปัญหาน้ำเสีย
อากาศเสีย เสียงดัง ชุมชนแออัด เกิด
แหล่งอาชญากรรมและบางแห่งมีน้ำท่วม
ซึ่งวิธีผ่อนคลายเป็นแก้ไขที่พอจะทำได้ก็คือ
ควรมีการสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย มีการ
ควบคุมระบบจราจร และจัดแหล่งที่อยู่
อาศัยให้ถูกหลักเกณฑ์

7. อากาศเสีย มักเกิดในเมืองและ
ชุมชนขนาดใหญ่ ปัญหาดังกล่าวมักมา
จากปัญหาจราจรและบริเวณโรงงาน
อุตสาหกรรม วิธีการแก้ไขก็จะต้อง
ควบคุมโรงงานหรือสถานประกอบการ
เหล่านั้น ให้ปฏิบัติตามที่กฎหมายระบุไว้

8. การขนส่งและอุบัติเหตุ มีผู้
ประเมินไว้ว่าปีหนึ่ง ๆ นั้น การสูญเสีย

ที่เกิดจากปัญหาประเภtnี้มีมูลค่าสูงถึง
50,000 ล้านบาท โดยทั้งนี้ยังไม่รวมถึง
การสูญเสียชีวิตและความพิการ ซึ่งมี
อาจวัดได้ด้วยเงินทอง การแก้ไขปัญหานี้
เป็นเรื่องทำได้ยาก เพราะส่วนใหญ่จะ
เกิดจากความประมาทของผู้ขับขี่ และ
ในบางกรณีอาจเนื่องมาจากการใช้ยาปลอม
ประสาท

9. โลกร้อน เรื่องนี้เป็นปัญหาระดับ
โลก ซึ่งนักวิทยาศาสตร์อวกาศได้ทำการ
ศึกษาและพบว่า ปริมาณโอโซนในบรรยากาศ
ลดลงเป็นลำดับ ตัวการที่ลดโอโซน
ได้แก่ ซี เอฟ ซี ซึ่งเป็นสารที่ใช้ใน
อุตสาหกรรมเครื่องเย็น และน้ำยาฉีด
สเปรย์เป็นส่วนใหญ่ วิธีการแก้ไขก็คือ
ควรลดการเผาไหม้ของป่าไม้ ควรควบคุม
ด้านอุตสาหกรรมไม่ให้เกิดก๊าซเรือน
กระจก และควบคุมน้ำยาทำความเย็น
และการฉีดสเปรย์

10. ปัญหาอื่น ๆ ได้แก่ปัญหาจราจร
ติดขัด อาหารเป็นพิษ เสียงดัง ความร้อน
เป็นต้น

การอนุรักษ์และการพัฒนา

การอนุรักษ์ หมายถึงหลักการการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมเหตุสมผลเป็นหลักการใช้ที่ต้องคิดถึงการมีใช้ในอนาคตหรือเป็นหลักการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในปัจจุบันและต้องมีใช้ในอนาค

การที่จะดำเนินการให้เป็นไปตามหลักการอนุรักษ์นั้น จำเป็นต้องใช้ความรู้ทางด้านนิเวศวิทยา ซึ่งเป็นศาสตร์ที่ใช้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมต่อสิ่งแวดล้อม โดยหลักการแล้ว นิเวศวิทยาเป็นศาสตร์ที่ช่วยจัดระเบียบของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมให้มีหลากหลายและมีปริมาณที่เหมาะสมในแต่ละชนิด พร้อมทั้งให้มีสัดส่วนและการกระจายที่สม่ำเสมอ ถ้ามีส่วนหนึ่งส่วนใดถูกใช้หรือเปลี่ยนแปลงไป การทดแทนและการปรับฟื้นตัวจะต้องเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ อย่างธรรมชาติ ดังนั้น ธรรมชาติตามที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติถูกต้องตามหลักวิชาการแล้ว ทรัพยากรนั้นสถานะแวดล้อม ที่นั่นก็จะสามารถฟื้นคืนสภาพได้ใกล้เคียงหรือเหมือนสภาพเดิมได้ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การอนุรักษ์จำเป็นต้องใช้หลักการทางนิเวศวิทยาประกอบเสมอ

การพัฒนา หมายถึงการทำให้ดีขึ้นจากเดิม เช่น การทำให้รายได้เฉลี่ยต่อ

บุคคลเพิ่มขึ้นจากเดิม หรือการทำให้ป่าไม้ดีขึ้น ทั้งทางด้านปริมาณป่าไม้และจำนวนต้นไม้ เหล่านี้เป็นต้น โดยหลักการแล้ว การพัฒนามิใช่เพียงทำสิ่งที่เสื่อมโทรมให้ดีขึ้นเท่านั้น แม้ส่วนที่ดีอยู่แล้ว ก็ต้องทำให้ดีขึ้นกว่าเดิม ที่สำคัญยิ่งก็คือการพัฒนานั้นมีขั้นตอน มิฉะนั้นแล้วการพัฒนาคงไม่ได้ผลตามที่ได้ออกแบบไว้ การพัฒนาที่รวดเร็วในเวลาอันสั้นเกินไป มักก่อปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะในพื้นที่ที่ไม่มีแผนรองรับมาก่อน เช่น การพัฒนาเมืองกรุงเทพมหานครในช่วงสิบปีที่ผ่านมา ทำให้เกิดปัญหาจราจร น้ำเสีย ความแออัด อาชญากรรม เป็นต้น

นักวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมตระหนักในปัญหาการอนุรักษ์และการพัฒนาที่มีมาเป็นเวลานาน จึงได้สร้างแนวคิดนิเวศพัฒนาซึ่งเกิดจากคำสองคำคือ นิเวศวิทยาและการพัฒนา มีความหมายว่าการพัฒนาที่เป็นไปตามหลักของนิเวศวิทยา หรือการพัฒนา เพื่อการมีใช้ทรัพยากรธรรมชาติในอนาคต หรือการพัฒนาตามหลักการของการอนุรักษ์ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การพัฒนาทุกโครงการจะต้องมีการวางแผนงานให้สอดคล้องกับหลักการอนุรักษ์ ถ้าจะมีการเปลี่ยนแปลงควรจะต้องเปลี่ยนแปลงให้น้อยที่สุด และใกล้เคียงธรรมชาติ ไม่ควรที่จะทำลายสิ่งแวดล้อมโดยไม่จำเป็น

ท้ายเล่ม : มรดกไทย

คนไทยจำนวนไม่น้อยที่อาจไม่ได้ให้ความสนใจกับเรื่องความเป็นมาของประเทศมากพอ ทั้ง ๆ ที่การศึกษาอดีตของบ้านเมืองด้วยแนวทางและวิธีการจากวิชาการต่าง ๆ เช่น โบราณคดี ประวัติศาสตร์ มานุษยวิทยา และวิทยาศาสตร์หลายสาขาเหล่านี้จะช่วยให้เราเกิดความเข้าใจในความเป็นมาของตัวเราเองดีขึ้น

ม.ล.ปิ่น มาลากุล เขียนไว้ในบทความเรื่อง “พัฒนาการศึกษาในส่วนภูมิภาค” ในวารสาร จันทรเกษม ฉบับที่ 54 เดือนกันยายน-ตุลาคม 2506 ตอนหนึ่งเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่ตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไปอยุธยา พ.ศ. 2506 ว่า

“...ได้ทอดพระเนตรเห็นอาคารสมัยใหม่หลังหนึ่ง สร้างขึ้นบนที่ซึ่งเคยเป็นซากโบราณสถาน มีพระราชดำรัสว่า”

“การสร้างอาคารสมัยนี้ คงจะเป็นเกียรติสำหรับผู้สร้างคนเดียว แต่เรื่องโบราณสถานนั้นเป็นเกียรติของชาติ อัฐเก่า ๆ แผ่นเดียวก็มีค่า ควรจะช่วยกันรักษาไว้ ถ้าเราขาดสุโขทัย อยุธยาและกรุงเทพฯ แล้ว ประเทศไทยก็ไม่มีความหมาย”

ม.ล.ปิ่น เขียนต่อไปว่า

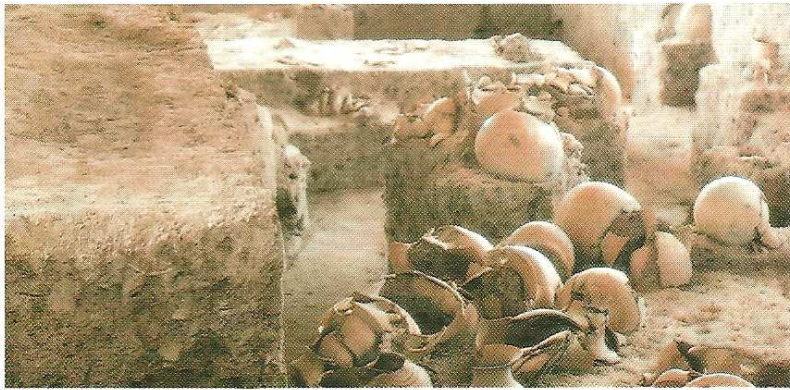
“...เมื่อได้ขึ้นกระแสดพระราชมณเฑียรนั้น ก็รู้สึกซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณที่ได้ทรงเตือนสติคนไทย ที่นิยมความเจริญทางวัตถุยิ่งกว่าความเจริญทางจิตใจ โบราณวัตถุสถานเหล่านี้มีคุณค่าอันเหลือ ถ้าไม่มีให้เราเห็นแล้ว ทำอย่างไรเราจึงจะเข้าใจแจ่มแจ้งว่าบรรพบุรุษของเราเคยทำอะไร อย่างไร และอยู่ที่ไหน ซึ่งสรุปได้

ว่า การสร้างชาติประกอบด้วยคุณธรรม ซึ่งเป็นมรดกตกทอดมาถึงเราในทุกวันนี้ ถ้าโบราณวัตถุสถานเหล่านั้นสูญสิ้นไปหมด...เมื่อคนเราไม่มีอะไรผูกมัดทางจิตใจแล้ว ก็ย่อมจะนึกถึงประโยชน์ส่วนตัว หรือเห็นแก่ตัว ซึ่งก็เป็นธรรมดาอยู่เอง...”

กระแสดพระราชมณเฑียรที่อัญเชิญมาแสดงให้เห็นชัดเจนว่า ในหลวงของเราทรงเป็น “นักพัฒนา” ในขณะเดียวกับที่มีได้ทรงละเลย “การอนุรักษ์” แต่ประการใด พระองค์ทอดพระเนตรเห็น “อัฐเก่า ๆ” ต่างจากอัฐ บ.ป.ก.ทั่วไปซึ่งใคร ๆ ก็หาซื้อได้ ด้วยว่าอัฐเก่า ๆ เหล่านั้นมีประวัติศาสตร์ซุกซ่อนอยู่ในตัว แต่ละก้อนที่ประกอบกันขึ้นเป็นอาคารมากมายจนปรากฏเป็นเอกลักษณ์ของชาติตราบเท่าทุกวันนี้ เป็นสิ่งซึ่งไม่สามารถสร้างทดแทนกันได้ ซากอัฐ ซากปูน เป็นเสมือนสายใยเชื่อมโยงกับอดีต เส้นสุดท้ายที่คนไทยปัจจุบันมีอยู่ ขาดแล้วต่อไม่ติด หายแล้วก็จะหายลับ สูญแล้วก็มีแต่จะสิ้นไป

แต่ละประเทศต่างก็มีทรัพยากร 2 ประเภท ประเภทหนึ่งเป็นทรัพยากรธรรมชาติ และอีกประเภทหนึ่ง คือ ทรัพยากรวัฒนธรรม อันเป็นสิ่งที่คนได้สร้างขึ้นเป็นวัฒนธรรมทางวัตถุและความเชื่อ ตลอดจนแนวทางปฏิบัติที่ยอมรับกัน

แหล่งโบราณคดีก่อนประวัติศาสตร์ที่เป็นบรรทัดฐานหรืออาจเรียกว่าเป็นวัฒนธรรมทางจิตใจ โดยทั้งนี้ ความสามารถในการจัดการทรัพยากรทั้ง 2 ประเภทนั้น แต่ละประเทศย่อมมีมากน้อยต่างกันตามที่ตั้งและช่วงเวลาของประวัติศาสตร์ที่สั้นหรือยาวของตน

เป็นบรรทัดฐานหรืออาจเรียกว่าเป็นวัฒนธรรมทางจิตใจ โดยทั้งนี้ ความสามารถในการจัดการทรัพยากรทั้ง 2 ประเภทนั้น แต่ละประเทศย่อมมีมากน้อยต่างกันตามที่ตั้งและช่วงเวลาของประวัติศาสตร์ที่สั้นหรือยาวของตน

ในกรณีของประเทศไทยเรา คนส่วนมากมักชื่นชมกับความมีโชคที่ได้มาตั้งอยู่ในที่ที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ จึงใช้กันอย่างไม่ระมัดระวัง จนสูญเสียทั้งทรัพยากรและระบบนิเวศที่เป็นอันตรายต่อชีวิต ซึ่งต้องใช้งบประมาณมากมายมาแก้ไขให้เสียหายเหล่านั้นบรรเทาลง ขณะเดียวกันก็ทำลายและไม่ใช้ทรัพยากรวัฒนธรรมประเภทหนึ่ง คือ โบราณวัตถุ โบราณสถาน และศิลปวัตถุ ให้ได้ประโยชน์เต็มที่

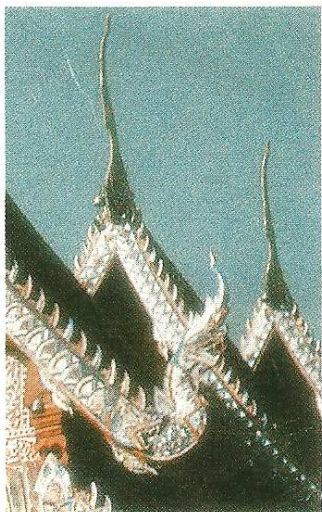
จะเห็นได้ว่าหลักฐานความเป็นมาของบ้านเมืองอันได้แก่ โบราณวัตถุ โบราณสถาน นอกจากจะเป็นเกียรติและประวัติศาสตร์ของบ้านเมือง ดังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแล้ว สิ่งของเหล่านั้นยังเป็นประโยชน์ทางการศึกษา และถ้าจัดการให้มีประสิทธิภาพ ก็จะเป็นประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจด้วย เพราะ

เป็นทรัพยากรแสดงเอกลักษณ์ของท้องถิ่นและประเทศชาติ สามารถนำไปใช้กับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม หรือการท่องเที่ยวแหล่งมรดกได้เป็นอย่างดี ได้ทั้งความรู้และการพักผ่อนหย่อนใจ จนกลายเป็นแหล่งรายได้สำคัญที่สุดของประเทศที่มีโบราณวัตถุ โบราณสถานเก่าแก่จำนวนมากที่รัฐบาลให้งบประมาณดูแล และจัดการปรับปรุงให้เป็นแหล่งมรดกดังกล่าว เพราะทรัพยากรเหล่านี้มีอายุทางเศรษฐกิจยาวกว่าทรัพยากรประเภทอื่น ๆ มาก จึงทำรายได้ได้มากกว่า เช่น ประเทศอียิปต์ซึ่งมีรายงานว่าได้เงินตราต่างประเทศจากการท่องเที่ยว แหล่งมรดกมากกว่าการเก็บค่าธรรมเนียมผ่านคลองสุเอซ รวมกับการส่งออกน้ำมันเสียด้วยซ้ำ ประเทศอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นยุโรป แอฟริกา อเมริกา และเอเชีย ซึ่งรวมประเทศไทยด้วยต่างก็ประสบความสำเร็จทางด้านการท่องเที่ยวไม่แพ้กัน

หากดูหลักฐานความเป็นมาของประเทศก็อาจกล่าวได้ว่า ไทยไม่เป็นรองใครในด้านความเก่าแก่ เราเป็นประเทศหนึ่งในบรรดาไม่กี่ประเทศในโลกที่มีหลักฐานการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ย้อนหลังไปหลายหมื่นหรือหลายแสนปีมาแล้ว

เมื่อพูดถึงพัฒนาการของมนุษย์ เราก็มีหลักฐานทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นเทคโนโลยี ศิลปกรรม เศรษฐกิจและสังคม ต่อเนื่องกันมาจากอดีตอันไกลโพ้นจนถึงปัจจุบัน

เรามีหลักฐานต่าง ๆ มากมาย ทั้งในน้ำบนดิน และได้ดิน ซึ่งนักโบราณคดีได้ศึกษาวิจัยแล้วสร้างภาพอดีตของประเทศให้เห็นว่า เรามี

มนุษย์โบราณที่ใช้เครื่องมือหินและอาศัยอยู่ใน
ถ้ำ และต่อมาเปลี่ยนวิถีชีวิตจากการยังชีพด้วย
การล่าสัตว์และเก็บพืชผลเป็นอาหารมาเป็นการ
เพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ เรามีภาพเขียนแสดงการ
ปลูกข้าวนาดำที่เพิงผาภูเขาคันทายที่ผาแต้ม
อำเภอโขงเจียม อุบลราชธานี และการเลี้ยงวัว
ที่ถ้ำวัว บนภูพระบาท อำเภอบ้านฝาง อุดรธานี
และที่ภูปลาร้า อุดยธธานี นอกเหนือจากกระดูก
ของสัตว์ต่าง ๆ ที่นักโบราณคดีขุดพบตามแหล่ง
ต่าง ๆ ทั่วไป

เทคโนโลยีทางโลหกรรมก็เกิดขึ้นในเมือง
ไทยหลายพันปีมาแล้ว คนโบราณของเราฝึกฝน
ทดลองเล่นแร่แปรธาตุทำเหมืองแร่ และหลอม-

หล่อทองแดง สำริดซึ่งเป็นโลหะผสมระหว่าง
ทองแดงและดีบุก และต่อมาก็ทำเหล็ก พัฒนา
เทคโนโลยีนั้น ๆ ต่อเนื่องมาจนทุกวันนี้

การทำผ้าก็เช่นเดียวกัน มีความเป็นมา
นานแล้ว เราพบว่ามีการทำด้ายเมื่อ 7,000-
8,000 ปีมาแล้วเป็นอย่างน้อย ผ้ามีทั้งประเภท
ที่ไม่ต้องทอ เพราะทำจากเปลือกไม้ และผ้าที่
ทำจากการถักด้วยมือ และทอด้วยเครื่องมือที่
เรียกว่ากี่หรือหูก ผ้าที่พบในแหล่งโบราณคดี
ที่มีอายุประมาณ 2,000 ปี เป็นผ้าที่ทำจาก
ป่านกัญชา

เมื่อประมาณ 1,400-1,500 ปี เป็นต้นมา
มีเมืองเกิดขึ้นจำนวนหลายพันแห่งในทุกภาค

ของประเทศไทย บางเมืองสร้างคูหรือกำแพง : คูน้ำเป็นที่เพาะพันธุ์ปลาและแหล่งน้ำใช้ใน
ล้อมไว้เพื่อป้องกันศัตรูหรือน้ำท่วม และใช้ : ภาควิชาโบราณคดีและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยศิลปากร

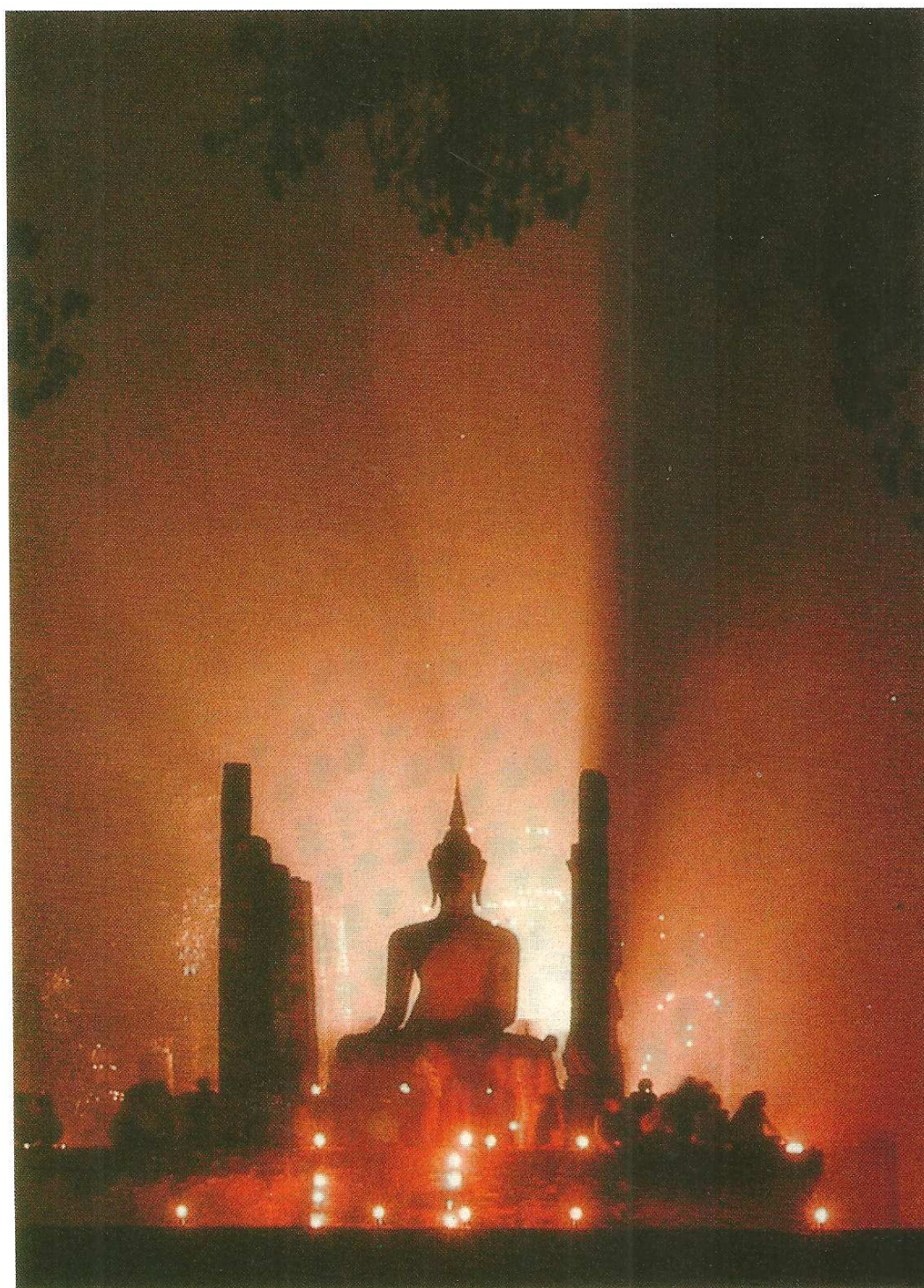
ในภาคเหนือตั้งอยู่บนที่ราบระหว่างหุบเขาและ
ใกล้ลำน้ำใหญ่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนืออยู่บน
ที่ราบในเขตลุ่มน้ำมูล-ชี และสาขาของแม่น้ำ
ทั้งสอง และภาคกลางในลุ่มเจ้าพระยา และ
แม่น้ำใหญ่อีกหลายสาย

บรรพบุรุษไทยได้ต่อสู้สร้างบ้านสร้าง
เมืองผ่านมาหลายยุคหลายสมัยจนมาตั้งราชธานี
ใหม่ที่กรุงเทพฯ เมื่อ พ.ศ. 2325 ประเทศไทย
ซึ่งเป็นประเทศที่เปิดรับความสัมพันธ์ติดต่อกับ
ประเทศต่าง ๆ ทั่วไปนับแต่อดีตกาลเป็นประเทศ
เดียวในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ดำรงความ
เป็นเอกราชของตนเองไว้ได้ท่ามกลางการ
แข่งขันล่าอาณานิคมของประเทศในยุโรป ทั้งยัง
ได้ปรับปรุงและพัฒนาไปอย่างมาก เพราะ
ปัจจัยต่าง ๆ อันมีที่มาจากพื้นฐานทางวัฒนธรรม
ที่ค่อนข้างประนีประนอมและไม่ถือเขาถือเรา
จึงสามารถหล่อหลอมชาติพันธุ์ทั้งหลายให้เป็น
หนึ่งเดียว คือความเป็นไทยซึ่งแม้จะต่างความคิด
ต่างวัฒนธรรมหรือศาสนา ก็ไม่เป็นอุปสรรค
ของการอยู่ร่วมในสังคมเดียวกัน ประเทศไทย
จึงเป็นประเทศหนึ่งในไม่กี่ประเทศในโลกที่
ไม่มีปัญหาการขัดแย้งทางศาสนา หรือชาติพันธุ์
เช่นที่ประเทศรอบบ้านของเราบางประเทศ
ประสบอยู่

หลักฐานความเป็นมาของบ้านเมืองเรามี
จำนวนมาก นับเป็นพันเป็นหมื่นแห่ง หากมี
โอกาสได้ไปเที่ยวชมดูด้วยตนเอง ก็จะสามารถ
มองเห็นภาพพัฒนาการทางสังคมได้ชัดเจน
ขึ้นว่า กว่าจะมาเป็นเมืองไทยวันนี้ บรรพบุรุษ
ของเรา ต้องผ่านประสบการณ์ชีวิตในแต่ละยุค
แต่ละสมัยมาอย่างไร

เมื่อไม่นานมานี้ ประเทศไทยได้นำประวัติ
และรายชื่อแหล่งธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรม
จำนวนหนึ่งเสนอให้องค์การว่าด้วยการศึกษา
วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมของสหประชาชาติ
หรือที่รู้จักกันในนามของยูเนสโก พิจารณา
รับเข้าทะเบียน มรดกโลก (World Heritage List)
ประกาศความสำคัญของแหล่งหรือสถานที่
เหล่านั้นให้ประชาคมโลกได้รับรู้ว่าไม่เพียงแต่
จะมีคุณค่าต่อคนไทยในท้องถิ่นที่สถานที่เหล่านั้น
ตั้งอยู่หรือต่อประเทศไทยเท่านั้น แต่มีคุณสมบัติ
เข้ามาตรฐานของโลกอีกด้วย

แหล่งที่ประเทศไทยเสนอเข้ารับการ
พิจารณารับเป็นสถานที่สำคัญทางธรรมชาติ
และวัฒนธรรม เช่น อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่
อุทยานแห่งชาติห้วยขาแข้ง-ทุ่งใหญ่นเรศวร
แหล่งโบราณคดีบ้านเชียง อุทยานประวัติศาสตร์
สุโขทัยและเมืองบริวาร คือ ศรีสัชนาลัย และ
กำแพงเพชร และอุทยานประวัติศาสตร์อยุธยา
ซึ่งที่ประชุมคณะกรรมการรับไว้พิจารณาและ
ประกาศต่อมาใน พ.ศ. 2534 ให้ 3 แหล่งเป็น
“แหล่งมรดกโลก” คือ อุทยานแห่งชาติห้วย
ขาแข้ง-ทุ่งใหญ่นเรศวร อุทยานประวัติศาสตร์
สุโขทัยและเมืองบริวาร และอุทยานประวัติ-
ศาสตร์อยุธยา นับเป็นเกียรติแก่ประเทศไทย
เราเป็นอย่างยิ่งที่ได้เป็นเจ้าของสถานที่สำคัญ
ที่มีคุณค่าระดับโลกเช่นนี้ เราจึงไม่ควรรับแต่
ความภาคภูมิใจเพียงอย่างเดียว ทว่าจะต้อง
ร่วมรับผิดชอบและให้ความคุ้มครองต่อทรัพยากร
ประเภทเหล่านั้น เพื่อให้อยู่เป็นสมบัติของ
เราและคนทั้งโลกต่อไปชั่วกาลนาน

ภาคผนวก

พระนามพระมหากษัตริย์แห่งประเทศไทย ตั้งแต่สมัยสุโขทัย

ระบอบการปกครองไทย

การแบ่งเขตการปกครองของประเทศไทย จำแนกเป็นรายภาค พ.ศ. 2534

จำนวนนักเรียน ในสถานศึกษาของรัฐบาลและเอกชน จำแนกตามชั้นเรียน ปีการศึกษา 2532-2533

จำนวนสถิติ นักศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษา จำแนกตามสถาบันการศึกษา ปีการศึกษา 2529-2533

รายได้ของรัฐบาล จำแนกตามประเภทการจัดเก็บที่สำคัญ ปีงบประมาณ 2529-2533

รายจ่ายของรัฐบาล จำแนกตามลักษณะงาน ปีงบประมาณ 2530-2534

มูลค่าสินค้าขาเข้า และสินค้าขาออกของประเทศไทย พ.ศ. 2532-2533

สินค้าขาออกที่สำคัญของประเทศไทย เรียงตามลำดับมูลค่า 10 อันดับแรก พ.ศ. 2532-2533

สินค้าขาเข้าที่สำคัญของประเทศไทย เรียงตามลำดับมูลค่า 10 อันดับแรก พ.ศ. 2532-2533

ตลาดสินค้าขาออกที่สำคัญของประเทศไทย พ.ศ. 2532-2533

พระนามพระมหากษัตริย์แห่งประเทศไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัย

ลำดับ	พระนาม	ประสูติ พ.ศ.	เริ่มรัชกาล-สิ้นรัชกาล พ.ศ.	รวมรัชกาล	รวมพระชนม์	ราชธานี	ความสัมพันธ์
พระนามพระมหากษัตริย์ราชวงศ์พระร่วง							
1	พ่อขุนศรีอินทราทิตย์	*	1800-ไม่ปรากฏปีสิ้นสุด	*	*	สุโขทัย	
2	พ่อขุนบาลเมือง	*	ไม่ปรากฏปีที่เริ่ม-1821	*	*	สุโขทัย	โอรสพ่อขุนศรีอินทราทิตย์
3	พ่อขุนรามคำแหงมหาราช	*	1821-1860	40	*	สุโขทัย	พระอนุชาพ่อขุนบาลเมือง
4	พญาเลอไทย	*	1861-1890	36	*	สุโขทัย	โอรสพ่อขุนรามคำแหงมหาราช
5	พญาลิไทย (ศรีสุริยพงศ์มหารามราชาที่ 1)	*	1890-1919	22	*	สุโขทัย	โอรสพญาเลอไทย
	พญาไสยลือไทย (มหารามราชาที่ 2)	*	1919-1921	11	*	สุโขทัย	โอรสพญาลิไทย (ตอนนี้ไม่มีกษัตริย์พระร่วงอีก 2 องค์ แต่เป็นเพียงเจ้าเมืองขึ้น)
พระนามพระมหากษัตริย์ราชวงศ์เชียงราย							
1	พระรามาธิบดีที่ 1 (อู่ทอง)	1857	1893-1912	19	56	อยุธยา	ผู้ตั้งวงศ์เชียงราย
2	พระรามศวร	*	ครั้งที่ 1 1912-1913 ครั้งที่ 2 1931-1938	1	*	อยุธยา	โอรสพระรามาธิบดีที่ 1
3	สมเด็จพระรามาธิบดีราช	*	1938-1952	15	*	อยุธยา	โอรสพระรามศวร
พระนามพระมหากษัตริย์ราชวงศ์สุพรรณภูมิ							
1	สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 1	*	1913-1931	18	*	อยุธยา	พี่พระมารดาพระรามศวร
2	พระเจ้าทองล้าน	1917	1931-1931	7 วัน	15	อยุธยา	โอรสสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 1
3	สมเด็จพระอินทราชา	1902	1952-1967	16	66	อยุธยา	นัคคาสเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 1
4	สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 2	*	1967-1991	24	*	อยุธยา	โอรสสมเด็จพระอินทราชา
5	สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช	1975	1991-2031	40	57	อยุธยา	โอรสสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 2
						พิษณุโลก	
6	สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 3	*	2031-2034	3	*	อยุธยา	โอรสสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช
7	สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2	2016	2034-2072	38	58	อยุธยา	อนุชาสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 3
8	สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 4	*	2072-2076	4	*	อยุธยา	โอรสสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2
9	สมเด็จพระรามาธิบดีราชกุมาร	2072	2076-2077	5 เดือน	5	อยุธยา	โอรสสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 4
10	สมเด็จพระชัยราชาธิราช	*	2077-2089	12	*	อยุธยา	อนุชาสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 4
11	พระแก้วฟ้า (หรือพระยอดฟ้า)	2079	2089-2091	2	12	อยุธยา	โอรสสมเด็จพระชัยราชาธิราช
12	สมเด็จพระมหาจักรพรรดิ	*	2091-2111	20	*	อยุธยา	พระบรมวงศ์ผู้ใหญ่ แผ่นดินพระแก้วฟ้า
13	สมเด็จพระมหาจักรพรรดิ	*	2111-2112	1	*	อยุธยา	โอรสสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ
พระนามพระมหากษัตริย์ราชวงศ์สุโขทัย							
1	สมเด็จพระมหาธรรมราชา	2059	2112-2133	21	75	ขึ้นแก่พม่าอยู่ 15 ปี	พระราชบุตรเขยสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ
2	สมเด็จพระนเรศวรมหาราช	2099	2133-2148	15	50	อยุธยา	โอรสสมเด็จพระมหาธรรมราชา
3	สมเด็จพระเอกาทศรถ	*	2148-2163	15	*	อยุธยา	อนุชาสมเด็จพระนเรศวรมหาราช
4	เจ้าฟ้าศรีเสาวภาคย์	*	2163-2163	ไม่ถึงปี	*	อยุธยา	โอรสสมเด็จพระเอกาทศรถ
5	สมเด็จพระเจ้าทรงธรรม	2134	2163-2171	8	38	อยุธยา	โอรสสมเด็จพระเอกาทศรถ
6	สมเด็จพระเพทราชา	*	2171-2173	1 ปี 6 เดือน	*	อยุธยา	โอรสสมเด็จพระเจ้าทรงธรรม
7	พระเอกทัศวงศ์	2165	2173-2173	36 วัน	16	อยุธยา	อนุชาสมเด็จพระเพทราชา
พระนามพระมหากษัตริย์ราชวงศ์ปราสาททอง							
1	สมเด็จพระเจ้าปราสาททอง	*	2173-2198	25	*	อยุธยา	ขุนนางผู้ใหญ่ครั้งสมเด็จพระเจ้าทรงธรรม
2	สมเด็จพระเจ้าท้ายสระ	*	2198-2199	1	*	อยุธยา	โอรสสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง
3	สมเด็จพระศรีสุธรรมราชา	*	2199-2199	3 เดือน	*	อยุธยา	อนุชาสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง
4	สมเด็จพระนารายณ์มหาราช	2175	2199-2231	32	56	อยุธยา	โอรสสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง
พระนามพระมหากษัตริย์ราชวงศ์บ้านพลูหลวง							
1	สมเด็จพระเพทราชา	2176	2231-2245	14	69	อยุธยา	ขุนนางในแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช
2	สมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ 8 (พระเจ้าเสือ)	*	2245-2252	6	*	อยุธยา	ราชบุตรเลื่องสมเด็จพระเพทราชา
3	สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ	2224	2252-2275	23	52	อยุธยา	โอรสสมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ 8
4	สมเด็จพระเจ้าบรมโกศ	2224	2275-2301	26	78	อยุธยา	อนุชาสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ
5	สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ	*	2301-2301	2 เดือน	*	อยุธยา	โอรสสมเด็จพระเจ้าบรมโกศ
6	สมเด็จพระเจ้าเอกทัศ	*	2301-2310	9	*	อยุธยา	โอรสสมเด็จพระเจ้าบรมโกศ
พระนามพระมหากษัตริย์ราชวงศ์กรุงธนบุรี							
1	สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช	2277	2311-2325	14	49	ธนบุรี	เคยเป็นข้าราชการในแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าบรมโกศ
พระนามพระมหากษัตริย์ราชวงศ์จักรี							
1	พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช	2279	2325-2352	28	73	กรุงเทพฯ	เริ่มตั้งราชวงศ์จักรี
2	พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย	2310	2352-2367	16	58	กรุงเทพฯ	โอรสพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช
3	พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว	2330	2367-2394	27	64	กรุงเทพฯ	โอรสพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย
4	พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว	2347	2394-2411	18	64	กรุงเทพฯ	พระอนุชาพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว
5	พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว	2396	2411-2453	43	58	กรุงเทพฯ	โอรสพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
6	พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว	2423	2453-2468	16	46	กรุงเทพฯ	โอรสพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
7	พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว	2436	2468-2477	9	42	กรุงเทพฯ	พระอนุชาพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
8	พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล	2468	2477-2489	12	21	กรุงเทพฯ	นัคคคพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
9	พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช	2470	2489-ปัจจุบัน			กรุงเทพฯ	อนุชาสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล

* ไม่ปรากฏหลักฐาน

ระบอบการปกครองไทย
รัฐบาลในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

นายกรัฐมนตรี	ระยะเวลา	สิ้นสุด
1. พระยามโนปกรณนิติธาดา	28 มี.ย. 2475 – 10 ธ.ค. 2475	– ลาออก
	10 ธ.ค. 2475 – 1 เม.ย. 2476	– ปิศกา
	1 เม.ย. 2476 – 20 มี.ย. 2476	– ชีคอำนาจ โดยคณะราษฎร
2. พ.อ.พระยาพหลพลพยุหเสนา	21 มี.ย. 2476 – 15 ธ.ค. 2476	– มีการเลือกตั้ง
	16 ธ.ค. 2476 – 13 ก.ย. 2477	– ลาออก
	22 ก.ย. 2477 – 27 ก.ค. 2480	– ลาออก
	9 ธ.ค. 2480 – 21 ธ.ค. 2480	– มีการเลือกตั้ง
	21 ธ.ค. 2480 – 11 ก.ย. 2481	– ยุบสภา
3. พ.อ.หลวงพิบูลสงคราม	16 ธ.ค. 2481 – 6 มี.ค. 2485	– ลาออก
จอมพล ป. พิบูลสงคราม	7 มี.ค. 2485 – 24 ก.ค. 2487	– ลาออก
	8 เม.ย. 2491 – 23 มี.ค. 2492	– ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ 2492
	25 มี.ย. 2492 – 29 พ.ย. 2494	– ชีคอำนาจตัวเอง
	29 พ.ย. 2494 – 6 ธ.ค. 2494	– สภาหารือภายในเลือกนายฯ คนใหม่
	6 ธ.ค. 2494 – 23 มี.ค. 2495	– สภาหารือภายในเลือกนายฯ คนใหม่ภายหลังเลือกตั้งทั่วไป
	24 มี.ค. 2495 – 24 ก.พ. 2500	– มีการเลือกตั้ง
	21 มี.ค. 2500 – 16 ก.ย. 2500	– ชีคอำนาจ โดยคณะปฏิวัติ
4. พ.ค.หลวง อภัยวงศ์	1 ธ.ค. 2487 – 17 ธ.ค. 2488	– ลาออก
	31 ม.ค. 2489 – 19 มี.ค. 2489	– ลาออก
	10 พ.ย. 2490 – 6 ก.พ. 2491	– มีการเลือกตั้ง
	21 ก.พ. 2491 – 8 เม.ย. 2491	– ถูกบังคับให้ลาออก
5. นายทวี บุณยเกตุ	31 ธ.ค. 2488 – 17 ก.ย. 2488	– ลาออก
6. ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช	17 ก.ย. 2488 – 15 ต.ค. 2488	– ยุบสภา
	15 ก.พ. 2518 – 6 มี.ค. 2518	– สภาไม่ไว้วางใจ
	20 เม.ย. 2519 – 23 ก.ย. 2519	– ลาออก
	25 ก.ย. 2519 – 6 ต.ค. 2519	– ชีคอำนาจ โดยคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน
7. นายปรีดี พนมยงค์	24 มี.ค. 2489 – 1 มี.ย. 2489	– ลาออก
(หลวงประดิษฐมนูธรรม)	8 มี.ย. 2489 – 9 มี.ย. 2489	– ลาออก
	11 มี.ย. 2489 – 21 ธ.ค. 2489	– ลาออก
8. พล.ร.ค.อ.วัชร อารมมาสวัสดิ์	23 ธ.ค. 2489 – 28 พ.ค. 2490	– ลาออก
	30 พ.ค. 2490 – 8 พ.ย. 2490	– ชีคอำนาจ โดยคณะรัฐประหาร
9. นายพจน์ สารสิน	21 ก.ย. 2500 – 26 ธ.ค. 2500	– ลาออก
10. พล.ท.ถนอม กิตติขจร	1 ม.ค. 2501 – 20 ต.ค. 2501	– ลาออก
พล.อ.ถนอม กิตติขจร	9 ธ.ค. 2506 – 7 มี.ค. 2512	– ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ 2511
จอมพลถนอม กิตติขจร	7 มี.ค. 2512 – 17 พ.ย. 2514	– ชีคอำนาจตัวเอง
	18 ธ.ค. 2515 – 14 ต.ค. 2516	– ลาออก
11. จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์	9 ก.พ. 2502 – 8 ธ.ค. 2506	– ถึงแก่อสัญกรรม
12. นายสัญญา ธรรมศักดิ์	14 ต.ค. 2516 – 22 พ.ค. 2517	– ลาออก
	27 พ.ค. 2517 – 15 ก.พ. 2518	– ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ 2517
13. ม.ร.ว.สีกฤฑ์ ปราโมช	14 มี.ค. 2518 – 12 ม.ค. 2519	– ยุบสภา
14. นายธานินทร์ กรัยวิเชียร	8 ต.ค. 2519 – 20 ต.ค. 2520	– ลาออก
15. พล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์	11 พ.ย. 2520 – 12 พ.ค. 2522	– ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ 2521
	12 พ.ค. 2522 – 29 ก.พ. 2523	– ลาออก
16. พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์	3 มี.ค. 2523 – 19 มี.ค. 2526	– ยุบสภา
	30 เม.ย. 2526 – 1 พ.ค. 2529	– ยุบสภา
	5 ธ.ค. 2529 – 29 เม.ย. 2531	– ยุบสภา
17. พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ	4 ธ.ค. 2531 – 8 ธ.ค. 2533	– ลาออก
	9 ธ.ค. 2533 – 23 ก.พ. 2534	– ชีคอำนาจโดยคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.)
18. นายอานันท์ ปันยารชุน	2 มี.ค. 2534 – 7 เม.ย. 2535	– ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ
	24 พ.ค. – 23 ก.ย. 2535	– ยุบสภา
		– ทำหน้าที่เป็นรัฐบาลรักษาการ
19. พล.อ.สุจินดา คราประยูร	7 เม.ย. 2535 – 24 พ.ค. 2535	– ลาออก
20. นายชวน หลีกภัย	23 ก.ย. 2535 –	– ผลจากการเลือกตั้ง 13 กันยายน 2535

สถิติประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2510-2534

ปี	รวมยอด	ชาย	หญิง	ความหนาแน่น ต่อ ตร.กม.
2510 (1967)	32,468,953	16,334,246	16,134,707	63
2511 (1968)	33,552,238	16,884,536	16,667,702	65
2512 (1969)	34,523,122	17,373,825	17,149,297	67
2513 (1970)	35,550,105	17,897,883	17,652,222	69
2514 (1971)	36,820,097	18,553,258	18,266,839	72
2515 (1972)	38,359,008	19,316,933	19,042,075	75
2516 (1973)	39,950,306	20,143,590	19,806,716	78
2517 (1974)	41,334,152	20,827,025	20,507,127	81
2518 (1975)	42,391,454	21,359,489	21,031,965	83
2519 (1976)	43,213,711	21,790,510	21,423,201	84
2520 (1977)	44,272,693	22,314,837	21,957,856	86
2521 (1978)	45,221,625	22,775,852	22,445,773	88
2522 (1979)	46,113,756	23,205,927	22,907,829	90
2523 (1980)	46,961,338	23,627,727	23,333,611	92
2524 (1981)	47,875,002	24,067,597	23,807,405	93
2525 (1982)	48,846,927	24,549,873	24,297,054	95
2526 (1983)	49,515,074	24,911,684	24,603,390	97
2527 (1984)	50,583,105	25,449,044	25,134,061	99
2528 (1985)	51,795,651	26,059,668	25,735,983	101
2529 (1986)	52,969,204	26,642,889	26,326,315	103
2530 (1987)	53,873,172	27,070,155	26,803,017	105
2531 (1988)	54,960,917	27,574,256	27,386,661	107
2532 (1989)	55,888,393	28,001,343	27,887,050	109
2533 (1990)	56,303,273	28,181,202	28,122,071	110
2534 (1991)	56,961,030	28,463,102	28,497,928	111

ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

จำนวนนักเรียน ในสถานศึกษาของรัฐบาลและเอกชน จำแนกตามชั้นเรียน ปีการศึกษา 2532-2533

ชั้นเรียน	2532			2533		
	รวม	รัฐบาล	เอกชน	รวม	รัฐบาล	เอกชน
รวมยอด	10,380,509	9,052,124	1,328,385	10,900,052	9,389,171	1,510,881
ก่อนประถมศึกษา	1,273,782	940,919	332,863	1,292,593	937,586	355,007
อนุบาล 1.....	96,096	592	95,504	108,277	175	108,102
อนุบาล 2.....	244,415 ⁽¹⁾	118,384 ⁽¹⁾	126,031	252,622 ⁽¹⁾	121,617 ⁽¹⁾	131,005
อนุบาล 3.....	262,633 ⁽²⁾	151,305 ⁽²⁾	111,328	266,079 ⁽²⁾	150,179 ⁽²⁾	115,900
เด็กเล็ก.....	670,638	670,638	—	665,615	665,615	—
ประถมศึกษา	6,987,240	6,324,360	662,880	6,955,492	6,284,055	671,437
ประถมศึกษาปีที่ 1.....	1,257,803	1,112,185	145,618	1,229,255	1,085,678	143,577
ประถมศึกษาปีที่ 2.....	1,186,385	1,073,740	112,645	1,184,208	1,070,611	113,597
ประถมศึกษาปีที่ 3.....	1,164,667	1,056,177	108,490	1,162,664	1,053,156	109,508
ประถมศึกษาปีที่ 4.....	1,147,430	1,043,040	104,390	1,148,708	1,042,811	105,897
ประถมศึกษาปีที่ 5.....	1,126,469	1,027,448	99,021	1,119,383	1,017,381	102,002
ประถมศึกษาปีที่ 6.....	1,104,486	1,011,770	92,716	1,111,274	1,014,418	96,856
มัธยมศึกษาตอนต้น	1,282,118	1,133,838	148,280	1,394,129	1,236,880	157,249
มัธยม 1.....	476,096	420,215	55,881	531,387	473,684	57,703
มัธยม 2.....	419,790	371,098	48,692	455,901	403,292	52,609
มัธยม 3.....	386,232	342,525	43,707	406,841	359,904	46,937
มัธยมศึกษาตอนปลาย	837,369	653,007	184,362	833,862	630,770	203,092
มัธยม 4.....	300,977	229,562	71,415	318,465	231,930	86,535
มัธยม 5.....	265,296	209,090	56,206	265,517	204,656	60,861
มัธยม 6.....	271,096	214,355	56,741	249,880	194,184	55,696

(1) รวมอนุบาล 1 ของหลักสูตร 2 ปี

(2) รวมอนุบาล 2 ของหลักสูตร 2 ปี

ที่มา : สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ

จำนวนนิสิต นักศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษา จำแนกตามสถาบันการศึกษา ปีการศึกษา 2529-2533

สถาบัน	2529	2530	2531	2532	2533
ระดับอนุปริญญาและปริญญาตรี					
สถาบันของรัฐ	661,468	618,220	621,077	561,206	618,124
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.....	14,362	14,417	15,031	15,005	15,102
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.....	8,879	9,183	9,391	10,478	11,533
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.....	5,610	5,747	6,026	6,751	7,336
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.....	10,025	10,082	9,912	10,364	10,819
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.....	9,595	10,030	10,609	11,313	12,970
มหาวิทยาลัยมหิดล.....	6,047	6,342	6,649	7,088	6,994
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.....	397,516	374,700	388,173	343,371	384,374
มหาวิทยาลัยศิลปากร.....	2,951	3,174	3,305	3,368	3,485
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.....	20,482	19,083	17,558	16,379	13,800
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.....	6,257	6,623	6,695	7,167	7,545
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.....	167,937	147,047	135,294	115,688	127,714
สถาบันเทคโนโลยีการเกษตร.....	1,526	1,465	1,389	1,660	1,851
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.....	4,019	3,850	4,102	4,676	5,257
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.....	1,939	1,997	2,122	2,289	2,754
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.....	4,323	4,480	4,821	5,609	6,590

สถาบันของเอกชน	51,865	59,352	61,742	75,618	83,289
มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.....	10,363	11,527	12,484	14,595	17,323
มหาวิทยาลัยสยาม.....	4,515	5,490	6,034	7,738	5,978
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.....	7,182	8,928	9,644	11,165	12,551
มหาวิทยาลัยพายัพ.....	3,397	3,397	3,448	3,542	4,064
มหาวิทยาลัยศรีปทุม.....	4,949	6,179	4,047	6,102	5,515
มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.....	8,139	9,318	10,099	11,693	12,585
วิทยาลัยอัสสัมชัญ.....	5,075	5,403	5,500	7,022	8,181
สถาบันเทคโนโลยีสังคม (เกริก).....	2,436	2,444	2,015	1,413	1,390
วิทยาลัยเกษมบัณฑิต.....	—	—	—	1,200	2,145
วิทยาลัยคริสเตียน.....	110	160	179	199	200
วิทยาลัยบัณฑิตพัฒนโลก.....	—	97	85	113	40
วิทยาลัยบัณฑิตสกลนคร.....	—	—	60	197	586
วิทยาลัยพยาบาลเซนต์หลุยส์.....	130	130	182	199	209
วิทยาลัยภาคกลาง.....	—	194	309	365	609
วิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	—	—	204	611	1,197
วิทยาลัยมิชชั่น.....	30	70	114	159	179
วิทยาลัยโยนก.....	—	—	103	212	403
วิทยาลัยรังสิต.....	446	1,505	2,734	4,714	6,510
วิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.....	244	327	428	622	1,013
วิทยาลัยศรีอีสาน.....	1,441	914	733	275	—
วิทยาลัยศรีโสภณ.....	142	170	214	226	168
วิทยาลัยสยามบัณฑิต.....	55	76	75	56	56
วิทยาลัยแสงธรรม.....	231	245	257	251	256
วิทยาลัยหัวเฉียว.....	188	197	197	200	249
วิทยาลัยเอเชียอาคเนย์.....	2,792	2,581	2,597	2,626	1,373
วิทยาลัยเซนต์จอห์น.....	—	—	—	123	123
วิทยาลัยมหานคร.....	—	—	—	—	386

ระดับสูงกว่าปริญญาตรี

สถาบันของรัฐ	17,435	19,209	19,985	21,044	23,701
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.....	4,729	5,270	5,002	4,911	5,286
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.....	2,203	2,291	2,473	2,531	2,549
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.....	305	426	408	472	576
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.....	650	740	786	824	1,060
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.....	2,237	2,782	2,637	2,724	3,221
มหาวิทยาลัยมหิดล.....	2,575	2,661	3,018	2,683	2,715
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.....	—	—	—	—	215
มหาวิทยาลัยศิลปากร.....	535	497	475	502	448
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.....	1,960	2,197	2,383	3,063	2,954
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.....	128	227	273	373	508
สถาบันเทคโนโลยีการเกษตร.....	50	61	74	87	98
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.....	176	269	343	434	550
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.....	209	200	225	207	293
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.....	197	224	333	444	579
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.....	1,481	1,364	1,555	1,789	2,649

ที่มา : สำนักงานปลัดทบวง ทบวงมหาวิทยาลัย

รายได้ของรัฐบาล จำแนกตามประเภทการจัดเก็บที่สำคัญ ปีงบประมาณ 2529-2533

(จำนวนเป็นล้านบาท)

ประเภทการจัดเก็บ	2529	2530	2531	2532	2533
รวมยอด	166,123.6	193,525.0	245,031.3	309,534.1	394,514.4
ภาษีอากร.....	145,823.9	171,313.8	219,404.0	273,325.8	348,591.5
ภาษีทางตรง.....	36,121.7	36,553.7	50,144.1	65,713.8	98,078.7
ภาษีการขายทั่วไป.....	29,327.9	34,249.3	48,947.3	65,636.7	87,545.2
ภาษีการขายเฉพาะ.....	44,057.3	56,834.2	59,900.5	69,492.2	69,961.0
ภาษีสินค้าเข้า-ออก.....	30,889.8	38,429.7	55,211.2	68,079.7	87,906.6
ภาษีสถักยณะการอนุญาต.....	5,4/6.0	5,246.3	5,200.1	4,402.8	5,100.0
ภาษีอื่น ๆ.....	1.2	0.6	0.8	0.6	—
การขายสิ่งของและบริการ.....	4,925.5,8				
	08.9	9,082.6	11,958.8	18,104.5	
รัฐพาณิชย์.....	8,524.4	9,504.5	10,227.4	13,585.3	18,620.4
รายได้อื่น ๆ.....	6,850.0	6,897.8	6,317.3	10,664.2	9,198.0

ที่มา : กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง

รายจ่ายของรัฐบาล จำแนกตามลักษณะงาน ปีงบประมาณ 2530-2534

(จำนวนเป็นล้านบาท)

รายการ	2530	2531	2532	2533	2534
รวมยอด	227,500.0	243,500.0	285,500.0	336,507.5	387,500.0
การเศรษฐกิจ.....	35,902.0	38,088.5	46,292.6	68,966.0	84,314.6
การศึกษา.....	41,111.0	43,860.7	47,358.1	59,962.1	74,923.6
การสาธารณสุขและสาธารณูปการ.....	24,405.0	27,334.5	31,238.3	42,506.8	54,837.3
การป้องกันประเทศ.....	41,057.7	42,985.1	46,427.4	54,758.9	63,168.6
การรักษาความสงบภายใน.....	10,922.2	11,634.9	12,500.0	14,889.0	19,431.8
การบริหารทั่วไป.....	6,208.3	6,693.2	8,053.1	11,038.8	15,246.4
การชำระหนี้เงินกู้.....	56,097.2	59,746.7	66,500.8	69,574.2	55,323.5
รายจ่ายอื่น ๆ.....	11,796.6	13,156.4	27,129.7	14,811.7	20,254.2

ที่มา : สำนักงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี

มูลค่าสินค้าเข้า และสินค้าออกของประเทศไทย พ.ศ. 2532-2533

(มูลค่า : ล้านบาท)

	2530	2531	2532	2533
สินค้าขาออก	299,853.1	403,569.8	516,315.0	589,811.0
สินค้าขาเข้า	334,209.0	513,144.3	662,678.8	852,981.5
ดุลการค้า	-24,355.9	-109,544.5	-146,363.8	-263,170.5

ที่มา : กรมศุลกากร กระทรวงการคลัง

สินค้าขาออกที่สำคัญของประเทศไทย เรียงตามลำดับมูลค่า 10 อันดับแรก พ.ศ. 2532-2533

(มูลค่า : ล้านบาท)

สินค้า	2532	สินค้า	2533
เสื้อผ้าสำเร็จรูป.....	57,899.9	เสื้อผ้าสำเร็จรูป.....	65,798.4
ข้าว.....	45,462.3	อัญมณี ไข่มุกและเครื่องประดับ.....	35,510.9
อัญมณี ไข่มุกและเครื่องประดับ.....	28,984.8	ข้าว.....	27,769.5
ยางธรรมชาติ.....	26,422.8	ยางธรรมชาติ.....	23,557.3
ผลิตภัณฑ์พืชมันสำปะหลัง.....	23,974.4	ผลิตภัณฑ์พืชมันสำปะหลัง.....	23,135.2
สัตว์น้ำทะเลกระป๋อง.....	20,702.9	สัตว์น้ำทะเลกระป๋อง.....	22,724.9
น้ำตาล.....	19,243.8	แผงวงจรไฟฟ้าและส่วนประกอบ.....	21,580.1
แผงวงจรไฟฟ้าและส่วนประกอบ.....	18,423.8	กุ้งสด แช่เย็นหรือแช่แข็ง.....	20,453.7
กุ้งสด แช่เย็นหรือแช่แข็ง.....	16,057.1	รองเท้า.....	20,213.3
รองเท้า.....	13,524.8	น้ำตาล.....	17,693.9

สินค้าขาเข้าที่สำคัญของประเทศไทย เรียงตามลำดับมูลค่า 10 อันดับแรก พ.ศ. 2532-2533

เครื่องจักรเครื่องใช้กลและอุปกรณ์.....	117,945.8	เครื่องจักรเครื่องใช้กลและอุปกรณ์.....	149,836.8
เครื่องจักรไฟฟ้าเครื่องอุปกรณไฟฟ้า.....	77,755.7	เครื่องจักรไฟฟ้าเครื่องอุปกรณไฟฟ้า.....	116,684.7
เหล็กและเหล็กกล้า.....	62,409.5	เหล็กและเหล็กกล้า.....	73,390.2
น้ำมันดิบ.....	33,185.8	น้ำมันดิบ.....	41,972.6
เคมีภัณฑ์อินทรีย์.....	22,586.6	อัญมณี.....	28,467.4
พลาสติกและของที่ทำได้ด้วยพลาสติก.....	21,069.8	พลาสติกและของที่ทำได้ด้วยพลาสติก.....	26,588.8
อัญมณี.....	19,252.7	เคมีภัณฑ์อินทรีย์.....	25,575.2
ปลาแช่เย็นจนแข็ง.....	17,064.5	ปลาแช่เย็นจนแข็ง.....	18,456.4
ปื๊อ.....	10,182.7	ฝ้ายที่ยังไม่ได้สาวหรือหวี.....	12,437.7
ฝ้ายที่ยังไม่ได้สาวหรือหวี.....	9,661.3	ปื๊อ.....	11,019.8

ที่มา : กรมศุลกากร กระทรวงการคลัง

ตลาดสินค้าขาออกที่สำคัญของประเทศไทย พ.ศ. 2532-2533

(มูลค่า : ล้านบาท)

ประเทศ	2532	ประเทศ	2533
รวมยอด.....	516,315.0	รวมยอด.....	589,811.0
สหรัฐอเมริกา.....	111,937.9	สหรัฐอเมริกา.....	133,688.9
ญี่ปุ่น.....	87,996.0	ญี่ปุ่น.....	101,452.2
สิงคโปร์.....	36,844.1	สิงคโปร์.....	43,344.6
เนเธอร์แลนด์.....	25,058.8	เยอรมนี.....	30,604.8
เยอรมนี.....	21,503.8	เนเธอร์แลนด์.....	28,488.6
ฮ่องกง.....	20,395.6	ฮ่องกง.....	26,535.3
สหราชอาณาจักร.....	19,170.5	สหราชอาณาจักร.....	23,923.0
มาเลเซีย.....	15,061.4	มาเลเซีย.....	14,702.4
จีน.....	13,899.0	ฝรั่งเศส.....	14,367.9
ฝรั่งเศส.....	11,359.8	อิตาลี.....	10,766.3
ประเทศอื่น ๆ.....	153,088.2	ประเทศอื่น ๆ.....	161,936.9

คณะผู้จัดทำ

ท่านผู้หญิงนวลผ่อง	เสนาณรงค์
ท่านผู้หญิงสุมาลี	จาดิกวนิช
นายประพัฒน์	ตรีณรงค์
นายจำนง	วิบูลย์ศรี
คุณหญิงสุชาดา	ศรีเพ็ญ
นางสาวนภา	พงศ์พิพัฒน์
นางสาวสุพรรณิการ์	สวีสฤยดี
นางจินตนา	ธารชลาณุกิจ
นางประกอบ	ลากเกษร
นางสายไหม	จบกลศึก
นายเอ็นใจ	เลาหวนิช
นายพิสิฐ	เจริญวงศ์
นางมณีปิ่น	พรหมสุทธิรักษ์
นางถนอมศรี	วิไลจิตต์
นางสาวสมลักษณ์	วงศ์งามจำ
นายวิบูลย์	ลีสุวรรณ
นายสฤติย์	เล็งไธสง
นางมัลลิกา	พงศ์ปริตร
นางปัทมา	ปานประชา
นายบัญชา	หนังสือ
นางสาวมณีรัตน์	ตั้งฐานทรัพย์
นายชัยฤกษ์	สุวรรณรัตน์
นายเฉลิมวิไล	ชินศิริ
พันตรีประวัฒน์	อุทโยภาส
นายสมบัติ	อุทัยสาธ
นางกมลพรรณ	นามวงศ์พรหม
นายสมศักดิ์	วังใน
นายเกษม	จันทร์แก้ว
นางเพ็ญจา	เสกธีระ
พันตรีหญิงวัฒนา	ท้าวทอง

คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจจัดทำหนังสือเมืองไทยของเรา ฉบับที่ 2

ท่านผู้หญิงนวลพ้อง	เสนาณรงค์	อนุกรรมการที่ปรึกษา
ท่านผู้หญิงสุมาลี	จาติกวณิช	ประธานอนุกรรมการ
นายประพัฒน์	ตรีณรงค์	อนุกรรมการ
คุณหญิงกนิดา	เลขากุล	อนุกรรมการ
นายจำนง	วิบูลย์ศรี	อนุกรรมการ
คุณหญิงสุชาดา	ศรีเพ็ญ	อนุกรรมการ
นางสาวนภา	พงศ์พิพัฒน์	อนุกรรมการ
ผู้แทนกรมสารนิเทศ (นางสาวสุพรรณิการ์ สวีระสฤต)		อนุกรรมการ
ผู้แทนสำนักงานสถิติแห่งชาติ (นางจินตนา ธารชลาณกิจ)		อนุกรรมการ
ผู้อำนวยการกองวรรณคดีและประวัติศาสตร์ (นางประกอบ ลาภเกษร)		อนุกรรมการ
นายเย็นใจ	เลาหวนิช	อนุกรรมการ
นายพิสิฐ	เจริญวงศ์	อนุกรรมการ
นายสมพร	กงสิทธิ์	อนุกรรมการ
นางมณีปิ่น	พรหมสุทธิรักษ์	อนุกรรมการ
นางถนอมศรี	วิไลจิตต์	อนุกรรมการ
นางสาวสมลักษณ์	วงศ์งามขำ	อนุกรรมการ
นางมัลลิกา	พงศ์ปรีตร	อนุกรรมการ
นายประยุทธ	ปัญญาศิริ	อนุกรรมการ
นางปัทมา	ปานประชา	อนุกรรมการและ เลขานุการ
นางสาวจิรบุณย์	ทัศนบรรจง	อนุกรรมการและ ผู้ช่วยเลขานุการ
นายวรวุฒิ	อังประทีป	อนุกรรมการและ ผู้ช่วยเลขานุการ

ขอขอบคุณ

ศาสตราจารย์นายแพทย์ ประเวศ วะสี
คุณธรรมเกียรติ์ กันอริ
กรมศิลปากร
สำนักพระราชพิธีการ
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
กระทรวงการต่างประเทศ
กระทรวงกลาโหม
สำนักงานสถิติแห่งชาติ
บริษัทเปปเปอร์ กราฟิค จำกัด

ISBN 974-7771-27-6

จัดพิมพ์เผยแพร่ : สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักเลขานุการนายกรัฐมนตรี

บรรณาธิการ : มัลลิกา พงศ์ปริตร

ออกแบบปก/รูปเล่ม/ศิลปกรรม : บัญชา หนังสือ MILLET GROUP โทร. 2482878

ถ่ายภาพปก : พันธุ์ศักดิ์ มิตรสุภาพ

จำนวนพิมพ์ : 40,000 เล่ม

พิมพ์ที่ : บริษัท สามเจริญพาณิชย์ (กรุงเทพ) จำกัด

248/24 ถนนเจริญสุขุมวิท บางอ้อ กรุงเทพฯ 10700 โทร. 424 - 1965,

424 - 1963, 424 - 5600 พ.ศ. 2535

ผู้พิมพ์และโฆษณา : ภควัด เอื้อจงประสิทธิ์

